

مجموعه قوانین و مقررات مورد عمل شهرداری

پسماند

مشمول بر پسماند و بازیافت



اداره کل تدوین قوانین و مقررات
شهرداری تهران

عنوان قراردادی:	ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآورنده:	مجموعه قوانین و مقررات مورد عمل شهرداری - پسماند / گردآوری و تنظیم: نادر شکری؛ زیر نظر محمد تقوی؛ [برای] اداره کل تدوین قوانین و مقررات شهرداری تهران.
مشخصات نشر:	تهران: سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، مؤسسه نشر شهر، ۱۳۸۸
مشخصات ظاهری:	۳۰۹ ص.
فروست:	مجموعه قوانین و مقررات مورد عمل شهرداری؛ ۴.
شابک:	۳- ۲۷۴- ۲۳۸- ۹۶۴- ۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی:	فیبیا
موضوع:	مواد زاید - قوانین و مقررات - ایران
شناسه افزوده:	شکری، نادر، ۱۳۴۹ -
شناسه افزوده:	حسینی، محدثه سادات، ۱۳۶۵ -
شناسه افزوده:	شهرداری تهران، اداره کل تدوین قوانین و مقررات
شناسه افزوده:	سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، مؤسسه نشر شهر.
رده بندی کنگره:	۱۳۸۸ ۱۵۲/م ۸۰/۳۶۴۰ KMH
رده بندی دیویی:	۳۴۴/۵۵۰-۴۶۲۲
شماره کتاب شناسی ملی:	۱۹۸۰۸۶۵



معاونت حقوقی، آموزش و امور مجلس



اداره کل تدوین قوانین و مقررات

مجموعه قوانین و مقررات مورد عمل شهرداری - پسماند

زیر نظر: محمد تقوی، معاون حقوقی، شورا و امور مجلس

گردآوری و تنظیم: نادر شکری، مدیرکل تدوین قوانین و مقررات شهرداری تهران

همکار طرح: محدثه سادات حسینی

حروفچینی و طرح جلد: رقیه ابراهیم پور، زهرا نصیری

ناشر: مؤسسه نشر شهر

به سفارش: اداره کل تدوین قوانین و مقررات شهرداری تهران

نوبت و تاریخ چاپ: اول - ۱۳۸۹

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

چاپ: مرکز چاپ مؤسسه نشر شهر

شابک: ۳- ۲۷۴- ۲۳۸- ۹۶۴- ۹۷۸

بها: ۴۵۰۰۰ ریال

کلیه حقوق این اثر برای «اداره کل قوانین و مقررات شهرداری تهران» محفوظ است.

Printed in Iran.

نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، نبش طالقانی، ساختمان شماره ۳ شهرداری، طبقه دوم،

«اداره کل تدوین قوانین و مقررات شهرداری تهران»

www.low.tehran.ir

Email:nadershokri_partoa@yahoo.com

نشانی ناشر: تهران، خیابان پاسداران، خیابان شهید گل نبی، خیابان شهید ناطق نوری (زمره)، شماره ۵۶، بوستان کتاب، واحد ۱۲، مؤسسه نشر شهر

تلفن: ۲۲۸۵۸۴۷۴ - ۲۲۸۴۳۷۸

فروشگاه مرکزی: میدان فلسطین، ضلع شمالی، شماره ۹

تلفن: ۸۸۹۵۲۵۳۴

www.shahrpress.ir

E-mail: info@shahrpress.ir

مرکز چاپ: ۸۸۴۲۱۹۰۶



مؤسسه نشر شهر
سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

فهرست

مقدمه ۹

فصل اول: قانون اساسی

۱- اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۵۸/۱/۱۰) ۱۷

فصل دوم: قوانین

۱- تبصره ۴ بند ۲ ماده ۵۵ از قانون شهرداری (مصوب ۱۳۳۴/۴/۱۱) ۲۱

۲- قانون اجازه عضویت جمهوری اسلامی ایران در کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد زاید زیان بخش و دفع آنها (مصوب ۱۳۷۱/۶/۳۱) ۲۲

۳- قانون پروتکل راجع به حمایت محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی مستقر در خشکی (مصوب ۱۳۷۱/۱۲/۹) ۶۲

۴- ماده ۶۸۸ از قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) (مصوب ۱۳۷۵/۳/۲) ۷۶

۵- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون جلوگیری از آلودگی دریایی ناشی از دفع مواد زاید و دیگر مواد (مصوب ۱۳۷۵/۶/۲۵) ۷۷

۶- قانون تصویب پروتکل کنترل انتقالات برون مرزی و دفع مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات در دریا (مصوب ۱۳۸۰/۱/۱۹) ۹۲

- ۷- ضمیمه ۵ از قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پروتکل ۱۹۷۸ مربوط به کنوانسیون بین‌المللی جلوگیری از آلودگی دریا ناشی از کشتی‌ها ۱۹۷۳ (مارپل ۱۹۷۳/۷۸) (مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۲۶) ۱۱۶
- ۸- قانون مدیریت پسماندها (مصوب ۱۳۸۳/۰۲/۲۰) ۱۱۸
- ۹- مواد ۶۱ و ۶۶ از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۳/۰۶/۱۱) ۱۲۶
- ۱۰- ماده واحده، مقدمه، مواد ۱، ۳، ۶ و ضمائم قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون استکهلم در خصوص آلاینده‌های آلی پایدار (مصوب ۱۳۸۴/۳/۱۰) ۱۲۸
- ۱۱- قانون تصویب موافقتنامه چارچوب بین دبیرخانه کنوانسیون بازل درباره کنترل حمل و نقل برون مرزی مواد زائد خطرناک و دفع آنها و دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص تأسیس مرکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل برای آموزش و انتقال فناوری در تهران (مصوب ۱۳۸۶/۵/۳۰) ۱۵۴
- ۱۲- بند ج ماده ۲ از قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور (مصوب ۱۳۸۷/۲/۳۱) ۱۷۱

فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران

- ۱- ماده ۱۲ از آیین‌نامه بهداشت محیط (مصوب ۱۳۷۱/۴/۲۴) ۱۷۵
- ۲- ماده ۹ از آیین‌نامه اجرایی کنترل و نظارت بهداشتی بر سموم و مواد شیمیایی (مصوب ۱۳۷۸/۶/۱۴) ۱۷۶
- ۳- آیین‌نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک (مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۲۲) ۱۷۷
- ۴- اجازه احداث واحدهای کمپوست برای پسماندهای داخل محدوده یکصد و بیست کیلومتری تهران و پنجاه کیلومتری اصفهان در داخل محدوده‌های یاد شده (مصوب ۱۳۸۲/۴/۲۲) ۱۹۰
- ۵- آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماند (مصوب ۱۳۸۴/۵/۵) ۱۹۱
- ۶- تعیین محدوده شعاع یکصد و بیست کیلومتری شهر تهران (مصوب ۱۳۸۴/۵/۵) ۲۰۲
- ۷- آیین‌نامه اجرایی ماده ۶۶ از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۶/۴/۳) ۲۰۳
- ۸- ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته (مصوب ۱۳۸۶/۱۲/۱۹) ۲۰۵

فصل چهارم: مصوبات شورای اسلامی شهر تهران

- ۱- ساماندهی راه کارهای حقوقی و اجرایی برخورد با متخلفین پخش، دفع، حمل و امحاء غیر مجاز و نامناسب پسماندها در فضاها و معابر عمومی شهر تهران (مصوب ۱۳۸۶/۸/۲۹)..... ۲۲۹
- ۲- تعیین بهای خدمات و چگونگی اعمال نظارت بر جمع آوری و دفع پسماندهای ویژه پزشکی، صنعتی و کشاورزی در شهر تهران (مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۴)..... ۲۳۳
- ۳- جوابیه شورای اسلامی شهر تهران به اعتراض فرمانداری تهران به متن مصوبه تعیین بهای خدمات و چگونگی اعمال نظارت بر جمع آوری و دفع پسماندهای ویژه پزشکی، صنعتی و کشاورزی (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲۱)..... ۲۳۷
- ۴- الزام شهرداری تهران به تهیه و ارائه لایحه مدیریت کاهش آوار و نخاله‌های ساختمانی و بازیافت آن (مصوب ۱۳۸۷/۵/۲۹)..... ۲۳۸
- ۵- طرح جامع مدیریت پسماندهای جامد شهر تهران (مصوب ۱۳۸۸/۱/۱۶)..... ۲۴۴
- ۶- الزام شهرداری تهران به تغییر الگو و کاهش مصرف کیسه‌ها، ظروف و محصولات یکبار مصرف پلاستیکی و جایگزین کردن مواد قابل بازیافت غیرپلاستیکی در کلیه مراکز و وابسته به شهرداری تهران (مصوب ۱۳۸۸/۲/۱۵)..... ۲۴۹
- ۷- چگونگی محاسبه و اخذ بهای خدمات مدیریت پسماند (مصوب ۱۳۸۸/۲/۲۲)..... ۲۵۲

فصل پنجم: دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، ضوابط و ...

- ۱- ضرورت واگذاری اختیار کامل بهره‌برداری از کلیه ایستگاه‌های جمع‌آوری زباله با کلیه امکانات به سازمان بازیافت و تبدیل مواد شهرداری (بخشنامه شهردار تهران مورخ ۱۳۷۸/۸/۲۵)..... ۲۵۹
- ۲- تملک محل استقرار ایستگاه‌های شناسایی شده در طرح بهینه سازی ایستگاه‌های موجود و مکان‌یابی ایستگاه‌های جدید و انتقال زایدات جامد شهر تهران (بخشنامه شهردار تهران مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۱)..... ۲۶۰
- ۳- انجام کلیه فعالیت‌های موردنظر در زمینه مکان‌یابی و طراحی ظروف و مخازن ذخیره‌سازی انواع زایدات جامد تولیدی در شهر تهران توسط سازمان بازیافت و تبدیل مواد و سازمان زیباسازی (بخشنامه شهردار تهران مورخ ۱۳۸۰/۶/۶)..... ۲۶۱
- ۴- ارسال قانون مدیریت پسماندها جهت اجرا (ابلاغیه ریاست جمهوری مورخ ۱۳۸۳/۳/۲۵)..... ۲۶۲
- ۵- لایحه مدیریت پسماند (بخشنامه حوزه معاونت امور مناطق و خدمات شهری مورخ ۱۳۸۳/۴/۳۰)..... ۲۶۳

- ۶- نظام‌مند نمودن واگذاری جمع‌آوری پسماندهای خشک سطح شهر تهران به بخش خصوصی (بخشنامه شهردار تهران مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۳۰)..... ۲۶۴
- ۷- دستورالعمل نحوه تعیین بهای خدمات مدیریت پسماندهای عادی شهری (وزیر کشور مورخ ۱۳۸۵/۷/۱۷) ۲۶۵
- ۸- دستورالعمل سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی مشمول ماده ۵ قانون مدیریت پسماندها (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورخ ۱۳۸۶/۴/۲۰)..... ۲۶۹
- ۹- ارسال شیوه‌نامه نحوه اقدام مأمورین اجرایی مدیریت پسماند (ابلاغیه سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۷)..... ۲۸۷
- ۱۰- بند ۲ ماده ۴ از تفاهم‌نامه همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و شورای عالی استان‌ها (شورای عالی استان‌ها و سازمان حفاظت محیط زیست مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۲۰)..... ۲۹۴
- ۱۱- تولید و استفاده از انواع ظروف یکبار مصرف برپایه گیاهی (دستورالعمل وزیر بهداشت مورخ ۱۳۸۷/۱۰/۵)..... ۲۹۵
- ۱۲- دستورالعمل مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی ویژه در بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی درمانی و ضوابط واگذاری آن به اشخاص حقیقی و حقوقی (وزیر بهداشت ۱۳۷۸)..... ۲۹۶
- ۱۳- مواد ۳۹ الی ۴۷ از دستورالعمل اجرایی کنترل عفونت در دندانپزشکی (وزیر بهداشت مورخ ۱۳۸۸/۴/۷)..... ۳۰۵
- ۱۴- دستورالعمل تفکیک، جمع‌آوری و دفع پسماندهای بهداشتی و درمانی (وزارت بهداشت)..... ۳۰۷



بهداشت و سلامت محیط در زندگی شهروندان از اهمیت بسزایی برخوردار است و بی‌شک حیات آدمی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. گسترش جغرافیایی شهرها، افزایش جمعیت، تغییر تمدن بشری در دوران مختلف و عدم وجود تعادل میان نیازهای بشری و محیط زیست چالش‌های فراوانی را در مکان شهری به دنبال دارد.

انسان‌ها با استفاده از منابع و امکانات موجود و ضمن رفع نیازهای خود و ایجاد تغییرات مفید و مناسب در محیط زندگی خود سبب آلودگی‌هایی نیز می‌شوند که بر زندگی آنها و دیگر موجودات اثرات ناخوشایندی باقی خواهد گذاشت. حفاظت از آب، خاک و هوا در مقابل عوامل آلوده‌کننده، از مهمترین مسائل مورد توجه مسئولان و متولیان مدیریت شهری است که انواع مواد شیمیایی، کودها، ضد آفات گیاهی و نباتی و ذرات مایع یا جامد متصاعد از صنایع و معادن از جمله منابع این آلودگی‌هاست.

در این راستا مسئولان و متخصصان کشور با سیاست‌گذاری‌های گوناگون، گام‌های متعددی در جهت تصویب قوانین، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های متعدد و پیوستن به معاهدات جهانی و بین‌المللی برداشته‌اند.

در اصل ۵۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، حفاظت از محیط زیست یک وظیفه عمومی تلقی و فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیرقابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع شده است.

همچنین ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ بیان می‌دارد: «هر اقدامی که علیه بهداشت عمومی شناخته شود از قبیل آلوده کردن آب آشامیدنی یا توزیع آب آشامیدنی آلوده، دفع غیربهداشتی فضولات انسانی و دامی و مواد زاید، ریختن مواد مسموم کننده در رودخانه‌ها، ریختن زباله در خیابان‌ها، کشتار غیرمجاز دام و استفاده غیرمجاز فاضلاب خام یا پساب تصفیه‌خانه‌ها برای مصارف کشاورزی ممنوع می‌باشد و مرتکبین چنانچه طبق قوانین خاص مشمول مجازات شدیدتری نباشند به حبس تا یک سال محکوم خواهند شد».

از سوی دیگر، از اهم مسائل موجود مدیریت شهری می‌توان به رشد فزاینده زباله اشاره کرد. مشکلی که در صورت عدم توجه مسئولین امور شهری، فجایع عظیم زیست محیطی به بار آورده و به تهدیدی جدی برای سلامت جامعه مبدل خواهد شد.

از جمله اهداف مسئولین در کنترل و پالایش محیط زیست، نظارت بر عدم استفاده یا کاهش فرآورده‌های خطرزا و مسموم‌کننده در مصارف خانگی و تجاری، مهار ریختن پسماندهای فرآورده‌های شوینده، رنگ‌های شیمیایی، حلال‌های شیمیایی و سموم آفات، تشویق اصناف در پذیرش مسئولیت خویش در قبال محیط زیست و افزایش اطلاعات و آگاهی‌های مردم در برابر آلودگی‌ها و خطرات موجود است.

تعریف «پسماند» مطابق بند (ب) ماده ۱۲ قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳، «مواد جامد، مایع و یا گازی (غیر از فاضلاب) است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولیدکننده زاید تلقی می‌شود». در این راستا کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و نهادهای دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و کلیه شرکت‌ها و مؤسسات و اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاست‌های مقرر در این قانون را در جهت تحقق اصل ۵۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و حفظ محیط زیست کشور از آثار زیانبار پسماندها و مدیریت بهینه آنها رعایت نمایند.

نگهداری، مخلوط کردن، جمع‌آوری، حمل و نقل، خرید و فروش، دفع، صدور و تخلیه پسماندها در محیط نیز بر طبق مقررات قانون مزبور و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۸۴ خواهد بود. در غیر این صورت متخلفین به حکم مراجع قضایی به جزای نقدی محکوم می‌شوند و درآمد حاصل از جرایم

مذکور نیز مطابق ماده ۲۱ قانون مدیریت پسماندها به حساب خزانهداری کل کشور واریز و همه ساله معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواری پیش بینی می‌شود، صرف آموزش، فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی و رفع آلودگی ناشی از پسماندها، حفاظت از محیط زیست و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای قانون مذکور خواهد شد.

مدیریت پسماندها از یک سو به دلیل ارتباط مستقیم با سلامت شهروندان و از سوی دیگر به دلیل تحمیل هزینه‌های بالا به مدیریت شهری حائز اهمیت است. مطابق قانون موجود، مدیریت اجرایی پسماند در ایران بر عهده شخصیت‌های حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت از عملیات اجرایی، تولید، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه است.

انتخاب شیوه جمع‌آوری و دفع زباله را می‌توان مهمترین مسئله مدیریت پسماند دانست. این انتخاب می‌بایست متناسب با فرهنگ و نوع مصرف صورت پذیرد. مطابق تحقیقات به عمل آمده، در اروپا پسماندها عمدتاً خشک و تفکیک‌ناپذیرند ولی در کشورهای دیگر همچون ایران، پسماندهای تر بر پسماندهای خشک غلبه دارد. حتی در هر نقطه از کشور نحوه دفع زباله با توجه به میزان زمین موجود، جنس خاک، رطوبت هوا، میزان خطرات زیست محیطی مواد، متفاوت است و تعیین شیوه صحیح در زمینه از بین بردن و یا دفع انواع زباله همت و تلاش بی‌وقفه و همفکری بی‌دریغ صاحبانظران و کارشناسان محیط زیست و مدیریت شهری را می‌طلبد.

برای از بین بردن زباله و پسماندها و یا کاهش خطرات آن، تنها شیوه «دفن» مفید فایده نیست، بلکه روش‌های مختلفی از جمله «سوزاندن» و «استفاده مجدد» وجود دارد. اما اگر بنا به ضرورت قرار است از شیوه دفن استفاده شود باید مکان‌یابی دقیقی صورت گیرد.

از گران‌ترین روش‌های دفع، استفاده از دستگاه‌های پسماندسوز به ویژه در خصوص پسماندهای بیمارستانی است که در صورت نبود زمین برای دفن یا پایین بودن میزان رطوبت و یا بالا بودن درصد مواد قابل اشتعال در پسماندها مورد استفاده قرار می‌گیرد که از آن می‌توان در جهت بازیافت انرژی، تولید برق و حرارت نیز استفاده نمود.

همچنین، از راه‌های منطقی در کاهش تخریب و آلودگی محیط زیست و نیز افزایش عمر منابع طبیعی تجدید شونده و غیرقابل تجدید، می‌توان به استفاده مجدد و بازیافت از ضایعات کشاورزی، صنعتی، معدنی و شهری اشاره نمود.

به نظر می‌رسد در جهت کاهش مواد زاید جامد، بازیافت از اهمیت خاصی برخوردار است و علاوه بر صرفه‌جویی قابل توجه اقتصادی، در بهسازی و حفاظت از محیط زیست نقش مهمی ایفا می‌کند. جداسازی پسماندها از قدیم در فرهنگ ایرانی به شکل جداسازی نان خشک و فروش اشیای کهنه و کاربرد فضولات برای تهیه کود و به عنوان سوخت در شهرها و روستاها مرسوم بوده و رواج شغل‌های کهنه فروشی، نان خشکی و غیره نیز مؤید آن است. لیکن، با توجه به مطالب پیش‌گفته، اهمیت هرچه بیشتر نحوه تعیین شیوه دفع پسماندها با توجه به خسارات و عواقبی که بر محیط زیست می‌گذارد نمایان می‌گردد.

در ماده ۲ قانون مدیریت پسماند، پسماندها به ۵ گروه: عادی، پزشکی (بیمارستانی)، ویژه، کشاورزی و صنعتی تقسیم می‌شوند. مطابق ماده ۷ قانون مذکور، مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و حريم آنها بر عهده شهرداری و در خارج از حوزه وظایف آن به عهده بخشرداری است. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه نیز به عهده تولیدکننده است که در صورت تبدیل به پسماند عادی بر عهده شهرداری خواهد بود.

همچنین براساس تبصره ۴ الحاقی به بند ۲ ماده ۵۵ قانون شهرداری، تعیین محل‌های مخصوص تخلیه زباله، نخاله، فضولات ساختمانی، مواد رسوبی و نظایر آنها و اطلاع‌رسانی آن به عموم از وظایف شهرداری‌هاست. ضمن آنکه تعیین محل‌های تخلیه زباله خارج از محدوده شهر و نیز محل تأسیس کارخانجات تبدیل زباله به کود با تشخیص شهرداری خواهد بود.

به هر حال، با توجه به وظایف شهرداری در این خصوص و هزینه‌های هنگفتی که برای آن به دنبال دارد آشنایی مدیران و دست‌اندرکاران با مجموعه قوانین و مقررات و ضوابط مربوط به پسماند و چگونگی بازیافت از اهمیت بالایی برخوردار خواهد بود. لذا، در مجموعه حاضر تلاش بر گردآوری و تهیه اهم قوانین و مقررات مورد عمل و کاربردی در خصوص مدیریت پسماند و همچنین بازیافت به عمل آمده است. بدین منظور کلیه قوانین و مقررات

موجود جمع‌آوری و در ۵ فصل شامل: قانون اساسی، قوانین، مصوبات هیأت وزیران، مصوبات شورای اسلامی شهر تهران و دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و ضوابط تبویب گردیده و براساس تاریخ تصویب تنظیم و ارائه شده است. امید است اقدام در جهت تهیه و انتشار «مجموعه قوانین و مقررات مورد عمل شهرداری» بتواند گامی مؤثر در جهت دسترسی آسان و اشراف دقیق‌تر به مقررات مربوطه از سوی کارشناسان محترم و دلسوز و مدیریت شهری و همچنین شهروندان عزیز بوده تا از این طریق موجبات کاهش میزان خسارات مادی و معنوی احتمالی به شهر فراهم گردد.

ذکر این نکته ضروری به نظر می‌رسد، مجموعه حاضر با توجه به محدودیت زمانی و از سوی دیگر پراکندگی در برخی از منابع اصلی، نخستین حرکت و آغازی برای رسیدن به نهایت مطلوب می‌باشد. لذا، ضمن پوزش و اعتذار به جهت برخی نواقص و کاستی‌های احتمالی، از عموم صاحب‌نظران دلسوز و فرهیخته صمیمانه استدعا دارد با تذکر اشکالات و ارشاد در جهت تعالی این مجموعه، ما را وامدار همیشگی محبت‌ها و بزرگواری‌های خود نمایند.

در خاتمه، شایسته است از راهنمایی‌های کلیه مدیران با سابقه و همچنین همکاران ارجمندی که ما را در جهت گردآوری، تبویب، طراحی، چاپ و انتشار این مجموعه یاری داده‌اند صمیمانه قدردانی نماییم.

نادر شکری

مدیر کل تدوین قوانین و مقررات

شهرداری تهران

فصل اول

قانون اساسی

تاریخ تصویب: ۱۳۵۸/۱/۱۰

اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

اصل پنجاهم: در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌گردد. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.

فصل دوم

قوانین

تاریخ تصویب: ۱۳۳۴/۰۴/۱۱
مرجع تصویب: مجلس شورای ملی

تبصره ۴ بند ۲ ماده ۵۵ از قانون شهرداری

فصل ششم: در وظایف شهرداری

ماده ۵۵: وظایف شهرداری به شرح ذیل است:

۲- تنظیم و نگاهداری و تسطیح معابر و انهار عمومی و مجاری آبها و فاضلاب و تقیه قنوات مربوط به شهر و تأمین آب و روشنایی به وسایل ممکنه.

تبصره ۴: (الحاقی ۱۳۵۲/۵/۱۷) شهرداری مکلف است محل‌های مخصوصی برای تخلیه زباله و نخاله و فضولات ساختمانی و مواد رسوبی و فاضلاب‌ها و نظایر آنها تعیین و ضمن انتشار آگهی به اطلاع عموم برساند.

محل‌های تخلیه زباله باید خارج از محدوده شهر تعیین شود و محل تأسیس کارخانجات تبدیل زباله به کود به تشخیص شهرداری خواهد بود. رانندگان وسایل نقلیه اعم از کندرو و یا موتوری مکلفند آن‌ها را فقط در محل‌های تعیین شده از طرف شهرداری خالی نمایند.

مجازات متخلفین طبق ماده ۲۷۶ قانون کیفر عمومی تعیین می‌شود.

در صورت تخلف مراتب هر بار در گواهینامه رانندگی متخلف قید و اگر ظرف یک سال سه بار مرتکب همان تخلف شود بار سوم به حداکثر مجازات خلافی محکوم و گواهینامه او برای یک سال ضبط می‌شود و در همان مدت از رانندگی ممنوع خواهد بود. به تخلفات مزبور در دادگاه بخش رسیدگی خواهد شد.^۱

۱- تبصره فوق به موجب بند ۱ از قانون الحاق دو تبصره به ماده ۵۵ و اصلاح تبصره یک ماده ۱۰۰ قانون شهرداری‌ها مصوب ۱۳۵۲/۵/۱۷ مجلس شورای اسلامی به ماده مزبور اضافه شده است.

تاریخ تصویب: ۱۳۷۱/۶/۳۱

مرجع تصویب: مجلس شورای اسلامی

قانون اجازه عضویت جمهوری اسلامی ایران در کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد زاید زیان بخش و دفع آنها^۱

ماده واحده:

به دولت اجازه داده می شود به عضویت کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد زاید زیان بخش و دفع آنها مصوب ۲۲ مارس ۱۹۸۹ سوئیس درآید و اسناد آن را تسلیم نماید.

سازمان ملل ۲۲ مارس ۱۹۸۹

برنامه محیط زیست

متن اصلی. انگلیسی

کنفرانس نمایندگان تام الاختیار درباره کنوانسیون جهانی مربوط به کنترل انتقالات برون مرزی زباله های مضر

۱- قانون تصویب موافقتنامه چارچوب بین دبیرخانه کنوانسیون بازل درباره کنترل حمل و نقل برون مرزی مواد زائد خطرناک و دفع آنها و دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص تأسیس مرکز منطقه ای کنوانسیون بازل برای آموزش و انتقال فناوری در تهران در تاریخ ۱۳۸۶/۵/۳۰ از سوی مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است. (جهت رؤیت متن قانون مذکور به فصل دوم: قوانین رجوع شود)

کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون‌مرزی زباله‌های مضر و دفع آن‌ها

مقدمه

اعضاء این کنوانسیون، با علم به زیان احتمالی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و انتقال برون‌مرزی آن‌ها برای سلامت انسان؛ با توجه به تهدید روزافزون سلامت انسان و محیط زیست از ایجاد و پیچیدگی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و انتقال برون‌مرزی آنها و نیز با توجه به این نکته که مؤثرترین طریق حفظ سلامت انسان و محیط زیست در خطرات عارض از این گونه زباله‌ها، تقلیل ایجاد آن‌ها به حداقل از لحاظ کمی و کیفی و نتیجتاً کاهش خطر بالقوه آن‌ها می‌باشد؛ با اعتقاد به این که دولت‌ها باید تدابیر لازم را اتخاذ نمایند تا حفظ سلامت انسان و محیط زیست در اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از جمله انتقال و دفع برون‌مرزی آن‌ها، در هر جا که دفع شود مدنظر باشد؛ با در نظر گرفتن این نکته که دولت‌ها باید اطمینان حاصل کنند که عوامل ایجاد زباله‌های مضر و سایر انواع زباله وظایف خود را به نحوی انجام دهند که حفظ محیط زیست در هر جا که زباله‌ها دفع می‌شود، مورد توجه باشد؛ با علم کامل به این که هر دولتی این حق مطلق را دارد که از ورود و دفع زباله‌های مضر و سایر انواع زباله در سرزمین خود جلوگیری نماید و نیز با توجه به تمایل روزافزون دولت‌ها، به ویژه کشورهای در حال رشد، به جلوگیری از انتقالات برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله بر سرزمین خود، با اعتقاد به این که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله باید تا جایی که حفظ محیط زیست ایجاب می‌کند، در همان کشوری دفع شود که زباله‌ها در آن‌جا ایجاد شده است، با اطلاع از این که انتقالات برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از کشور محل ایجاد آنها به کشوری دیگر باید فقط تحت شرایطی مجاز دانسته شود که سلامت انسان و محیط زیست آن‌جا را به خطر نیندازد و نیز این انتقالات با مفاد این کنوانسیون مطابقت داشته باشد؛ با توجه به این که تشدید نظارت در انتقالات برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله موجب اداره صحیح آن‌ها از لحاظ زیست محیطی و نیز تقلیل حجم این گونه انتقالات برون

مرزی خواهد گردید؛ با اعتقاد به این که دولت‌ها برای مبادله صحیح اطلاعات درباره کنترل انتقالات برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به سرزمین‌های دیگر تدابیری اتخاذ نمایند، با در نظر گرفتن این که برخی از موافقتنامه‌های منطقه‌ای و نیز بین‌المللی، متعرض مسأله حفظ و حمایت محیط زیست در رابطه با انتقال کالاهای خطرناک شده‌اند، با توجه با اعلامیه کنفرانس سازمان درباره محیط زیست انسان (استکهلم ۱۹۷۲) رهنمودها و اصول برای اداره صحیح زباله‌های مضر جهت حفظ محیط زیست، (قاهره) مصوب شورای سرپرستی برنامه محیط زیست سازمان ملل (UNEP) طی قطعنامه شماره ۱۴/۳۰ مورخ ۱۷ ژوئن ۱۹۸۷، توصیه کمیته کارشناسان سازمان ملل درباره انتقال کالاهای مضر (که در سال ۱۹۵۷ تدوین شده و هر دو سال یک بار آن را به روز درمی‌آورند)، توصیه‌ها، اعلامیه‌ها، مدارک و مقررات مربوط که در سیستم سازمان ملل تنظیم و تصویب گردیده و کارها و مطالعات انجام شده در سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، نظر به روح، اصول، اهداف و وظایف منشور جهانی برای طبیعت، مصوب مجمع عمومی سازمان ملل در سی و هفتمین اجلاس خود (۱۹۸۲) به عنوان نظام اخلاقی مربوط به حفظ محیط زیست انسان و حفاظت از منابع طبیعی با تأیید این که دولت‌ها مسئول ایفای تعهدات بین‌المللی خود در رابطه با حمایت از سلامت انسان و حفظ و حمایت محیط زیست هستند و به موجب حقوق بین‌الملل مسئولیت دارند؛ با علم این که در صورت نقض عملی مفاد این کنوانسیون یا هر پروتکل مربوط به آن حقوق بین‌الملل مربوط به معاهدات قابل اجراء خواهد بود، با آگاهی از نیاز به ادامه توسعه و استفاده از تکنولوژی‌هایی که از لحاظ سلامت محیط زیست زباله کمتری تولید می‌کنند و اتخاذ شیوه‌های صحیح بازپروری، خانه‌داری مناسب و سیستم‌های مطلوب اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به منظور کاهش ایجاد آن‌ها به حداقل و نیز با علم به توجه فزاینده جهانی به لزوم کنترل شدید انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و نیاز به کاهش این گونه انتقالات، در حد امکان، به حداقل، با نگرانی از مسأله انتقالات غیر قانونی برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و نیز با در نظر گرفتن امکانات محدود کشورهای در حال رشد برای اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، با آگاهی از لزوم ترغیب انتقال تکنولوژی برای اداره صحیح زباله‌های مضر و سایر انواع زباله‌ای که در محل ایجاد می‌شود، خاصه به کشورهای در

حاله رشد طبق روح رهنمودهای قاهره و قطعنامه شماره ۱۴/۱۶ شورای سرپرستی UNEP درباره ترغیب انتقال تکنولوژی مربوط به حمایت از محیط‌زیست با علم به این که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله باید طبق کنوانسیون‌های بین‌المللی و توصیه‌های مربوط انتقال یابد، و نیز با اعتقاد به این که انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله باید فقط هنگامی مجاز دانسته شود که انتقال و نهایتاً دفع این گونه زباله‌ها از لحاظ زیست محیطی بی‌ضرر است و با تصمیم به محافظت از سلامت انسان و محیط زیست از طریق کنترل شدید در مقابل اثرات زیانباری که ممکن است از ایجاد و اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله حادث شود، به نحو ذیل توافق نمودند:

ماده ۱: حدود کنوانسیون

۱- زباله‌های ذیل که مورد انتقال برون‌مرزی قرار می‌گیرند برای منظوره‌های این کنوانسیون «زباله‌های مضر» محسوب می‌شوند:

الف) زباله‌هایی که جزء گروه مندرج در ضمیمه ۱ می‌باشند، مگر آن که دارای خصوصیات مذکور در ضمیمه ۳ نباشند.

ب) زباله‌هایی که مشمول بند (الف) نیستند، ولی طبق مقررات محلی کشورهای عضو صادرکننده و وارد کننده یا عبور زباله‌های مضر محسوب می‌شوند.

۲- زباله‌هایی که از گروه مندرج در ضمیمه ۲ هستند و مورد انتقال برون‌مرزی قرار می‌گیرند، برای منظوره‌های این کنوانسیون «سایر انواع زباله» به شمار می‌آیند.

۳- زباله‌هایی که به علت رادیواکتیو بودن مشمول سیستم‌های دیگر بین‌المللی کنترل، از جمله اسناد بین‌المللی مشخصاً قابل اجرا در مورد مواد رادیواکتیو می‌باشند، در چارچوب این کنوانسیون قرار نمی‌گیرند.

۴- زباله‌های ناشی از عملیات عادی کشتی‌ها، که دفع آن‌ها مشمول سند بین‌المللی دیگری می‌باشد، در چهارچوب این کنوانسیون قرار نمی‌گیرند.

ماده ۲: تعریف‌ها برای منظوره‌های این کنوانسیون:

۱- «زباله‌ها» اجسام یا اشیایی است که طبق مقررات قانون ملی دفع می‌شوند یا باید دفع شوند.

۲- «اداره» به معنی جمع‌آوری، انتقال و دفع زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله، از جمله مراقبت بعدی از محل‌های دفع می‌باشد.

۳- «انتقال برون‌مرزی» به معنی انتقال زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله است از ناحیه‌ای تحت حاکمیت ملی یک دولت به ناحیه‌ای تحت حاکمیت ملی یک دولت دیگر یا از طریق آن، یا به ناحیه‌ای یا از طریق ناحیه‌ای که تحت حاکمیت ملی دولت دیگری نباشد، مشروط بر آن که لااقل دو دولت در این انتقال ذی‌مدخل باشند.

۴- «دفع» به معنی هر عملی است که در ضمیمه ۴ این کنوانسیون مشخص شده است.

۵- «محل یا وسایل مجاز» به معنی محل یا وسایل دفع زباله‌های مضر و سایر انواع زباله است که مرجع مربوط کشوری که محل یا وسایل در آن قرار دارد، آن را مجاز دانسته است.

۶- «مرجع ذیصلاح» به معنی یک مرجع دولتی است که یک کشور عضو در نواحی که خود صلاح می‌داند، تعیین می‌نماید تا مسئول دریافت اطلاعات مربوط به انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله اطلاعات مربوط به آن، و جوابگویی به آن اطلاعات طبق ماده ۶ باشد.

۷- «مرکز» به معنی واحد کشور عضوی است که در ماده ۵ بدان اشاره شده و مسئول دریافت یا ارائه اطلاعات پیش‌بینی شده در مواد ۱۳ و ۱۵ می‌باشد.

۸- «اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به نحو صحیح از لحاظ زیست‌محیطی» به معنی انجام اقدامات عملی است به منظور اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به نحوی که سلامت انسان و محیط زیست در برابر اثرات زیان‌بار احتمالی این گونه زباله‌ها حفظ گردند.

۹- «ناحیه تحت حاکمیت ملی یک دولت» به معنی هر گونه اراضی، ناحیه دریایی یا هوایی است که در داخل آن، یک دولت طبق حقوق بین‌المللی در رابطه با سلامت انسان و محیط زیست مسئولیت اداری و انضباطی اعمال می‌نماید.

۱۰- «کشور صدور» به معنی کشور عضوی است که قرار است انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از آن جا آغاز شود.

۱۱- «کشور ورود» به معنی کشور عضوی است که انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر و یا سایر انواع زباله به منظور دفع آن‌ها در آنجا یا به منظور

بارگیری آن قبل از دفع در ناحیه‌ای که تحت حاکمیت ملی هیچ دولتی نیست انجام می‌گیرد.

۱۲- «کشور عبور» به معنی کشوری جز کشور صدور و یا کشور ورود است که انتقال زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از طریق آن انجام می‌شود یا قرار است انجام شود.

۱۳- «کشورهای ذریبط» به معنی کشورهای صدور، ورود یا عبور می‌باشند، خواه عضو کنوانسیون باشند و خواه نباشند.

۱۴- «شخص» به معنی شخص حقیقی یا حقوقی است.

۱۵- «صادرکننده» به معنی شخصی است که تحت حاکمیت دولت کشور صدور می‌باشد که ترتیب صدور زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را می‌دهد.

۱۶- «واردکننده» به معنی شخصی است که تحت حاکمیت دولت کشور ورودی می‌باشد که ترتیب ورود زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را می‌دهد.

۱۷- «انتقال‌دهنده» به معنی شخصی است که انتقال زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله را انجام می‌دهد.

۱۸- «ایجادکننده» به معنی شخصی است که فعالیتش زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله ایجاد می‌کند، یا هر گاه شخص ایجادکننده معلوم نباشد، شخصی است که آن زباله‌ها را در اختیار دارد یا آن را کنترل می‌کند.

۱۹- «دفع‌کننده» به معنی شخصی است که زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله برای او حمل می‌شود تا آن‌ها را دفع نماید.

۲۰- «سازمان یک‌پارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی» به معنی سازمانی است که توسط دولت‌های دارای حاکمیت ملی تشکیل شده است و دولت‌های عضو آن سازمان صلاحیت مربوط به امور تحت این کنوانسیون را به آن سازمان واگذار نموده‌اند و دارای اختیارات تام طبق مقررات داخلی خود می‌باشند تا کنوانسیون را امضاء کند، تصویب نماید، بپذیرد، با آن موافقت نماید و رسماً آن را تأیید کند یا بدان ملحق گردد.

۲۱- «انتقال غیر قانونی» به معنی هر گونه انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله می‌باشد که در ماده ۹ مشخص گردیده است.

ماده ۳: تعریف‌های ملی از زباله‌های مضر

۱- هر عضو کنوانسیون باید ظرف مدت شش ماه از تاریخ امضاء این کنوانسیون دبیرخانه کنوانسیون را از موضوع زباله‌هایی (غیر از زباله‌هایی که در

ضمیمه‌های ۱ و ۲ ذکر شده است) که طبق قوانین ملی خود به عنوان زباله‌های مضر در نظر گرفته یا تعریف کرده است، آگاه سازد و نیز شرایط مربوط به شیوه‌های انتقال برون‌مرزی قابل اجراء در مورد این گونه زباله‌ها را به اطلاع دبیرخانه برساند.

۲- هر عضو کنوانسیون باید دبیرخانه را متعاقباً از تغییرات عمده در اطلاعاتی که طبق بند ۱ ارائه داده است مطلع سازد.

۳- دبیرخانه باید فوراً اطلاعاتی را که به موجب بندهای ۱ و ۲ دریافت داشته است به آگاهی همه اعضاء کنوانسیون برساند.

۴- اعضاء کنوانسیون باید اطلاعاتی را که دبیرخانه به آنها داده است در اختیار صادرکنندگان خود بگذارند.

ماده ۴: تعهدات عمومی

۱- الف) اعضایی که از حق خود در منع ورود زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله برای دفع استفاده می‌کنند باید اعضاء دیگر را از تصمیم خود طبق ماده ۱۳ آگاه سازند.

ب) اعضاء کنوانسیون می‌توانند صدور زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را به کشور اعضایی که ورود این گونه زباله‌ها را منع کرده‌اند، هنگامی که به موجب بند فرعی الف) فوق مطلع شده‌اند منع نمایند یا صدور آن را اجازه ندهند.

پ) اعضاء کنوانسیون می‌توانند صدور زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را، هر گاه کشور واردکننده کتباً در مورد خاصی از ورود زباله موافقت نکرده باشد، و در صورتی که کشور واردکننده ورود این گونه زباله را منع ننموده باشد، منع کنند، یا اجازه ندهند.

۲- هر عضو کنوانسیون باید تدابیر مناسب را جهت موارد ذیل اتخاذ نماید:
الف) حصول اطمینان از این که ایجاد زباله‌های مضر و سایر انواع زباله در کشور خود به حداقل کاهش یابد، در این مورد باید جنبه‌های اجتماعی، تکنولوژیکی و اقتصادی مد نظر باشد.

ب) حصول اطمینان از داشتن امکانات کافی دفع زباله، برای اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به نحو صحیح از لحاظ زیست‌محیطی، به منظور این که در حد امکان این زباله‌ها در همان سرزمین دفع شوند.

پ) حصول اطمینان از این که اشخاص دست‌اندرکار اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله در داخل آن سرزمین اقدامات لازم را جهت پیشگیری از آلودگی ناشی از اداره این گونه زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به عمل آورند و هر گاه آلودگی پیش آمد عواقب آن را برای سلامت انسان و محیط زیست به حداقل برسانند.

ت) حصول اطمینان از این که انتقال برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به حداقل تقلیل یابد و با اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به نحو صحیح از لحاظ زیست محیطی مطابقت داشته باشد و این عمل به طریقی انجام شود که سلامت انسان و محیط زیست در برابر اثرات سوء ناشی از این گونه انتقالات حفظ شود.

ث) جلوگیری از صدور زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله به کشور یا گروه کشورهای عضو این کنوانسیون که به یک سازمان یکپارچه‌سازی اقتصادی و یا سیاسی تعلق دارند، خاصه کشورهای در حال رشد که طبق قوانین خود هر گونه ورود زباله را ممنوع کرده‌اند، و نیز هر گاه این کشورها تشخیص دهند که زباله‌های مورد بحث طبق ضوابطی که اعضاء کنوانسیون در اولین نشست خود درباره آنها تصمیم می‌گیرند، به نحو صحیحی از لحاظ زیست محیطی اداره نخواهد شد.

ج) درخواست ارائه اطلاعات مربوط به انتقال برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله طبق مفاد الحاقیه شماره ۵ - الف به کشورهای ذیربط، باتبیین اثرات انتقال مورد نظر بر سلامت انسان و محیط زیست.

چ) جلوگیری از ورود زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، در صورتی که تشخیص دهند که زباله‌های مورد بحث به نحو صحیحی از لحاظ زیست محیطی اداره نخواهند شد.

ح) همکاری در فعالیتهای اعضاء دیگر کنوانسیون و سازمانهای ذینفع به طور مستقیم و از طریق دبیرخانه از جمله توزیع اطلاعات درباره انتقال برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، به منظور بهبود اداره صحیح این گونه زباله‌ها از لحاظ زیست محیطی و نیز جلوگیری از انتقالات غیرقانونی آن.

۳- اعضاء کنوانسیون اعلام می‌دارند که انتقال غیر قانونی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله عملی جنایتکارانه است.

۴- هر عضو کنوانسیون باید تدابیر مناسب اداری یا قانونی و غیره را جهت اجرای مفاد این کنوانسیون، از جمله تدابیری به منظور جلوگیری و تنبیه اعمال مغایر این کنوانسیون، اتخاذ نماید.

۵- هیچ یک از اعضاء کنوانسیون نباید اجازه دهد که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله به کشوری که عضو کنوانسیون نیست صادر شود یا از کشوری که عضو کنوانسیون نیست وارد گردد.

۶- اعضاء کنوانسیون موافقت می‌نمایند که اجازه ندهند که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله برای دفع در داخل ناحیه‌ای در جنوب ۶۰ درجه عرض جنوبی صادر گردد. خواه اینگونه زباله‌ها مورد انتقالات برون مرزی قرار گیرند و خواه نگیرند.

۷- علاوه بر این، هر عضو کنوانسیون باید:

الف) اجازه ندهد که اشخاص تحت حاکمیت ملی خود زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را منتقل یا دفع کنند، مگر آن که این اشخاص مختار یا مجاز باشند که این گونه عملیات را انجام دهند.

ب) مقرر دارد که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله‌ای که مورد انتقالات برون‌مرزی قرار می‌گیرند و طبق مقررات و ضوابطی که از لحاظ بین‌المللی در زمینه بسته‌بندی و برچسب‌زنی و حمل و نقل مورد قبول همگان است، بسته‌بندی، برچسب‌زنی و حمل و نقل گردد و این که به سایر شیوه‌های مربوطه شناخته شده بین‌المللی توجه لازم مبذول گردد.

پ) مقرر دارد که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، دارای سند انتقال از نقطه آغاز تا نقطه دفع آن باشد.

۸- هر عضو کنوانسیون باید بخواهد که زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله‌ای که قرار است صادر گردد به نحوی که در کشور صدور یا هر جای دیگر اداره شود که از لحاظ زیست محیطی سالم باشد، رهنمودهای فنی برای اداره زباله‌های مشمول این کنوانسیون طبق ضوابط زیست محیطی توسط اعضاء کنوانسیون در نخستین اجلاسشان تعیین خواهد گردید.

۹- اعضاء کنوانسیون باید تدابیر مناسب اتخاذ نمایند تا انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله فقط در موارد مجاز دانسته شود که:

الف) کشور صدور، توانایی فنی وسایل لازم، محل‌های دفع مناسب و ظرفیت کافی برای دفع زباله‌های مورد بحث به نحو مؤثر و از لحاظ زیست‌محیطی صحیح نداشته باشد.

ب) زباله‌های مورد بحث به عنوان مواد اولیه برای (Recycling) بازپروری یا صنایع بازسازی در کشور ورود لازم باشد.

پ) انتقال برون‌مرزی مورد بحث مطابق ضوابط دیگری باشد که اعضای کنوانسیون تعیین خواهند کرد، مشروط به این که آن ضوابط مغایر با اهداف این کنوانسیون نباشد.

۱۰- تعهد کشورهایی که زباله‌های مضر و سایر انواع زباله در آن جا ایجاد می‌شود مبنی بر این که این زباله‌ها باید به نحو سالم از لحاظ زیست محیطی اداره شود، نباید تحت هیچ شرایطی به کشورهای ورود یا عبور منتقل گردد.

۱۱- هیچ چیز در این کنوانسیون نباید مانع شود که یک کشور عضو کنوانسیون مقررات اضافی، که با مفاد این کنوانسیون و مقررات حقوق بین‌الملل مطابقت داشته باشد، به منظور حفظ بهتر سلامت انسان و محیط زیست وضع کند.

۱۲- هیچ چیز در این کنوانسیون نباید به هیچ وجه حاکمیت ملی دولت‌ها بر دریای ساحلی آن‌ها طبق قوانین بین‌الملل و حقوق حاکمه و حاکمیتی که دولت‌ها در مناطق اقتصادی انحصاری و فلات قاره خود طبق قوانین بین‌الملل و نیز به اعمال حقوق و آزادی‌های دریانوردی یا هوانوردی کشتی‌ها و هواپیماها، که به موجب حقوق بین‌الملل پیش‌بینی شده در اسناد مربوطه منعکس است، لطمه وارد آورد.

۱۳- اعضاء کنوانسیون باید تعهد کنند که در فواصل معین امکانات تقلیل مقدار آلودگی احتمالی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را که به کشورهای دیگر، به ویژه کشورهای در حال رشد، صادر می‌شود، مورد تجدید نظر قرار دهند.

ماده ۵: تعیین مراجع و مراکز صالح

به منظور اجرای این کنوانسیون اعضای کنوانسیون باید:

۱- یک یا چند مرجع صالح و مرکز تعیین یا تأسیس نمایند. در مورد کشور عبور یک مرجع صالح باید جهت دریافت اطلاعات تعیین شود.

۲- ظرف سه ماه از تاریخ به اجراء درآمدن این کنوانسیون برای آن‌ها، به دبیرخانه اطلاع دهند که چه سازمانهایی را به عنوان مراجع صالح و مرکز خودتعیین کرده‌اند.

۳- ظرف یک ماه از تاریخ تصمیم خود، دبیرخانه را از تغییرات مربوط به تعیین مراجع صالح و مرکز خود، طبق بند فوق، آگاه سازند.

ماده ۶: انتقال برون‌مرزی بین اعضای کنوانسیون:

۱- کشور صدور باید کتباً و از طریق مرجع صالح کشور صدور، مرجع صالح کشورهای ذینفع را از هر گونه انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله که در نظر دارد انجام دهد مطلع سازد یا از ایجادکننده یا صادرکننده زباله‌ها بخواهد که چنین اقدامی را به عمل آورد. این گونه اطلاعیه باید محتوی مطالب و اطلاعات مذکور در الحاقیه ۵-الف و به زبان قابل قبول کشور ورود باشد. فقط یک اطلاعیه باید به هر کشور ذینفع ارسال گردد.

۲- کشور ورود باید کتباً به کشور اطلاع‌دهنده پاسخ دهد و موافقت خود را تحت شرایطی یا بدون قید و شرط اعلام دارد، از اجازه انتقال امتناع ورزد یا اطلاعات بیشتری درخواست نماید. یک نسخه از پاسخ نهایی کشور ورود باید به جای مراجع صالح کشورهای ذینفع که اعضای کنوانسیون هستند ارسال گردد.

۳- تا زمانی که کشور صدور تأیید کتبی مبنی بر موارد ذیل را دریافت نکرده است نباید به ایجادکننده یا صادرکننده زباله اجازه شروع انتقال برون‌مرزی را بدهد:

الف) اطلاع‌دهنده موافقت کتبی کشور ورود را دریافت کرده است.

ب) اطلاع‌دهنده تأییدیه وجود قرارداد بین صادرکننده و دفع‌کننده را، که طی آن اداره صحیح زیست محیطی زباله‌های مورد نظر تصریح گردیده است، دریافت نموده است.

۴- هر کشور عبور عضو کنوانسیون باید فوراً وصول اطلاعیه را به طرف اطلاع‌دهنده اعلام دارد. این کشور می‌تواند متعاقباً ظرف شصت روز موافقت خود را با انتقال زباله تحت شرایطی یا بدون قید و شرط کتباً به آگاهی طرف اطلاع‌دهنده برساند یا از دادن اجازه امتناع ورزد و یا درخواست اطلاعات اضافی بنماید. کشور صدور نباید تا موافقت کتبی کشور عبور را دریافت نکرده است اجازه انتقال برون‌مرزی را بدهد، ولی هر گاه در هر زمان

یک عضوکنوانسیون تشخیص دهد که موافقت کتبی قبلی - یا به طور کلی و یا در موارد خاص - برای عبور زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله ضرورت ندارد، یا هر گاه شرایط را تغییر دهد، باید طبق ماده ۱۳ فوراً اعضای دیگر کنوانسیون را از تصمیم خود مطلع سازد. در این صورت اگر ظرف مدت شصت روز از تاریخ وصول اطلاعیه‌ای که توسط کشور عبور داده شده است، کشور صدور پاسخی دریافت نکند، کشور صدور می‌تواند اجازه شروع صدور زباله را از طریق کشور عبور صادر نماید.

۵- در موردی که انتقال برون‌مرزی زباله فقط طبق قوانین کشور صدور مضر شناخته شده باشد:

الف) الزامات بند ۹ این ماده که شامل حال واردکننده یا دفع‌کننده و کشور وارد کننده می‌شود، و با اعمال تغییرات لازم در مورد صادرکننده و کشور صدور نیز قابل اجرا می‌باشد.

ب) در صورتی که کشور ورود یا کشورهای ورود و عبور که اعضای کنوانسیون هستند، زباله را مضر تشخیص داده باشند، الزامات بندهای ۱، ۳، ۴ و ۶ این ماده که شامل حال صادرکننده و کشور صدور می‌باشد، با اعمال تغییرات لازم در مورد واردکننده یا دفع‌کننده و کشور ورود نیز قابل اجرا خواهد بود.

پ) هر گاه فقط کشور عبور این زباله‌ها را مضر تشخیص داده باشد، مفاد بند ۴ شامل حال آن کشور خواهد بود.

۶- کشور صدور می‌تواند، در صورت موافقت کتبی کشورهای ذیربط، در موارد زیر به ایجادکننده یا صادرکننده اجازه دهد که از یک اطلاعیه کلی استفاده کند. در موردی که زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله‌ای که خصوصیات فیزیکی و شیمیایی آنها تغییر نمی‌کند، زباله‌ها به طور مرتب از طریق گمرک خروج معین و واحد کشور صدور، از طریق گمرک ورود معین و واحد کشور ورود و در مورد عبور از طریق گمرک ورود و خروج معین و واحد کشور یا کشورهای عبور برای دفع‌کننده معین و واحد ارسال می‌گردد.

۷- کشورهای ذیربط می‌توانند موافقت کتبی خود را مبنی بر استفاده از یک اطلاعیه کلی مذکور در بند ۶ در صورت ارائه برخی اطلاعات مانند مقادیر دقیق یا لیست ادواری زباله‌های مضر و سایر انواع زباله‌ای که ارسال خواهد شد، اعلام دارند.

۸- ممکن است اطلاعیه کلی و موافقت کتبی مورد اشاره در بندهای ۶ و ۷ شامل محموله‌های متعدد زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله طی یک دوره حداکثر ۱۲ ماه باشد.

۹- اعضاء کنوانسیون باید بخواهند که هر شخصی که مسئول انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله است مدرک انتقال را به محض تحویل یا دریافت زباله‌های مورد نظر امضاء نماید. آنها همچنین باید بخواهند که دفع‌کننده دریافت زباله‌ها را توسط دفع‌کننده و در زمان مناسب و تاریخ خاتمه دفع را، همان گونه که در اطلاعیه مشخص شده است، به اطلاع صادرکننده و مرجع صالح کشور صدور برسانند. هر گاه این امر به اطلاع کشور صدورنرسیده باشد مرجع صالح کشور صدور یا صادرکننده باید کشور ورود را مطلع سازد.

۱۰- اطلاعیه و پاسخ مندرج در این ماده باید به مرجع صالح اعضای ذیربط، یا در مورد کشورهای غیر عضو به هر مرجع دولتی مناسب، تسلیم شود.

۱۱- هر انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله باید تحت پوشش بیمه، یا هر گونه ضمانت‌نامه‌ای قرار گیرد که کشور ورود یا کشور عبور که عضو کنوانسیون هستند مناسب تشخیص دهند.

ماده ۷: انتقال برون‌مرزی از یک کشور عضو کنوانسیون از طریق کشورهایی که عضو کنوانسیون نیستند.

بند ۲ ماده ۶ کنوانسیون با تغییرات لازم حسب مورد، شامل انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله از یک کشور عضو کنوانسیون از طریق یک کشور یا کشورهایی که عضو کنوانسیون نیستند، خواهد بود.

ماده ۸: وظیفه ورود مجدد:

در صورتی که انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله، که کشورهای ذیربط در مورد آن موافقت نموده‌اند نتواند با توجه به مفاد این کنوانسیون، طبق شرایط قرارداد به طور کامل انجام گیرد، کشور صدور باید زباله‌های مورد نظر را توسط صادرکننده ظرف نود روز از تاریخی که کشور واردکننده کشور صدور و دبیرخانه را مطلع ساخته است یا طی مدت زمان دیگری که کشورهای ذیربط توافق نمایند به کشور صدور باز گرداند. بدین

منظور، کشور صدور و هر کشور طرف عبور زباله نباید از اعاده آن زباله‌ها به کشور صدور مخالفت نماید.

ماده ۹: انتقال غیر قانونی

۱- برای منظور این کنوانسیون، در موارد ذیل، انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله، غیر قانونی محسوب می‌شود.

(الف) انتقال بدون اطلاع به کشورهای ذیربط طبق مقررات این کنوانسیون.

(ب) انتقال بدون موافقت کشور ذیربط طبق مقررات این کنوانسیون.

(پ) انتقال با موافقت کشورهای ذیربط از طریق جعل، قلب واقعیت یا تقلب.

(ت) در صورتی که نحوه انتقال عملاً با مدارک مربوط مغایر باشد.

(ث) در صورتی که انتقال منجر به دفع عمدی (مانند دامپینگ) زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله بر خلاف مقررات این کنوانسیون و اصول کلی قوانین بین‌المللی گردد.

۲- در مورد انتقال برون مرزی غیر قانونی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله در نتیجه رفتار صادرکننده یا ایجادکننده، کشور صدور باید اقداماتی انجام دهند تا زباله‌های مورد نظر:

(الف) توسط صادرکننده یا ایجادکننده یا در صورت لزوم توسط خود او به کشور صدور بازگردانده شود، یا هر گاه این کار عملی نباشد.

(ب) به نحو دیگری که با مقررات این کنوانسیون مطابقت داشته باشد، ظرف مدت ۳۰ روز از تاریخی که مورد انتقال غیر قانونی به کشور صدور اطلاع‌داده شده است، یا طی مدت زمانی که طرفهای ذیربط توافق کنند، خود آنها را دفع نماید.

بدین منظور طرف‌های ذیربط نباید با اعاده زباله‌ها به کشور صدور مخالفت نمایند یا موانعی در راه آن ایجاد کنند.

۳- در مورد انتقال برون مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله‌ای که در اثر عمل واردکننده یا دفع‌کننده، غیر قانونی شناخته شده است، کشور ورود باید مطمئن گردد که زباله‌های مورد بحث توسط واردکننده یا دفع‌کننده به نحوی دفع می‌شود که از لحاظ زیست محیطی سالم است، یا در صورت لزوم ظرف ۳۰ روز در تاریخی که کشور ورود از انتقال غیر قانونی مطلع شده است یا طی مدت زمان دیگری که مورد توافق کشورهای ذیربط قرار گیرد، توسط خود

کشور واردکننده دفع گردد. بدین منظور طرف‌های ذیربط باید حسب ضرورت در مورد دفع زباله‌ها به نحو صحیح و سالم از لحاظ زیست‌محیطی با یکدیگر همکاری نمایند.

۴- در مواردی که مسئولیت انتقال غیر قانونی را نتوان به صادرکننده یا ایجادکننده یا واردکننده یا دفع‌کننده منتسب دانست، طرف‌های ذیربط یا سایر اعضای کنوانسیون حسب ضرورت باید از طریق همکاری اقداماتی نمایند تا زباله‌های مورد نظر در اسرع وقت به نحوی سالم از لحاظ زیست محیطی یا در کشور صدور یا در کشور ورود یا به مناسبت در هر جای دیگر دفع گردد.

۵- هر عضو کنوانسیون باید مقررات ملی مناسبی به منظور جلوگیری از انتقال غیر قانونی زباله یا مجازات این عمل وضع نماید، اعضای کنوانسیون باید جهت تحقق اهداف این ماده یا یکدیگر همکاری نمایند.

ماده ۱۰: همکاری بین‌المللی

۱- اعضای این کنوانسیون باید به منظور بهبود و اداره صحیح وسایل زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از لحاظ زیست محیطی با یکدیگر همکاری نمایند.

۲- بدین منظور اعضاء کنوانسیون باید:

الف) در صورت تقاضا، اطلاعاتی، خواه به طور دو جانبه و خواه چند جانبه، با توجه به ترغیب اداره صحیح و سالم زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از لحاظ زیست محیطی از جمله با در نظر گرفتن هماهنگی در ضوابط و رویه‌های فنی بر این اداره مناسب زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، در اختیار بگذارند.

ب) در نظارت بر اثرات اداره زباله‌های مضر بر سلامت انسان و محیط زیست با یکدیگر همکاری کنند.

پ) با توجه به قوانین، مقررات و سیاست‌های داخلی خود در زمینه توسعه و استفاده از تکنولوژی‌های جدید و سالم از لحاظ زیست محیطی و مولد حداقل زباله و بهبود تکنولوژی‌های موجود به منظور در حد امکان حذف تولید زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله و دستیابی به روش‌های مؤثر اداره صحیح آنها به طریقی سالم از نظر زیست محیطی، از جمله بررسی اثرات اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی استفاده از این تکنولوژی‌های جدید یا تکامل یافته، همکاری نمایند.

ت) با توجه به قوانین، مقررات و سیاستهای داخلی خود در زمینه انتقال تکنولوژی و سیستم‌های اداره مربوط به اداره صحیح زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از لحاظ زیست محیطی، فعالانه همکاری کنند. آنها باید همچنین در مورد توسعه ظرفیت فنی بین اعضای کنوانسیون، به ویژه اعضای که ممکن است که مساعدت فنی در این زمینه نیاز داشته باشد یا درخواست مساعدت فنی نمایند همکاری کنند.

ث) در زمینه تهیه رهنمودها و یا شیوه‌های عمل مناسب فنی همکاری نمایند.

۳- اعضای کنوانسیون باید طرق و وسایل مناسب را به منظور مساعدت به کشورهای در حال رشد در اجرای بندهای فرعی (الف)، (ب) و (پ) بند ۲ ماده ۴ به کار گیرند.

۴- با در نظر گرفتن نیازهای کشورهای در حال رشد، همکاری بین اعضای کنوانسیون و سازمانهای ذیصلاح بین‌المللی به منظور آگاهی عمومی، توسعه تکنولوژیهای مناسب اداره صحیح زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از لحاظ زیست محیطی و استفاده از تکنولوژیهایی که حداقل زباله را تولید می‌نماید، ترغیب می‌گردد.

ماده ۱۱: موافقتنامه‌های دو جانبه، چندجانبه و منطقه‌ای

۱- با وجود مقررات ماده ۴ بند ۵ اعضاء کنوانسیون می‌توانند به انعقاد موافقتنامه‌های دو جانبه، چندجانبه و منطقه‌ای یا اتخاذ ترتیباتی مربوط به انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، با اعضای کنوانسیون یا کشورهای غیر عضو کنوانسیون مبادرت نمایند، مشروط به این که این موافقتنامه‌ها یا ترتیبات از اداره صحیح زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله، طبق شرایط این کنوانسیون، عدول ننماید. این موافقتنامه‌ها یا ترتیبات باید حاوی مقرراتی باشد که در مقایسه با مقررات این کنوانسیون در ارتباط با اداره سالم زباله‌ها از لحاظ زیست محیطی کاستی نداشته باشد، به ویژه باید مصالح و منافع کشورهای در حال رشد در آنها ملحوظ گردد.

۲- اعضاء کنوانسیون باید دبیرخانه را از موافقتنامه‌ها یا ترتیبات دو جانبه، چندجانبه یا منطقه‌ای مذکور در بند ۱ یا آنهایی که قبل از به اجرا درآمدن این کنوانسیون برای آنها، به منظور کنترل انتقالات برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله بین طرف‌های آن موافقتنامه، منعقد نموده‌اند آگاه سازند.

مقررات این کنوانسیون نباید بر انتقالات برون مرزی که طبق این گونه موافقتنامه‌ها انجام می‌گیرد، اثر بگذارد مشروط به آن که آن موافقتنامه‌ها به اداره صحیح زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله طبق مقررات این کنوانسیون خللی وارد ننماید.

ماده ۱۲: مشاوره در مورد مسئولیت‌ها

اعضای کنوانسیون باید جهت تهیه یک پروتکل، در اسرع وقت، به منظور وضع مقررات و اتخاذ شیوه‌های مربوط به مسئولیت و جبران زائد خسارات ناشی از انتقال و دفع برون مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله، با یکدیگر همکاری نمایند.

ماده ۱۳: انتقال اطلاعات

۱- اعضاء کنوانسیون باید در صورت اطلاع از بروز حادثه‌ای در جریان انتقال برون مرزی یا دفع زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله، که احتمالاً ممکن است موجب خطراتی برای سلامت انسان یا محیط زیست در کشورهای دیگر باشد، آن کشورها را فوراً مطلع سازند.

۲- اعضاء کنوانسیون باید یکدیگر را از طریق دبیرخانه در موارد ذیل آگاه سازند:

(الف) تغییرات مربوط به تعیین مراجع ذیصلاح یا مراکز، طبق ماده ۵.

(ب) تغییرات مربوط به تعریف مقامات کشور خود از زباله‌های مضر، طبق ماده ۳، و در اسرع وقت.

(پ) تصمیمات اتخاذ شده توسط آنها مربوط به عدم موافقت کلی یا جزئی یا ورود زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله جهت دفع در داخل منطقه تحت حاکمیت ملی خود.

(ت) تصمیمات اتخاذ شده توسط آنها به منظور محدود یا منع کردن حدود زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله.

(ث) هر گونه اطلاعات دیگری که طبق بند ۴ این ماده لازم باشد.

۳- اعضاء کنوانسیون باید با در نظر گرفتن قوانین و مقررات ملی خود گزارشی درباره سال قبل، حاوی اطلاعات ذیل، از طریق دبیرخانه، قبل از پایان یافتن هر سال به کنفرانس اعضاء کنوانسیون که به موجب ماده ۱۵ تشکیل می‌گردد، تسلیم نمایند.

الف) مراجع ذیصلاح و مراکزی که توسط آنها طبق ماده ۵ تعیین گردیده‌اند.

ب) اطلاعات مربوط به انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله‌ای که در آنها دخالت داشته‌اند، شامل:

۱- مقدار زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله صادر شده، نوع، خصوصیات، مقصد، هر کشور محل عبور و شیوه دفع آنها همانگونه که در پاسخ اطلاعاتی‌ها اعلام گردیده است.

۲- مقدار زباله‌های مضر و سایر انواع زباله وارد شده، نوع، خصوصیات، مبداء و شیوه‌های دفع آنها.

۳- موارد دفع که طبق شیوه‌های مورد نظر انجام نگردیده است.

۴- اقدامات لازم جهت کاهش مقدار زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله مورد انتقال برون‌مرزی.

پ) اطلاعات مربوط به تدابیر اتخاذ شده توسط آنها در اجرای این کنوانسیون.

ت) اطلاعات درباره آمار رسمی گردآوری شده درباره اثرات ایجاد، نقل مکان و دفع زباله‌های مضر، سایر انواع زباله بر سلامت انسان و محیط زیست.

ث) اطلاعات درباره موافقتنامه‌ها و ترتیبات دوجانبه، چند جانبه و منطقه‌ای منعقد و اتخاذ شده، طبق ماده ۱۱ این کنوانسیون.

ج) اطلاعات درباره حوادث پیش‌آمده طی انتقال و دفع برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و مربوط به تدابیر اتخاذ شده جهت جبران آن.

چ) اطلاعات مربوط به طرق دفع در محدوده حاکمیت ملی آنها.

ح) اطلاعات درباره تدابیر انجام شده برای اتخاذ تکنولوژی‌هایی جهت کاهش و یا پیشگیری از ایجاد زباله‌های مضر و سایر انواع زباله.

خ) امور دیگری که کنفرانس کنوانسیون اعضاء مناسب تشخیص دهند.

۴- اعضای کنوانسیون باید، با توجه به قوانین و مقررات ملی خود، اطمینان حاصل کنند که نسخه‌هایی از اطلاعاتی مربوط به هر انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله و پاسخ آن - هنگامی که یک عضو کنوانسیون که تشخیص داده است آن انتقال برون‌مرزی برای محیط زیستش زیان‌آور بوده است، چنین درخواستی کرده باشد - به دبیرخانه ارسال گردد.

ماده ۱۴: جنبه‌های مالی

۱- اعضاء کنوانسیون موافقت می‌نمایند که حسب نیازهای خاص مناطق و مناطق فرعی مختلف، مراکز منطقه‌ای و زیر منطقه‌ای، برای آموزش و انتقال تکنولوژی مربوط به اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله و به حداقل رساندن ایجاد آنها تأسیس گردد. اعضاء کنوانسیون باید در مورد برقراری مکانیسم‌های مناسب و داوطلبانه تأمین مالی تصمیم بگیرند.

۲- اعضاء کنوانسیون باید برقراری یک تنخواه‌گردان را به منظور مساعدت موقت در موارد اضطراری جهت به حداقل رساندن خسارات مربوط به حوادث ناشی از انتقال برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله یا هنگام دفع آن زباله‌ها، مد نظر قرار دهند.

ماده ۱۵: کنفرانس اعضاء

۱- یک کنفرانس اعضاء کنوانسیون بدین وسیله تشکیل می‌گردد. نخستین جلسه کنفرانس اعضاء باید توسط مدیر اجرایی UNEP قبل از پایان یک‌سال از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این کنوانسیون تشکیل شود. پس از آن جلسات عادی کنفرانس اعضاء باید در فواصل زمانی که کنفرانس در نخستین نشست خود تعیین می‌نماید، برگزار گردد.

۲- جلسات فوق‌العاده کنفرانس اعضاء باید در هر زمانی که کنفرانس لازم بداند یا به درخواست هر یک از اعضای کنوانسیون تشکیل شود، مشروط به آن که ظرف شش ماه از تاریخی که چنین درخواستی از طرف دبیرخانه به آنها ابلاغ می‌شود، مورد تأیید لاقبل یک‌سوم اعضاء کنوانسیون قرار گرفته باشد.

۳- کنفرانس اعضاء باید به اتفاق آراء، آیین‌نامه خود یا آیین‌نامه هر ارگان فرعی را که ممکن است تأمین نماید، و نیز مقررات مالی برای بالاخص تعیین مشارکت مالی اعضای این کنوانسیون را تصویب کند.

۴- اعضاء کنوانسیون باید در نخستین جلسه خود هر گونه تدابیر دیگری را که برای مساعدت در ایفای مسئولیت‌های خود در ارتباط با حفظ و حمایت

۱- قانون تصویب موافقتنامه چارچوب بین دبیرخانه کنوانسیون بازل درباره کنترل حمل و نقل برون مرزی مواد زائد خطرناک و دفع آنها و دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص تأسیس مرکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل برای آموزش و انتقال فناوری در تهران در تاریخ ۱۳۸۶/۵/۳۰ از سوی مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

محیط زیست دریایی در چارچوب این کنوانسیون ضروری تشخیص داده شود، اتخاذ نماید.

۵- کنفرانس اعضاء باید اجرای مؤثر این کنوانسیون را به طور مستمر مورد بررسی و ارزیابی قرار دهند، علاوه بر این باید:

الف) هماهنگ‌سازی سیاست‌ها، خط مشی‌ها و تدابیر مناسب جهت به حداقل رساندن زیان زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را برای سلامت انسان ترغیب نمایند.

ب) در صورت لزوم اصلاحیه‌ها و ضمائم برای این کنوانسیون، با توجه به - از جمله - اطلاعات علمی، فنی، اقتصادی و زیست محیطی تهیه و تصویب کنند.

پ) هرگونه اقدام دیگری را که براساس تجربه‌های حاصل از عملکرد کنوانسیون و عملکرد موافقتنامه‌ها و ترتیبات پیش‌بینی شده در ماده ۱۱، برای نیل به اهداف این کنوانسیون لازم بدانند، مورد توجه و عمل قرار دهند.

ت) حسب ضرورت پروتکل‌هایی را مورد توجه و تصویب قرار دهند.

ث) حسب نیاز ارگان‌های فرعی به منظور اجرای این کنوانسیون تأسیس کنند.

۶- سازمان ملل، ارگان‌های تخصصی آن و همچنین هر کشوری که عضو این کنوانسیون نیست، می‌توانند به عنوان ناظر در جلسات کنفرانس اعضاء کنوانسیون نماینده اعزام دارند. هر ارگان یا سازمان دیگری، خواه ملی، خواه بین‌المللی، دولتی یا غیر دولتی، که در زمینه‌های مربوط به زباله‌های مضر یا سایر انواع زباله واجد شرایط باشد و تمایل خود را به اعزام نماینده به عنوان ناظر به جلسات کنفرانس اعضاء کنوانسیون به اطلاع دبیرخانه رسانده باشد، می‌تواند در جلسات شرکت کند، مگر آن که لااقل یک‌سوم اعضاء حاضر با این امر مخالفت نمایند. پذیرش و شرکت ناظران مشمول آیین‌نامه‌ای خواهد بود که کنفرانس اعضاء تصویب می‌نماید.

۷- کنفرانس اعضاء باید سه سال بعد از به اجرا درآمدن این کنوانسیون و پس از آن حداقل هر شش سال یک بار، مؤثر بودن کنوانسیون را مورد ارزیابی قرار دهد و در صورت لزوم منع کامل یا جزئی انتقالات برون‌مرزی زباله‌های مضر و سایر انواع زباله را با توجه به آخرین اطلاعات علمی، زیست‌محیطی، فنی و اقتصادی اعمال نماید.

ماده ۱۶: دبیرخانه

۱- وظایف دبیرخانه از این قرار است.

الف) ترتیب دادن و ارائه خدمات به جلسات پیش‌بینی شده در مواد ۱۵ و ۱۷.

ب) تهیه و ارسال گزارش‌هایی بر اساس اطلاعات کسب شده طبق مواد ۳ و ۴، ۶، ۱۱، ۱۳ و همچنین بر اساس اطلاعات حاصل از جلسات ارگان‌های فرعی تأسیس‌یافته به موجب ماده ۱۵ و نیز بر اساس اطلاعات مناسب ارائه شده توسط سازمان‌های بین‌الدول و غیر دولتی مربوط.

پ) تهیه گزارش‌هایی درباره فعالیت انجام شده خود در ایفای وظایفش به موجب این کنوانسیون و ارائه آن گزارش‌ها به کنفرانس اعضاء.

ت) انجام هماهنگی لازم با ارگان‌های بین‌المللی مربوط به ویژه اتخاذ ترتیبات زاید حسب ضرورت برای ایفای مؤثر وظایف خود.

ث) برقراری تماس با مراکز و مراجع ذیصلاحی که طبق ماده ۵ این کنوانسیون تأسیس شده‌اند.

ج) گردآوری اطلاعات مربوط به محل‌ها و امکانات موجود اعضاء که برای دفع زباله‌های مضر و سایر انواع زباله آنها فراهم شده است و ارائه این اطلاعات به اعضاء کنوانسیون.

چ) دریافت اطلاعات درباره مواد ذیل از اعضاء کنوانسیون و انتشار آن بین آنها:

- منابع مساعدت و آموزش فنی،
- دانش فنی و علمی موجود،
- منابع نظرات و مشاوره‌های کارشناسی کسب شده،
- نحوه دسترسی به منابع،
- به منظور مساعدت - در صورت تقاضا - در زمینه‌های:
- اجرای سیستم انتشار اطلاعات مربوط به این کنوانسیون.
- اداره زباله‌های مضر و سایر انواع زباله
- تکنولوژی‌های مناسب زیست محیطی مربوط به زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از قبیل تکنولوژی‌هایی که یا فضولات کمی تولید می‌کنند یا هیچ.
- ارزیابی امکانات و محل‌های دفع.
- کنترل زباله‌های مضر و سایر انواع زباله.

- اقدامات اضطراری.

ح) حسب تقاضای اعضاء تأمین اطلاعات درباره مشاوران و مؤسسات مشاوره‌ای که دارای صلاحیت فنی لازم برای ارائه مساعدت به اعضاء برای منظوره‌های ذیل می‌باشد بررسی اخطار مربوط به انتقال برون‌مرزی، مقارنه حمل زباله مضر یا سایر انواع زباله با اعلام اخطار مربوط به آن و حصول اطمینان از این که وسایل و شیوه‌های دفع زباله‌های مضر و سایر انواع زباله از لحاظ زیست محیطی بی‌خطر است. هزینه انجام این گونه بررسی‌ها بر عهده دبیرخانه نخواهد بود.

خ) مساعدت به اعضاء در صورت تقاضای آنها، در تعیین موارد حمل و نقل غیر قانونی زباله و در جریان گذاردن فوری اعضاء ذیربط از انتقالات غیرقانونی که در شرف انجام یافتن است.

د) همکاری با اعضاء و سازمانهای ذیصلاح مربوط بین‌المللی در تأمین کارشناس و تجهیزات به منظور مساعدت فوری به کشورها در صورت بروز شرایط اضطراری.

ذ) ایفای وظایف دیگری که ممکن است کنفرانس اعضاء برای منظوره‌های این کنوانسیون در نظر بگیرند.

۲- وظایف دبیرخانه تا پایان نخستین جلسه کنفرانس اعضاء که طبق ماده ۱۵ تشکیل می‌گردد موقتاً توسط UNEP انجام می‌گیرد.

۳- کنفرانس اعضاء در نخستین اجلاس خود دبیرخانه را از سازمان‌های صالح بین‌الدول موجود که ابراز تمایل به ایفای وظایف دبیرخانه به موجب این کنوانسیون نموده‌اند، تعیین خواهد کرد. کنفرانس اعضاء در این اجلاس همچنین ایفای وظایف محوله به ویژه وظایف تعیین شده طبق بند ۱ فوق توسط دبیرخانه موقت را مورد ارزیابی قرار خواهد داد و درباره ساختارهای مناسب برای انجام آن وظایف تصمیم خواهد گرفت.

ماده ۱۷: اصلاح کنوانسیون

۱- هر عضو کنوانسیون می‌تواند اصلاحیه‌هایی برای این کنوانسیون پیشنهاد نماید و هر عضو پروتکل می‌تواند پیشنهادهایی جهت اصلاح آن پروتکل بدهد. در این اصلاحیه‌ها باید ملاحظات علمی و فنی مربوط مورد توجه قرار گیرد.

۲- اصلاحیه‌های این کنوانسیون باید در یکی از جلسات کنفرانس اعضاء تصویب گردد. اصلاحیه‌های هر پروتکل باید توسط اعضای پروتکل مربوط در یکی از جلسات خود تصویب شود. متن هر اصلاحیه پیشنهادی کنوانسیون یا هر پروتکل هر گاه به نحو دیگری در پروتکل پیش‌بینی نشده باشد، باید لااقل شش ماه قبل از جلسه‌ای که قرار است آن را تصویب نماید توسط دبیرخانه به اطلاع اعضاء برسد. دبیرخانه همچنین باید اصلاحیه‌های پیشنهادی را برای آگاهی امضاءکنندگان این کنوانسیون به آن‌ها ابلاغ نماید.

۳- اعضاء کنوانسیون باید مساعی ممکن را برای نیل به توافق به اتفاق آراء درباره هر اصلاحی پیشنهادی این کنوانسیون به عمل آورند. در صورتی که مساعی برای نیل به توافق با اتفاق آراء به نتیجه نرسد و توافق حاصل نگردد به عنوان آخرین راه حل اصلاحیه توسط سه‌چهارم رأی اکثریت اعضاء حاضر و صاحب رأی در جلسه تصویب خواهد شد و به وسیله مرجع امانت‌دار برای تصویب، موافقت، تأیید یا پذیرش رسمی اعضاء برای آنها ارسال خواهد گردید.

۴- شیوه عمل مذکور در بند ۳ فوق در مورد اصلاحیه‌های آن پروتکل انجام خواهد شد، به استثنای این که دوسوم آراء اکثریت اعضاء آن پروتکل که در جلسه حضور دارند و دارای حق رأی هستند، برای تصویب آن اصلاحیه‌ها کافی است.

۵- اسناد تصویب، موافقت و تأیید و پذیرش رسمی اصلاحیه‌ها باید نزد مرجع امانت‌دار سپرده شود. اصلاحیه‌های مصوب طبق بندهای ۳ و ۴ فوق برای اعضائی که آن‌ها را پذیرفته‌اند از نهمین روز دریافت اسناد تصویب، موافقت و تأیید و پذیرش رسمی آنها به وسیله لااقل سه چهارم اعضایی که اصلاحیه پروتکل مربوطه را پذیرفته‌اند، در صورتی که به نحو دیگری در پروتکل قید نشده باشد، لازم‌الاجراء خواهد بود. اصلاحیه‌ها در مورد هر عضو دیگر از نهمین روز بعد از آن که آن عضو اسناد تصویب، موافقت و تأیید و پذیرش رسمی اصلاحیه‌ها را سپرده است، لازم‌الاجراء خواهد بود.

۶- به منظور این ماده «اعضاء حاضر و صاحب رأی» یعنی اعضایی که حضور دارند و رأی مثبت یا منفی می‌دهند.

ماده ۱۸: انتخاب و اصلاح الحاقیه‌ها

۱- الحاقیه‌های این کنوانسیون یا الحاقیه‌های هر پروتکل جزء لاینفک این کنوانسیون یا پروتکل‌ها خواهند بود. مگر آن که به نحو دیگری پیش‌بینی شده

باشد، و اشاره به این کنوانسیون یا پروتکل‌های آن اشاره به الحاقیه‌های آن‌ها نیز خواهد بود. این الحاقیه‌ها منحصر به امور علمی، فنی و اداری خواهند بود.

۲- هر گاه در پروتکل‌ها پیش‌بینی‌های دیگری در خصوص الحاقیه‌های آنها نشده باشد شیوه‌های ذیل در مورد پیشنهاد، تصویب و لازم‌الاجرا شدن الحاقیه‌های اضافی بر این کنوانسیون یا پروتکل‌ها، اعمال می‌گردد:

الف) الحاقیه‌های این کنوانسیون و پروتکل‌های آن طبق روش مذکور در ماده ۱۷ - بندهای ۲، ۳ و ۴ - پیشنهاد و تصویب می‌گردد.

ب) هر عضو که قادر نباشد الحاقیه این کنوانسیون یا الحاقیه پروتکلی را که عضو آن است بپذیرد باید ظرف شش ماه از تاریخ اعلام تصویب توسط مرجع امانت‌دار، این مرجع را از موضوع آگاه سازد. مرجع امانت‌دار باید بلافاصله همه اعضاء را از این اعلام مطلع سازد. هر عضو می‌تواند در هر زمان اعلام مخالفت قبلی خود را پس بگیرد و در نتیجه الحاقیه‌های مورد بحث برای آن عضو قابل اجرا خواهند گردید.

پ) پس از انقضای شش ماه از تاریخ ابلاغ امر از طرف مرجع امانت‌دار الحاقیه برای کلیه آن اعضای کنوانسیون یا پروتکل مربوط که طبق مقررات بند فرعی (ب) فوق اطلاعیه نداده‌اند، لازم‌الاجرا می‌گردد.

۳- پیشنهاد، تصویب و به اجرا درآمدن الحاقیه‌های این کنوانسیون یا هر پروتکل آن مشمول همان شیوه عملی می‌شود که در مورد پیشنهاد، تصویب و لازم‌الاجرا شدن الحاقیه‌های این کنوانسیون یا الحاقیه‌های پروتکل‌ها ملحوظ می‌گردد. در الحاقیه‌ها و اصلاحیه‌های آن‌ها باید ملاحظات مربوطه علمی و فنی نیز مورد توجه قرار گیرد.

۴- هر گاه الحاقیه اضافی یا اصلاحیه یک الحاقیه، مستلزم اصلاحیه بر این کنوانسیون یا پروتکل‌ها باشد، الحاقیه اضافی یا الحاقیه اصلاح شده نباید تازمانی که اصلاحیه این کنوانسیون یا اصلاحیه پروتکل‌ها لازم‌الاجرا نشده‌اند به مرحله اجرا درآیند.

ماده ۱۹: رسیدگی

هر عضوی که تصور می‌کند که عضوی دیگر به تعهدات خود به موجب این کنوانسیون عمل نکرده یا عمل نمی‌کند می‌تواند موضوع را به اطلاع دبیرخانه برساند و در این صورت باید فوراً و همزمان عضوی را که این ادعا

علیه او شده است مستقیماً یا از طریق دبیرخانه از جریان امر آگاه سازد. کلیه اطلاعات مربوطه باید وسیله دبیرخانه در اختیار اعضاء قرار گیرد.

ماده ۲۰: حل و فصل اختلافات

۱- در صورت بروز اختلاف بین اعضاء در خصوص تفسیر، رعایت و اجراء مقررات این کنوانسیون یا پروتکل‌های مربوطه، باید اعضاء از طریق مذاکره یا هر طریق مسالمت‌آمیز دیگر به انتخاب خود اختلافات را حل و فصل نمایند.

۲- هر گاه اعضاء ذریبط نتوانند از طریق مذکور در بند قبل، اختلاف خود را تسویه کنند، در صورت توافق طرف‌های اختلاف، اختلاف باید در دادگاه بین‌المللی عدالت یا نزد هیأت داوری، که طبق شرایط مندرج در الحاقیه ۶ راجع به داوری پیش‌بینی شده است، مطرح گردد. ولی عدم حصول توافق در مورد طرح اختلاف در دادگاه بین‌المللی عدالت یا در هیأت داوری، اصحاب دعوی را از مسئولیت ادامه یافتن راه حل از طرق مذکور در بند ۱ آزاد نمی‌سازد.

۳- هنگام تصویب، پذیرش، موافقت و تأیید رسمی یا الحاق به این کنوانسیون یا هر زمان بعد از آن، یک دولت و یا سازمان یکپارچه سازی سیاسی و یا اقتصادی می‌تواند اعلام نماید که رسماً و بدون توافق خاصی تعهد (الف) طرح اختلاف در دادگاه بین‌المللی عدالت و یا (ب) رجوع به حکمیت طبق شیوه عمل پیش‌بینی شده در الحاقیه شماره ۶ را بالقوه اجباری شناخته است. این اعلام باید کتباً به اطلاع دبیرخانه برسد و دبیرخانه هم باید آن را به اعضاء کنوانسیون ابلاغ کند.

ماده ۲۱: امضاء

این کنوانسیون برای امضاء، دولت‌ها، و نامیبیا، به نمایندگی شورای سازمان ملل برای نامیبیا، و سازمان یکپارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی، در شهر بال در تاریخ ۲۲ مارس ۱۹۸۹، و در وزارت امور خارجه سوئیس فدرال در برن از تاریخ ۲۳ مارس ۱۹۸۹ تا ۳۰ ژوئن ۱۹۸۹، و در دفتر مرکزی سازمان ملل متحده در نیویورک از ۱ ژوئیه ۱۹۸۹ تا ۲۲ مارس ۱۹۹۰، مفتوح خواهد بود.

ماده ۲۲: تصویب، پذیرش، تأیید و موافقت رسمی

۱- این کنوانسیون مشمول تصویب، پذیرش، تأیید و موافقت دولت‌ها و نیز نامیبیا، به نمایندگی شورای سازمان ملل برای نامیبیا و مشمول تأیید و

موافقت رسمی سازمان‌های یکپارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی خواهد بود. اسناد تصویب، پذیرش، تأیید یا موافقت رسمی باید نزد مرجع امانتدار سپرده شود.

۲- هر سازمان مذکور در بند ۱ فوق بدون این که دولت‌های عضو آن، طرف این کنوانسیون باشند ملزم به تعهدات تحت این کنوانسیون خواهد بود. در مورد سازمان‌هایی که یک یا چند دولت عضو طرف کنوانسیون است، سازمان و دولت‌های عضو آن باید در مورد مسئولیت‌های مربوطه خود برای اجرای تعهداتشان به موجب این کنوانسیون تصمیم بگیرند. در این گونه موارد سازمان و دولت‌های عضو حق نخواهند داشت مستقلاً حقوق تحت کنوانسیون را اعمال نمایند.

۳- سازمان‌های مذکور در بند ۱ فوق، در اسناد تأیید یا موافقت رسمی خود باید حدود صلاحیت خود را نسبت به امور تحت حاکمیت کنوانسیون اعلام نمایند. این سازمان‌ها باید همچنین مرجع امانتدار را از تغییرات اساسی در حدود صلاحیت خود آگاه سازند و مرجع مزبور نیز باید اعضاء کنوانسیون را از این امر مطلع نماید.

ماده ۲۳: الحاق

۱- این کنوانسیون پس از انقضای مهلت امضاء برای الحاق دولت‌ها و نامیبیا به نمایندگی شورای سازمان ملل برای نامیبیا و سازمان‌های یکپارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی مفتوح خواهد بود. اسناد و الحاق باید نزد مرجع امانتدار سپرده شود.

۲- سازمان‌های مذکور در بند ۱ فوق، بایستی در اسناد الحاق، حدود صلاحیت خود را نسبت به انجام امور مربوط به موضوعات کنوانسیون اعلام نمایند. این سازمان‌ها همچنین باید مرجع امانتدار را از هر گونه تغییرات عمده در حدود صلاحیت خویش آگاه سازند.

۳- مقررات بند ۲ ماده ۲۲، نسبت به سازمان‌های یکپارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی که به این کنوانسیون ملحق می‌شوند، اعمال خواهد گردید.

ماده ۲۴: حق رأی

۱- جز در مواردی که در بند ۲ ذیل پیش‌بینی شده است هر طرف متعاقد این کنوانسیون حق یک رأی خواهد داشت.

۲- سازمان‌های یکپارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی در مورد امور مربوط به حوزه صلاحیتشان طبق ماده ۲۲ بند ۳ و ماده ۲۳، بند ۲ حق رأی خود را با مقدار آراء مساوی تعداد دولت‌های عضو خود که عضو کنوانسیون یا پروتکل مربوط به آن هستند، اعمال خواهند کرد.

در صورتی که دولت‌های عضو این سازمان‌ها از حق خود استفاده می‌کنند، خود سازمان‌ها نباید حق رأی خود را اعمال نمایند و بالعکس.

ماده ۲۵: مجری شدن

۱- این کنوانسیون در نودمین روز پس از تاریخ ایداع رسمی اسناد تصویب، پذیرش، تأیید و موافقت رسمی و الحاق لازم‌الاجراء می‌گردد.

۲- در مورد هر دولت یا سازمان یکپارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی که این کنوانسیون را رسماً تصویب می‌کند، می‌پذیرد، با آن موافقت می‌نماید یا تأیید می‌کند، یا بعد از تاریخ ایداع بیستمین سند تصویب، پذیرش، موافقت و تأیید و الحاق رسمی بدان ملحق می‌گردد، در نودمین روز بعد از تاریخ سپردن اسناد تصویب، پذیرش، موافقت، تأیید یا الحاق رسمی توسط این گونه دولت یا سازمان یکپارچه‌سازی اقتصادی و یا سیاسی این کنوانسیون لازم‌الاجرا می‌گردد.

۳- برای اهداف بندهای ۱ و ۲ فوق، هیچ سند سپرده شده توسط سازمان یکپارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی به عنوان اسناد اضافه بر آن چه دولت‌های عضو آن سازمان ایداع کرده‌اند، محسوب نخواهد شد.

ماده ۲۶: تشریط و بیانیه‌ها

۱- هیچ گونه تشریط یا قیدی نسبت به این کنوانسیون نباید اعمال گردد.

۲- بند ۱ این ماده مانع از این نمی‌شود که یک دولت یا سازمان‌های یکپارچه‌سازی سیاسی و یا اقتصادی، در هنگام امضاء، تصویب، پذیرش، موافقت و تأیید کنوانسیون و الحاق رسمی به آن اظهارات و بیاناتی برای از جمله هماهنگ ساختن قوانین و مقررات با مفاد این کنوانسیون بنماید، مشروط براین که این گونه اظهارات و بیانات به منظور حفظ یا تغییر اثرات حقوقی مفاد کنوانسیون در ارتباط با آن دولت نبوده باشد.

ماده ۲۷: انصراف

۱- در هر زمان سه سال پس از تاریخ مجری شدن کنوانسیون برای هر عضو، آن عضو می‌تواند با تسلیم اطلاعیه کتبی به مرجع امانت‌دار از کنوانسیون انصراف حاصل نماید.

۲- انصراف پس از یک سال از تاریخ دریافت اطلاعیه توسط مرجع امانت‌دار، یا هر تاریخ بعد که ممکن است در اطلاعیه قید شده باشد، قابل اجراء خواهد بود.

ماده ۲۸: مرجع امانت‌دار

دبیر کل سازمان ملل مرجع امانت‌دار این کنوانسیون و پروتکل‌های مربوطه آن خواهد بود.

ماده ۲۹: متون معتبر

متون عربی، چینی، انگلیسی، فرانسه، روسی و اسپانیایی این کنوانسیون دارای اعتبار یکسان هستند.

الحاقیه شماره ۱

طبقه‌بندی مواد زائدی که باید تحت کنترل قرار گیرند انواع مواد زائد

- ۱- مواد زائد حاصل از مراقبت‌های پزشکی در بیمارستان‌ها.
- ۲- مواد زائد حاصل از تولید و تهیه فرآورده‌های دارویی.
- ۳- داروهای زائد.
- ۴- مواد زائد حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد داروهای گیاهی و مواد کشنده میکروارگانسیم‌ها.
- ۵- مواد زائد حاصل از ساخت فرمولاسیون و کاربرد مواد شیمیایی و مواد کشنده میکروارگانسیم‌ها.
- ۶- مواد زائد حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد حلال‌های آبی.
- ۷- مواد زائد حاصل از تصفیه حرارتی و آبکاری فلزات به وسیله سیانیدها.
- ۸- ضایعات روغن‌های معدنی که برای استفاده‌های رایج مناسب نیستند.
- ۹- امولسیون‌های زائد مخلوط روغن‌های آب و هیدروکربن‌های آب.
- ۱۰- مواد زائد و ذرات آلوده شده با بی‌فنیل‌های پلی کلرینه شده PCB و یا ترفنیل‌های پلی کلرینه شده PCT و یا بی‌فنیل‌های پلی برومینه شده PBB.
- ۱۱- بقایای قیر حاصل از پالایش، تقطیر و تصفیه حرارتی.

- ۱۲- مواد زائد حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد جوهرها، رنگها، مواد رنگی، لاک الکل و روغنهای جلا.
- ۱۳- مواد زائد حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد رزینها (صمغ کاج) لاتکس (شیره گیاهی)، چسبها و نرمکنندهها.
- ۱۴- مواد زائد شیمیایی حاصل از فعالیت‌های تحقیقاتی، عمرانی یا آموزشی که ماهیت شناخته شده‌ای ندارند و یا جدید بوده و اثراتشان بر روی انسان یا محیط ناشناخته است.
- ۱۵- ضایعاتی که ماهیت انفجاری دارند و تابع سایر قوانین نیستند.
- ۱۶- مواد زائد حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد مواد شیمیایی مورد استفاده در عکاسی.
- ۱۷- مواد زائد حاصل از پرداخت سطحی فلزات و پلاستیک‌ها.
- ۱۸- بقایای حاصل از عملیات دفع مواد زائد صنعتی.
- ضایعاتی که دارای مواد متشکله زیر می‌باشند:
- ۱۹- کربونیل‌های فلزی.
- ۲۰- برلیوم، ترکیبات برلیوم.
- ۲۱- ترکیبات کرم شش ظرفیتی.
- ۲۲- ترکیبات مس.
- ۲۳- ترکیبات روی.
- ۲۴- آرسنیک، ترکیبات آرسنیک.
- ۲۵- سلنیوم، ترکیبات سلنیوم
- ۲۶- کادمیوم، ترکیبات کادمیوم.
- ۲۷- آنتی‌موان، ترکیبات آنتی‌موان.
- ۲۸- تلوریوم، ترکیبات تلوریوم.
- ۲۹- جیوه، ترکیبات جیوه.
- ۳۰- تالیوم، ترکیبات تالیوم.
- ۳۱- سرب، ترکیبات سرب.
- ۳۲- ترکیبات فلوراین غیر آلی به استثنای کلسیم فلوراید.
- ۳۳- سیانیدهای غیر آلی.
- ۳۴- اسیدها به فرم حلال یا جامد.
- ۳۵- بازها به فرم حلال یا جامد (BASIC) با بازهای به صورت جامد.

- ۳۶- پنبه نسوز (پودر یا الیاف).
- ۳۷- ترکیبات آلی فسفره.
- ۳۸- سیانیدهای آلی.
- ۳۹- فنل‌ها، ترکیبات فنل از جمله کلروفنل‌ها.
- ۴۰- اترها.
- ۴۱- حلال‌های آلی هالوژن.
- ۴۲- حلال‌های آلی غیر از حلال‌های هالوژن.
- ۴۳- هرگونه خانواده Cogenor دبی بنزوفوران پلی کلره.
- ۴۴- هرگونه خانواده بنزویی دایوکسین پلی کلره.
- ۴۵- ترکیبات ارگانوهالوژن غیر از موادی که در این الحاقیه به آنها اشاره شده (مثلاً شماره‌های ۳۹، ۴۱، ۴۲، ۴۳ و ۴۴).

الحاقیه شماره ۲

طبقه‌بندی ضایعاتی که نیاز به توجه خاص دارند:

۴۶- مواد زائد خانگی

۴۷- بقایای حاصل از سوزاندن مواد زائد خانگی

الحاقیه شماره ۳

لیست مشخصات خطرناک برای مواد زائد:

گروه سازمان ملل ۱

کد H۱

مشخصات: مواد منفجره

یک ماده منفجره یا ماده زائد منفجره عبارت از یک ماده مایع، جامد یا زائیدی است (یا مخلوطی از مواد زائد) که در یک درجه حرارت، فشار و سرعت معین قادر است به وسیله واکنش‌های شیمیایی که منجر به تولید گاز می‌شود به محیط اطراف خود خسارت وارد نماید^۱.

گروه سازمان ملل ۳

کد H۳

مشخصات: مایعات قابل اشتعال

۱- طبق سیستم طبقه‌بندی مواد خطرناک که شامل توصیه‌های سازمان ملل متحد در حمل و نقل کالاهای خطرناک می‌باشد، سازمان ملل، نیویورک، ۱۹۸۸.

مایعات قابل اشتعال عبارتند از مایعات یا مخلوط مایعات، یا مایعات حاوی جامدات به صورت تعلیق (مانند رنگ‌ها، روغن‌های جلا، لاک الکل و غیره ...). که شامل مواد یا مواد زائدی که از جهات دیگر جزء مواد خطرناک طبقه‌بندی شده‌اند، نمی‌باشند که در آزمایش closed - cup در درجه حرارتی که بیش از ۶۰/۵ درجه سانتیگراد نباشد و در آزمایش open - cup در درجه حرارتی که بیش از ۶۵/۶ درجه سانتیگراد نباشد بخارهای قابل اشتعال از خود بیرون می‌دهند. (چون نتایج آزمایش‌های فوق دقیقاً با هم قابل مقایسه نبوده و حتی نتایج جداگانه به وسیله همان آزمایش نیز اغلب تغییر می‌کند لذا مقررات نیز در این موارد قابل تغییر بوده و اجازه می‌دهد که این چنین تغییرات در متن تعاریف گنجانیده شوند)

گروه سازمان ملل ۴/۱

کد H۴/۱

مشخصات: مواد جامد قابل اشتعال

شامل مواد جامد یا مواد جامد زائد، جز آنهایی که تحت عنوان مواد قابل انفجار طبقه‌بندی شده‌اند می‌باشند که تحت شرایطی در حال حمل و نقل به آسانی قابل احتراق هستند، یا ممکن است در اثر اصطکاک موجب آتش‌سوزی گردند.

گروه سازمان ملل ۴/۲

کد H۴/۲

مشخصات: مواد یا مواد زائدی که قابلیت احتراق خود به خود دارند مواد یا مواد زائدی که در شرایط عادی هنگام حمل و نقل اگر با مشکلی مواجه شدند خود به خود ایجاد حرارت می‌کنند، یا در تماس با هوا به شدت گرم شده و قابلیت احتراق دارند.

گروه سازمان ملل ۴/۳

کد H۴/۳

مشخصات: مواد یا مواد زائدی که در تماس با آب گازهای قابل اشتعال متصاعد می‌کنند.

مواد یا مواد زائدی که در فعل و انفعال با آب قابلیت اشتعال به خود دارند یا گازهای قابل اشتعال به مقدار خطرناک متصاعد می‌کنند.

گروه سازمان ملل ۵/۱

کد H۵/۱

مشخصات: ترکیب با اکسیژن

مواد یا مواد زائدی که بالقوه قابل احتراق نیستند ولی ممکن است در اثر ترکیب با اکسیژن موجب احتراق سایر مواد یا به احتراق سایر مواد کمک کند.

گروه سازمان ملل ۵/۲

کد H۵/۲

مشخصات: پروکسیدهای آلی

شامل آن دسته از مواد یا مواد زائدی می‌باشند که حاوی ساختمان اکسیژن دوظرفیتی بوده که نسبت به حرارت ناپایدارند و ممکن است تحت تأثیر حرارت محیط خارج سریعاً تجزیه شوند.

گروه سازمان ملل ۶/۱

کد H۶/۱

مشخصات: سموم (حاد)

مواد یا مواد زائدی هستند که اگر خورده شوند، استنشاق شوند و یا از طریق تماس با پوست جذب گردند موجب مرگ شده یا سلامت انسان را به طوری که به خطر می‌اندازند.

گروه سازمان ملل ۶/۲

کد H۶/۲

مشخصات: مواد عفونت‌زا

مواد یا مواد زائدی که حاوی میکروارگانیسم‌های فعال و یا زهر آنها بوده و به طور مشخص یا مشکوک موجب بیماری در حیوان یا انسان می‌گردند.

گروه سازمان ملل ۸

کد H۸

مشخصات: مواد خورنده

مواد یا مواد زائدی که با فعل و انفعالات شیمیایی هنگامی که با بافتهای زنده تماس حاصل می‌کنند موجب صدمات شدید می‌شوند، یا در صورت نشت کردن به اشیاء دیگر یا وسایط حمل و نقل لطمه می‌زنند یا آنها را از بین می‌برند. ممکن است خطرات دیگری نیز در بر داشته باشند.

گروه سازمان ملل ۹

کد H۱۰

مشخصات: متصاعد شدن گازهای سمی در تماس با آب یا هوا مواد یا مواد زائدی که در فعل و انفعالات با هوا یا آب ممکن است گازهای سمی به مقدار خطرناک متصاعد کنند.

گروه سازمان ملل ۹

کد H۱۱

مشخصات: سموم (مزمین)

مواد یا مواد زائدی که اگر استنشاق شده، خورده شوند، یا از طریق تماس با پوست جذب گردند اثرات مزمین در بر داشته از جمله خواص سرطان‌زایی.

گروه سازمان ملل ۹

کد H۱۲

مشخصات: مواد اکوتوکسیک (مسموم‌کننده محیط زیست)

مواد یا مواد زائدی که اگر در محیط رها شوند بلافاصله ممکن است اثرات حاد از خود نشان دهند یا از طریق تجمع در بافتهای زنده اثرات سوء داشته باشند.

گروه سازمان ملل ۹

کد H۱۳

مشخصات: مشکلاتی که بعد از عملیات دفع روی می‌دهد از جمله نشت کردن می‌تواند دربرگیرنده هر یک از مشخصات لیست شده در بالا باشد.

آزمایش‌ها

زیان‌های احتمالی برخی از مواد از انواع مواد زائد هنوز کاملاً مشخص نگردیده است. هیچ‌گونه آزمایشی برای تعیین این زیانها از لحاظ کمی هنوز به وجود نیامده است. برای یافتن طرقی جهت مشخص نمودن خطرات احتمالی این مواد زائد برای انسان و محیط زیست لازم است تحقیقات بیشتری به عمل آید. در مورد ترکیبات و مواد خالص آزمایشهای استاندارد در نظر گرفته شده است. بسیاری از کشورها آزمایشهای استاندارد را به کار می‌برند که می‌توان در مورد مواد مذکور در الحاقیه شماره ۱ جهت تصمیم‌گیری در خصوص این که آیا این مواد دارای ویژگیهای مورد اشاره در این الحاقیه می‌باشند از آنها استفاده کرد.

الحاقیه شماره ۴

عملیات دفع

الف) عملیاتی که شامل هیچ کدام از روشهای متداول مانند بازیابی، استفاده مجدد، احیاء، استفاده مجدد مستقیم یا هر نوع روش دیگری نمی‌گردد. بخش الف شامل کلیه عملیات دفع است که به طور عملی به کار برده می‌شود:

- ۱- دفع در زمین یا روی زمین (مانند دفن در زمین و غیره)
- ۲- اصلاح زمین (مانند تجزیه بیولوژیکی مواد زائد مایع یا لجن در خاکها و غیره)
- ۳- تزریق در اعماق زمین (مانند تزریق در چاه‌ها، غارهای نمکی یا اماکن طبیعی)
- ۴- دفن سطحی (مانند دفع مایعات یا لجن‌های زائد در گودال‌ها، استخرها، حوضچه‌ها و غیره).
- ۵- دفن با تکنیک خاص (مانند قرار دادن مواد زائد در کپسول‌های در بسته و ایزوله از یکدیگر و از محیط و غیره)
- ۶- دفع مواد زائد در منابع آب غیر از دریاها و اقیانوس‌ها.
- ۷- دفع در اقیانوس یا دریا از جمله در بستر دریا.
- ۸- تصفیه بیولوژیکی که در جای دیگر این الحاقیه مشخص نشده‌اند و شامل مواد یا مخلوطی از مواد زائد منتج از این روش می‌باشد که در عملیات بخش الف مطرح می‌گردد.
- ۹- اصلاح فیزیکی، شیمیایی، که در جای دیگر این الحاقیه مشخص نشده‌اند شامل مواد یا مخلوطی از مواد زائد منتج از این روش می‌باشند که در عملیات بخش اول مطرح می‌شوند (مانند تبخیر، خشک کردن، آهکی کردن، خشتی سازی، ترسیب و غیره)
- ۱۰- سوزاندن در خشکی.
- ۱۱- سوزاندن در دریا.
- ۱۲- انباشتن دائمی (مانند قرار دادن ظروف حاوی مواد زائد در معدن و غیره)
- ۱۳- مخلوط کردن قبل از هر یک از عملیات مذکور در بخش الف.
- ۱۴- بسته‌بندی قبل از هر یک از عملیات مذکور در بخش الف.

- ۱۵- انبار کردن موقت جهت انجام هر یک از عملیات مذکور در بخش الف.
- ب) عملیاتی که شامل روشهای متداول بازیابی، استفاده مجدد، احیاء، استفاده مجدد مستقیم یا هر نوع روش دیگری می‌باشد.
- بخش (ب) شامل هر گونه عملیات مربوط به موادی می‌شود که از لحاظ قانونی به عنوان مواد زائد خطرناک تعیین گردیده و همچنین عملیات مذکور در بخش (الف) شامل حال آنها می‌شود.
- ۱- استفاده مواد زائد به عنوان سوخت (غیر از روش سوزاندن به طریق مستقیم) با تولید انرژی.
- ۲- احیاء و تولید مجدد حلال‌ها.
- ۳- احیاء و استفاده مجدد از مواد آلی که به عنوان حلال به کار نمی‌روند.
- ۴- احیاء و استفاده مجدد از فلزات و ترکیبات فلزی.
- ۵- احیاء و استفاده مجدد از سایر مواد غیر آلی.
- ۶- تولید مجدد اسیدها و بازها.
- ۷- بازیابی ترکیبات مورد استفاده برای کاهش آلودگی.
- ۸- بازیابی کاتالیزورها.
- ۹- استفاده مجدد از روغن‌هایی که در پالایش و یا موارد دیگر به کار می‌روند.
- ۱۰- استفاده برای اصلاح زمین به منظور استفاده از آن در کشاورزی یا توسعه اکولوژیکی.
- ۱۱- استفاده از مواد باقیمانده حاصل از هر یک از عملیات مذکور در شماره‌های ۱ تا ۱۰.
- ۱۲- تغییر مواد زائد برای هر یک از عملیات مذکور در شماره‌های ۱ تا ۱۱.
- ۱۳- جمع‌آوری مواد به منظور استفاده از آنها در عملیات مربوط به بخش (ب)

الحاقیه شماره ۵

الف) اطلاعاتی که باید هنگام تسلیم اطلاعاتیه ارائه گردد:

۱- دلایلی برای صدور ماده زائد.

۲- صادرکننده ماده زائد (۱).

- ۳- تولیدکننده یا (تولیدکنندگان) ماده زائد و محل تولید (۱).
- ۴- دفع کننده ماده زائد و محل دفع (۱).
- ۵- حمل کننده (یا حمل کنندگان) ماده زائد و عوامل آن‌ها، در صورت معلوم بودن (۱).
- ۶- کشور صدور ماده زائد مرجع صلاحیتدار (۲).
- ۷- کشورهای ترانزیت مرجع صلاحیتدار (۲).
- ۸- کشور واردکننده ماده زائد مرجع صلاحیتدار (۲).
- ۹- اطلاعیه کلی یا اطلاعیه واحد.
- ۱۰- تاریخ (یا تاریخهای) مورد نظر حمل و مدتی که طی آن ماده زائد قرار است صادر بشود و مسیر مورد نظر (از جمله نقاط مبدا و مقصد) (۳).
- ۱۱- طرق حمل و نقل مورد نظر (جاده، راه آهن، خط دریایی، خط هوایی، آب‌های داخلی).
- ۱۲- اطلاعات مربوط به بیمه (۴).
- ۱۳- تعیین ماده زائد و شرح فیزیکی آن از جمله شماره V و شماره UN و ترکیب آن (۵) و اطلاعات مربوط به شرایط عمل با آن‌ها از جمله شرایط اضطراری مانند حوادث احتمالی.
- ۱۴- نوع بسته‌بندی مورد نظر (مانند بدون ظرف، تانکر، بشکه و...).
- ۱۵- وزن با حجم تقریبی بار (۶).
- ۱۶- مراحل طی آن ماده زائد تولید شده است (۷).
- ۱۷- در مورد مواد زائد مندرج در الحاقیه شماره ۱، طبقه‌بندی الحاقیه شماره ۲، ویژگی‌های خطر، شماره H و گروه UN.
- ۱۸- روش دفع طبقه الحاقیه شماره ۳
- ۱۹- اعلام صحت اطلاعات توسط تولیدکننده یا صادر کننده ماده زائد.
- ۲۰- اطلاعات ارائه شده توسط دفع کننده (از جمله مشخصات فنی حمل (دفع) به صادرکننده یا تولیدکننده ماده زائد مبنی بر این که طبق قوانین و مقررات کشور واردکننده و با رعایت ضوابط و معیارهای زیست محیطی دلیلی برای عدم قبول ماده زائد برای دفع وجود دارد.
- ۲۱- اطلاعات مربوط به نحوه انعقاد قرارداد بین صادرکننده و دفع کننده ماده زائد.

توضیحات:

- ۱- اسم کامل و نشانی، شماره تلفن، تلکس یا پست تصویری و نام و نشانی، شماره تلفن، تلکس، تلفاکس، شخص که می‌توان با او تماس گرفت.
- ۲- نام کامل و نشانی، شماره تلفن، تلکس و تلفاکس.
- ۳- هر گاه یک اطلاعیه کلی در مورد بارگیری‌ها به طور جداگانه صادر می‌شود، چه تاریخ هر بارگیری مشخص شده باشد یا نشده باشد باید تعداد بارگیری‌های پیش‌بینی شده مشخص گردد.
- ۴- تهیه اطلاعاتی در مورد چگونگی بیمه محموله و نحوه رعایت این شرایط توسط صادرکننده، حمل‌کننده و دفع‌کننده ماده زائد.
- ۵- ماهیت و غلظت ترکیبات خیلی خطرناک از نظر سمیت و سایر خطراتی که در زمان حمل و نقل یا در موقع دفع ماده زائد ممکن است روی دهد.

- ۶- در مورد اطلاعیه کلی مربوط به چند محموله، هم کل مقدار مورد نظر و نیز مقادیر مورد نظر برای هر یک از محموله‌ها ضروری است.
- ۷- تا آن جا که لازم است پس از خاتمه عملیات دفع، خطرات ناشی از دفع مواد زائد ارزیابی و مشخص گردد.

الحاقیه شماره ۵

- ب) اطلاعاتی که باید در مورد سند نقل و انتقال ارائه گردد:
- ۱- صادرکننده ماده زائد (۱)
 - ۲- تولیدکننده (یا تولیدکنندگان) ماده زائد و محل تولید (۱)
 - ۳- دفع‌کننده ماده زائد و محل دفع آن (۱)
 - ۴- حمل‌کننده (یا حمل‌کنندگان) زباله (۱) یا عامل (یا عوامل) آن‌ها.
 - ۵- موضوع اطلاعیه کلی یا اطلاعیه واحد.
 - ۶- تاریخ شروع حرکت از مرز و دریافت رسید توسط هر شخصی که تحویل گیرنده ماده زائد است.
 - ۷- طرق مختلف حمل و نقل (جاده، راه‌آهن، راه‌های آبی داخلی، راه دریایی، راه هوایی) شامل کشورهای صادرکننده، ترانزیت و واردکننده، ماده زائد، در صورتی که محل ورود و خروج محموله مشخص شده باشد.
 - ۸- مشخصات کاملی از ماده زائد (خواص فیزیکی، نام و گروه بارگیری UN شماره ۷ شماره H۹ و شماره حسب مورد).

- ۹- اطلاعاتی در مورد نیازهای ضروری برای حمل و نقل ماده زائد از جمله پیش‌بینی شرایط اضطراری مانند حوادث احتمالی.
- ۱۰- نوع و شماره بسته‌ها.
- ۱۱- وزن و یا حجم بار
- ۱۲- صدور اظهارنامه توسط تولیدکننده یا صادرکننده مبنی بر صحت اطلاعات داده شده.
- ۱۳- صدور اظهارنامه توسط تولیدکننده یا صادرکننده مبنی بر عدم مخالفت مراجع ذیصلاح همه کشورهای ذیربط که اعضاء کنوانسیون هستند.
- ۱۴- صدور گواهی توسط دفع‌کننده ماده زائد مبنی بر مشخص نمودن روش دفع و تاریخ تقریبی دفع.

یادداشت‌ها

اطلاعات لازم مربوط به سند انتقال باید در صورت امکان با سند مربوطه طبق مقررات حمل در یک سند باشد. در صورتی که چنین کاری میسر نباشد، اطلاعات باید اطلاعات ارائه شده به موجب حمل مقررات حمل را تکمیل کند و نه تکرار آن باشد. سند انتقال باید دستورالعمل‌های مربوط به این که چه شخصی باید اطلاعات را ارائه دهد و یا چه فرمهایی را پر کند در بر داشته باشد.

۱) اسم کامل و نشانی، شماره تلفن، تلکس یا تلفاکس، و نام و نشانی، شماره تلفن، تلکس یا تلفاکس شخصی که می‌توان در موارد اضطراری با او تماس گرفت.

الحاقیه شماره ۶

داوری

ماده ۱: هر گاه موافقتنامه مذکور در ماده ۲۰ کنوانسیون به نحو دیگری پیش‌بینی نکرده باشد، داوری طبق مواد ۲ تا ۱۰ ذیل باید انجام شود.

ماده ۲: طرف مدعی باید به دبیرخانه اطلاع دهد که طرفها توافق نموده‌اند که اختلاف طبق بند ۲ یا بند ۳ ماده ۲۰ به داوری ارجاع شود و به خصوص مواد کنوانسیون را که تفسیر یا اجرای آنها مورد اختلاف است ذکر کند. دبیرخانه باید اطلاعات واصله را به آگاهی کلیه اعضاء کنوانسیون برساند.

ماده ۳: هیأت داوری مرکب از سه عضو خواهد بود هر یک از اصحاب دعوی باید یک داور تعیین کند و دو داوری که بدین نحو منصوب می‌گردند

باید با توافق داور ثالث را تعیین کنند، و این داور رییس هیأت داوری خواهد بود. سرداور نباید تبعه هیچ یک از طرفهای دعوا یا مقیم در سرزمین یکی از طرف‌ها، یا در سمت دیگری در دعوی ذی‌مدخل بوده باشد.

ماده ۴: ۱- هر گاه رییس دیوان داوری تا دو ماه بعد از انتصاب داور دوم تعیین نگردد، دبیر کل سازمان ملل به درخواست هر یک از دو طرف دعوی ظرف دو ماه دیگر او را منصوب خواهد کرد.

۲- هر گاه یکی از دو طرف دعوی ظرف دو ماه بعد از دریافت درخواست، داور خود را تعیین نکند، طرف دیگر می‌تواند موضوع را به اطلاع دبیر کل سازمان ملل برساند تا وی رییس دیوان را ظرف دو ماه دیگر منصوب نماید. رییس دیوان پس از نصب باید از طرفی که داور خود را تعیین نکرده است بخواهد که یک داور ظرف دو ماه تعیین کند. بعد از این مدت او باید موضوع را به اطلاع دبیر کل سازمان ملل برساند و او طی دو ماه دیگر این انتساب را انجام خواهد داد.

ماده ۵: ۱- دیوان داوری تصمیم خود را طبق قوانین بین‌الملل و بر اساس مقررات این کنوانسیون اتخاذ خواهد کرد.

۲- هر دیوان داوری که به موجب مقررات این الحاقیه تشکیل می‌شود آیین‌نامه خود را تدوین خواهد نمود.

ماده ۶: ۱- تصمیمات دیوان داوری خواه در مورد مسائل شکلی و خواه در مورد موضوعات ماهوی باید با اکثریت آراء اعضاء اتخاذ گردد.

۲- دیوان داوری باید اقدامات لازم را جهت احراز حقایق به عمل آورد. دیوان می‌تواند به درخواست هر یک از طرفین تدابیر حمایتی موقت و اساسی توصیه نماید.

۳- طرف‌های دعوا باید هر گونه امکانات لازم را برای انجام مؤثر دادرسی در اختیار بگذارند.

۴- غیبت یا قصور هر یک از طرفین دعوا نباید مانع جریان دادرسی گردد.

ماده ۷: دیوان دعاوی متقابلی را که مستقیماً از موضوع اختلاف ناشی می‌گردد استماع خواهد کرد و درباره آن‌ها تصمیم خواهد گرفت.

ماده ۸: جز در مواردی که دیوان داوری تحت شرایط خاص دعوا به گونه‌ای دیگر مقرر می‌دارد، هزینه‌های داوری، از جمله دستمزد داوران، باید

به‌طور مساوی توسط طرفین دعوا تقبل گردد. دادگاه صورت هزینه‌ها را در پرونده ضبط و صورت حساب قطعی مربوطه را به طرفین تسلیم خواهد نمود.

ماده ۹: هر یک از امضاءکنندگان کنوانسیون، که دارای منافی در موضوع دعوا است که جنبه حقوقی دارد و ممکن است تصمیم در مورد دعوا بر آن منافع اثر بگذارد، می‌تواند با موافقت دیوان در دادرسی مداخله نماید.

ماده ۱۰: ۱- دیوان باید ظرف پنج ماه از تاریخ تشکیل رأی خود را صادر نماید، مگر آن که لازم تشخیص دهد که مهلت را تمدید کند مشروط به این که از پنج ماه تجاوز نماید.

۲- رأی دیوان باید مستند و مستدل باشد. این رأی قطعی و نسبت به طرفین دعوا الزام‌آور خواهد بود.

۳- کلیه اختلافات طرفین مربوط به تفسیر یا اجرای رأی، باید توسط یکی از طرفین به اطلاع دیوانی که رأی را صادر کرده است برسد و هر گاه این دیوان نتواند به آن رسیدگی کند، اختلاف باید در دیوان دیگری که بدین منظور مانند دیوان نخست تشکیل می‌شود مطرح گردد.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده منضم به متن کنوانسیون شامل مقدمه و بیست و نه ماده و شش الحاقیه در جلسه روز سه‌شنبه سی و یکم شهریور ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و یک مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۷۱/۷/۱۲ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

رییس مجلس شورای اسلامی - علی‌اکبر ناطق نوری

تاریخ تصویب: ۱۳۷۱/۱۲/۰۹
 مرجع تصویب: مجلس شورای اسلامی

قانون پروتکل راجع به حمایت محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی مستقر در خشکی

ماده واحده:

پروتکل راجع به حمایت محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی مستقر در خشکی که در (۱۶) ماده و سه ضمیمه در سال ۱۳۶۸ در کویت تنظیم شده است، با قید شرط «حق جمهوری اسلامی ایران برای انعقاد قراردادهای دوجانبه منطقه‌ای محفوظ است» تصویب می‌گردد و اجازه تودیع اسناد آن به سازمان محیط زیست داده می‌شود.

پروتکل راجع به حمایت محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی مستقر در خشکی دولت‌های متعاقد

اعضای کنوانسیون منطقه‌ای کویت برای همکاری درباره حمایت از محیط‌زیست دریایی در برابر آلودگی، با وقوف بر خطرات آلودگی منابع مستقر در خشکی بر محیط زیست دریایی و بهداشت انسان و نیز مشکلات جدی ناشی از آن در آبهای ساحلی بسیاری از دولت‌های متعاقد، که عمدتاً به علت تخلیه فاضلاب‌های تصفیه نشده، تصفیه ناقص و یا دفع نامناسب شهری و صنعتی می‌باشد، با توجه به لزوم تحکیم تدابیر موجود برای جلوگیری، کاهش و مبارزه با آلودگی ناشی از منابع مستقر در خشکی در سطح ملی و منطقه‌ای، با آگاهی از مواد ۱۹۴، ۲۰۷، ۲۱۲ و ۲۱۳، بخش ۱۲ کنوانسیون ۱۹۸۲ ملل متحد در مورد حقوق دریاها و رهنمودهای مونترال ۱۹۸۵ برای حمایت از محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی مستقر در خشکی و به منظور تحکیم اجرای بند «ب» ماده ۳ و ماده ۶ کنوانسیون، به شرح زیر توافق نموده‌اند:

ماده ۱: تعاریف

از لحاظ پروتکل حاضر:

۱- مقصود از «تصفیه مرکب»، تخلیه توأم پساب‌های صنعتی با فاضلاب شهری است.

- ۲- مقصود از «مرجع ذیصلاح دولتی»، مرجع قانونی است که توسط دولت متعاقد به منظور این پروتکل تعیین گردیده است.
- ۳- مقصود از «دولت متعاقد»، هر یک از دولت‌های عضو این پروتکل می‌باشند.
- ۴- مقصود از «کنوانسیون»، کنوانسیون منطقه‌ای کویت برای همکاری درباره حمایت از محیط زیست دریایی در برابر آلودگی است.
- ۵- مقصود از «شورا»، ارگان سازمان است که در بند ب (۱) ماده ۱۶ کنوانسیون به آن اشاره شده است.
- ۶- مقصود از «حد آب شیرین»، مکانی در آبراه‌ها است که در موقع جذر و در زمان جریان کم آب شیرین، به علت وجود آب دریا افزایش قابل ملاحظه‌ای در میزان شوری آب پدید می‌آید.
- ۷- مقصود از «پیش‌تصفیه . تصفیه مشترک»، پیش‌تصفیه. تصفیه کلی پساب‌های بیش از یک منبع صنعتی است.
- ۸- مقصود از «منابع مستقر در خشکی» منابع شهری، صنعتی یا کشاورزی، اعم از ثابت و متحرک بر روی زمین است که مواد تخلیه شده از آن‌ها به شرح مذکور در ماده ۳ پروتکل به محیط زیست دریایی می‌رسد.
- ۹- مقصود از «محیط زیست دریایی»، منطقه پروتکل به شرح تعریف شده در ماده ۲ این پروتکل می‌باشد.
- ۱۰- مقصود از «سازمان»، سازمان منطقه‌ای برای حمایت از محیط زیست دریایی است که طبق ماده ۱۶ کنوانسیون تشکیل گردیده است.
- ۱۱- مقصود از «آلودگی»، «آلودگی دریایی» به شرح تعریف شده در بند الف ماده ۱ کنوانسیون می‌باشد.

ماده ۲: منطقه اجرا

منطقه اجرای این پروتکل (که از این پس منطقه پروتکل نامیده خواهد شد) شامل منطقه دریایی طبق تعریف ارائه شده در بند الف ماده ۲ کنوانسیون و نیز آب‌های طرف خشکی خطوط مبدا است که از آن جا عرض دریای سرزمینی دولتهای متعاقد اندازه‌گیری شده و در صورت وجود آبراه‌ها تا حد آب‌شیرین و از جمله مناطق بین جذر و مد و باتلاق‌های آب شور که با دریا ارتباط دارند، گسترش می‌یابد.

ماده ۳: منابع آلودگی

این پروتکل به مواد تخلیه شده از منابع مستقر در خشکی سرزمین‌های دولت‌های متعاقد اختصاص دارد که به منطقه پروتکل برسد. علی‌الخصوص:

(الف) از مجاری و لوله‌های فاضلاب که به دریا تخلیه می‌گردد.

(ب) از رودخانه‌ها کانال‌ها یا سایر آبراه‌ها، از جمله جریان‌های آب‌های زیرزمینی.

(ج) از تأسیسات ثابت یا متحرک دریایی که به منظوری غیر از اکتشاف و بهره‌برداری از بستر دریا، زیر بستر و فلات قاره به کار می‌رود.

(د) از سایر منابع مستقر در خشکی واقع در سرزمین‌های دولتهای متعاقد، اعم از طریق آب، هوا یا مستقیماً از ساحل.

ماده ۴: کنترل منبع

۱- دولت‌های متعاقد، اجرای برنامه‌های عملیاتی را براساس کنترل منبع که در ضمیمه ۱ این پروتکل تعیین شده است به عهده می‌گیرند. بدین منظور برنامه‌ها و تدابیر لازم را مشترکاً یا جداگانه تهیه و اجرا خواهند کرد.

۲- برنامه‌ها و تدابیر و فهرست زمان‌بندی اجرای آن‌ها به منظور کاهش آلودگی ناشی از منابع مستقر در خشکی توسط دولت‌های متعاقد تعیین می‌شود و به طور ادواری، در صورت لزوم هر دو سال یک بار، طبق مفاد ماده ۱۴ این پروتکل مورد بررسی و تجدید نظر قرار می‌گیرد.

ماده ۵: تصفیه مشترک و یا مرکب پساب‌ها

۱- دولت‌های متعاقد در تلاش به منظور عدم جلوگیری از گسترش صنایع جدید و به خصوص عملیات صنعتی کوچک و ضمن تشخیص مشکلات اقتصادی و فنی که غالباً چنین عملیاتی در تصفیه صحیح پساب‌های خود به طور جداگانه با آن مواجه‌اند، اجرای برنامه‌های مربوط به طرح تعیین محل صنعتی را مطابق با ضمیمه ۲ این پروتکل، تا حد امکان به عهده می‌گیرند. بدین منظور مشترکاً و یا جداگانه تدابیر و برنامه‌های لازم را تهیه و اجرا خواهند کرد.

۲- رهنمودها و ضوابط منطقه‌ای همراه با برنامه‌ها و تدابیر و فهرست زمان‌بندی اجرای آنها به منظور کاهش آلودگی ناشی از منابع مستقر در خشکی از طریق تصفیه مشترک و یا مرکب پساب‌ها، توسط دولت‌های متعاقد تعیین می‌شود و به طور ادواری در صورت لزوم هر دو سال یک بار، طبق مفاد ماده ۱۴ این پروتکل مورد بررسی و تجدید نظر قرار می‌گیرد.

ماده ۶: مقررات منطقه‌ای و محلی (مجوز برای تخلیه فضولات)

۱- دولت‌های متعاقد بر طبق ضمیمه ۳ این پروتکل به تدریج نسبت به تهیه و تصویب موارد زیر، در صورت اقتضاء با همکاری سازمان‌های ذیصلاح منطقه‌ای و بین‌المللی اقدام خواهند کرد.

(الف) رهنمودها، استانداردها و ضوابط منطقه‌ای برای کیفیت آب دریا در زمینه مصارف خاص، به منظور حمایت از بهداشت انسان، منابع زنده و اکوسیستم‌ها.

(ب) مقررات منطقه‌ای برای تخلیه فضولات و یا میزان تصفیه کلیه انواع مهم منابع آلودگی مستقر در خشکی.

(ج) مقررات محلی شدیدتر برای تخلیه فضولات و یا میزان تصفیه منابع آلودگی خاص براساس مشکلات آلودگی محلی و ملاحظات مربوط به استفاده مطلوب از آب.

وضع مقررات شدیدتر برای منابع آلودگی خاص به منظور حفظ کیفیت آب دریا برای مصارف مورد نظر انجام می‌گیرد. در تهیه چنین مقرراتی خصوصیات فیزیکی، جغرافیایی و اکولوژیکی محل و همچنین سطح آلودگی موجود در محیط زیست دریایی باید در نظر گرفته شود.

۲- برای اجرای تدابیر فوق برنامه‌های مربوطه باید تنظیم شود و برای اجرای تدریجی آن‌ها، هزینه تدابیر متخذه، ظرفیت تطبیق و تبدیل تأسیسات موجود، توانایی اقتصادی دولت‌های متعاقد و نیاز آنها به توسعه مستمر در نظر گرفته می‌شود.

۳- مسئولین آلودگی باید از مراجع ذیصلاح دولتی برای تخلیه فضولات مجوز دریافت کنند. در چنین مجوزهایی باید امکان بررسی و اصلاح شرایط تخلیه با توجه به مقررات جدید ادواری در نظر گرفته می‌شود.

۴- رهنمودها، استانداردها و ضوابط، همراه با مقررات، برنامه‌ها و تدابیر باید طبق مفاد ماده ۱۴ این پروتکل تهیه و اتخاذ شود و به طور ادواری، در صورت لزوم هر دو سال یک بار، برای انعکاس اطلاعات جدید حاصل از برنامه نظارت مندرج در ماده ۷ این پروتکل، تغییرات پیش‌آمده در فعالیت‌های صنعتی و سایر فعالیت‌های انسانی و پیشرفت‌های احتمالی در علم و در تکنولوژیهای کنترل آلودگی، تجدید شود.

ماده ۷: مراقبت و مدیریت داده‌ها

۱- دولتهای متعاقد در چارچوب مفاد ماده ۱۰ کنوانسیون و در صورت لزوم با همکاری سازمانهای ذیصلاح منطقه‌ای و بین‌المللی، فعالیتهای لازم را جهت مراقبت به منظور تأمین اهداف زیر اعمال خواهند کرد:

الف) جمع‌آوری اطلاعات درباره شرایط طبیعی منطقه پروتکل در ارتباط با خصوصیات فیزیکی، بیولوژیکی و شیمیایی.

ب) جمع‌آوری اطلاعات درباره ورود مواد یا انرژی که بالفعل و یا بالقوه از طریق منابع مستقر در خشکی باعث آلودگی شوند، منجمله اطلاعات مربوط به توزیع منابع و میزان ورود مواد آلوده‌کننده به منطقه پروتکل.

ج) ارزیابی منظم میزان آلودگی آبهای داخلی و سرزمینی، بالاخص با توجه به موادی که ممکن است اثرات بالقوه قابل توجهی بر محیط زیست دریایی داشته باشند، برای انتخاب محلهای نمونه‌برداری و موادی که باید اندازه‌گیری شود، اطلاعات موجود، منجمله فهرست موجودی منابع، مجاری تخلیه و خصوصیات محیط زیست دریایی باید در نظر گرفته شود.

د) ارزیابی تدابیر اتخاذ شده در این پروتکل برای دستیابی به اهداف زیست محیطی.

۲- دولتهای متعاقد به طور مشترک یا جمعی برای تنظیم برنامه‌های مراقبت مشابه، همراه با برنامه‌های کنترل کیفی آزمایش‌ها و نیز ترویج ذخیره‌سازی، بازیافت و تبادل داده‌ها همکاری خواهند کرد.

ماده ۸: ارزیابی اثرات زیست محیطی

۱- دولتهای متعاقد بر مبنای اولویت از اثرات بالقوه زیست محیطی در مراحل برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌های عمرانی منتخب در داخل سرزمین‌های خود، به خصوص در مناطق ساحلی، که ممکن است خطرات قابل توجه آلودگی از منابع مستقر در خشکی برای منطقه پروتکل در بر داشته باشد، ارزیابی به عمل خواهند آورد تا اطمینان حاصل شود که تدابیر مناسب برای جلوگیری و کاهش چنین خطراتی معمول می‌گردد.

۲- دولتهای متعاقد، با کمک سازمان، رهنمودهای فنی و سایر رهنمودها را برای ارزیابی اثرات بالقوه زیست محیطی پروژه‌های عمرانی اشاره شده در بند ۱، منجمله اثرات احتمالی برون‌مرزی آنها، تعیین خواهند کرد. این ارزیابی بر حسب مورد شامل موارد زیر نیز خواهد بود:

(الف) تشریح محل جغرافیایی فعالیت‌هایی که قرار است اجراء گردد.
 (ب) تشریح وضعیت اکولوژیکی اولیه محیط زیست دریایی و منطقه ساحلی که ممکن است تحت تأثیر این فعالیت‌ها قرار گیرد.
 (ج) تعیین ماهیت، اهداف و حوزه عمل فعالیت‌های پیشنهاد شده.
 (د) تشریح روش‌ها، تأسیسات و سایر وسایلی که مورد استفاده قرار خواهند گرفت.

(ه) تشریح اثرات مستقیم و غیر مستقیم کوتاه‌مدت و بلندمدت قابل پیش‌بینی فعالیت‌ها بر محیط زیست دریایی، شامل اثر بر جانوران، گیاهان و توازن اکولوژیکی.

(و) ارائه بیانیه‌ای در توضیح تدابیر پیشنهادی به منظور به حداقل رساندن خطر آلودگی ناشی از اجرای فعالیت‌ها، به علاوه بیان فرآیندهای ممکن و راه‌حل‌های جانشین چنین تدابیری برای کاهش آلودگی.

(ز) تعیین تدابیری به منظور حمایت از محیط زیست دریایی در برابر آلودگی در خلال و در صورت لزوم در پایان فعالیت‌های پیشنهادی.
 (ح) تعیین تعهدات مربوط به فعالیت‌های جاری نظارت و مدیریت زیست محیطی.

(ط) تجزیه و تحلیل سود و زیان در صورت لزوم.

(ی) شرح خلاصه‌ای از ارزیابی.

۳- اجرای پروژه‌های منتخب اشاره شده در بند ۱ باید منوط به اجازه کتبی قبلی از مراجع ذیصلاح دولتی باشد که در آن یافته‌های ارزیابی اثرات زیست‌محیطی کاملاً ملحوظ می‌گردد.

۴- دولت‌های متعاقد برای تهیه روش‌های ارسال گزارش مربوط به نتایج ارزیابی به سایر دولت‌های متعاقد با سازمان همکاری خواهند کرد تا بدین وسیله دولت‌های متعاقدی که ممکن است تحت تأثیر اثرات زیست محیطی پروژه‌های عمرانی قرار گیرند بتوانند با دولت متعاقد مربوطه مشورت نمایند.

ماده ۹: همکاری علمی و فنی

دولت‌های متعاقد، بر طبق ماده ۱۰ کنوانسیون در زمینه‌های علمی و فنی مربوط به آلودگی ناشی از منابع مستقر در خشکی، به خصوص تحقیقات مربوط به ورود، مسیر عبور و اثرات مواد آلوده‌کننده و نیز توسعه روش‌های جدید برای تصفیه، کاهش و حذف این مواد با یکدیگر همکاری خواهند کرد.

بدین منظور، دولت‌های متعاقد به طور اخص در زمینه‌های زیر تلاش خواهند نمود:

الف) مبادله اطلاعات علمی و فنی.

ب) هماهنگی برنامه‌های تحقیقاتی با ماهیت مشترک.

ماده ۱۰: کمک‌های علمی، فنی و غیره

۱- دولت‌های متعاقد مستقیماً و یا با کمک سازمان یا سازمان‌های ذیصلاح منطقه‌ای و بین‌المللی به منظور تنظیم و اجرای برنامه‌های کمک، به خصوص در زمینه‌های علمی، آموزشی و فنی برای پیشگیری کاهش و کنترل آلودگی ناشی از منابع مستقر در خشکی، همکاری خواهند کرد.

۲- این کمک فنی به طور اخص شامل تربیت پرسنل علمی و فنی، همچنین کسب، کاربری، نگهداری و تولید وسایل مناسب می‌شود.

ماده ۱۱: آبراه‌های مشترک میان دولت‌ها

۱- هر گاه احتمال داشته باشد که تخلیه یک آبراه جاری در سرزمینهای دولت‌های متعاقد، موجب آلودگی منطقه پروتکل گردد، از دولت‌های متعاقد مربوطه تا آن جا که به موجب مفاد این پروتکل به هر کدام از آنها مربوط می‌گردد، برای همکاری به منظور تضمین اجرای کامل پروتکل دعوت به عمل می‌آید.

۲- هیچ دولت متعاقد مسئول آلودگی ناشی از سرزمین یک دولت غیر متعاقد نخواهد بود. اما، دولت‌های متعاقد کوشش خود را برای همکاری با چنین دولتی به منظور اجرای کامل پروتکل به عمل خواهد آورد.

ماده ۱۲: مبادله اطلاعات

۱- دولت‌های متعاقد یکدیگر را مستقیماً یا از طریق سازمان در جریان اقدامات انجام شده، نتایج به دست آمده و در صورت لزوم مشکلات پیش آمده در اجرای این پروتکل قرار می‌دهند. روش‌های جمع‌آوری و ارائه چنین اطلاعاتی توسط شورا تعیین می‌گردد.

۲- این اطلاعات از جمله شامل موضوعات زیر است:

الف) اطلاعات آماری مربوط به موجب مواد ۶ و ۷ این پروتکل.

ب) اطلاعات منتج از برنامه مراقبت که در ماده ۷ این پروتکل پیش‌بینی شده است.

ج) میزان مواد آلوده‌کننده تخلیه شده یا منتشر شده از سرزمین‌های آن‌ها.

د) اقدامات انجام شده به موجب مواد ۴ و ۵ و ۶ این پروتکل.

ماده ۱۳: مسئولیت و جبران خسارت

۱- دولت‌های متعاقد اطمینان خواهند داد که در نظام‌های حقوقی آن‌ها امکان مراجعه برای جبران سریع و کافی خسارت یا چاره دیگری در برابر زیان ناشی از آلودگی محیط زیست دریایی توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی تحت صلاحیت آنها پیش‌بینی شده است.

۲- دولت‌های متعاقد برای تعیین مسئولیت خسارت ناشی از آلودگی منابع مستقر در خشکی روش‌های مناسب را تنظیم و تصویب خواهند نمود.

ماده ۱۴: ترتیبات سازمانی

شورا به موجب ماده ۱۷ کنوانسیون مسئولیت ناشی از نظارت بر اجرای این پروتکل را به عهده دارد.

بدین منظور شورا اقداماتی را انجام خواهد داد از آن جمله:

الف) بررسی کارایی اقدامات انجام شده و مناسب بودن اتخاذ تدابیر دیگر، بالاخص به صورت ضمائم.

ب) تجدید نظر و اصلاح هر یک از ضمیمه‌های این پروتکل در صورت لزوم.

ج) تنظیم، اتخاذ و بررسی برنامه‌ها و تدابیر مربوط به مواد ۴، ۵، ۶، ۷، ۹ و ۱۰ این پروتکل.

د) اتخاذ رهنمودها، استانداردها یا ضوابط منطقه‌ای به موجب مواد ۴، ۵ و ۶ این پروتکل.

ه) تنظیم روش‌ها برای مبادله اطلاعات به موجب مواد ۸ و ۱۲ این پروتکل.

و) بررسی اطلاعات ارائه شده توسط دولت‌های متعاقد طبق مواد ۸ و ۱۲ این پروتکل.

ز) انجام وظایف دیگری که به منظور اجرای این پروتکل لازم باشد.

ح) ایجاد هر گونه مکانیسم سازمانی که برای حصول اهداف این پروتکل ضرورت داشته باشد.

ماده ۱۵: مقررات عمومی

۱- پروتکل حاضر مشمول مقررات مندرج در کنوانسیون ناظر بر هر پروتکل خواهد بود.

- ۲- روشهای تدوین اصلاحیه‌ها و الحاقیه‌های پروتکلها، موضوع مواد ۲۰ و ۲۱ کنوانسیون در مورد پروتکل حاضر مجری خواهند بود.
- ۳- آیین‌نامه داخلی و مقررات مالی و اصلاحیه‌های آن که بر مبنای ماده ۲۲ کنوانسیون مورد تصویب قرار گرفته‌اند در مورد پروتکل حاضر مجری خواهند بود.
- ۴- ضوابط این پروتکل جزء لاینجزای آن هستند مگر در مواردی که به نحو دیگر تصریح شده باشد.

ماده ۱۶: مقررات نهایی

- ۱- پروتکل حاضر از تاریخ ۲۱ فوریه لغایت ۲۱ مه ۱۹۹۰ مطابق با دوم اسفند ماه سال ۱۳۶۸ لغایت سی و یکم اردیبهشت ماه سال ۱۳۶۹ هجری شمسی در کویت برای امضاء هر یک از دولت‌های عضو کنوانسیون منطقه‌ای کویت برای همکاری درباره حمایت از محیط زیست دریایی در برابر آلودگی مفتوح خواهد بود.
- ۲- پروتکل حاضر منوط به تصویب، پذیرش، موافقت یا الحاق دول عضو کنوانسیون خواهد بود. اسناد تصویب، پذیرش، موافقت یا الحاق به دولت کویت که عهده‌دار وظایف دولت امانتدار می‌باشد، سپرده خواهد شد.
- ۳- پروتکل حاضر در پایان نودمین روز پس از تاریخ سپردن حداقل پنج سند تصویب، پذیرش یا موافقت پروتکل یا الحاق به آن توسط دولت‌های مشروح در بند ۱ این ماده لازم‌الاجراء خواهد بود.
- در تأیید مراتب فوق نمایندگان تام‌الاختیار امضاءکننده زیر که دارای اختیارات لازم از سوی دولت‌های خود می‌باشند، پروتکل حاضر را امضاء نموده‌اند.

این پروتکل در تاریخ ۲۱ فوریه ۱۹۹۰ مطابق با دوم اسفند ماه سال ۱۳۶۸ هجری شمسی در کویت به زبان‌های فارسی، عربی و انگلیسی تنظیم و امضاء گردیده است و هر سه متن از اعتبار واحد برخوردارند.

ضمیمه ۱: کاهش آلودگی از طریق کنترل منبع

با توجه به موضوع کاهش آلودگی از طریق کنترل منبع که در ماده ۴ این پروتکل بدان اشاره شده است، کنترل و جایگزینی تدریجی محصولات، تأسیسات، فرایندهای صنعتی و غیر آن که موجب آلودگی قابل ملاحظه در محیط زیست دریایی می‌شوند، باید مورد توجه قرار گیرد.

در این رابطه توجه خاصی به ویژه به عوامل زیر خواهد شد:
 الف) تقلیل و یا تنظیم واردات، حمل و نقل، ساخت یا تهیه برخی از مواد زیان‌آور.

ب) تغییر مواد خام.

ج) تغییر فرآیندهای تولید.

د) روش‌های مطلوب عملیات و اداره امور.

ه) جداسازی جریانهای فضولات و به حداقل رساندن ترقیق مواد آلوده‌کننده پیش از تصفیه.

و) بازیافت، استفاده مجدد و گردش دوباره مواد.

برنامه‌ها، اقدامات و فهرست زمان‌بندی مورد نیاز برای اجرای کنترل منبع باید تهیه شده و اولویت‌ها بر اساس نتایج مطالعات ارزیابی جاری تعیین گردد. مسائل مربوطه مورد علاقه منطقه که انجام اقدامات مقرون به صرفه درباره آن‌ها امکان‌پذیر باشد، جهت ایجاد طرح‌های مدیریت عمومی مورد توجه قرار خواهند گرفت. این زمینه‌ها برای نمونه جمع‌آوری، تصفیه و دفع مناسب باقیمانده روغن‌های روان‌کننده، خون و شکمبه کشتارگاه‌ها، کنترل فرآیندهای احتراق سوخت و اجرای کنترل منبع در مراحل معینی از تولید صنایع بزرگ را شامل می‌شود.

ضمیمه ۲: ترویج تصفیه مشترک و یا مرکب پساب‌ها

بدون هر گونه تبعیض غیر ضروری نسبت به تنگناهای متعددی که غالباً در انتخاب محل صنایع جدید تأثیر دارد، برنامه‌ای با توجه به ماده ۶ این پروتکل به منظور ترویج موارد زیر تهیه خواهد شد:

الف) تجمع صنایع به نحوی که امکان پیش تصفیه و یا تصفیه مشترک پساب‌ها، بر حسب نیاز فراهم شود.

ب) قرار دادن انواع خاصی از صنایع در محدوده شبکه فاضلاب شهری به نحوی که امکان تصفیه مرکب فاضلابهای شهری و صنعتی فراهم آید.

ترویج تصفیه مشترک و یا مرکب پساب‌ها در صورت برنامه‌ریزی صحیح موجب کاهش قابل ملاحظه هزینه‌های تصفیه، نظارت و اجراء شده و در عین حال میزان قابلیت اطمینان تصفیه را افزایش می‌دهد. بدین منظور رهنمودها و ضوابط منطقه‌ای در خصوص موضوعات مورد علاقه مشترک تهیه خواهد شد مانند:

- سازگاری پساب منابع مختلف.
- شرایط پیش‌تصفیه قبل از تخلیه به شبکه‌های فاضلاب شهری و یا صنعتی.

- اشتراک در هزینه ساختمان و عملیات تصفیه‌خانه‌ها.
چنین رهنمودها و ضوابط دولت‌های متعاقد را در بسط برنامه‌ها و تدابیر خاص خودیاری خواهد داد. در حالی که طرح‌های اولیه ممکن است به مشکل انتخاب محل صنایع جدید بپردازد، هدف نهایی، جذب تدریجی صنایع منتخب کوچک، همزمان با توسعه تأسیسات زیربنایی و تسهیلات در مناطق مورد نظر می‌باشد.

ضمیمه ۳: رهنمودها، مقررات و مجوزها برای تخلیه فضولات

۱- با در نظر گرفتن رهنمودها و استانداردها یا ضوابط، همچنین مقررات، برنامه‌ها، تدابیر و مجوزهای تخلیه فضولات که در ماده ۶ این پروتکل بدان اشاره شده است، توجه خاصی علی‌الخصوص به عوامل زیر مبذول خواهد شد:

الف) تعیین مقررات منطقه‌ای برای تخلیه فضولات و یا میزان تصفیه برای هر نوع منبع که در صورت لزوم ممکن است برای منابع موجود و جدید متفاوت باشد. مقررات باید براساس تکنولوژی تصفیه، ملاحظات مربوط به هزینه و ماهیت مواد آلوده‌کننده همچنین بررسی کامل وضعیت محیط‌زیست در منطقه پروتکل استوار باشد.

ب) تهیه رهنمودهای منطقه‌ای و در صورت مقتضی استانداردها و ضوابط برای کیفیت آب دریا در مصارف گوناگون.

ج) در نظر گرفتن مقررات محلی شدیدتر برای تخلیه فضولات و یا میزان تصفیه در مناطقی که استانداردهای کیفیت آب برای مصرف مورد نظر از طریق اجرای مقررات منطقه‌ای فوق‌الذکر قابل حصول نیست. این مقررات محلی منابع خاصی را در مناطق تحت بررسی در بر خواهد گرفت.

د) تهیه مقررات منطقه‌ای همراه با برنامه‌ها، تدابیر و فهرست زمان‌بندی اجرا براساس اولویت، علی‌الخصوص برای انواع فضولات زیر:

۱- آب توازن، لجن، گنداب و سایر آبهای تخلیه شده آغشته به نفت توسط تأسیسات دریافت آب توازن مستقر در خشکی و نیز عملیات تعمیر و بارگیری بنادر.

- ۲- تخلیه آب شور و گل و لای ناشی از فعالیتهای حفاری و استخراج نفت و گاز از منابع مستقر در خشکی.
- ۳- لجن‌های سمی و روغنی ناشی از تأسیسات ذخیره‌سازی نفت خام و محصولات پالایش شده.
- ۴- پساب‌ها و مواد منتشره از پالایشگاه‌های نفت.
- ۵- پساب‌ها و مواد منتشره از کارخانجات پتروشیمی و تولید کود.
- ۶- پساب‌های سمی و مواد منتشره از صنایعی چون کلر - قلیا، تولید اولیه آلومینیوم، آفت کش‌ها، حشره‌کش‌ها و بازیافت سرب.
- ۷- مواد منتشره از کارخانجات اشتعال گاز طبیعی و گوگردگیری.
- ۸- گرد و خاک منتشره از منابع عمده صنعتی مانند کارخانجات سیمان، آهک، آسفالت و بتون.
- ۹- پساب‌ها و مواد منتشره از کارخانجات تولید آب شیرین و برق.
- ۱۰- فضولات ناشی از فعالیتهای توسعه ساحلی که امکان دارد اثر مهمی بر محیط زیست دریایی داشته باشد.
- ۱۱- فاضلاب و مواد زائد جامد.
- ه) کاهش آلودگی یک فرآیند تکراری است. عمل کاهش آلودگی از اقداماتی که از اولویت بالا برخوردارند و به لحاظ عملی بودن، مقرون به صرفه بودن و در عین حال توجه به خطیرترین مسائل زیست محیطی مشهود در دنیای امروز انتخاب خواهند شد، شروع می‌شود برنامه نظارت همان گونه که در ماده ۷ این پروتکل تشریح شده است، وانگری لازم را برای اقدام اصلاحی مورد نیاز از طریق ارائه اطلاعات پایه به منظور ارزیابی کارآیی برنامه‌های اجرا شده، وضعیت موجود محیط زیست و روند آن، فراهم خواهد نمود. اقدام اصلاحی هر زمان که لازم باشد با تجدید نظر ادواری در مقررات، برنامه‌ها و تدابیر و بررسی شرایط مجوزها تخلیه، به موجب مفاد ۴ و ۶ این پروتکل به عمل خواهد آمد.
- ۲- مقررات ایجاد ضوابط به منظور صدور مجوزهای تخلیه فضولات در محیط زیست دریایی، همچنین باید علی‌الخصوص موارد زیر را در نظر داشته باشد:

الف) خصوصیات و ترکیب فضولات

- ۱- نوع و اندازه منبع آلوده‌کننده، مانند فرآیند صنعتی.

- ۲- نوع آلودگی (منشاء، ترکیب متوسط)
- ۳- شکل آلودگی (جامد، مایع، لجن و مخلوط آبی).
- ۴- میزان کل (حجم تخلیه شده، مثلاً در سال).
- ۵- الگوی تخلیه (پیوسته، متناوب، با تغییرات فصلی و غیره).
- ۶- غلظت ترکیبات اصلی.
- ۷- خواص فیزیکی مانند حلالیت و غلظت، شیمیایی و بیوشیمیایی، مانند اکسیژن‌خواهی، مواد مغذی و بیولوژیک، مانند وجود ویروسها، باکتری‌ها، مخمرها و انگل‌ها.
- ۸- سمیت.
- ۹- پایایی: فیزیکی، شیمیایی و بیولوژیکی.
- ۱۰- تجمع و تطور زیستی در موارد بیولوژیکی یا رسوبات.
- ۱۱- حساسیت نسبت به تغییرات فیزیکی، شیمیایی و بیولوژیکی و فعل و انفعال با سایر مواد محلول آلی و معدنی در محیط آبی.
- ۱۲- احتمال ایجاد لک یا سایر تغییراتی که موجب کاهش ارزش بازار منابع می‌شود. مثلاً در ماهی، صدف‌ها و غیره.
- ب) خصوصیات محل تخلیه و محیط زیست دریایی پذیرنده.
 - ۱- خصوصیات آب‌نگاری، هواشناسی، زمین‌شناسی، زیست‌شناسی و موضوع‌نگاری تخلیه.
 - ۲- محل و نوع تخلیه (ریزشگاه، کانال، مجرا و غیره) و رابطه آن با سایر مناطق مانند مناطق با مطلوبیت خاص، مکانهای تخم‌ریزی و پرورش ماهی و ماهیگیری، محل‌های زندگی صدف‌ها و منابع قابل بهره‌برداری.
 - ۳- میزان دفع در زمان مشخص، مانند مقدار در روز، در هفته و در ماه.
 - ۴- میزان ترقیق اولیه در محل تخلیه به محیط زیست دریایی پذیرنده.
 - ۵- هرگونه روش بسته‌بندی و جاده‌ی.
 - ۶- خصوصیات انتشار از قبیل اثرات جریانات، جذر و مد و بادبر حمل و نقل افقی و اختلاط عمود.
 - ۷- خصوصیات آب، مانند درجه حرارت، پ‌هاش، شوری، طبقه‌بندی، شاخص‌های اکسیژن آلودگی - اکسیژن محلول، اکسیژن خواهی شیمیایی، اکسیژن خواهی بیوشیمیایی - ازت موجود در اشکال آلی و معدنی شامل آمونیاک، مواد معلق، سایر مواد مغذی و باروری.

- ۸- وجود اثرات سایر تخلیه‌هایی که در محل تخلیه صورت گرفته‌اند مانند، میزان فلزات سنگین زمینه و مقدار کربن آلی.
- ج) فراهم بودن تکنولوژی‌های فضولات
- روش‌های کاهش فضولات و تخلیه پساب‌های صنعتی و فاضلاب شهری باید با توجه به فراهم بودن و امکان پذیری موارد زیر انتخاب شود.
- ۱- فرآیندهای تصفیه جانشین.
 - ۲- روش‌های استفاده مجدد یا امحاء.
 - ۳- روش دفع روی زمین.
 - ۴- تکنولوژی‌های کم‌ضایعه مناسب.
- د) شرایط و ملاحظات عمومی.
- ۱- اثرات احتمالی بر وسایل رفاهی مانند، وجود مواد شناور و به گل‌نشسته، کدورت، بوی ناخواسته، تغییر رنگ و کف.
 - ۲- اثرات بر بهداشت انسان از طریق اثر آلودگی بر موجودات دریایی خوراکی، آبهای مورد استفاده در شنا، حواس و غیره.
 - ۳- اثرات بر اکوسیستم‌های دریایی علی‌الخصوص منابع زنده، گونه‌های در معرض خطر و زیستگاه‌های حساس.
 - ۴- اثرات احتمالی بر سایر مصارف دریا مانند لطمه به کیفیت آب برای مصرف صنعتی، خوردگی سازه زیر آب، تداخل مواد شناور با عملیات کشتیرانی، تداخل با ماهیگیری یا کشتیرانی از طریق ته‌نشست فضولات یا اشیاء جامد روی کف دریا و حمایت مناطق حائز اهمیت خاص برای منظوره‌های علمی و حفاظتی.
- قانون فوق مشتمل بر ماده واحده موافقت‌نامه و سه ضمیمه در جلسه روز یکشنبه نهم اسفند ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و یک مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۱/۱۲/۱۶ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.
- رییس مجلس شورای اسلامی - علی‌اکبر ناطق نوری

تاریخ تصویب: ۱۳۷۵/۰۳/۰۲

مرجع تصویب: مجلس شورای اسلامی

ماده ۶۸۸ از قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)

ماده ۶۸۸: هر اقدامی که تهدید علیه بهداشت عمومی شناخته شود از قبیل آلوده کردن آب آشامیدنی یا توزیع آب آشامیدنی آلوده، دفع غیربهداشتی فضولات انسانی و دامی و مواد زاید، ریختن مواد مسموم‌کننده در رودخانه‌ها، زباله در خیابان‌ها و کشتار غیر مجاز دام، استفاده غیر مجازفاضلاب خام یا پساب تصفیه‌خانه‌های فاضلاب برای مصارف کشاورزی ممنوع می‌باشد و مرتکبین چنانچه طبق قوانین خاص مشمول مجازات شدیدتری نباشند به حبس تا یک سال محکوم خواهند شد.

تبصره ۱: (اصلاحی ۱۳۷۶/۵/۸) تشخیص اینکه اقدام مزبور تهدید علیه بهداشت عمومی و آلودگی محیط زیست شناخته می‌شود و نیز غیرمجاز بودن کشتار دام و دفع فضولات دامی و همچنین اعلام جرم مذکور حسب مورد بر عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان دامپزشکی خواهد بود.

تبصره ۲: منظور از آلودگی محیط زیست عبارت است از پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب یا هوا یا خاک یا زمین به میزانی که کیفیت فیزیکی، شیمیایی یا بیولوژیک آن را به طوری که به حال انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان یا آثار یا ابنیه مضر باشد تغییر دهد.

۱- قانون اصلاح تبصره ۱ ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ در تاریخ ۱۳۷۶/۵/۸ از سوی مجلس شورای اسلامی به شرح فوق به تصویب رسیده است. متن تبصره یک ماده ۶۸۸ قانون مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ مجلس شورای اسلامی اینگونه مقرر می‌داشت:

«تبصره ۱: تشخیص این که اقدام مزبور تهدید علیه بهداشت عمومی و آلودگی محیط زیست شناخته می‌شود یا خیر و نیز اعلام جرم مذکور به عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد».

تاریخ تصویب: ۱۳۷۵/۰۶/۲۵
مرجع تصویب: مجلس شورای اسلامی

قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون جلوگیری از آلودگی دریایی ناشی از دفع مواد زاید و دیگر مواد

ماده واحده:

به دولت جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود به کنوانسیون جلوگیری از آلودگی دریایی ناشی از دفع مواد زاید و دیگر مواد، مصوب سال یکهزار و سیصد و پنجاه و یک هجری شمسی برابر با سال یکهزار و نهصد و هفتاد و دو میلادی، مشتمل بر یک مقدمه، (۲۲) ماده و (۳) پیوست ملحق شود و اسناد مربوط را تسلیم نماید.

کنوانسیون جلوگیری از آلودگی دریایی از طریق دفع مواد زاید و دیگر مواد

اعضای متعاقد این کنوانسیون با تصدیق این که محیط زیست دریایی و موجودات زنده آن برای بشر دارای اهمیت حیاتی می‌باشند، و همه مردم در تضمین اینکه به گونه‌ای از آن‌ها نگهداری می‌شود که به کیفیت و منابع دریایی آسیبی وارد نمی‌گردد دارای منافع هستند، با تصدیق این که قابلیت دریا برای جذب مواد زاید و بی‌ضرر نمودن آن‌ها و توانایی آن به منظور احیاء مجدد منابع طبیعی دریاها محدود می‌باشد با تصدیق این که دولت‌ها براساس منشور ملل متحد و اصول حقوق بین‌الملل دارای حق حاکمیت جهت بهره‌برداری از منابع دریایی خویش برطبق خط‌مشی‌های زیست محیطی خود می‌باشند و وظیفه دارند اطمینان حاصل کنند که این فعالیتها در قلمرو یا کنترل آنها، آسیبی به محیط زیست سایر کشورها یا مناطق فراتر از حدود حاکمیت ملی آنها وارد نمی‌نماید، با یادآوری قطعنامه ۲۷۴۹ (۲۵) مجمع عمومی ملل متحد در مورد اصول ناظر بر بستر دریاها و کف اقیانوس‌ها و زیر بستر متعلق به آنها که فراتر

از حدود قلمرو حاکمیت ملی می‌باشند، با خاطرنشان ساختن این که آلودگی دریایی از بسیاری از منابع مانند دفع و تخلیه از طریق هوا، رودخانه‌ها، خورها (مصب‌ها)، ریزش‌گاه‌های درون رودخانه‌ها و خطوط لوله نشأت می‌گیرد و از این رو حایز اهمیت است که دولت‌ها بهترین شیوه‌های عملی را جهت جلوگیری از چنین آلودگی‌هایی به کار بسته و محصولات و فرآیندهایی را توسعه دهند که میزان مواد زاید مضر در دریاها را کاهش می‌دهند، با اعتقاد به این که اقدام بین‌المللی جهت کنترل آلودگی دریا به واسطه دفع مواد زاید می‌تواند و باید بدون تأخیر صورت پذیرد اما این عمل نباید خدشه‌ای بر بحث اقداماتی جهت کنترل دیگر منابع آلوده‌کننده دریا، در آینده نزدیک وارد نماید، و با آرزوی توسعه حفاظت از محیط زیست دریایی از طریق تشویق کشورهای دارای منافع مشترک در مناطق جغرافیایی خاص، به منظور انعقاد توافقنامه‌های مناسب مکمل این کنوانسیون، به قرار ذیل موافقت نمودند:

ماده ۱: اعضای متعاقد باید به صورت فردی و جمعی کنترل موثر همه منابع آلودگی محیط زیست دریایی را ترغیب نمایند و به ویژه خود متعهد شوند تا به منظور جلوگیری از آلودگی دریاها، از طریق دفع مواد زاید و سایر موادی که برای سلامت بشر ایجاد خطر می‌کنند و منابع زیستی و حیات موجودات دریایی را مخاطره‌آمیز می‌نمایند، و به امکانات رفاهی دریا آسیب می‌رسانند و یا با دیگر استفاده‌های قانونی از دریا تداخل پیدا می‌کنند، همه روش‌های عملی را به کار بندند.

ماده ۲: اعضای متعاقد همانگونه که در مواد بعدی خواهد آمد، باید براساس تواناییهای علمی، فنی و اقتصادی به طور فردی اقدامات مؤثری را به عمل آورند و به صورت جمعی به منظور جلوگیری از آلودگی دریایی در اثر دفع مواد زاید، خط مشی‌های خود را در این خصوص هماهنگ نمایند.

ماده ۳: از نظر این کنوانسیون:

الف) «دفع» یعنی:

۱- ریختن عمدی هر گونه زواید یا سایر مواد به دریا از کشتی‌ها، هواپیماها، سکوها یا دیگر سازه‌های ساخت دست بشر در دریا،

۲- دفع عمدی مواد کشتی‌ها، هواپیماها، سکوها یا دیگر سازه‌های ساخت دست بشر در دریا، به دریا.

ب) «دفع» شامل موارد ذیل نمی‌شود:

۱- ریختن مواد زاید یا سایر مواد در دریا به طور اتفاقی یا در پی عملیات عادی کشتی‌ها، هواپیماها، سکوها یا دیگر سازه‌های ساخت دست بشر در دریا و تجهیزات آن‌ها بغیر از مواد زاید یا دیگر موادی که بوسیله یا به کشتی‌ها، هواپیماها یا دیگر سازه‌های ساخته دست بشر در دریا که به قصد دفع مواد مزبور فعالیت می‌کنند، حمل می‌شود یا از به‌عمل‌آوری چنین مواد زایدی یا سایر مواد در کشتی‌ها، هواپیماها، سکوها یا سازه‌های مزبور ناشی می‌شود.

۲- به جا نهادن مواد با هدفی غیر از دفع صرف چنین مواد زایدی مشروط بر اینکه ریختن چنین مواد زایدی با اهداف این کنوانسیون مغایرت نداشته باشد.

ج) مفاد این کنوانسیون، دفع مواد زاید یا دیگر موادی را که به طور مستقیم ناشی از اکتشاف، بهره‌برداری و شرکت در انجام عملیات ساحلی منابع کانی بستر دریا بوده یا مربوط آن‌ها می‌باشد، در بر نمی‌گیرد.

۲- «هواپیماها و کشتی‌ها» به معنی حمل‌کننده‌های دریایی یا هوایی از هر نوعی که باشند تلقی می‌شوند، این اصطلاح، هاورکرافت و دویه‌ها را اعم از خود کششی یا کششی شامل می‌شود.

۳- «دریا» به معنی کلیه آبهای دریایی بجز آبهای داخلی کشورها است.

۴- «مواد زاید و یا دیگر مواد» به معنی ماده یا شیئی از هر نوع، شکل یا جنس است.

۵- «اجازه خاص» اجازه‌ای است که به طور مشخص بنا بر تقاضای قبلی و طبق ضمایم (۲ و ۳) اعطا می‌شود.

۶- «اجازه عام» به معنی اجازه قبلی و براساس ضمیمه ۳ است.

۷- «سازمان» به معنی سازمانی است که توسط اعضای متعاقد تعیین شده است.

ماده ۴:

۱- اعضای متعاقد طبق مفاد این کنوانسیون باید از دفع مواد زاید یا دیگر مواد به هر شکل یا صورتی به استثنای موارد مشخصی که در ذیل می‌آید ممانعت به عمل آورند:

الف) دفع مواد زاید یا مواد دیگری که در ضمیمه (۱) آمده ممنوع می‌باشد.
ب) دفع مواد زاید یا مواد دیگری که در ضمیمه (۲) آمده، منوط به اجازه خاص قبلی می‌باشد.

ج) دفع کلیه مواد زاید یا مواد دیگر مستلزم اجازه عام قبلی می‌باشد.

۲- هر مجوزی تنها بعد از ملاحظه دقیق کلیه عوامل موضوع ضمیمه (۳) از جمله آگاهی قبلی از ویژگی‌های منطقه دفع مواد زاید همانگونه که در بخش (ب) و (ج) ضمیمه مزبور درج گردیده صادر خواهد شد.

۳- هیچیک از مواد این کنوانسیون به گونه‌ای تفسیر نخواهد شد که یک عضو متعاقد را تا جایی که به آن عضو مربوط است از دفع مواد زاید یا سایر مواد ذکر نشده در ضمیمه (۱) منع نماید. عضو مزبور اینگونه اقدامات را به اطلاع سازمان خواهد رساند.

ماده ۵:

۱- در صورتی که حفظ ایمنی جان اشخاص یا کشتی‌ها، هواپیماها، سکوها و یا دیگر سازه‌های ساخت دست بشر در دریاها در موارد بسیار ضروری ناشی از شرایط نامطلوب آب و هوایی یا در موردی که جان انسان را به مخاطره افکند و یا تهدیدی جدی برای کشتی‌ها، هواپیماها، سکوها و دیگر سازه‌های ساخته دست بشر در دریا باشد، ضرورت داشته باشد، اگر دفع مواد زاید تنها راه جلوگیری (رفع) از تهدید باشد و اگر احتمال کمی وجود داشته باشد که در نتیجه دفع مواد زاید، خسارت کمتر از زمانی بشود که در غیر از آن صورت اتفاق خواهد افتاد مفاد ماده (۴) اعمال نخواهد شد. دفع مزبور به منظور به حداقل رساندن احتمال آسیب و ضرر به انسان یا حیات آبریان انجام خواهد شد و بدون فوت وقت به سازمان گزارش خواهد شد.

۲- یک عضو متعاقد می‌تواند به صورت استثناء برای جز (الف) بند (۱) ماده (۴)، در مواقع اضطراری که خطرات غیرقابل قبولی در ارتباط با سلامتی انسان ایجاد می‌کند و با قبول اینکه راه حل معقول دیگری درباره آن‌ها وجود ندارد، اجازه خاص صادر کند. عضو مزبور قبل از انجام چنین عملی باید با کشور یا کشورهایی که ممکن است تحت تاثیر قرار گیرند، و نیز با سازمان که بعد از مشاوره با دیگر اعضا و در صورت اقتضا سازمان‌های بین‌المللی، براساس ماده (۱۴)، بدون فوت وقت مناسب‌ترین روش‌ها را برای اتخاذ به عضو متعاقد توصیه خواهد کرد، مشورت نماید. عضو متعاقد این پیشنهادها را تا عملی‌ترین حد متناسب با زمانی که عمل باید در محدوده آن صورت می‌گیرد و منطبق با تعهد کلی پرهیز از خسارت وارد آوردن به محیط زیست

دریایی، انجام داده و سازمان را از عمل انجام شده مطلع خواهد کرد. متعهد می‌شوند در چنین شرایطی به یکدیگر مساعدت نمایند.

۳- هر عضو متعهدی می‌تواند در زمان یا بعد از تصویب یا الحاق به کنوانسیون، از حقوق خود در مورد بند (۲) صرف‌نظر نماید.

ماده ۶:

- ۱- هر عضو متعهد باید مقام یا مقامهای صلاحیتداری را برای موارد زیر تعیین نماید:
- (الف) صدور اجازه‌های خاصی که از قبل و برای دفع مواد زاید فهرست شده در ضمیمه (۲) و در شرایط که در بند (۲) ماده (۵) منظور شده است، لازم می‌باشد.
- (ب) صدور اجازه عامی که از قبل و برای دفع کلیه مواد دیگر ضروری می‌باشد.
- (ج) ثبت نوع و مقدار همه موادی که اجازه دفع آنها داده شده و محل، زمان و روش دفع آنها.
- (د) نظارت فردی و یا همکاری با سایر اعضای متعهد و سازمان‌های ذیصلاح بین‌المللی در خصوص وضعیت دریاها به منظور تحقق اهداف این کنوانسیون.
- ۲- مقام یا مقامهای صلاحیتدار عضو متعهد در موارد زیر اجازه خاص یا عام قبلی براساس بند (۱) در مورد ماده مورد نظر جهت دفع صادر خواهند کرد:
- (الف) بارگیری در قلمرو آن عضو انجام شده باشد.
- (ب) زمانی که بارگیری در قلمرو کشوری که عضو کنوانسیون نیست توسط کشتی یا هواپیمایی که در قلمرو آن عضو ثبت شده یا با پرچم آن تردد می‌کند، انجام شده باشد.
- ۳- در صدور مجوز دفع طبق جز (الف) و (ب) بند (۱) فوق، مقام یا مقامهای صلاحیتدار، ضمیمه (۳) را به همراه معیارها، اقدامات و الزامات دیگری که مقتضی تشخیص دهند رعایت خواهند نمود.
- ۴- هر عضو متعهدی بطور مستقیم و یا از طریق دبیرخانه‌ای که به موجب موافقتنامه منطقه‌ای ایجاد شده، اطلاعات مندرج در جز (ج) و (د) بند (۱) بالا و معیارها و اقدامات و الزاماتی را که طبق بند (۳) فوق‌الذکر اتخاذ می‌کند به سازمان و در صورت اقتضاء به اعضای دیگر گزارش خواهد کرد. روش اجرا و

ماهیت گزارش‌های مزبور با مشورت اعضای متعاقد مورد توافق قرار خواهد گرفت.

ماده ۷:

۱- هر عضو متعاقد اقدامات لازم را در خصوص اجرای این کنوانسیون برای کلیه موارد زیر به کار خواهد گرفت:

الف) کشتی‌ها و هواپیماهایی که در قلمرو آن عضو ثبت شده و یا با پرچم آن حرکت می‌کنند.

ب) کشتی‌ها و هواپیماهایی که در قلمرو آن عضو یا دریا‌های سرزمینی آن، موادی را بارگیری می‌کنند که قرار است دفع گردد.

ج) کشتی‌ها، هواپیماها و سکوها‌ی ثابت یا شناور تحت حاکمیت آن‌ها با این باور که در امر دفع مواد زاید دخیل می‌باشند.

۲- هر عضو در قلمرو خود باید اقدامات مناسب را به منظور جلوگیری و مجازات هر عملی که مغایر با مفاد این کنوانسیون باشد، اتخاذ نماید.

۳- اعضاء موافقت نمودند در تعمیم و گسترش روش‌های اجرای مؤثر این کنوانسیون بویژه در دریا‌های آزاد، از جمله روش‌های گزارش دادن در مورد کشتی‌ها و هواپیماهایی که برخلاف کنوانسیون در حال دفع مواد زاید مشاهده شوند، همکاری نمایند.

۴- این کنوانسیون در مورد آن دسته از کشتی‌ها و هواپیماهایی که طبق حقوق بین‌الملل از مصونیت دولتی برخوردارند، اعمال نمی‌شود با این وجود هر عضوی با اتخاذ اقدامات مناسبی اطمینان حاصل خواهد کرد که چنین کشتی‌ها و هواپیماهایی که به آن تعلق دارند یا توسط آن مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند به گونه‌ای عمل خواهند کرد که با موضوع و هدف این کنوانسیون مطابقت و سازگاری داشته باشند و مراتب را به سازمان اطلاع خواهد داد.

۵- هیچ یک از مفاد این کنوانسیون بر حقوق هر عضو متعاقدی جهت اتخاذ اقدامات دیگری براساس اصول حقوق بین‌الملل در مورد جلوگیری از دفع مواد زاید در دریاها تأثیر نمی‌گذارد.

ماده ۸: به منظور پیشبرد اهداف این کنوانسیون، اعضای متعاقد دارای منافع مشترک به منظور حمایت از محیط زیست دریایی در یک منطقه جغرافیایی معین با در نظر گرفتن ترکیب و ویژگی‌های منطقه‌ای، به منظور انعقاد توافقنامه منطقه‌ای مطابق این کنوانسیون برای جلوگیری از آلودگی به ویژه از طریق دفع

مواد زاید تلاش خواهند کرد. اعضای متعهد این کنوانسیون کوشش خواهند کرد مطابق با اهداف و مفاد توافقنامه‌های منطقه‌ای مزبور، که از طرف سازمان به آنان اعلام می‌شود عمل نمایند.

اعضای متعهد سعی خواهند نمود با طرفهای توافقنامه‌های منطقه‌ای به منظور توسعه روشهای هماهنگی که قرار است توسط اعضای کنوانسیونهای مختلف مربوط پیگیری شود، همکاری نمایند. توجه خاصی به همکاری در زمینه کنترل و تحقیق علمی به عمل خواهد آمد.

ماده ۹: اعضای متعهد با تشریک مساعی با سازمان و نهادهای بین‌المللی دیگر، حمایت از آن دسته از اعضای متعهدی که تقاضای موارد زیر را دارند، ترجیحاً در کشورهای مربوط به گونه‌ای که اهداف و مقاصد این کنوانسیون را به پیش برد، ترغیب خواهند کرد.

(الف) آموزش فنی و علمی پرسنل.

(ب) تأمین تجهیزات و ابزارهای مورد نیاز در امر تحقیق و کنترل.

(ج) دفع و تصفیه مواد زاید و اقدامات دیگر به منظور جلوگیری یا کاهش آلودگی بر اثر دفع.

ماده ۱۰: اعضای متعهد متعهد می‌شوند طبق اصول حقوق بین‌الملل در خصوص مسؤولیت دولت‌ها در زمینه خسارت وارد کردن به محیط زیست دیگر کشورها و یا به هر ناحیه زیست محیطی دیگر در نتیجه دفع مواد زاید و دیگر مواد از هر نوع که باشد، در زمینه گسترش روش‌های تعیین مسؤولیت و حل و فصل اختلاف‌های مربوط به دفع مواد زاید، اقدام نمایند.

ماده ۱۱: اعضای متعهد در اولین نشست مشورتی خود شیوه‌های حل و فصل مناقشات مربوط به تفسیر و اجرای این کنوانسیون را مورد بررسی قرار می‌دهند.

ماده ۱۲: اعضای متعهد خود را ملزم می‌نمایند تا از طریق سازمان‌های تخصصی صلاحیتدار و نهادهای بین‌المللی دیگر اقدامهایی به منظور حفاظت از محیط زیست دریایی در مقابل آلودگی ناشی از مواد زیر را ترغیب نمایند:

(الف) هیدروکربن‌ها، از جمله نفت و مواد زاید آنها.

(ب) سایر مواد مضر و خطرناکی که بوسیله کشتی‌ها با هدفی غیر از دفع حمل می‌شوند.

ج) مواد زاید ایجاد شده در جریان عملیات کشتی‌ها، هواپیماها، سکوها و دیگر سازه‌های ساخته دست بشر در دریا.

د) آلودگی‌های رادیواکتیویته از همه منابع، از جمله کشتی‌ها.

ه) عوامل جنگ شیمیایی و بیولوژیکی.

و) مواد زاید و دیگر موادی که به طور مستقیم در نتیجه یا در ارتباط با اکتشاف، بهره‌برداری پردازش ساحلی مربوط به منابع معدنی بستر دریا به وجود می‌آید.

اعضای متعاهد همچنین از طریق سازمان صلاحیت‌دار بین‌المللی، تدوین علایم مورد استفاده کشتی‌هایی را که در امر دفع مواد زاید شرکت دارند، ترغیب خواهند کرد.

ماده ۱۳: هیچ یک از مفاد این کنوانسیون به تدوین و توسعه حقوق دریاها به وسیله کنفرانس سازمان ملل متحد در خصوص حقوق دریاها که به موجب قطعنامه (۲۴) ج ۲۷۵۰ مجمع عمومی سازمان ملل متحد برگزار گردید و نیز دعاوی حال و آینده و دیدگاه‌های حقوقی هر کشوری در ارتباط با حقوق دریاها و ویژگی و دامنه حاکمیت ساحلی کشور صاحب پرچم لطمه‌ای نخواهد زد. اعضای متعاهد موافقت کردند تا در جلسه‌ای که توسط سازمان بعد از کنفرانس حقوق دریاها تشکیل می‌شود و در هر صورت بعد از سال ۱۳۵۵ هجری شمسی مطابق با ۱۹۷۶ میلادی نخواهد بود به منظور تعریف ویژگی و دامنه حقوق و مسئولیت کشور ساحلی در به اجرا درآوردن کنوانسیون در منطقه‌ای مجاور ساحل خود مشورت نمایند.

ماده ۱۴:

۱- دولت بریتانیای کبیر و ایرلند شمالی به عنوان امین، به منظور تصمیم‌گیری در خصوص موضوعات سازمانی حداکثر (۳) ماه بعد از لازم‌الاجرا شدن این کنوانسیون اجلاس اعضای متعاهد را تشکیل خواهند داد.

۲- اعضای متعاهد سازمان صلاحیت‌داری را که در زمان تشکیل آن اجلاس وجود دارد، مسؤول وظایف دبیرخانه‌ای در ارتباط با این کنوانسیون می‌کنند، هر عضو متعاهد این کنوانسیون که عضو این سازمان نباشد، باید سهم مناسبی برای هزینه‌هایی که توسط سازمان در اجرای این وظایف صرف شده‌است، در نظر بگیرد.

۳- وظایف دبیرخانه‌ای سازمان مذکور شامل موارد زیر است:

(الف) برپایی نشست‌هایی مشورتی اعضای متعاقد غالباً کمتر از هر دو سال یکبار و جلسات ویژه اعضا در هر زمان بنا به تقاضای دو سوم اعضا.
 (ب) همکاری و آمادگی در مشورت با اعضای متعاقد و سازمان‌های بین‌المللی مربوط در خصوص توسعه و اجرای روش‌هایی که در جز (هـ) بند (۴) این ماده به آن اشاره شده است.

(ج) بررسی تحقیقات انجام شده از سوی اعضای متعاقد و اطلاعات دریافتی از آنان، مشورت با آن‌ها و سازمان‌های بین‌المللی مربوط و ارائه پیشنهادهای به اعضا درباره مسائل مربوط به این کنوانسیون که به طور مشخص در کنوانسیون عنوان نشده است.

(د) انتقال تمام اطلاعاتی که طبق بند (۳) ماده (۴)، بند (۱) و (۲) ماده (۵)، بند (۴) ماده (۶) و مواد (۱۵)، (۲۰) و (۲۱) توسط سازمان دریافت شده به اعضای مربوط. قبل از تعیین سازمان این وظایف در صورت لزوم توسط کشورهای امین که دولت‌های بریتانیای کبیر و ایرلند شمالی می‌باشند، انجام خواهد شد.

۴- در جلسات مشورتی یا ویژه اعضای متعاقد، اجرای این کنوانسیون و از جمله موارد زیر مورد بررسی مستمر قرار خواهد گرفت.

(الف) بررسی و تصویب اصلاحیه‌های این کنوانسیون و ضمایم آن طبق ماده (۱۵).

(ب) دعوت نهاد یا نهادهای علمی مربوط جهت همکاری و مشاوره با اعضا یا سازمان، در مورد هر جنبه فنی یا علمی مرتبط با کنوانسیون، به ویژه مفاد ضمایم.

(ج) دریافت و بررسی گزارش‌های تهیه شده براساس بند (۴) ماده (۶).

(د) ارتقا سطح همکاری با - و بین - سازمان‌های منطقه‌ای که در ارتباط با جلوگیری از آلودگی دریایی هستند.

(هـ) توسعه یا تصویب روش‌های موضوع بند (۲) ماده (۵) از جمله معیارهای اساسی برای تعیین و تشخیص وضعیت‌های فوق‌العاده و استثنایی و روش‌هایی جهت راهنمایی‌های مشورتی و دفع صحیح و اصولی مواد در چنین شرایطی، از جمله تعیین مناطق مناسب دفع و پیشنهاد آن با مشورت سازمان‌های بین‌المللی مربوط.

(و) بررسی هر نوع اقدام دیگری که ممکن است مورد نیاز باشد.

۵- اعضای متعاقد در اولین نشست مشورتی خود آیین کار را در صورت لزوم وضع خواهند کرد.

ماده ۱۵:

۱- الف) اصلاحات کنوانسیون در جلسات اعضای متعاقد که طبق ماده (۱۴) تشکیل می‌شود توسط دو سوم اکثریت اعضای حاضر تصویب می‌گردد. یک اصلاحیه برای اعضایی که آنرا پذیرفته‌اند در شصتمین روز پس از آن که دو سوم اعضا سند پذیرش اصلاحیه را نزد سازمان تودیع نمایند لازم‌الاجرا خواهد گردید. پس از این تاریخ اصلاحیه برای هر عضو دیگر، سی روز پس از تاریخی که سند پذیرش اصلاحیه را تودیع نماید لازم‌الاجرا خواهد گردید.

ب) سازمان، تمامی اعضای متعاقد را از هر گونه درخواست مطرح شده برای تشکیل جلسه ویژه به موجب ماده (۱۴) و هر گونه اصلاحات تصویب شده در جلسات اعضای متعاقد و تاریخی که این اصلاحات برای هر عضوی لازم‌الاجرا می‌گردد، مطلع خواهد ساخت.

۲- اصلاحات ضمایم براساس ملاحظات فنی و علمی خواهد بود. اصلاحات ضمایم که به تصویب دو سوم اکثریت اعضا حاضر در جلسه‌ای که بر طبق ماده (۱۴) تشکیل می‌شود برسد، در مورد هر عضو متعاقد بلافاصله از تاریخ اطلاعیه پذیرش آن عضو به سازمان و در مورد کلیه اعضای دیگر یکصدروز بعد از تصویب اصلاحیه به وسیله جلسه، به جز آنهایی که قبل از پایان یکصد روز اعلام می‌نمایند که قادر نیستند اصلاحیه‌ها را در آن زمان بپذیرند، لازم‌الاجرا خواهد شد. اعضا باید تلاش کنند پذیرش اصلاحیه را از جانب خود در اسرع وقت بعد از تصویب در جلسه، به سازمان اعلام نمایند. هر عضو متعاقدی در هر زمانی می‌تواند پذیرش را جایگزین اعلامیه قبلی اعتراض نماید و بر این اساس اصلاحیه‌ای که قبلاً مورد اعتراض واقع شده، برای آن عضو لازم‌الاجرا خواهد شد.

۳- پذیرش یا اعلام اعتراض طبق این ماده با ارائه سند به سازمان انجام خواهد گرفت. سازمان همه اعضای متعاقد را از دریافت چنین اسنادی مطلع خواهد ساخت.

۴- پیش از تعیین و انتخاب سازمان، وظایف دبیرخانه‌ای مختص آن بطور موقت بوسیله کشورهای بریتانیای کبیر و ایرلند شمالی به عنوان یکی از امنای این کنوانسیون صورت می‌پذیرد.

ماده ۱۶: این کنوانسیون جهت امضاء توسط هر کشوری در لندن، مکزیکوسیتی، مسکو و واشنگتن از ۸ دی ۱۳۵۱ تا ۱۰ دی ۱۳۵۲ هجری شمسی برابر با ۲۹ دسامبر ۱۹۷۲ تا ۳۱ دسامبر ۱۹۷۳ میلادی، مفتوح خواهد بود.

ماده ۱۷: این کنوانسیون منوط به تصویب خواهد بود. اسناد تصویب نزد کشورهای مکزیک، اتحاد جماهیر سوسیالیست شوروی، بریتانیای کبیر، ایالات متحده آمریکا و ایرلند شمالی، تودیع خواهد شد.

ماده ۱۸: بعد از ۱۰ دی ۱۳۵۲ هجری شمسی برابر با ۳۱ دسامبر ۱۹۷۳ میلادی این کنوانسیون جهت الحاق هر کشوری مفتوح خواهد بود. اسنادالحاق نزد دولت‌های مکزیک، اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی، ایالات متحده آمریکا، بریتانیای کبیر و ایرلند تودیع خواهد شد.

ماده ۱۹:

۱- این کنوانسیون در سی‌امین روز بعد از تاریخ رایه پانزدهمین سند تصویب یا الحاق لازم‌الاجرا خواهد شد.

۲- این کنوانسیون برای هر عضو متعاهدی که بعد از رایه پانزدهمین سند تصویب یا پذیرش، این کنوانسیون را تصویب نموده یا به آن ملحق می‌شود در سی‌امین روز بعد از رایه اسناد تصویب یا الحاق توسط عضو متعاهد مزبور لازم‌الاجرا خواهد شد.

ماده ۲۰: کشورهای امین موارد ذیل را به اطلاع اعضای متعاهد خواهند رساند:

الف) امضای این کنوانسیون و تودیع اسناد تصویب، الحاق یا انصراف طبق مواد (۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۱).

ب) تاریخی که این کنوانسیون طبق ماده (۱۹) لازم‌الاجرا می‌شود.

ماده ۲۱: هر عضو متعاهدی می‌تواند با اعلام کتبی (۶) ماهه به کشورهای امین کنوانسیون، انصراف خود را از این کنوانسیون اعلام نماید، اعلام مزبور سریعاً به اطلاع کلیه اعضای متعاهد خواهد رسید.

ماده ۲۲: نسخه اصلی این کنوانسیون که به زبان‌های انگلیسی، فرانسوی، روسی و اسپانیولی است به یک اندازه معتبر می‌باشد و نزد دولت‌های مکزیک، اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی، بریتانیای کبیر، ایرلند شمالی و ایالات متحده آمریکا تودیع خواهد شد و دولت‌های مذکور نسخه‌های مصدق آن را به کلیه کشورها ارسال خواهند نمود.

بنا به مراتب فوق امضا کنندگان زیر که از طرف دولت‌های متبوع خود، برای این منظور مجاز شناخته شده‌اند این کنوانسیون را امضا نمودند.

این کنوانسیون در چهار نسخه در هشتم دیماه ۱۳۵۱ هجری شمسی برابر با بیست و نهم دسامبر ۱۹۷۲ میلادی در لندن، مکزیکو سیتی، مسکو و واشنگتن تنظیم گردید.

ضمیمه (۱)

- ۱- ترکیبات ارگانو هالوژنها.
- ۲- جیوه و ترکیبات آن.
- ۳- کادمیوم و ترکیبات آن.
- ۴- پلاستیک‌های پایدار و دیگر مواد ترکیبی پایا، به طور نمونه، تور ماهیگیری و طناب‌هایی که ممکن است به صورت شناور یا معلق در دریا باقی بمانند به طوری که با کشتیرانی و ماهیگیری و دیگر استفاده‌های قانونی در دریا تداخل پیدا کنند.
- ۵- نفت خام، نفت سیاه، نفت سنگین دیزل و روغن‌های روان کننده، مایعات هیدرولیکی و هرگونه مخلوطی که دارای چنین موادی بوده و با هدف دفع، بازگیری شده باشند.
- ۶- مواد زاید دارای رادیواکتیویته بسیار قوی یا سایر مواد رادیواکتیویته قوی که به وسیله نهاد بین‌المللی ذیصلاح در این زمینه - که در حال حاضر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی می‌باشد- در زمینه‌های بهداشت عمومی، زیست‌شناسی و دیگر زمینه‌ها به عنوان مواد نامناسب برای دفع در دریا تعریف شده‌اند.
- ۷- هرگونه مواد به هر شکل (به عنوان مثال جامد، مایع، نیمه مایع، گازها یا در حالت زنده) که برای جنگ‌های بیولوژیکی و شیمیایی تولید شده است.

۸- بندهای بالای این ضمیمه موادی را که به سرعت از طریق روش‌های فیزیکی، شیمیایی و بیولوژیکی در دریا به مواد بی‌ضرر تبدیل می‌شوند در بر نمی‌گیرد، به شرط آنکه:

- (الف) جانداران دریایی خوراکی را نامطبوع ننماید، یا
 (ب) موجبات تهدید سلامتی بشر یا حیوانات اهلی را فراهم ننماید.
 اگر تردیدی در بی‌ضرر بودن مواد وجود داشته باشد، روش مشورتی موضوع ماده (۱۴) توسط اعضای متعاقد رعایت خواهد شد.
- ۹- این ضمیمه، آن دسته از مواد یا مواد دیگری (نظیر لجن‌های فاضلاب و مواد حاصل از لایروبی) را که دارای موادی باشند که در بندهای (۱) تا (۵) فوق به عنوان آلوده کننده جزئی به آنها اشاره شده است، شامل نمی‌شود. چنین مواد زایدی در صورت اقتضا مشمول مفاد مندرج در ضمائم (۲) و (۳) می‌شود.

ضمیمه (۲)

موادی که در زیر جهت اهداف جز (الف) بند (۱) ماده (۶) می‌آیند نیاز به مراقبت ویژه دارند.

(الف) زوایدی که دارای مقادیر مشخصی از موادی هستند که به صورت زیر فهرست شده‌اند:

آرسنیک، سرب، مس و ترکیبات آنها، روی، ترکیبات ارگانوسیلیکن‌ها، سیانیدها، فولوراید‌ها، حشره‌کش‌ها و مشتقات آنها که در ضمیمه (۱) آورده نشده‌اند.

(ب) در خصوص صدور مجوز جهت دفع مواد اسیدی و قلیایی به مقدار فراوان، وجود احتمالی چنین موادی در بند (الف) بالا و مواد اضافه شده زیر مورد بررسی و توجه قرار خواهد گرفت: برلیوم، کرومیوم، نیکل و ترکیبات آنها و انادیوم.

(ج) کانتینرها، تراشه‌های فلزات و دیگر زوایدی که به صورت انبوه قابلیت غرق شدن در دریا را دارند و می‌توانند بطور جدی مانعی برای ماهیگیری یا دریانوردی باشند.

(د) زواید رادیواکتیو یا سایر مواد رادیواکتیو که در ضمیمه (۱) آورده نشده‌اند. اعضای متعاقد باید در صدور مجوزها برای دفع این مواد توصیه‌های

نهادهای بین‌المللی ذیصلاح را در این زمینه - که در حال حاضر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی می‌باشد- مد نظر قرار دهند.

ضمیمه (۳)

مقرراتی که در ایجاد معیارهای راجع به صدور مجوزها برای دفع مواد زاید در دریا مورد توجه قرار می‌گیرند، با در نظر گرفتن بند (۲) ماده (۴) شامل موارد ذیل می‌باشد:

الف) مشخصات و ترکیبات مواد:

۱- مجموع مقادیر و میزان متوسط ترکیب مواد دفع شده (به طور نمونه در هر سال).

۲- شکل مواد (برای مثال مواد جامد، لجن، مایع یا گازی).

۳- خواص: فیزیکی (برای مثال حلال بودن و وزن مخصوص مواد)، شیمیایی و بیوشیمیایی (برای نمونه: اکسیژن‌خواهی، مغذی‌ها) واز نظر بیولوژیکی (برای مثال وجود ویروس‌ها، باکتری‌ها، انگل‌ها و مخمرها).

۴- میزان سمی بودن.

۵- پایداری، از نظر فیزیکی، شیمیایی و بیولوژیکی.

۶- ذخیره و تغییر شکل زیستی در مواد بیولوژیکی یا رسوبات.

۷- حساسیت در مقابل تغییرات فیزیکی، شیمیایی و بیوشیمیایی و واکنش در محیط‌آبی با دیگر مواد آلی و غیرآلی قابل حل.

۸- احتمال ایجاد آلودگی‌ها یا دیگر تغییراتی که باعث کاهش در قابلیت فروش منابع (ماهی، صدف و غیره) می‌شود.

ب) ویژگی‌های محل دفع و روش ریختن مواد زاید:

۱- محل (برای مثال هماهنگی منطقه دفع، عمق و مقدار فاصله از ساحل)، محل آن در رابطه با دیگر محل‌ها (برای مثال مطلوبیت محل‌ها، محل‌تخم‌ریزی و پرورش ماهی و محل‌های ماهیگیری و منابع قابل بهره‌برداری).

۲- شاخص ریختن مواد زاید در هر مرحله خاص (برای مثال، مقدار مواد در هر روز، هفته و ماه).

۳- روش‌های بسته‌بندی در صورت لزوم.

۴- رقیق‌سازی اولیه حاصل از روش پیشنهادی آزاد سازی مواد.

- ۵- ویژگی‌های پراکنده‌سازی مواد (مانند تاثیر جریان‌ات آبی، جزر و مد، باد بر جابجایی عمودی و ترکیب افقی مواد).
- ۶- ویژگی‌های آبی (مانند درجه حرارت، PH، میزان شوری، طبقه‌بندی شاخص‌های اکسیژن در آلودگی، اکسیژن محلول، اکسیژن‌خواهی شیمیایی، اکسیژن‌خواهی بیوشیمیایی، نیتروژن موجود به شکل آلی و معدنی از جمله آمونیاک، مواد معلق و دیگر مغذی‌ها و باروری).
- ۷- ویژگی‌های بستر و کف (مانند نقشه‌برداری، ویژگی‌های ژئولوژیکی و ژئوشیمیایی و باروری بیولوژیکی).
- ۸- وجود و اثرات دفع‌های دیگری که در منطقه دفع انجام شده است (مانند مطالعات زمینه‌ای فلزات سنگین و عناصر محتوی کربن آلی).
- ۹- اعضای متعاقد باید در خصوص صدور مجوز دفع، با در نظر گرفتن تنوع فصلها وجود یک ماخذ علمی مناسب را جهت ارزیابی نتایج چنین دفعی همانطوری که در ضمیمه (۱) آمده است، مورد بررسی قرار دهند.
- ج) ملاحظات و شرایط کلی:
- ۱- اثرات احتمالی بر مطلوبیت محیط (مانند وجود ماده به هم تابیده یا شناور، تیرگی، بدبویی، بیرنگی و کف).
- ۲- اثرات احتمالی بر زندگی جانوران دریایی، رشد ماهی‌ها و ماهی‌های صدف‌دار (خرچنگ و میگو)، انبارهای ماهی و شیلات، کاشت و برداشت جلبک دریایی.
- ۳- اثرات احتمالی بر دیگر استفاده‌های از دریا (آسیب وارد کردن بر کیفیت آب به دلیل استفاده‌های صنعتی، خوردگی سازه‌ها در زیر آب، اختلال در عملیات کشتی‌ناشی از مواد شناور در آب، اختلال در ماهیگیری و کشتیرانی از طریق ریختن زواید یا مواد جامد در کف دریا و حفاظت از مناطق دارای اهمیت ویژه برای مقاصد علمی یا حفاظتی).
- ۴- فراهم بودن عملی روش‌های جایگزین ساحلی تصفیه، دفع یا از میان بردن یا تصفیه به منظور کاهش خطر مواد برای دفع در دریا.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۰/۰۱/۱۹

مرجع تصویب: مجلس شورای اسلامی

قانون تصویب پروتکل کنترل انتقالات برون مرزی و دفع مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات در دریا

ماده واحده:

پروتکل کنترل انتقالات برون مرزی و دفع مواد زائد خطرناک و دیگر ضایعات در دریا مشتمل بر شانزده ماده و پنج ضمیمه به شرح پیوست تصویب و اجازه تسلیم اسناد آن داده می‌شود.

پروتکل کنترل انتقالات برون مرزی و دفع مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات در دریا

مقدمه:

کشورهای متعاقد که عضو کنوانسیون منطقه‌ای کویت برای همکاری در مورد حفاظت از محیط زیست دریایی در برابر آلودگی - مصوب ۱۹۷۸ میلادی (۱۳۵۷ هجری شمسی)^۱ - می‌باشند؛ با تصدیق به خطری که انتقالات برون مرزی و دفع مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات متوجه سلامت انسان و محیط زیست منطقه پروتکل می‌نماید و اینکه انتقالات و دفع مزبور، اثرات زیانبار این گونه مواد زاید را از منشأ آنها به کشورهای عبور و کشورهایی که مواد زاید در آنها دفع یا نگهداری خواهد شد، انتقال می‌دهد؛ با اعتقاد به اینکه کاهش یا کنار گذاشتن تولید مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات، و در صورتی که این امر میسر نباشد، دفع صحیح آنها از نظر زیست‌محیطی در محل تولید یا در نزدیکی آن مؤثرترین راه برای کاهش خطراتی است که به واسطه

۱- قانون پروتکل راجع به حمایت محیط زیست دریایی در برابر منابع آلودگی مستقر در خشکی در تاریخ ۱۳۷۱/۱۲/۹ از سوی مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است. (جهت رؤیت متن قانون مذکور به فصل دوم: قوانین رجوع شود)

مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات از جمله انتقالات برون مرزی آنها متوجه سلامت انسان و محیط زیست دریایی می‌شود؛ با تشخیص کامل اینکه هر کشور متعاقد دارای حق حاکمیت برای تحریم ورود یا دفع مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات خارجی در سرزمین خود می‌باشد؛ با تأکید بر اهمیت همکاری و هماهنگی اقدامات منطقه‌ای به منظور نظارت بر انتقالات برون مرزی مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات بین کشورهای متعاقد و محدودیت واردات مواد زاید از کشورهای غیر متعاقد برای دفع؛ با توجه به ماده (۱۱) کنوانسیون بازل در مورد کنترل انتقالات برون مرزی مواد زاید خطرناک و دفع آنها - مصوب مارس ۱۹۸۹ میلادی (اسفند ۱۳۶۷ هجری شمسی)^۱ - و با اعتقاد به روح کنوانسیون یاد شده؛ با آگاهی از مفاد کنوانسیون سازمان ملل متحد در خصوص حقوق دریا - مصوب ۱۹۸۲ میلادی (۱۳۶۱ هجری شمسی)، کنوانسیون بین‌المللی جلوگیری از آلودگی کشتی‌ها و پروتکل آن (مارپول ۷۳/۷۸)^۲ و کنوانسیون بین‌المللی جلوگیری از آلودگی دریا به وسیله تخلیه مواد زاید و دیگر ضایعات - مصوب ۱۹۷۲ میلادی (۱۳۵۱ هجری شمسی و پروتکل آن مصوب ۱۹۹۶ میلادی (۱۳۷۵ هجری شمسی)^۳ همچنین با در نظر گرفتن اقدامات و موافقتنامه‌های بین‌المللی مربوط به ویژه اعلامیه ریو درباره محیط زیست و توسعه (۱۹۹۲ میلادی) (۱۳۷۱ هجری شمسی) و دستور کار ۲۱؛ با علاقمندی به تحکیم اجرای مواد (۴) و (۵) و با رعایت ماده (۱۹) کنوانسیون منطقه‌ای کویت؛ به شرح زیر توافق نمودند:

ماده ۱: حیطه شمول پروتکل

۱- این پروتکل در مورد مواد زاید زیر که مشمول انتقالات برون مرزی از منطقه پروتکل یا به آن یا از طریق آن و همچنین دفع آنها هستند، اعمال خواهد شد:

الف) مواد زایدی که در هر یک از طبقه بندی‌های ضمیمه (۱) درج شده‌اند مواد زاید خطرناک خواهند بود مگر اینکه این مواد هیچ یک از ویژگی‌های مندرج در ضمیمه (۳) را دارا نباشند.

۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور مصوب ۱۳۷۱/۶/۳۱ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

۲- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پروتکل مزبور در تاریخ ۱۳۸۰/۱۰/۲۶ و ۱۳۸۷/۵/۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

۳- جهت رؤیت متن قانون مزبور مصوب ۱۳۷۵/۶/۲۵ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

ب) مواد زایدی که در هر یک از طبقه بندی‌های ضمیمه (۲) درج شده‌اند، دیگر ضایعات خواهند بود.

۲- مواد زایدی که به سبب رادیواکتیو بودن مشمول سایر نظام‌های نظارتی بین‌المللی هستند، از حیطه شمول این پروتکل مستثنی هستند.

۳- مواد زایدی که از تأسیسات ساحلی ناشی شده و تحت شمول پروتکل راجع به آلودگی دریایی ناشی از اکتشاف و استخراج از فلات قاره - مصوب ۱۹۸۹ میلادی (۱۳۶۸ هجری شمسی) - قرار دارند، از حیطه شمول این پروتکل مستثنی می‌باشند.

۴- هیچ یک از مفاد این پروتکل به گونه‌ای تفسیر نخواهد شد به معنای ممنوعیت یا تنظیم انتقالات برون مرزی و دفع مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات از طریق زمین یا هوا (که به محیط زیست دریایی منطقه پروتکل وارد نمی‌شود) باشد.

ماده ۲: تعاریف

از نظر این پروتکل:

۱- «مواد زاید» عبارت از مواد یا اجسامی است که دفع شده‌اند یا قرار است دفع شوند یا براساس مقررات قوانین ملی لازم است دفع گردند.

۲- «مدیریت»، به معنای جمع‌آوری، حمل و دفع مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات از جمله مراقبت بعدی از محل‌های دفع می‌باشد.

۳- «انتقالات برون مرزی»، عبارت است از هرگونه انتقال مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات از منطقه‌ای که تحت صلاحیت ملی یک کشور می‌باشد یا از طریق منطقه‌ای که تحت صلاحیت ملی کشور دیگر است یا از طریق منطقه‌ای که تحت صلاحیت ملی هیچ کشوری نمی‌باشد، به شرطی که حداقل دو کشور در انتقال دخالت داشته باشند.

۴- «مدیریت صحیح مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات از نظر زیست محیطی»، به معنای انجام تمام اقدامات عملی برای تضمین این است که مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات به نحوی مهار شده که موجب حفظ سلامت انسان و محیط زیست در برابر اثرات زیان‌آور ناشی از این گونه ضایعات خواهد شد.

۵- «کشور واردکننده»، عبارت است از هر کشوری که انتقال برون مرزی مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات به آن طراحی شده یا به منظور دفع در آن

یا برای بارگیری قبل از دفع در منطقه‌ای که تحت صلاحیت ملی هیچ کشوری نمی‌باشد، در نظر گرفته شده است.

۶- «کشور صادرکننده»، عبارت است از هر کشوری که از آن انتقال برون مرزی مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات قرار است انجام شود یا انجام شده است.

۷- «کشور عبور»، عبارت است از هر کشوری بجز کشور صادرکننده یا واردکننده که از طریق آن انتقال مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات قرار است انجام گردد یا انجام می‌شود.

۸- «کشورهای مربوط»، عبارتند از کشورهایی که کشور وارد کننده، صادرکننده یا عبور باشند اعم از آنکه از کشورهای متعاقد باشند یا نباشند.

۹- «واردکننده» عبارت از هر شخصی است که تحت صلاحیت کشور وارد کننده می‌باشد و ترتیب ورود مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات را می‌دهد.

۱۰- «صادرکننده»، عبارت از هر شخصی است که تحت صلاحیت کشور صادرکننده می‌باشد و ترتیب صدور مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات را می‌دهد.

۱۱- «تولیدکننده»، عبارت از هر شخصی است که فعالیت‌های وی باعث تولید مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات می‌شود یا در صورتی که شخص مزبور ناشناخته باشد شخصی که این ضایعات را تحت تملک و یا کنترل دارد.

۱۲- «دفع کننده»، عبارت است از هر شخصی که مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات برای وی حمل می‌شود و دفع آن ضایعات را انجام می‌دهد.

۱۳- «دفع»، عبارت است از هرگونه عملیاتی که در ضمیمه (۴) این پروتکل مشخص گردیده است.

۱۴- «حمل کننده»، عبارت است از هر شخصی که حمل و نقل مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات را انجام می‌دهد.

۱۵- «شخص»، عبارت از هر شخص حقیقی یا حقوقی است.

۱۶- «کشتی»، عبارت است از هر نوع شناوری که در محیط زیست دریایی عمل می‌کند و شامل قایق‌های هیدروفویل، هاورکرافتها، زیردریایی‌ها، قایق‌های شناور و سکوها شناور یا ثابت می‌باشد.

۱۷- «منطقه پروتکل» عبارت است از منطقه‌ای که در ماده (۳) این پروتکل تعریف شده است.

- ۱۸- «کشور متعاهد»، عبارت است از هر کشوری که عضو این پروتکل شده است.
- ۱۹- «کنوانسیون»، عبارت از کنوانسیون منطقه‌ای کویت برای همکاری در مورد حفاظت از محیط زیست دریایی در برابر آلودگی - مصوب ۱۹۷۸ میلادی (۱۳۵۷ هجری شمسی) - می‌باشد.
- ۲۰- «شورا»، عبارت است از رکن سازمان متشکل از کشورهای متعاهد که طبق ماده (۱۶) کنوانسیون تشکیل شده است.
- ۲۱- «سازمان»، عبارت است از سازمان منطقه‌ای برای حفاظت از محیط زیست دریایی که طبق ماده (۱۶) کنوانسیون تشکیل شده است.
- ۲۲- «مرجع صالح»، عبارت است از مرجع ملی که در ماده (۱) کنوانسیون تعریف شده است یا مرجع یا مراجعی که در دولت کشور متعاهد از سوی مرجع ملی منصوب شده و مسؤول اجرای تعهدات و وظایفی است که در این پروتکل تصریح شده است.
- ۲۳- «رهنمودهای فنی منطقه‌ای» عبارت است از رهنمودهایی برای مدیریت صحیح مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات از نظر زیست محیطی که به موجب بند (پ) ماده (۱۴) این پروتکل وضع شده است.
- ۲۴- «تأسیسات دریافت منطقه‌ای» عبارت از هرگونه تأسیسات به وجود آمده بر مبنای ابتکار منطقه‌ای برای دریافت ضایعات و تدارک خدمات برای بیش از یک کشور متعاهد است
- ۲۵- «حمل و نقل غیر قانونی»، عبارت از هرگونه انتقال برون مرزی مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات به گونه‌ای که در ماده (۱۰) این پروتکل مشخص شده است.

ماده ۳: منطقه شمول

منطقه‌ای که این پروتکل در مورد آن اعمال می‌شود (از این پس «منطقه پروتکل» نامیده می‌شود) عبارت است از منطقه دریایی به گونه‌ای که در بند (الف) ماده (۲) کنوانسیون تعریف شده به اضافه آبهایی که در سمت خشکی خطوط مبدایی قرار دارد که از آن پهنای دریای سرزمینی کشورهای متعاهد اندازه‌گیری می‌شود و در مورد بستر رودخانه تا حد آبهای شیرین و از جمله مناطق جزر و مدی، باتلاقهای شور، خورها و مصب خورها امتداد می‌یابد.

ماده ۴: تعهدات کلی

- ۱- کشورهای متعاقد با در نظر گرفتن جنبه‌های اجتماعی، فنی و اقتصادی از به حداقل رسیدن تولید مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات اطمینان حاصل خواهند کرد.
- ۲- هر کشور متعاقد کلیه اشخاصی را که تحت صلاحیت ملی آن قرار دارند، از حمل و نقل یا دفع مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات منع خواهد کرد مگر این قبیل اشخاص مجاز به انجام چنین عملیاتی باشند.
- ۳- هر کشور متعاقد اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد نمود تا اطمینان حاصل نماید که اشخاصی که به مدیریت مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات تحت صلاحیت ملی آن اشتغال دارند اقدامات ضروری را برای جلوگیری از ایجاد آلودگی ناشی از مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعاتی که حاصل چنین مدیریتی می‌باشد و در صورت ایجاد آلودگی، برای کاهش عواقب آن برای سلامت انسان و محیط زیست اتخاذ می‌کنند.
- ۴- هر کشور متعاقد مقرر خواهد نمود که مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعاتی که قرار است مشمول انتقال برون مرزی قرار گیرد مطابق قواعد و استانداردهای بین‌المللی که به طور عمومی پذیرفته و به رسمیت شناخته شده‌اند بسته‌بندی گردد، برچسب زده شود و حمل گردد.
- ۵- هر کشور متعاقد مقرر خواهد نمود که انتقال مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات همراه با سند انتقال از جایی که انتقال برون مرزی آغاز می‌گردد تا محل دفع آنها انجام پذیرد.
- ۶- کشورهای متعاقد از کنترل مؤثر تأسیسات حمل و نقل و دفع مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات از جمله بازرسی و نظارت مرتب و روزمره بر اثرات زیست محیطی این عملیات اطمینان حاصل خواهند نمود.
- ۷- هر کشور متعاقد مقرر خواهد نمود که مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعاتی که قرار است صادر شود، در کشور واردکننده یا هر جای دیگر، به نحو صحیح زیست محیطی کنترل می‌شود.
- ۸- کشورهای متعاقد در نظارت بر اثرات مدیریت مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات بر سلامت انسان و محیط زیست همکاری خواهند کرد.

- ۹- کشورهای متعاقد در توسعه برنامه‌های فنی و سایر کمک‌های مربوط به مدیریت صحیح مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات از نظر زیست محیطی همکاری خواهند نمود.
- ۱۰- کشورهای متعاقد حمل و نقل غیرقانونی مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات را جرم به شمار خواهند آورد.
- ۱۱- هر کشور متعاقد به منظور اجرای مفاد این پروتکل، اقدامات قانونی و اداری مناسب و اقدامات دیگری از جمله اقداماتی برای جلوگیری و مجازات اعمال مغایر با این پروتکل را اتخاذ خواهد نمود.
- ۱۲- هر کشور متعاقد مرجع صالح خود را که مسؤول انجام تعهدات و وظایف مقرر در پروتکل است، تعیین خواهد نمود.
- ۱۳- کشورهای متعاقدی که حق خود را به منظور اعمال ممنوعیت واردات مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات برای دفع اعمال می‌کنند، کشورهای متعاقد دیگر را به طور مستقیم یا از طریق سازمان به طور کتبی مطلع خواهند نمود. کشورهای متعاقد از صدور مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات به کشورهای متعاقدی که ورود مواد زاید مزبور را ممنوع کرده‌اند، جلوگیری خواهند کرد یا مجوز صدور آنها را صادر نخواهند نمود.
- ۱۴- هیچ یک از مفاد این پروتکل به هیچ وجه تأثیری بر حق حاکمیت کشورهای متعاقد بر دریای سرزمینی آنها که طبق حقوق بین‌الملل مشخص شده است و حقوق حاکمیت و صلاحیتی که کشورهای متعاقد در مناطق انحصاری اقتصادی و فلات قاره خود مطابق حقوق بین‌الملل دارد و اعمال آزادی‌ها و حقوق دریانوردی توسط کشتی‌ها و هواپیماهای کلیه کشورها به گونه‌ای که در حقوق بین‌الملل پیش‌بینی شده و در اسناد بین‌المللی مربوط انعکاس یافته، نخواهد داشت.

ماده ۵: ممنوعیت ورود

- ۱- واردات مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات از کشورهای غیر متعاقد به داخل منطقه پروتکل یا عبور این مواد از این منطقه به منظور دفع نهایی توسط هر کشور متعاقد ممنوع است.
- ۲- کشورهای متعاقد می‌توانند مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات را به منظور احیای منابع، بازیافت مواد، بازسازی، استفاده مجدد مستقیم یا

استفاده‌های ثانوی از کشورهای غیرمتعاقد از طریق منطقه پروتکل وارد نمایند
مشروط بر اینکه:

الف) کشور واردکننده دارای تأسیسات و توانایی فنی برای مدیریت صحیح مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات از نظر زیست محیطی طبق رهنمودهای فنی منطقه‌ای باشد و تأسیسات مزبور با مشورت مرجع صالح کشور واردکننده نزد سازمان به ثبت رسیده باشد.

ب) کشور صادر کننده فاقد توانایی فنی، تأسیسات لازم یا محل‌های مناسب دفع برای دفع صحیح مواد زاید و خطرناک و دیگر ضایعات از نظر زیست محیطی باشد.

پ) انتقال برون مرزی مواد زاید طبق کلیه موافقتنامه‌های بین‌المللی مربوط و قوانین ملی صورت پذیرد.

ماده ۶: ممنوعیت دفع

۱- دفع مواد زاید خطرناک در منطقه پروتکل ممنوع است، مگر اینکه دفع این مواد به منظور عملیاتی که در بخش (ب) ضمیمه (۴) مشخص شده است، صورت بگیرد.

۲- در راستای نظام‌های حقوقی بین‌المللی مربوط، کلیه کشتی‌ها موظف به فراهم نمودن تأسیسات مناسب دریافت مواد زاید در روی عرشه برای دفع بعدی مواد زاید در تأسیسات دریافت منطقه ملی می‌باشند. به منظور دریافت این گونه مواد زاید و مواد زاید بنادر، تأسیسات مناسب منطقه‌ای و یا ملی فراهم خواهد گردید. کشورهای متعاقد می‌توانند برای خدمات ارائه شده در تأسیسات دریافت به خاطر مدیریت مواد زاید، با در نظر گرفتن مقررات ملی و رهنمودهای فنی منطقه‌ای هزینه‌هایی را وضع نمایند.

۳- دفع دیگر ضایعات مستلزم اخذ مجوز اولیه‌ای است که توسط مرجع صالح هر کشور متعاقد طبق رهنمودهای فنی منطقه‌ای ارائه می‌گردد.

ماده ۷: صدور مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات به کشورهای غیر متعاقد صدور مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات به وسیله کشور متعاقد به کشور غیر متعاقد امکان‌پذیر است، مشروط بر اینکه:

الف) کشور صادرکننده از طریق سازمان، سایر کشورهای مربوط را از قصد خود برای صدور مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات آگاه سازد.

ب) کشور واردکننده دارای تأسیسات و توانایی فنی برای مدیریت صحیح مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات از نظر زیست محیطی باشد.
 پ) انتقال برون مرزی طبق مقررات کنوانسیون بازل در خصوص کنترل انتقالات برون مرزی مواد زاید خطرناک و دفع آنها و سایر موافقتنامه‌های بین‌المللی مربوط و قوانین ملی انجام گردد.

ماده ۸: انتقال برون مرزی مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات بین کشورهای متعاقد

۱- به استثنای موادی که در بند (۲) زیر پیش‌بینی گردیده، هیچ کشور متعاهدی مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات را به هیچ کشور متعاهد دیگری صادر نخواهد کرد مگر در موارد زیر:

الف) رهنمودهای فنی منطقه‌ای از سوی شورا به تصویب رسیده باشد.
 ب) کشور واردکننده دارای تأسیسات و توانایی فنی برای مدیریت صحیح مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات از نظر زیست محیطی طبق رهنمودهای فنی منطقه‌ای باشد و تأسیسات مزبور با مشورت مرجع صالح کشور واردکننده نزد سازمان به ثبت رسیده باشد.

پ) کشور صادرکننده فاقد توانایی فنی و تأسیسات لازم یا محل‌های مناسب دفع برای دفع مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات طبق رهنمودهای فنی منطقه‌ای باشد.

۲- مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات می‌تواند توسط یک کشور متعاهد به کشور متعاهد دیگر برای عملیاتی که در بخش (ب) ضمیمه (۴) مشخص گردیده است، صادر گردد.

۳- کشور صادرکننده به طور مستقیم یا از طریق سازمان هرگونه انتقال برون مرزی پیشنهادی مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات را به طور کتبی به کشورهای متعاهد مربوط اطلاع خواهد داد. این اطلاعیه شامل اعلامیه و اطلاعات مندرج در بخش (الف) ضمیمه (۵) خواهد بود. تنها ارسال یک اطلاعیه به هر کشور متعاهد مربوط و ارسال رونوشت آن به سازمان کافی خواهد بود.

۴- کشور واردکننده پاسخ خود را مبنی بر قبول انتقال مواد با یا بدون شرایط، عدم صدور مجوز برای انتقال یا درخواست اطلاعات بیشتر به طور

کتبی به اطلاع دهنده ارائه خواهد داد. رونوشت پاسخ نهایی کشور واردکننده به مراجع صالح کشورهای مربوط و سازمان ارسال خواهد شد.

۵- هر کشور عبور که کشور متعاقد نیز می‌باشد، وصول اطلاعیه را بلادرنگ به اطلاع دهنده اعلام خواهد کرد. پس از آن کشور عبور می‌تواند ظرف سی روز پاسخ خود را مبنی بر قبول انتقال یا بدون شرایط، عدم صدور مجوز برای انتقال یا درخواست اطلاعات بیشتر به طور کتبی به اطلاع دهنده ارایه دهد. کشور صادرکننده تا زمانی که رضایت کتبی کشور عبور را دریافت نداشته است شروع انتقال برون مرزی را اجازه نخواهد داد. به هر حال چنانچه در هر زمانی کشور متعاقد تصمیم بگیرد که در مورد انتقال برون مرزی مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات به طور کلی یا تحت شرایط ویژه تقاضای رضایت کتبی قبلی نماید یا شرایط خود را در این خصوص اصلاح نماید، سایر کشورهای متعاقد را بلادرنگ از تصمیم خود آگاه خواهد ساخت.

در مورد اخیر چنانچه کشور صادرکننده ظرف مدت سی روز از تاریخ دریافت اطلاعیه از سوی کشور عبور، پاسخی دریافت ندارد، کشور صادرکننده می‌تواند اجازه صدور را از طریق کشور عبور بدهد.

۶- نسخه‌ای از اسناد انتقال مندرج در بخش (ب) ضمیمه (۵) به همراه اطلاعیه به سازمان ارسال خواهد شد.

۷- هرگونه انتقال برون مرزی مواد زاید خطرناک و یا دیگر ضایعات تحت پوشش بیمه، وجه‌الضمان یا ضمانت‌نامه‌های دیگری که ممکن است به وسیله کشور واردکننده یا کشور عبور مقرر شده باشد، قرار خواهد گرفت.

۸- کشورهای متعاقد به منظور نیل به اهداف این ماده با یکدیگر همکاری خواهند کرد و در ارتقای مدیریت صحیح مواد زاید و دیگر ضایعات از نظریست محیطی طبق رهنمودهای فنی منطقه‌ای تلاش خواهند کرد.

ماده ۹: استفاده طرف ثالث از تأسیسات بندری

چنانچه تأسیسات بندری در داخل منطقه پروتکل برای صدور مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات استفاده شود، هر کشور متعاقدی که دارای صلاحیت ملی بر این تأسیسات باشد و آگاهانه استفاده از چنین تأسیساتی را مجاز یا ممنوع کرده باشد، از نظر این پروتکل به عنوان کشور صادرکننده تلقی خواهد شد.

ماده ۱۰: حمل و نقل غیرقانونی

۱- از نظر این پروتکل، هرگونه انتقال برون مرزی مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات که مغایر با این پروتکل و مقررات کلی حقوق بین‌الملل باشد، به عنوان حمل و نقل غیرقانونی تلقی خواهد شد.

۲- در موردی که انتقال برون مرزی مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات در نتیجه نحوه عمل صادرکننده یا تولیدکننده، به عنوان حمل و نقل غیرقانونی تلقی گردد، کشور صادرکننده اطمینان حاصل خواهد نمود که ظرف مدت سی روز از تاریخی که کشور صادرکننده در مورد حمل و نقل غیرقانونی مطلع شده یا ظرف هر مدتی که کشورهای مربوط ممکن است پذیرفته باشند، مواد زاید مورد نظر:

الف) توسط صادرکننده یا تولیدکننده یا در صورت لزوم به وسیله خود آن کشور به کشور صادرکننده بازگردانده می‌شود، یا، اگر این کار عملی نباشد؛

ب) طبق مفاد این پروتکل به گونه دیگری دفع می‌گردد.
بدین منظور کشورهای مربوط با بازگرداندن این قبیل مواد زاید به کشور صادرکننده مخالفت نکرده و یا مانع آن نخواهند شد یا از آن جلوگیری نخواهند کرد.

۳- در مواردی که انتقال برون مرزی مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعات در نتیجه عمل واردکننده یا دفع‌کننده به عنوان حمل و نقل غیرقانونی تلقی گردد، کشور واردکننده اطمینان حاصل خواهد نمود که مواد زاید مورد نظر توسط واردکننده یا دفع‌کننده یا در صورت لزوم توسط خود آن کشور طی مدت سی روز از تاریخی که کشور واردکننده متوجه حمل و نقل غیرقانونی شده است یا ظرف هر مدت دیگری که کشورهای مربوط ممکن است پذیرفته باشند، به گونه صحیح از نظر زیست محیطی دفع گردیده است.
بدین منظور کشورهای مربوط در صورت لزوم در دفع مواد زاید به گونه صحیح از نظر زیست محیطی با یکدیگر همکاری خواهند کرد.

۴- در مواردی که مسئولیت حمل و نقل غیرقانونی را توان به صادرکننده یا تولیدکننده یا واردکننده یا دفع‌کننده نسبت داد، کشورهای مربوط از طریق همکاری اطمینان حاصل خواهند کرد که مواد زاید مورد نظر در اسرع وقت به گونه صحیحی از نظر زیست محیطی در کشور صادرکننده یا در کشور واردکننده یا هر جای دیگری که مقتضی شناخته شود، دفع گردیده است.

۵- هر کشور متعاهدی قانون ملی داخلی مناسبی را برای جلوگیری از حمل و نقل غیرقانونی و مجازات آن وضع خواهد نمود. کشورهای متعاهد به منظور نیل به اهداف این ماده با یکدیگر همکاری خواهند نمود.

ماده ۱۱: وظیفه در قبال ورود مجدد

هرگاه انتقال برون مرزی مواد زاید خطرناک یا دیگر ضایعاتی که مورد قبول کشورهای مربوط می‌باشد، با رعایت مفاد این پروتکل نتواند مطابق با شرایط قرارداد به اتمام رسد، چنانچه ظرف مدت سی روز از تاریخی که کشور واردکننده مراتب را به اطلاع کشور صادرکننده و سازمان رسانده، نتواند ترتیبات دیگری برای دفع آنها به گونه صحیح از نظر زیست محیطی ایجاد کرد، کشور صادرکننده اطمینان حاصل خواهد نمود که مواد زاید مورد نظر به وسیله صادرکننده به کشور صادرکننده بازگردانده می‌شود. بدین منظور کشور صادرکننده و کشور عبور مانع برگشت این قبیل مواد زاید به کشور صادرکننده نخواهد شد.

ماده ۱۲: اتخاذ سایر محدودیت‌ها

به منظور حفاظت بهتر از سلامت انسان و محیط زیست، هیچ یک از مفاد این پروتکل، هر کشور متعاهد را از وضع شرایط دیگری که در راستای مفاد این پروتکل بوده و طبق کنوانسیون بازل در خصوص کنترل انتقالات برون مرزی مواد زاید خطرناک و دفع آنها و قواعد حقوق بین‌الملل می‌باشند، منع نخواهد کرد.

ماده ۱۳: ترتیبات سازمانی

- سازمان علاوه بر موارد دیگر، موارد زیر را انجام خواهد داد:
- ۱- برقراری تماس با مراجع صالح در کشورهای متعاهد در مورد اجرای این پروتکل.
 - ۲- تدارک آموزش متخصصان ملی به ویژه برای نظارت و اجرای مفاد این پروتکل.
 - ۳- ترتیب تدارک کمک و راهنمایی حقوقی و فنی به کشورهای متعاهد برای اجرای مؤثر این پروتکل در صورت درخواست.
 - ۴- ارتقای شبکه و توانایی‌های منطقه‌ای به منظور تبادل داده‌ها و اطلاعات مرتبط با این پروتکل.

۵- نگهداری دفتر ثبت ویژه تأسیسات دفع در کشورهای متعاهدی که دارای توانایی فنی کافی برای مدیریت صحیح مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات از نظر زیست محیطی به گونه‌ای هستند که در رهنمودهای فنی منطقه‌ای مقرر شده، با مشورت مراجع صالح.

۶- برقراری نظام نظارتی واحد برای انتقال برون مرزی مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات در منطقه پروتکل.

۷- تسهیل ایجاد تأسیسات دریافت منطقه‌ای با همکاری نزدیک کشورهای متعاهد و سازمانهای منطقه‌ای. بین‌المللی مربوط.

۸- تهیه گزارشهایی بر مبنای اطلاعات دریافتی از کشورهای متعاهد در مورد اجرای این پروتکل و ارایه آنها به شورا.

۹- ایجاد و برقراری ارتباط با سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای مربوط و سازمانهای خصوصی مربوط در خارج از کشورهای متعاهد، از جمله تولیدکنندگان و حمل‌کنندگان مواد زاید خطرناک و دیگر ضایعات.

۱۰- ایجاد و برقراری ارتباط با دبیرخانه کنوانسیون بازل در خصوص کنترل انتقالات برون‌مرزی مواد زاید خطرناک و دفع آنها.

۱۱- انجام وظایف دیگری که ممکن است برای اجرای این پروتکل به وسیله شورا به آن محول شود.

ماده ۱۴: وظایف شورا

شورا وظایف زیر را انجام خواهد داد:

الف) بازنگری اجرای پروتکل و بررسی کارایی اقدامات اتخاذ شده و نیاز به اتخاذ اقدامات دیگری از جمله الحاق ضمایم.

ب) تصویب، بازنگری و اصلاح هر ضمیمه این پروتکل در صورت لزوم.

پ) تصویب، تجدیدنظر و اصلاح رهنمودهای فنی منطقه‌ای.

ت) انجام سایر وظایفی که برای اجرای این پروتکل ممکن است مقتضی باشند.

ماده ۱۵: مقررات کلی

۱- مفاد کنوانسیون مربوط به هر پروتکلی در مورد این پروتکل اعمال خواهد شد.

۲- روش انجام اصلاحات پروتکل‌ها و ضمایم آنها که طبق مواد (۲۰) و

(۲۱) کنوانسیون اتخاذ گردیده است، در مورد این پروتکل اعمال خواهد شد.

- ۳- آیین کار و مقررات مالی که به موجب ماده (۲۲) کنوانسیون اتخاذ گردیده است، و اصلاحات آنها در مورد این پروتکل اعمال خواهد شد.
- ۴- ضمایم، بخش لاینفک این پروتکل را تشکیل می‌دهند، مگر اینکه در آنها به طور صریح به گونه دیگری قید شده باشد.

ماده ۱۶: مقررات نهایی

۱- این پروتکل در تهران، جمهوری اسلامی ایران، از تاریخ ۱۷ مارس تا ۱۴ ژوئن ۱۹۹۸ میلادی برابر با ۱۸ ذی‌قعدة ۱۴۱۸ تا ۱۹ صفر ۱۴۱۹ هجری قمری (۲۶ اسفند ۱۳۷۶ تا ۲۵ خرداد ۱۳۷۷ هجری شمسی) برای امضای هر کشور عضو کنوانسیون مفتوح خواهد بود.

۲- این پروتکل منوط به تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق کشورهای عضو کنوانسیون خواهد بود. اسناد تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق نزد دولت کویت سپرده خواهد شد و دولت کویت وظایف امین اسناد را طبق ماده (۳۰) کنوانسیون عهده‌دار خواهد بود.

۳- این پروتکل در نودمین روز پس از تاریخ سپردن حداقل پنج سند تنفیذ، پذیرش یا تصویب پروتکل یا الحاق به آن از سوی کشورهای موضوع بند (۱) این ماده لازم‌الاجرا خواهد گردید.

۴- این پروتکل پس از تاریخ سپردن پنج سند تنفیذ پذیرش یا تصویب یا الحاق به این پروتکل، در مورد هر کشور موضوع بند (۱) این ماده، در نودمین روز پس از تاریخ سپردن سند تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق توسط آن کشور لازم‌الاجرا خواهد شد.

در تأیید مراتب فوق، امضاکنندگان تام‌الاختیار امضاکننده زیر که از سوی دولت‌های متبوع خود به طور مقتضی مجاز می‌باشند این پروتکل را امضا نموده‌اند.

این پروتکل در تهران در تاریخ هفدهم مارس یکهزار و نهصد و نود و هشت میلادی برابر با هجدهم ذی‌قعدة یکهزار و چهارصد و هجده قمری (۲۶ اسفند ۱۳۷۶ هجری شمسی) به سه زبان عربی، انگلیسی و فارسی که هر سه متن از اعتبار یکسانی برخوردارند، تنظیم گردیده است.

ضمیمه ۱

طبقه‌بندی مواد زایدی که باید کنترل شوند

دسته‌های مواد زاید

- Y۱- مواد زاید بیمارستانی ناشی از مراقبتهای پزشکی در بیمارستان‌ها، مراکز پزشکی و درمانگاه‌ها.
- Y۲- مواد زاید ناشی از تهیه و تولید فرآورده‌های دارویی.
- Y۳- فرآورده‌های دارویی، مواد مخدر و داروهای زاید.
- Y۴- مواد زاید ناشی از تولید، ترکیب و استفاده از سموم و داروهای گیاهی
- Y۵- مواد زاید ناشی از تولید، ترکیب و استفاده از نگهدارنده‌های شیمیایی چوب
- Y۶- مواد زاید ناشی از تولید، ترکیب و استفاده از حلال‌های آلی.
- Y۷- مواد زاید ناشی از به عمل آوری حرارتی و گرمکاری مواد حاوی ترکیبات سیانید.
- Y۸- روغنهای معدنی زایدی که برای موارد استفاده اصلی خود مناسب نیستند.
- Y۹- مواد زاید روغنی در آب، مخلوط آب و هیدروکربن‌ها و امولسیونها.
- Y۱۰- مواد زاید و اشیای حاوی یا آلوده به ترکیبات بی‌فنیل‌های پلی‌کلرینه (PCBs)، و یا ترفنیل‌های پلی‌کلرینه (PCTs) و یا بی‌فنیل‌های پلی‌برومینه (PBBs).
- Y۱۱- مواد زاید قیری حاصل از پالایش، تقطیر و به عمل آوری حرارتی.
- Y۱۲- مواد زاید ناشی از تولید، ترکیب و استفاده از جوهرها، رنگها، رنگدانه‌ها، لاکها و جلادهنده‌ها.
- Y۱۳- مواد زاید ناشی از تولید، ترکیب و استفاده از رزین‌ها، لاستیک‌ها، نرم‌کننده‌ها و چسبها.
- Y۱۴- مواد زاید شیمیایی حاصل از تحقیقات و توسعه یا فعالیت‌های آموزشی که ناشناخته و یا جدید هستند و اثرات آنها بر روی انسان و یا محیط‌زیست شناخته نشده است.
- Y۱۵- مواد زاید ناشی از مواد قابل انفجار که مشمول قوانین دیگر نمی‌شوند.
- Y۱۶- مواد زاید ناشی از تولید، ترکیب و استفاده از مواد شیمیایی عکاسی و مواد عکسبرداری.
- Y۱۷- مواد زاید ناشی از به عمل آوری سطحی فلزات و پلاستیکها.

- ۲۱۸- پس مانده‌های ناشی از عملیات دفع مواد زاید صنعتی.
 مواد زایدی که به عنوان ماده اصلی حاوی مواد زیر است:
- ۲۱۹- کربونیل‌های فلزی
 ۲۲۰- بریلیم و ترکیبات آن
 ۲۲۱- ترکیبات کروم شش ظرفیتی
 ۲۲۲- ترکیبات مس
 ۲۲۳- ترکیبات روی
 ۲۲۴- آرسنیک و ترکیبات آن
 ۲۲۵- سلنیم و ترکیبات آن
 ۲۲۶- کادمیوم و ترکیبات آن
 ۲۲۷- آنتیموان و ترکیبات آن
 ۲۲۸- تلور و ترکیبات آن
 ۲۲۹- جیوه و ترکیبات آن
 ۲۳۰- تالیم و ترکیبات آن
 ۲۳۱- سرب و ترکیبات آن
 ۲۳۲- ترکیبات معدنی فلئوئور به استثنای فلورید کلسیم
 ۲۳۳- ترکیبات معدنی سیانید
 ۲۳۴- محلول‌های اسیدی یا اسیدهای جامد
 ۲۳۵- محلول‌های بازی یا بازهای جامد
 ۲۳۶- پنبه نسوز (غبار و فیبر)
 ۲۳۷- ترکیبات آلی فسفر
 ۲۳۸- ترکیبات آلی سیانید
 ۲۳۹- فنل‌ها، ترکیبات فنل‌ها از جمله کلروفنل‌ها
 ۲۴۰- اترها
 ۲۴۱- حلال‌های آلی هالوژنه
 ۲۴۲- حلال‌های آلی به استثنای حلال‌های هالوژنه
 ۲۴۳- هر عضوی از دی‌بنزو فوران‌های پلی کلرینه
 ۲۴۴- هر عضوی از دی بنزو - پی - دی اکسیل‌های پلی کلرینه
 ۲۴۵- ترکیبات آلی هالوژنه غیر از مواد موضوع این ضمیمه (مثل ۲۳۹،
 41 Y, 42Y, 43Y, 44Y)

۲۴۶- ترکیبات آلی قلع (TBT).

ضمیمه ۲

طبقه‌بندی مواد زایدی که مستلزم توجه خاص می‌باشند
 ۲۴۷- مواد زاید جمع آوری شده از لوازم و اثاثیه خانگی
 ۲۴۸- پس‌مانده‌های ناشی از سوزاندن مواد زاید خانگی
 ۲۴۹- مواد زاید ناشی از حفاری، تغییر محل سکونت، فعالیت‌های کشاورزی و عملیات صنعتی که در ضمیمه (۱) و یا (۳) مشخص نشده‌اند.

ضمیمه ۳

فهرست مشخصات مواد خطرناک

طبقه‌بندی سازمان ملل متحد/ کد مشخصات

H۱۱- قابل انفجار: ماده یا ماده زاید قابل انفجار، ماده یا ماده زاید جامد یا مایعی (یا مخلوطی از ماده و ماده زاید) است که به خودی خود مستعد تولید گاز در واکنش شیمیایی در چنان دما و فشار و سرعتی است که باعث صدمه به محیط اطراف می‌شود.

H۳۳- مایعات قابل اشتعال: واژه «قابل اشتعال» دارای همان معنی «آتش‌زا» است. مایعات قابل اشتعال، مایعات یا مخلوطی از مایعات یا مایعات حاوی جامدات در محلول یا سوسپانسیون می‌باشند که تولید بخار قابل اشتعالی دردمای کمتر از ۶۰/۵ درجه سانتیگراد، برای آزمایشهای در محیط بسته، یا کمتر از ۶۵/۶ درجه سانتیگراد، برای آزمایشهای در محیط باز، می‌کنند (مثل رنگها، جلادهنده‌ها، الکلها و غیره، اما شامل مواد یا مواد زایدی نمی‌شود که برمبنای ویژگیهای خطرناک بودنشان به گونه دیگری طبقه‌بندی می‌شوند)، (از آنجایی که نتایج آزمایشهای در محیط‌های باز و بسته به طور دقیق قابل مقایسه نیستند و حتی نتایج انفرادی آزمایشی واحد هم اغلب متفاوت می‌باشد، مقررات متفاوتی با اعداد ذکر شده فوق، برای نشان دادن تفاوت‌های مزبور، در چارچوب این تعریف می‌گنجد.

H۴/۱- جامدات قابل اشتعال: جامدات یا مواد زاید جامد، غیر از آنهایی که به عنوان مواد قابل انفجار طبقه‌بندی می‌شوند و تحت شرایطی که هنگام جابجایی با آن مواجه می‌شوند به راحتی قابل احتراقند یا ممکن است در اثر اصطکاک باعث ایجاد آتش‌سوزی شوند یا به ایجاد آن کمک کنند.

H۴/۲- مواد یا مواد زایدی که خود به خود قابل احتراقند: مواد یا مواد زایدی که خود به خود تحت شرایط طبیعی که در جابجایی با آن مواجه می‌گردند گرم می‌شوند، یا در مجاورت با هوا گرم شده و سپس آتش می‌گیرند.

H ۴/۳- مواد یا مواد زایدی که در اثر تماس با آب گازهای قابل اشتعال متصاعد می‌کنند: مواد یا مواد زایدی که در اثر فعل و انفعال با آب، خود به خود مشتعل می‌شوند یا مقادیر خطرناکی گازهای قابل اشتعال متصاعد می‌کنند. H۵/۱ - اکسید کننده‌ها: مواد یا مواد زایدی که اگرچه الزاماً خودشان قابل احتراق نیستند، ممکن است به طور کلی با آزاد کردن اکسیژن باعث احتراق سایر مواد بشوند یا به احتراق آنها کمک کنند.

H۵/۲ - پراکسیدهای آلی: مواد یا مواد زاید آلی که دارای ساختمان O-O- دو ظرفیتی می‌باشند. این مواد از نظر حرارتی ناپایدارند و ممکن است تحت واکنش‌های گرمازا به طور سریع و خود به خود تجزیه شوند.

H۶/۱- مواد سمی (حاد): مواد یا مواد زایدی که در اثر بلعیدن یا تنفس یا تماس با پوست بدن باعث مرگ، زخم‌های وخیم یا آسیب جسمانی می‌شوند.

H ۶/۲- مواد عفونت‌زا: مواد یا مواد زایدی که حاوی میکروارگانیسم‌های زنده یا سموم آنها هستند و به عنوان عامل بیماری‌زا در حیوانات یا انسان‌ها شناخته شده یا بیماری‌زا بودن آنها مورد تردید است.

H۸۸- خورنده‌ها: مواد یا مواد زایدی که از طریق واکنش شیمیایی در صورت تماس با بافت زنده باعث بروز صدمات جدی می‌شوند یا در صورت نشت از لحاظ مادی باعث ایجاد صدمه یا حتی تخریب سایر مواد یا وسایل حمل و نقل می‌شوند و ممکن است خطرات دیگری نیز به بار آورند.

H۱۰۹- آزادسازی گازهای سمی در اثر تماس با هوا یا آب: مواد یا مواد زایدی که در اثر فعل و انفعال با آب یا هوا، مقادیر خطرناکی گازهای سمی متصاعد می‌کنند.

H۱۱۹- مواد سمی (تأخیری یا مزمن): مواد یا مواد زایدی که در صورت تنفس یا بلعیدن یا جذب پوستی ممکن است اثرات تأخیری یا مزمن از جمله سرطان‌زایی داشته باشند.

H1۲۹- سموم محیطی: مواد یا مواد زایدی که در صورت انتشار اثرات زیانبار فوری یا تأخیری بر محیط زیست از طریق تجمع زیستی و یا اثرات سمی بر روی سیستمهای زنده داشته یا ممکن است داشته باشند.

H1۳۹- موادی که به هر طریق بعد از دفع مواد دیگر، دارای هر یک از خصوصیات فهرست شده فوق باشند. (مانند شیرابه زباله آزمایشات

خطرات بالقوه انواع خاصی از مواد زاید هنوز به طور کامل ثبت نشده است و آزمایشاتی برای تعیین کمی این خطرات وجود ندارد. تحقیقات بیشتری برای بهبود روشهایی به منظور شناختن خطرات بالقوه این مواد زاید برای انسان و یا محیط زیست لازم است. آزمایشهای استاندارد در رابطه با اجسام و مواد خالص طرح ریزی شده است. بسیاری از کشورها آزمایشهای ملی را توسعه داده‌اند که می‌تواند در مورد مواد مندرج در ضمیمه (۱) به‌کار رود تا وجود هرگونه مشخصات فهرست شده در این ضمیمه را نشان دهد.

ضمیمه ۴

عملیات دفع

الف) عملیاتی که امکان ترمیم منابع، بازیافت، احیا، استفاده مجدد مستقیم یا سایر موارد استفاده را میسر نمی‌کند.

بخش (الف) شامل تمام عملیات دفعی است که در عمل اتفاق می‌افتد.

D1- دفع در داخل یا روی زمین (به طور مثال دفن در زمین و غیره).

D2- به عمل آوری در زمین (به طور مثال تجزیه بیولوژیکی مواد دفعی مایع یا لجنی در خاک و غیره).

D3- تزریق عمیق (به طور مثال تزریق مواد قابل تلمبه‌زنی در داخل چاهها، گندهای نمکی که به صورت طبیعی در مخازن یافت می‌شوند و غیره).

D4- نگهداری روی سطح زمین (به طور مثال قرار دادن مایع یا سیالات دور ریختنی در داخل حفره‌های بزرگ، برکه‌ها یا کولاب‌ها و غیره).

D5- محلهای مخصوص طراحی شده برای دفن در زمین (به طور مثال قرار دادن در داخل اتاقک‌های خطی که از همدیگر و محیط اطرافشان جداسازی باشند و غیره).

D6- آزادسازی در داخل یک پیکره آبی به غیر از دریاها و اقیانوسها.

DV- آزادسازی در داخل دریاها، اقیانوسها از جمله جا دادن در کف دریا.

- D۸- به عمل آوری زیستی که در جای دیگری در این ضمیمه مشخص نشده است و منجر به ترکیبات یا مخلوط نهایی می‌شود که به وسیله هر یک از عملیات مندرج در بخش (الف) دفع می‌شود.
- D۹- به عمل آوری فیزیکی شیمیایی که در جای دیگری از این ضمیمه مشخص نشده است و منجر به ترکیبات یا مخلوط نهایی می‌شود که به وسیله هر یک از عملیات مندرج در بخش (الف) دفع می‌شود. (به طور مثال تبخیر، خشک نمودن، تکلیس «تبدیل به آهک نمودن» خنثی نمودن، رسوب دادن و غیره).
- D۱۰- سوزاندن بر روی زمین.
- D۱۱- سوزاندن در دریا.
- D۱۲- انبار نمودن دائمی (به طور مثال قرار دادن ظروف در معادن و غیره).
- D۱۳- مخلوط کردن یا بهم زدن قبل از انجام هرگونه عملیات مندرج در بخش (الف).
- D۱۴- بسته بندی مجدد قبل از انجام هرگونه عملیات مندرج در بخش (الف).
- D۱۵- انبار نمودن در ارتباط با هرگونه عملیات مندرج در بخش (الف).
 ب) عملیاتی که ممکن است به ترمیم منابع، بازیافت، احیا، استفاده مجدد مستقیم یا سایر موارد استفاده منجر شود.
 بخش (ب) شامل تمام عملیات مربوط به موادی است که از نظر قانونی مواد زاید خطرناک تعریف یا تلقی می‌شود و در غیر این صورت منجر به عملیات مندرج در بخش (الف) می‌گردد.
- R۱- استفاده به عنوان سوخت (به جز در موارد سوزاندن مستقیم) یا به عنوان روش‌های دیگر تولید انرژی.
- R۲- بازیافت و احیای حلال‌ها.
- R۳- بازیافت و احیای مواد آلی که به عنوان حلال از آنها استفاده نمی‌شود.
- R۴- بازیافت. احیای فلزات و ترکیبات فلزی.
- R۵- بازیافت. احیای مواد معدنی دیگر.
- R۶- احیای اسیدها یا بازها.
- RV- بازیافت ترکیباتی که برای کاهش آلودگی از آنها استفاده می‌شود.

- R۸- بازیافت ترکیبات از کاتالیزورها.
- R۹- تصفیه مجدد روغن‌های مستعمل یا سایر موارد استفاده مجدد از روغن‌هایی که قبلاً استفاده شده‌اند.
- R۱۰- اصلاح خاک به نحوی که برای مقاصد کشاورزی یا اصلاح اکولوژیکی خاک مفید واقع گردد.
- R۱۱- استفاده از مواد باقیمانده حاصل از هریک از عملیات R۱ تا R۱۰.
- R۱۲- مبادله مواد زاید به منظور بهره‌برداری در هریک از عملیات R۱ تا R۱۱.
- R۱۳- جمع‌آوری مواد به منظور بهره‌برداری در هر یک از عملیات بخش (ب).

ضمیمه ۵ (الف)

- اطلاعاتی که باید در اطلاعیه ارائه شود
- ۱- دلایل صدور مواد زاید.
 - ۲- صادرکننده مواد زاید.
 - ۳- تولیدکننده‌های مواد زاید و محل تولید آن. (۱)
 - ۴- دفع‌کننده مواد زاید و محل واقعی دفع. (۱)
 - ۵- حمل‌کننده(های) مورد نظر مواد زاید یا نمایندگان آنها، (اگر مشخص شده‌اند). (۱)
 - ۶- کشور صادرکننده مواد زاید. مرجع صالح (۲)
 - ۷- کشورهای عبور مورد نظر. مرجع صالح (۲)
 - ۸- کشور واردکننده مواد زاید. مرجع صالح (۲)
 - ۹- اطلاعیه واحد یا کلی.
 - ۱۰- تاریخ‌های مورد نظر حمل و مدت زمانی که قرار است طی آن مواد زاید صادر شوند و خط سیر پیشنهادی (شامل محل ورود و خروج). (۳)
 - ۱۱- وسایل حمل و نقل پیش‌بینی شده (جاده، راه‌آهن، دریا، هوا و آبهای داخلی).
 - ۱۲- اطلاعات مربوط به بیمه. (۴)
 - ۱۳- عنوان و مشخصات فیزیکی مواد زاید از جمله شماره (Y) و شماره سازمان ملل متحد و ترکیبات آن (۵) و اطلاعات لازم در باره هر نوع اقدامات

ضروری برای حمل و نقل از جمله اقدامات اضطراری در صورت بروز حوادث.

۱۴- نوع بسته‌بندی پیش‌بینی شده (به طور مثال در بشکه، در تانکر).

۱۵- مقدار تخمینی وزن . حجم. (۶)

۱۶- فرایندی که به وسیله آن مواد زاید تولید شده است. (۷)

۱۷- در مورد مواد زاید مندرج در ضمیمه (۱)، طبقه‌بندی‌هایی بر مبنای ضمیمه (۳) مشخصات خطرناک شماره (H) و طبقه‌بندی سازمان ملل متحد.

۱۸- روش دفع طبق ضمیمه (۴).

۱۹- اعلامیه تولیدکننده و صادرکننده مبنی بر صحت اطلاعات.

۲۰- اطلاعات ارائه شده (از جمله توضیحات فنی کارخانه) به صادرکننده یا تولیدکننده از سوی دفع کننده مواد زاید که براساس آن وی (دفع کننده) چنین ارزیابی می‌نماید که هیچ دلیلی برای اعتقاد به اینکه مواد زاید براساس قوانین و مقررات کشور واردکننده از نظر زیست محیطی به طور صحیح‌اداره نمی‌شوند، وجود ندارد.

۲۱- اطلاعات مربوط به قرارداد بین صادرکننده و دفع کننده.

توضیحات:

(۱) نام کامل و نشانی، شماره تلفن یا شماره دورنگار و نام، نشانی شماره تلفن، تلکس یا دورنگار شخصی که قرار است با وی تماس حاصل شود.

(۲) نام کامل و نشانی، شماره تلفن، تلکس یا دورنگار.

(۳) در مورد اطلاعیه کلی شامل چندین حمل، تاریخ پیش‌بینی شده هریک از دفعات حمل یا در صورت مشخص نبودن، ذکر تعداد دفعات پیش‌بینی شده حمل الزامی خواهد بود.

(۴) اطلاعاتی که قرار است در باره شرایط بیمه موردنظر و نحوه تأمین آن توسط صادرکننده، حمل کننده و دفع کننده ارائه شود.

(۵) ماهیت و تراکم (غلظت) ترکیبات بسیار خطرناک، از نظر میزان سم و سایر خطرات مواد زاید، در هر دو مورد جابجایی و روش پیشنهادی برای دفع.

(۶) در مورد اطلاعیه کلی شامل چندین حمل، کل مقدار تخمینی و مقادیر

تقریبی هریک از دفعات حمل ضروری است.

(۷) تا جایی که برای ارزیابی خطر و تعیین متناسب بودن عملیات دفع

پیشنهادی، لازم است.

ضمیمه ۵ (ب)

اطلاعاتی که باید در سند انتقال درج شود

- ۱- صادر کننده مواد زاید. (۱)
 - ۲- تولیدکننده(های) مواد زاید و محل تولید. (۱)
 - ۳- دفع کننده مواد زاید و محل واقعی دفع. (۱)
 - ۴- حمل کننده(های) مواد زاید یا نماینده(های) وی. (۱)
 - ۵- موضوع اطلاعیه واحد یا کلی.
 - ۶- تاریخ شروع نقل و انتقال برون مرزی و تاریخ(های) و امضای رسید توسط شخصی که مسؤولیت مواد زاید را بر عهده دارد.
 - ۷- وسیله حمل و نقل (جاده، راه آهن، آبراه‌های داخلی، دریا و هوا) از جمله کشورهای صادرکننده، عبور و واردکننده، همچنین نقطه ورود و خروج در صورتی که این نقاط مشخص شده باشند.
 - ۸- مشخصات عمومی مواد زاید (وضعیت فیزیکی، طبقه‌بندی و نام صحیح حمل و نقلی سازمان ملل متحد، شماره سازمان ملل متحد، شماره (Y) و شماره (H) در صورت امکان).
 - ۹- اطلاعاتی در مورد شرایط ویژه در موقع حمل و نقل از جمله پیش‌بینی‌های اضطراری در مواقع حوادث، ورقه داده‌های ایمنی مواد (MSD) نیز باید برای کلیه مواد زاید تهیه گردد.
 - ۱۰- نوع و تعداد بسته‌بندی‌ها.
 - ۱۱- مقدار وزن. حجم.
 - ۱۲- اعلامیه تولیدکننده یا صادرکننده مبنی بر صحت اطلاعات.
 - ۱۳- اعلامیه تولیدکننده یا صادرکننده مبنی بر عدم اعتراض مراجع صالح کلیه کشورهای مربوط.
 - ۱۴- تأیید دفع کننده در مورد وصول مواد به تأسیسات دفع تعیین شده و مشخص نمودن روش دفع و تاریخ تقریبی دفع.
- توضیح:
- اطلاعات مورد نیاز در سند انتقال در صورت امکان در یک سند به همراه اطلاعات مورد نیاز به موجب قواعد حمل و نقل قید خواهد شد. در صورتی که این کار امکان نداشته باشد اطلاعات باید تکراری نبوده و کامل کننده اطلاعاتی باشد که به موجب قواعد حمل و نقل ضروری است. سند انتقال باید

در برگیرنده اطلاعاتی در مورد شخص مسؤول ارایه اطلاعات و تکمیل هر نوع برگه باشد.

(۱) نام کامل و نشانی، شماره تلفن یا دورنگار و نام، نشانی، شماره تلفن، تلکس یا دورنگار شخصی که باید در موارد اضطراری با وی تماس گرفت. قانون فوق مشتمل بر ماده واحده منضم به متن پروتکل شامل شانزده ماده و پنج ضمیمه در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ نوزدهم فروردین ماه یکهزار و سیصد و هشتاد مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۰/۱/۳۰ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

رئیس مجلس شورای اسلامی - مهدی کروبی

تاریخ تصویب: ۱۳۸۰/۱۰/۲۶

مرجع تصویب: مجلس شورای اسلامی

ضمیمه ۵ از قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پروتکل ۱۹۷۸ مربوط به کنوانسیون بین‌المللی جلوگیری از آلودگی دریا ناشی از کشتی‌ها ۱۹۷۳ (مارچ ۱۹۷۳/۷۸)

ماده واحده:

به دولت جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود به پروتکل ۱۹۷۸ مربوط به کنوانسیون بین‌المللی جلوگیری از آلودگی دریا ناشی از کشتی‌ها ۱۹۷۳ (مارچ ۱۹۷۳، ۷۸) و ضوابط شماره‌های (۱)، (۲) و (۵) پروتکل مزبور به شرح پیوست ملحق شود و اسناد آن را مبادله نماید.^۱

تبصره ۱: اجازه الحاق مزبور شامل ضوابط سوم و چهارم پروتکل نمی‌باشد و این امر هنگام ابلاغ الحاق توسط دولت به طور صریح اعلام خواهد شد.

تبصره ۲: ارجاع اختلاف‌های ناشی از اجرای این پروتکل به مصالحه یا داوری با تصویب مراجع ذیصلاح قانونی خواهد بود.

مهدی کروی - رئیس مجلس شورای اسلامی

ضمیمه ۵: مقررات برای جلوگیری از آلودگی ناشی از زباله کشتی‌ها

این ضمیمه در مورد کلیه کشتی‌ها، شناورها، سکوها، حفاری ثابت و یا شناور اعمال شده و تخلیه زباله به دریا ممنوع می‌باشد. زباله به معنی، ضایعات شناور، پارچه و مواد بسته بندی، کاغذ، شیشه، فلزات و بطری، انواع مواد غذایی و پسماندهای خانگی و عملیاتی کشتی به استثناء ماهی تازه که در اثر فعالیت‌های معمول کشتی تولید می‌گردند و می‌بایست که دفع شوند.

تخلیه مواد ذیل در هر شرایطی به دریا ممنوع می‌باشد:

کلیه مواد پلاستیکی، مواد کاغذی، پارچه، بطری، زائدات کالای کشتی، مواد شیشه‌ای.

۱- مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۸۷/۵/۶ قانون الحاق به دیگر ضوابط پروتکل مزبور را به تصویب رسانده است.

تخلیه مواد غذایی در ۱۲ مایلی نزدیکترین ساحل مجاز است. زباله‌های آسیاب شده چنانچه از ۲۵ میلی متر بزرگتر نباشند می‌توان در ۱۲ مایلی نزدیکترین ساحل و تخته‌های زیر کالاها با فاصله ۲۵ مایلی از نزدیکترین ساحل تخلیه می‌توان نمود. تخلیه هر نوع زباله به غیر از ضایعات غذایی در مناطق ویژه ممنوع می‌باشد. تسهیلات دریافت زباله توسط بنادر باید ارائه گردد و هر کشتی و یا شناور موظف به داشتن طرح مدیریت زباله و دفتر ثبت زباله می‌باشد.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۳/۰۲/۲۰

مرجع تصویب: مجلس شورای اسلامی شهر تهران

قانون مدیریت پسماندها

ماده ۱: جهت تحقق اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^۱ و به منظور حفظ محیط زیست کشور از آثار زیانبار پسماندها و مدیریت بهینه آنها، کلیه وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و مؤسسات و نهادهای دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می باشد و کلیه شرکت‌ها و مؤسسات و اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاست‌های مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

ماده ۲: عبارت و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی زیر می‌باشد:

الف) سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.

ب) پسماند: به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولید کننده زائد تلقی می‌شود.

پسماندها به پنج گروه تقسیم می‌شوند:

۱- پسماندهای عادی:

به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به صورت معمول از فعالیت‌های روزمره انسان‌ها در شهرها، روستاها و خارج از آنها تولید می‌شود از قبیل زباله‌های خانگی و نخاله‌های ساختمانی.

۲- پسماندهای پزشکی (بیمارستانی):

به کلیه پسماندهای عفونی و زیان آور ناشی از بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه گفته می‌شود. سایر پسماندهای خطرناک بیمارستانی از شمول این تعریف خارج است.

۱- جهت رؤیت متن مزبور به فصل اول: قانون اساسی رجوع شود.

۳- پسماندهای ویژه:

به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری‌زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خوردگی و مشابه آن به مراقبت ویژه نیاز داشته باشد و آن دسته از پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی، کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند جزء پسماندهای ویژه محسوب می‌شوند.

۴- پسماندهای کشاورزی:

به پسماندهای ناشی از فعالیت‌های تولید در بخش کشاورزی گفته می‌شود از قبیل فضولات، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان)، محصولات کشاورزی فاسد یا غیر قابل مصرف.

۵- پسماندهای صنعتی:

به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت‌های صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی صنایع گاز، نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن گفته می‌شود از قبیل براده‌ها، سرریزها و لجن‌های صنعتی.

ج) مدیریت اجرایی پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسؤول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه می‌باشد.

۱- دفع: کلیه روش‌های از بین بردن یا کاهش خطرات ناشی از پسماندها از قبیل بازیافت، دفن بهداشتی، زباله‌سوزی.

۲- پردازش: کلیه فرایندهای مکانیکی، شیمیایی، بیولوژیکی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد.

د) منظور از آلودگی همان تعریف مقرر در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۳/۳/۲۸^۱ است.

۱- ماده ۹ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوبه ۱۳۵۳/۳/۲۸ مقرر داشته: «اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم نماید ممنوع است.

منظور از آلوده ساختن محیط زیست عبارت است از پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب، هوا، خاک یا زمین به میزانی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی یا بیولوژیک آن به طور زیان‌آور به حال انسان یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه باشد تغییر دهد.

تبصره: استعمال سموم به منظور مبارزه با آفات نباتی و جانوران و حشرات موذی با رعایت قوانین و مقررات وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مشمول این ماده نخواهد بود ولی در

تبصره ۱: پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی و کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند، جزو پسماندهای ویژه محسوب می‌شوند.

تبصره ۲: فهرست پسماندهای ویژه از طرف سازمان، با همکاری دستگاه‌های ذیربط تعیین و به تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست خواهد رسید.

تبصره ۳: پسماندهای ویژه پرتوزا تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می‌باشند.

تبصره ۴: لجن‌های حاصل از تصفیه فاضلاب‌های شهری و تخلیه چاه‌های جذبی فاضلاب خانگی در صورتی که خشک یا کم رطوبت باشند، در دسته پسماندهای عادی قرار خواهند گرفت.

ماده ۳: مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزشی پزشکی و سایر دستگاه‌ها حسب مورد، استاندارد کیفیت و بهداشت محصولات و مواد بازیافتی و استفاده‌های مجاز آنها را تهیه نماید.

ماده ۴: دستگاه‌های اجرایی ذیربط موظفند جهت بازیافت و دفع پسماندها تدابیر لازم را به ترتیبی که در آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون^۱ مشخص خواهد شد، اتخاذ نمایند. آیین‌نامه اجرایی مذکور می‌بایستی دربرگیرنده موارد زیر نیز باشد:

۱- مقررات تنظیم شده موجب گردد تا تولید و مصرف، پسماند کمتری ایجاد نماید.

۲- تسهیلات لازم برای تولید و مصرف کالاهایی که بازیافت آنها سهل‌تر است، فراهم شود و تولید و واردات محصولات که دفع و بازیافت پسماند آنها مشکل‌تر است، محدود شود.

۳- تدابیری اتخاذ شود که استفاده از مواد اولیه بازیافتی در تولید گسترش یابد.

صورتی که استفاده از سموم برای مقاصد بالا مغایر با بهسازی محیط زیست باشد سازمان ضرورت تجدیدنظر در مقررات مربوط و جایگزینی مواد و طرق دیگری را برای دفع آفات توصیه خواهد نمود».

۱- آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها در تاریخ ۱۳۸۴/۵/۵ از سوی هیأت وزیران به تصویب رسیده است. (جهت رؤیت متن مصوبه مزبور به فصل دوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود)

۴- مسئولیت تأمین و پرداخت بخشی از هزینه‌های بازیافت برعهده تولیدکنندگان محصولات قرار گیرد.

ماده ۵: مدیریت‌های اجرایی پسماندها موظفند براساس معیارها و ضوابط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آن‌ها تأمین و تضمین شود.

ماده ۶: سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه‌هایی که نقش اطلاع رسانی دارند و همچنین دستگاه‌های آموزشی و فرهنگی موظفند جهت اطلاع رسانی و آموزش، جداسازی صحیح، جمع‌آوری و بازیافت پسماندها اقدام و با سازمان‌ها و مسئولین مربوط همکاری نمایند.

تبصره: وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، کشور و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور کاهش پسماندهای کشاورزی، موظفند نسبت به اطلاع رسانی و آموزش روستائیان و تولید کنندگان اقدام لازم را به عمل آورند.

ماده ۷: مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آنها به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و در خارج از حوزه و وظایف شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عهده بخشداری‌ها می‌باشد. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه به عهده تولیدکننده خواهد بود. در صورت تبدیل آن به پسماند عادی به عهده شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشداری‌ها خواهد بود!

تبصره: مدیریت‌های اجرایی می‌توانند تمام یا بخشی از عملیات مربوط به جمع‌آوری، جداسازی و دفع پسماندها را به اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار نمایند.

ماده ۸: مدیریت اجرایی می‌تواند هزینه‌های مدیریت پسماند را از تولید کننده پسماند با تعرفه‌ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای

۱- دستورالعمل مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی ویژه در بیمارستان‌ها و ضوابط واگذاری آن به اشخاص حقیقی و حقوقی از سوی وزارت بهداشت تصویب و ابلاغ شده است. (جهت رؤیت به فصل پنجم: دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، ضوابط و ... رجوع شود)

اسلامی بر حسب نوع پسماند تعیین می‌شود، دریافت نموده و فقط صرف هزینه‌های مدیریت پسماند نماید^۱.

ماده ۹: وزارت کشور با هماهنگی سازمان موظف است برنامه ریزی و تدابیر لازم برای جداسازی پسماندهای عادی را به عمل آورده و برنامه زمان بندی آن را تدوین نماید. مدیریت‌های اجرایی مندرج در ماده (۷) این قانون موظفند در چارچوب برنامه فوق و در مهلتی که در آیین نامه اجرایی این قانون پیش بینی می‌شود، کلیه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع‌آوری، بازیافت یا دفن نمایند.

ماده ۱۰: وزارت کشور موظف است در اجرای وظایف مندرج در این قانون ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، نسبت به تهیه دستورالعمل تشکیلات و سامان دهی مدیریت اجرایی پسماندها در شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشرداری‌ها اقدام نماید.

ماده ۱۱: سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در مورد پسماندهای پزشکی)، صنایع و معادن، نیرو و نفت (در مورد پسماندهای صنعتی و معدنی)، جهاد کشاورزی (در مورد پسماندهای کشاورزی) ضوابط و روش‌های مربوط به مدیریت اجرایی پسماندها را تدوین و در شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب برساند^۲.

وزارتخانه‌های مذکور مسؤول نظارت بر اجرای ضوابط و روش‌های مصوب هستند.

ماده ۱۲: محل‌های دفن پسماندها براساس ضوابط زیست محیطی توسط وزارت کشور با هماهنگی سازمان و وزارت جهاد کشاورزی تعیین خواهد شد.

تبصره ۱: شورای عالی شهرسازی و معماری موظف است در طرح‌های ناحیه‌ای جامع، مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد.

۱- «مصوبه چگونگی محاسبه و اخذ بهای خدمات مدیریت پسماند» هر ساله از سوی شورای اسلامی شهر تهران به تصویب می‌رسد. (جهت رؤیت آخرین تعرفه‌ی مصوب به فصل چهارم: مصوبات شورای اسلامی شهر تهران رجوع شود)

۲- «ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته» در تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۱۹ از سوی کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست به تصویب رسیده است. (جهت رؤیت به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود)

تبصره ۲: وزارت کشور موظف است اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم را جهت ایجاد و بهره برداری از محل‌های دفع پسماندها رأساً یا توسط بخش خصوصی فراهم نماید.

ماده ۱۳: مخلوط کردن پسماندهای پزشکی با سایر پسماندها و تخلیه و پخش آن‌ها در محیط و یا فروش، استفاده و بازیافت این نوع پسماندها ممنوع است.

ماده ۱۴: نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه تابع مقررات کنوانسیون بازل و با نظارت مرجع ملی کنوانسیون^۱ خواهد بود. نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه تابع آیین‌نامه اجرایی مصوب هیأت وزیران خواهد بود.^۲

ماده ۱۵: تولید کنندگان آن دسته از پسماندهایی که دارای یکی از ویژگی‌های پسماندهای ویژه نیز می‌باشند، موظفند با بهینه سازی فرآیند و بازیابی، پسماندهای خود را به حداقل برسانند و در مواردی که حدود مجاز در آیین‌نامه اجرایی این قانون پیش بینی شده است، در حد مجاز نگهدارند.

ماده ۱۶: نگهداری، مخلوط کردن، جمع آوری، حمل و نقل، خرید و فروش، دفع، صدور و تخلیه پسماندها در محیط بر طبق مقررات این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن خواهد بود. در غیر این صورت اشخاص متخلف به حکم مراجع قضایی به جزای نقدی در بار اول برای پسماندهای عادی از پانصد هزار (۵۰۰,۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و برای سایر پسماندها از دو میلیون (۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و در صورت تکرار، هر بار به دو برابر مجازات قبلی در این ماده محکوم می‌شوند.

متخلفین از حکم ماده (۱۳) به جزای نقدی از دو میلیون (۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و در صورت تکرار، هر بار به دو برابر مجازات قبلی در این ماده محکوم می‌شوند.

متخلفین از حکم ماده (۱۳) به جزای نقدی از دو میلیون (۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و در صورت تکرار به دو برابر

۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

۲- به ماده ۳۳ آیین‌نامه اجرایی قانون پسماندها مصوب ۱۳۸۴/۵/۵ فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود.

حداکثر مجازات و در صورت تکرار مجدد هر بار به دو برابر مجازات بار قبل محکوم می‌شوند.

ماده ۱۷: متخلفین از حکم ماده (۱۴) این قانون موظفند پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ اعاده و یا در صورت امکان معدوم کردن در داخل تحت نظارت و طبق نظر سازمان (مرجع ملی کنوانسیون مذکور در ایران) با هزینه خود به نحو مناسب دفع نمایند. در غیر این صورت به مجازات‌های مقرر در ماده (۱۶) محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸: در شرایطی که آلودگی، خطر فوری برای محیط و انسان دارد، با اخطار سازمان و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، متخلفین و عاملین آلودگی موظفند فوراً اقداماتی را که منجر به بروز آلودگی و تخریب محیط زیست متوقف نموده و بلافاصله مبادرت به رفع آلودگی و پاکسازی محیط نمایند. در صورت استنکاف، مرجع قضایی خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و متخلفین و عاملین را علاوه بر پرداخت جریمه تعیین شده ملزم به رفع آلودگی و پاکسازی خواهد نمود.

ماده ۱۹: در تمام جرایم ارتكابی مذکور، مرجع قضایی مرتکبین را علاوه بر پرداخت جریمه به نفع صندوق دولت، به پرداخت خسارت به اشخاص و یا جبران خسارت وارده بنا به درخواست دستگاه مسؤول محکوم خواهد نمود.

ماده ۲۰: خودروهای تخلیه کننده پسماند در اماکن غیرمجاز، علاوه بر مجازات‌های مذکور، به یک تا ده هفته توقیف محکوم خواهند شد.

تبصره: در صورتی که محل تخلیه، معابر عمومی، شهری و بین شهری باشد، به حداکثر میزان توقیف محکوم می‌شوند.

ماده ۲۱: درآمد حاصل از جرایم این قانون به حساب خزانه داری کل کشور واریز و همه ساله معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش بینی می‌شود، در اختیار دستگاه‌هایی که در آئین نامه اجرایی این قانون تعیین خواهند شد، قرار خواهد گرفت تا صرف آموزش، فرهنگ سازی، اطلاع رسانی و رفع آلودگی ناشی از پسماندها، حفاظت از محیط زیست و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد.

ماده ۲۲: آئین نامه اجرایی این قانون توسط سازمان با همکاری وزارت کشور و سایر دستگاه‌های اجرایی ذیربط حداکثر ظرف مدت شش ماه تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۲۳: نظارت و مسؤولیت حسن اجرای این قانون بر عهده سازمان می‌باشد.

قانون فوق مشتمل بر بیست و سه ماده و نه تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیستم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۳/۳/۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

۱- آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها در تاریخ ۱۳۸۴/۵/۵ از سوی هیأت وزیران به تصویب رسیده است. (جهت رؤیت به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود)

تاریخ تصویب: ۱۳۸۳/۰۶/۱۱

مرجع تصویب: مجمع تشخیص مصلحت نظام

مواد ۶۱ و ۶۶ از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

ماده ۶۱: دولت مکلف است در طول برنامه چهارم اقدام‌های ذیل را به عمل آورد:

الف) طرح خود اظهاری برای پایش منابع آلوده‌کننده را آغاز نماید. کلیه واحدهای تولیدی، خدماتی و زیربنایی باید براساس دستورالعمل سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به نمونه‌برداری و اندازه‌گیری آلودگی‌ها و تخریب‌های خود اقدام و نتیجه را به سازمان‌مذکور ارائه دهند. واحدهایی که تکالیف این بند را مراعات نمایند مشمول ماده (۳۰) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ خواهند بود.

ب) به منظور جلوگیری از افزایش بی‌رویه مصرف سموم دفع آفات نباتی و کودهای شیمیایی، اتخاذ روشی نماید که موجبات استفاده بیشتر از کود کمپوست و مبارزه بیولوژیک به تدریج فراهم شود. ضوابط ورود، ساخت، فرمولاسیون و مصرف کودهای شیمیایی و سموم دفع آفات نباتی از جهت تأثیرات زیست محیطی را توسط وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط‌زیست و مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند.

ج) ارائه برنامه مدیریت پسماندهای کشور و اتخاذ روشی که با همکاری شهرداری‌ها، بخش‌داری‌ها، دهیاری‌ها در وهله اول در سه استان مازندران، گیلان و گلستان اجرا شود به‌طوری که در پایان برنامه چهارم، جمع‌آوری، حمل و نقل، بازیافت و دفع کلیه پسماندها با روش‌های فنی زیست محیطی و بهداشتی انجام شود. همچنین ضمن تأمین اعتبارات لازم، کلیه شبکه‌ها و تأسیسات جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب در دست اجرای استانهای خوزستان، گیلان، مازندران، گلستان و تهران و شهرهای مراکز استان‌ها را تکمیل و به

مرحله بهره‌برداری رسانده و مطالعات سایر شهرها را انجام و باتوجه به اولویت به مرحله اجرا برساند.

ماده ۶۶: کلیه دستگاه‌های اجرایی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موظفند جهت کاهش اعتبارات هزینه‌ای دولت، اعمال سیاست‌های مصرف بهینه منابع پایه و محیط‌زیست برای اجرای برنامه مدیریت سبز شامل مدیریت مصرف انرژی، آب، مواد اولیه و تجهیزات (شامل کاغذ)، کاهش مواد زائد جامد و بازیافت آن‌ها (در ساختمان‌ها و وسائط نقلیه) طبق آیین‌نامه‌ای که توسط سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور با همکاری دستگاه‌های ذیربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید اقدام نمایند^۱.

۱- جهت رؤیت متن آیین‌نامه مزبور مصوب ۱۳۸۶/۴/۳ (در خصوص پسماند) به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۴/۰۳/۱۰

مرجع تصویب: مجلس شورای اسلامی

ماده واحده، مقدمه، مواد ۱، ۳، ۶ و ضمائم قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون استکهلم در خصوص آلاینده‌های آلی پایدار

ماده واحده:

به دولت جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود با رعایت اصول پنجاهم (۵۰)^۱ و یکصد و سی و نهم (۱۳۹) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^۲ به کنوانسیون استکهلم در خصوص آلاینده‌های آلی پایدار مشتمل بر یک مقدمه، سی ماده و شش ضمیمه ملحق شده و سند تصویب آن را نزد امین کنوانسیون ارائه نماید.

تبصره: جمهوری اسلامی ایران در اجرای بند (۲) ماده (۱۸)، خود را در ارجاع اختلافات در ارتباط با تفسیر یا اجرای این کنوانسیون به داوری یا دیوان دادگستری بین‌المللی با رعایت قوانین و مقررات داخلی مربوط متعهد می‌داند.

۱- جهت رؤیت متن اصل پنجاهم قانون اساسی به فصل اول: قانون اساسی رجوع شود.

۲- اصل ۱۳۹ قانون اساسی اینگونه مقرر می‌دارد:

«صلح دعاوی راجع به اموال عمومی و دولتی یا ارجاع آن به داوری در هر مورد، موقوف به تصویب هیأت وزیران است و باید به اطلاع مجلس برسد. در مواردی که طرف دعوی خارجی باشد و در موارد مهم داخلی باید به تصویب مجلس نیز برسد موارد مهم را قانون تعیین می‌کند.»

بسم... الرحمن الرحيم

کنوانسیون استکهلم در خصوص آلاینده‌های آلی پایدار

اعضای این کنوانسیون:

با شناخت این که آلاینده‌های پایدار دارای خصوصیات سمیت، مقاومت در برابر تجزیه، در بدن موجودات زنده تجمع یافته و از طریق هوا، آب و گونه‌های مهاجر، در بین مرزهای بین‌المللی جابجا شده و در مکان‌های بسیار دورتر از محل رها شدن آن‌ها در اکوسیستم‌های آبی و خشکی انباشته شده و رسوب می‌کند؛ با اطلاع از مخاطرات بهداشتی خصوصاً در کشورهای در حال توسعه در اثر تماس مستقیم با آلاینده‌های آلی پایدار به ویژه اثرات آن‌ها روی زنان و متعاقباً روی نسل‌های آینده؛ با تصدیق این که زیست بوم اقیانوس‌ها و جوامع بومی به خاطر تأثیرات سوء آلاینده‌های آلی پایدار در معرض خطر بوده و آلودگی مواد غذایی بومی آنان نیز به عنوان یک موضوع بهداشت عمومی مدنظر می‌باشد، با اذعان به نیاز به اقدامات جهانی در خصوص آلاینده‌های آلی پایدار؛ با توجه خاص به تصمیم‌گیری ۱۳/۱۹ (C) مورخ ۷ فوریه ۱۹۹۷ میلادی برابر با (۱۸ بهمن ۱۳۷۶ هجری شمسی) شورای حکام برنامه محیط زیست سازمان ملل در خصوص شروع اقدامات بین‌المللی در جهت حفاظت سلامت انسان‌ها و محیط زیست از طریق اتخاذ تدابیری که سبب کاهش یا حذف انتشار و تخلیه آلاینده‌های آلی پایدار می‌شود؛ با یادآوری مقررات مناسب در ارتباط با معاهدات زیست محیطی بین‌المللی مرتبط، خصوصاً کنوانسیون روتردام در خصوص آئین اعلان رضایت قبلی برای آفت‌کش‌ها و برخی مواد شیمیایی خطرناک در تجارت بین‌المللی^۱ و کنوانسیون بازل در

۱- قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون روتردام در مورد آئین اعلام رضایت قبلی برای برخی مواد شیمیایی و سموم دفع آفات خطرناک در تجارت بین‌المللی در تاریخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۳ از سوی مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

خصوص کنترل حمل و نقل برون مرزی پسماندهای ویژه و دفع آن‌ها^۱ از جمله موافقتنامه‌های منطقه‌ای که در چارچوب ماده (۱۱) آن کنوانسیون تدوین شده است؛ همچنین با یادآوری بیانیه ریو در خصوص محیط زیست، توسعه و دستور کار ۲۱^۲؛ با تصدیق این که احتیاطات لازم در خصوص نگرانی‌های همه اعضای تحت شمول این کنوانسیون مورد توجه قرار می‌گیرد؛ با شناخت این که این کنوانسیون و دیگر توافقنامه‌های بین‌المللی در زمینه تجارت و محیط زیست همدیگر را متقابلاً حمایت می‌کنند؛ با تأیید این که کشورها بر طبق منشور سازمان ملل و اصول حقوق بین‌الملل در خصوص بهره‌برداری از منابع اختصاصی مطابق با ملل و اصول حقوق بین‌الملل در خصوص بهره‌برداری از منابع اختصاصی مطابق با سیاست‌های توسعه‌ای و زیست محیطی خود حق حاکمیت داشته، مسؤول تضمین این که فعالیت‌هایی که در قلمرو یا کنترل آن‌ها انجام می‌شود، سبب صدمه زدن به محیط زیست دیگر کشورها یا مناطق آن سوی مرزهای ملی نخواهد شد، می‌باشد؛ با احتساب مقتضیات و خصوصاً الزامات کشورهای در حال توسعه، مخصوصاً کشورهای کم‌تر توسعه‌یافته و کشورهایایی با اقتصاد در حال گذر، که به طور خاص نیاز به تقویت توانایی‌های آنان برای مدیریت مواد شیمیایی و از جمله انتقال فناوری، تأمین کمک‌های فنی و مالی و ارتقای سطح همکاری‌های بین بخشی دارند؛ با احتساب کامل برنامه اقدام برای توسعه پایدار کشورهای در حال توسعه و جزیره‌ای کوچک، که در باربادوس در تاریخ ۶ می ۱۹۹۴ میلادی برابر با (۱۶ اردیبهشت ۱۳۷۳ هجری شمسی) به تصویب رسید؛ با توجه به توانایی‌های کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته به صورت متعارف و مسئولیت‌های کلی و متمایز کشورها به نحوی که در اصل ۷ بیانیه ریو در خصوص محیط زیست و توسعه^۳ بیان

۱- قانون اجازه عضویت جمهوری اسلامی ایران در کنوانسیون بازل درباره کنترل انتقالات برون مرزی مواد زاید زیان بخش و دفع آنها مصوب ۱۳۷۱/۶/۳۱ مجلس شورای اسلامی است. (جهت رؤیت به فصل دوم: قوانین رجوع شود)

۲- اصل ۲۱ بیانیه کنفرانس سازمان ملل متحد درباره محیط زیست و توسعه (همایش زمین - ریو در سال ۱۹۹۲) (۱۳۷۱ هجری شمسی اینگونه بیان داشته است:

«خلاقیت‌ها، ابتکارات و آرمان‌های جوانان در سراسر جهان باید به کار گرفته شود تا مشارکت گسترده‌تر جهانی محقق گردد و از این طریق توسعه مستمر حاصل شود و آینده‌ای بهتر برای همگان تضمین گردد».

۳- اصل ۷ کنفرانس بین‌المللی ریو - ۱۹۹۲ میلادی بیان داشته: «کشورها باید با روحیه و بینش مشارکت جهانی با یکدیگر همکاری داشته باشند تا هیچگونه زیان و آلودگی زیست

شده است، با شناسایی مشارکت بخش‌های خصوصی و سازمان‌های غیردولتی که می‌تواند سبب دستیابی به کاهش یا حذف انتشار و تخلیه آلاینده‌های آلی پایدار گردد؛ با تأکید بر اهمیت تقبل مسئولیت تولیدکنندگان آلاینده‌های آلی پایدار به منظور کاهش اثرات زیان‌آور ایجاد شده توسط محصولات آنان و اطلاع‌رسانی به مصرف‌کنندگان، دولت‌ها و عموم مردم مرتبط با خصوصیات مخاطره‌آمیز این مواد شیمیایی؛ با توجه خاص به لزوم اتخاذ تدابیر لازم برای جلوگیری از اثرات زیانبار ایجاد شده توسط آلاینده‌های آلی پایدار در تمام مراحل چرخه عمر آنها؛ با تأکید مجدد بر اصل (۱۶) بیانیه ریو در خصوص محیط زیست و توسعه^۱ که بیانگر این مطلب است که مقامات ملی باید به منظور جهانی شدن هزینه‌های زیست محیطی داخلی و استفاده از ابزار اقتصادی با مدنظر قرار دادن این نگرش که ایجادکنندگان آلودگی باید هزینه‌های آلودگی را بر طبق خواسته‌های عمومی و بدون لطمه زدن به تجارت و سرمایه‌گذاری بین‌المللی تحمل نمایند؛ با تشویق اعضایی که دارای مقررات و طرح‌های ارزیابی توسعه‌ای برای آفت‌کش‌ها و مواد شیمیایی صنعتی نمی‌باشند به منظور تدوین چنین طرح‌هایی؛ با شناخت اهمیت توسعه و کاربرد فرایندها و مواد شیمیایی جایگزین سازگار با محیط زیست و تعیین اهمیت حفاظت از سلامت انسان و محیط زیست از اثرات مضر آلاینده‌های آلی پایدار؛ به شرح زیر موافقت می‌نمایند که:

محیطی حاصل نشود و وحدت زیست محیطی کره زمین مورد حمایت قرار گیرد و شرایط مطلوب حاصل شود. گرچه در مورد مشارکت‌های متفاوت جهانی در زمینه رفع آلودگی محیط زیست همه کشورها مسئولیت مشترک دارند، اما مسئولیت هر یک از آنها در قبال این امر متفاوت است».

۱- اصل ۱۶ بیانیه کنفرانس بین‌المللی ریو - ۱۹۹۲ میلادی بیان داشته: «مقامات هر کشور باید تلاش کنند تا هزینه‌های سالم سازی محیط زیست را با استفاده از ابزارهای اقتصادی مقدم شمارند و با توجه به این نکته که آلوده کننده محیط زیست باید در حقیقت هزینه‌های رفع آلودگی را تقبل کند، این مهم را با توجه به منافع عمومی بی آنکه به تجارت بین‌المللی و سرمایه‌گذاری آسیب وارد آید، به انجام رسانند».

ماده ۱: هدف

با توجه به نگرش محتاطانه‌ای که در اصل (۱۵) بیانیه ریو در خصوص محیط زیست و توسعه^۱ بیان شده هدف این کنوانسیون حفاظت سلامت انسان و محیط زیست در مقابل آلاینده‌های آلی پایدار می‌باشد.

ماده ۳: تدابیر لازم برای کاهش یا حذف انتشار از تولید و استفاده عمدی

۱- هر عضو باید:

الف) فعالیت‌های زیر را ممنوع و یا تدابیر رسمی و قانونی لازم را برای جلوگیری از موارد زیر انجام دهد:

۱- تولید و استفاده از مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه (الف) براساس مقررات آن ضمیمه.

۲- واردات و صادرات مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه (الف) بر طبق مقررات بند (۲).

ب) تولید و استفاده از مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه (ب) بر طبق مقررات آن ضمیمه محدود شود.

۲- هر عضو باید اقداماتی انجام دهد تا اطمینان حاصل آید که:

الف) واردات یک ماده شیمیایی مندرج در ضمیمه (الف) یا ضمیمه (ب) انجام شده فقط:

۱- با هدف دفع کاملاً زیست محیطی به نحوی که در جزء (۱) بند (د) از ماده (۶) بیان شده.

۲- برای یک کاربرد یا منظور خاص که برای عضو مشمول ضمیمه (الف) یا ضمیمه (ب) مجاز شمرده شده است.

ب) مواد شیمیایی مشمول ضمیمه (الف) برای هرگونه تولید یا کاربرد به صورت معافیت ویژه یا مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه (ب) برای هرگونه تولید یا کاربرد به صورت معافیت ویژه یا منظور قابل قبول که مشمول هرگونه

۱- اصل ۱۵ کنفرانس بین‌المللی ریو - ۱۹۹۲ میلادی بیان داشته است: «به منظور حفظ محیط زیست، کشورها باید ضوابط و معیارهای پیشگیرانه حمایتی را براساس توانایی‌های خود و به طور متوسط مورد استفاده قرار دهند. در جایی که امکان خطر جدی وجود دارد و یا مسائل و مشکلات ناشناخته زیان‌هایی را به بار می‌آورد، نواقصی به طور کامل و علمی مورد بررسی قرار گیرد و نباید به دلیل اینکه ضوابط مبارزه با آلودگی محیط زیست پرهزینه است از آن چشم پوشی کرد».

مقررات مرتبط در اسناد موجود در خصوص «آئین اعلان رضایت قبلی بین‌المللی» می‌باشد، فقط در صورتی می‌تواند صادر گردد که:

۱- به منظور دفع کاملاً زیست محیطی به نحوی که در جزء (۱) بند (د) ماده (۶) بیان شده.

۲- به یک عضو که مجاز به کاربرد این مواد شیمیایی براساس ضمیمه (الف) یا ضمیمه (ب) باشد و یا

۳- به یک کشور غیرعضو این کنوانسیون که یک گواهینامه سالیانه برای عضو صادرکننده تهیه کرده است.

آن گواهینامه باید مشخص کننده کاربرد مورد نظر مواد شیمیایی بوده و شامل شرحی باشد که با توجه به آن ماده شیمیایی، کشور واردکننده متعهد شده است به:

الف) حفاظت از سلامت انسان و محیط زیست از طریق اتخاذ تدابیر لازم برای کاهش یا حذف انتشار.

ب) انطباق با مقررات بند (۱) ماده (۶).

ج) انطباق در جای مناسب با مقررات بند (۲) از بخش (۲) ضمیمه (ب).
گواهینامه همچنین باید شامل تمامی مستندات مناسب، نظیر اسناد و قوانین، مقررات یا دستورالعمل‌های مدیریتی یا استراتژیکی باشد. عضو صادرکننده باید گواهینامه را تا شصت روز بعد از صدور به دبیرخانه کنوانسیون تسلیم نماید.
ج) مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه (الف) برای هرگونه تولید و استفاده به صورت معافیت‌های ویژه که برای هیچ‌کدام از اعضاء معتبر نیست برای آن کشور صادر نشده بجز به منظور دفع اصولی زیست محیطی همانطوری که در جزء (۱) بند (د) ماده (۶) شرح داده شده است.

د) از نظر این بند، اصطلاح «کشورهای غیرعضو این کنوانسیون» در خصوص یک ماده شیمیایی خاص شامل یک کشور یا یک سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای می‌شود که با ممنوعیت مواد شیمیایی مطروحه در این کنوانسیون موافقت ننموده است.

۳- هر عضو که دارای یک یا بیش‌تر طرح رسیدگی و ارزیابی برای آفت‌کش‌های جدید یا یک ماده شیمیایی صنعتی جدید باشد، باید تدابیری را برای جلوگیری از تولید و کاربرد آفت‌کش‌ها و مواد شیمیایی صنعتی جدید به منظور قانونمند کردن این مواد انجام دهد، به نحوی که با توجه به معیار

موجود در بند «۱» ضمیمه (د) از بروز خصوصیات مخرب آلاینده‌های آلی پایدار ممانعت به عمل آورد.

۴- هر عضو که دارای یک یا بیش‌تر طرح رسیدگی و ارزیابی برای آفت‌کش‌ها یا مواد شیمیایی صنعتی می‌باشد باید در جای مناسب با در نظر گرفتن معیار موجود در بند (۱) ضمیمه (د)، ارزیابی آفت‌کش‌ها یا مواد شیمیایی صنعتی که اخیراً مورد استفاده قرار گرفته‌اند را مورد ملاحظه قرار دهد.

۵- بجز مواردی که در این کنوانسیون آورده شده، بندهای «۱» و «۲» نباید برای مقادیری از مواد شیمیایی که در تحقیقات مقیاس آزمایشگاهی یا مواردی که به عنوان استاندارد مرجع مورد استفاده قرار می‌گیرند، رعایت گردد.

۶- هر عضو که دارای معافیت‌های ویژه بر طبق ضمیمه (الف) یا معافیت ویژه یا یک منظور قابل قبول بر طبق ضمیمه (ب) باشد، باید اقدامات مناسب را برای حصول اطمینان از هرگونه تولید و کاربرد برطبق این معافیت یا منظور که به روشی انجام می‌شود تا از تماس مستقیم با انسان و رها شدن در محیط زیست جلوگیری نماید یا آن را کاهش دهد، انجام دهد.

برای کاربردهای خاص یا مقاصد قابل قبول که سبب انتشار عمدی مواد در محیط زیست به واسطه استفاده متداول آن می‌گردد، این مواد منتشره باید در حداقل ممکن بوده، یا منطبق با استاندارد و دستورالعمل‌های کاربردی مورد شناسایی قرار گیرد.

ماده ۶: اقدامات لازم برای کاهش یا جلوگیری انتشار آلودگی از وسائل از کارافتاده و پسماندها:

۱- هر عضو به منظور حصول اطمینان از اینکه وسائل از کارافتاده تشکیل شده یا از مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه (الف) یا (ب) و پسماندها شامل محصولات و سائلی که به صورت زائد در می‌آیند، تشکیل شده، حاوی یا آلوده شده با یکی از مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه‌های (الف)، (ب) یا (ج) می‌باشند، از طریق یک روش حافظ سلامت انسان و محیط زیست مدیریت می‌شوند، باید:

الف) خط مشی مناسب به منظور شناسایی موارد زیر دارا باشد:

۱- وسائل از کارافتاده تشکیل شده یا حاوی مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه (الف) یا (ب).

۲- محصولات و وسائلی که در حال استفاده می‌باشند و پسماندهای تشکیل شده، حاوی یا آلوده شده با یک ماده شیمیایی مندرج در ضمیمه‌های (الف)، (ب) و (ج).

(ب) تا حد امکان، وسایل ازکارافتاده تشکیل شده یا حاوی مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه (الف) یا (ب) براساس خط مشی بیان شده در جزء (الف) را شناسایی نماید.

(ج) وسایل ازکارافتاده به نحو مناسب از طریق یک روش زیست محیطی جامع، امن و کارا مدیریت گردد. وسایل ازکارافتاده حاوی مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه (الف) یا (ب) پس از اینکه برطبق معافیت ویژه تعیین شده در ضمیمه (الف) یا هر معافیت ویژه یا هدف قابل قبول تعیین شده در ضمیمه (ب) مجاز به استفاده نیستند، بجز وسایل از کارافتاده‌ای که به منظور صادرات برطبق بند (۲) ماده (۳) مجاز شمرده شده‌اند، باید بعنوان پسماند به حساب آمده و طبق جزء (د) با آنها رفتار شود.

(د) انجام تدابیر مناسب برای آن دسته از پسماندها شامل محصولات و وسائلی که در شرف تبدیل به پسماند می‌باشند، شامل:

۱- پسماندهایی که بر طبق روش‌های صحیح زیست محیطی جابجا، جمع‌آوری، حمل و نقل و نگهداری شده‌اند.

۲- پسماندهای دفع شده به روشی که آلاینده‌های آلی پایدار موجود یا تخریب شود و یا به شکل برگشت‌ناپذیر تغییر ماهیت دهد و در نتیجه خصوصیات مواد آلاینده آلی پایدار را از خود نشان ندهد. در غیر این صورت چنانچه این روش‌های دفع انتظارات و اولویت‌های زیست محیطی را برآورده نسازد، یا مقدار آلاینده‌های آلی پایدار در حد پایین باشد، باید دستورالعمل‌ها، استانداردها و قوانین بین‌المللی شامل مواردی که پیرو بند (۲) می‌تواند تدوین و ایجاد گردد، و نظامهای مرتبط منطقه‌ای و جهانی حاکم بر مدیریت پسماندهای ویژه مدنظر قرار گیرد.

۳- پسماندهایی که مجاز به انجام عملیات دفع به روش بازیافت، بازیابی، احیا، استفاده مجدد مستقیم یا کاربردهای دیگر آلاینده‌های پایدار نمی‌باشد.

۴- پسماندهایی که بدون در نظر گرفتن دستورالعمل‌ها، استانداردها و قوانین بین‌المللی مرتبط نمی‌توان از طریق مرزهای بین‌المللی حمل و نقل نمود.

ه) به منظور تدوین راهکارهای مناسب برای شناسایی مکان‌های آلوده به مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه‌های (الف) و (ب) یا (ج) تلاش گردد. در صورتی که پاکسازی این مکان‌ها برعهده گرفته شد، باید این عمل طبق اصول صحیح زیست محیطی اجرا گردد.

۲- مجمع اعضا باید با بخشهای مناسب کنوانسیون بازل درخصوص کنترل نقل و انتقالات برون مرزی پسماندهای ویژه و دفع آنها همکاری نزدیک داشته باشد تا در این میان:

الف) اندازه یا سطح لازم برای تخریب یا تغییر ماهیت برگشت‌ناپذیر به منظور حصول اطمینان از عدم بروز خصوصیات آلاینده‌های آلی پایدار به شکلی که در بند (۱) ضمیمه (د) مشخص شده ایجاد گردد.

ب) تعیین گردد منظور از روشهای دفع صحیح زیست محیطی که در بالا به آن اشاره شد، چه می‌باشد.

ج) تلاش گردد تا غلظت مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه‌های (الف)، (ب) و (ج) آن طوری که در شق (۲) جزء (د) بند (۱) از ضمیمه (د) بدان اشاره شده، به نحو مناسب ایجاد گردد.

ضمیمه الف:

بخش یک: ماده شیمیایی

فعالیت معافیت ویژه

***آلدرین**

CAS No:309-002 تولید مصرف ندارد

انگل (خارجی) کش بومی، حشره‌کش

***کلردان**

CAS No: 57-74-9 تولید مصرف مجاز برای اعضای که در فهرست ثبت

درخواست هستند.

انگل (خارجی) کش بومی، حشره‌کش، موریانه‌کش، موریانه‌کش در

ساختمان‌ها و سدها، موریانه‌کش در راه‌ها، افزودنی در چسب تخته چندلا

***دیلدین**

CAS No:60-57-1 تولید مصرف ندارد

در عملیات کشاورزی

*** اندرین**

CAS No: 75-20-8 تولید مصرف ندارد

ندارد

*** هیناکلر**

CAS No: 76-44-8 تولید مصرف ندارد

موریانه‌کش، موریانه‌کش در ساختمان خانه‌ها، موریانه‌کش (زیرزمینی)،
تصفیه چوب، در حال استفاده در جعبه‌های کابل زیرزمینی

*** هگزاکلروبنزن**

CAS No: 118-74-1 تولید مصرف مجاز برای اعضای که در فهرست ثبت

درخواست هستند

ترکیب واسطه

حلال در آفت‌کش

ترکیب واسطه در سیستم بسته مکان محدود

*** ماپرکس**

CAS No: 2385-85-5 تولید

مصرف مجاز برای اعضای که در فهرست ثبت درخواست هستند

موریانه‌کش

*** نوکسافن**

CAS No: 8001-35-2 تولید مصرف ندارد

*** بی‌فنیل‌های چندکلره**

(PCBS) تولید مصرف ندارد

وسایل در حال استفاده بر طبق مقررات بخش دوم این ضمیمه

تذکرات:

۱- بجز در موارد تعیین شده در این کنوانسیون، مقادیری از یک ماده شیمیایی که به صورت غیر عمدی سبب آلودگی جزئی در محصولات و وسایل گردیده، نباید در لیست این ضمیمه قلمداد گردد.

۲- این تذکر نباید در خصوص معافیت ویژه تولید و کاربرد مطروحه در بند (۲) ماده (۳) مدنظر قرار گیرد. مقادیری از مواد شیمیایی که در زمان لازم‌الاجرا شدن تعهدات مربوطه با توجه به آن ماده شیمیایی یا قبل از آن، بعنوان جزئی از ساختمان وسایل بکار رفته یا قبلاً مورد استفاده قرار گرفته‌اند،

نباید به عنوان مواد موجود در فهرست این ضمیمه قرار بگیرند مگر آن که عضو مورد نظر، دبیرخانه را از کاربرد آن نوع خاص وسیله در داخل کشورش مطلع کرده باشد. دبیرخانه نیز باید آن اطلاعیه را در اختیار عموم قرار دهد.

۳- این تذکر که برای یک ماده شیمیایی دارای نشان ستاره در انتهای نام آن در ستون مواد شیمیایی بخش یک این ضمیمه، بکار نمی‌رود، نباید به عنوان یک معافیت ویژه برای کاربرد یا تولید با اهداف بند (۲) ماده (۳) مورد توجه قرار گیرد. با تعیین اینکه مقادیر مواد شیمیایی که انتظار می‌رود در طی تولید یا کاربرد مواد شیمیایی حد واسط در سیستم‌ها یا مکان‌های بسته به بدن انسان و محیط زیست وارد شود ناچیز (کم‌تر از حد استاندارد ملی یا بین‌المللی) باشد، یک عضو با توجه به اطلاعیه‌ای که به دبیرخانه تسلیم نموده است، می‌تواند مجاز به تولید و استفاده مقادیری از یک ماده شیمیایی مندرج در این ضمیمه به عنوان مواد شیمیایی حد واسط در سیستم‌ها یا مکان‌های بسته که به صورت شیمیایی به دیگر فرآورده‌های شیمیایی تغییر ماهیت داده و ضوابط موجود در بند (۱) از ضمیمه (د) را مورد توجه قرار می‌دهد، باشد. اما این مواد نباید خصوصیات آلاینده‌های آلی پایدار را از خود بروز دهند.

این اطلاعیه باید شامل اطلاعاتی درخصوص کل تولید و استفاده از آن ماده شیمیایی با یک برآورد مستند از آن اطلاعات و اطلاعات موجود با توجه به طبیعت فرآیندهای سیستم بسته و مکان محدود شامل مقادیر هر کدام از آلودگی‌های تغیر ماهیت نیافته (تبدیل نشده) و غیرعمدی ناچیز از آلاینده‌های آلی پایدار مواد اولیه در تولید نهایی باشد. این روش بجز برای موارد دیگر که در این ضمیمه مشخص شده به کار می‌رود. دبیرخانه باید آن اطلاعیه را در دسترس کلیه اعضاء مجمع قرار دهد. آن تولید یا کاربرد نباید به عنوان یک معافیت ویژه برای تولید یا کاربرد به حساب آید. آن تولید و کاربرد باید پس از یک دوره دهساله متوقف شده تا هنگامی که عضو مورد نظر یک اطلاعیه جدید به دبیرخانه تسلیم نماید، که در آن صورت دوره زمانی برای ده سال دیگر تمدید شده تا هنگامی که مجمع اعضاء پس از بازنگری تولید و کاربرد، تصمیم دیگری اتخاذ نماید. رویه اعلان اطلاعیه می‌تواند تکرار شود.

۴- تمامی معافیت‌های ویژه در این ضمیمه می‌تواند توسط اعضایی که درخواست معافیت نموده‌اند با توجه به زمان مراجعه آنان و برطبق ماده (۴) به استثناء استفاده از «بی‌فنیل‌های چندکلره» (PCBS) در وسائل در حال استفاده

بر طبق مقررات بخش دوم این ضمیمه که می‌تواند توسط کلیه اعضاء اعمال گردد، بکار برده شود

بخش دوم: بی‌فیل‌های چندکلره

هر عضو باید:

(الف) با توجه به حذف کاربرد بی‌فیل‌های چندکلره در ابزار آلات (نظیر ترانسفورموتورها، خازن‌ها یا دیگر ظروف حاوی سیالات مستعمل) تا پایان سال ۲۰۲۵ میلادی پیرو بازنگری انجام شده توسط مجمع اعضاء براساس اولویت‌های ذیل اقداماتی انجام دهد:

۱- اقدامات تشخیص به منظور شناسایی، علامت‌گذاری و حذف کاربرد وسایل حاوی بیش از ده درصد (۱۰٪) بی‌فیل‌های چند کلره در حجم‌های بیش از پنج لیتر.

۲- اقدامات تشخیص به‌منظور شناسایی، علامت‌گذاری و حذف کاربرد وسایل حاوی بیش از پنج صدم درصد (۰/۰۵٪) بی‌فیل‌های چند کلره در حجم‌های بیش از پنج لیتر.

۳- به منظور شناسایی و حذف کاربرد وسایل حاوی بیش از پنج هزارم درصد (۰/۰۰۵٪) بی‌فیل‌های چندکلره در حجم‌های بیش از پنج صدم درصد (۰/۰۵٪) لیتر تلاش نماید.

(ب) همگام با اولویت‌های بند (الف)، تدابیر زیر را به‌منظور کاهش تماس و خطر برای کنترل کاربرد بی‌فیل‌های چندکلره ترویج نماید:

۱- کاربرد این ماده فقط در وسایل صدمه ندیده و بی‌عیب و وسایلی که دارای نشت نمی‌باشند و فقط در فضاهایی که خطر انتشار زیست محیطی در حداقل ممکن باشد و سریعاً بتوان نسبت به رفع آلودگی اقدام نمود.

۲- در وسایلی که در مکان‌های مرتبط با تولید و فرآوری مواد غذایی یا خوردنی هستند بکار برده نشود.

۳- هنگامی که در مکان‌های پرجمعیت استفاده شده، نظیر مدارس و بیمارستان‌ها، تمامی تدابیر مستدل به‌منظور حفاظت از خرابی‌های الکتریکی که می‌تواند سبب آتش‌سوزی و بازرسی مستمر وسایل به‌منظور حصول اطمینان از عدم نشت انجام گردد.

(ج) با وجود موارد ذکر شده در بند (۲) ماده (۳)، اطمینان حاصل نماید که وسایل حاوی بی‌فیل‌های چندکلره، به همان صورتی که در زیر بند (الف)

توضیح داده شد، نباید وارد یا صادر گردد، بجز با هدف مدیریت جامع زیست محیطی پسماندها.

د) بجز برای فعالیتهای خدماتی، تعمیر و نگهداری، بازیافت سیالات حاوی درصد بی فنیل‌های چندکلره، بیش از پنج هزارم درصد (۰/۰۰۵٪) با هدف استفاده مجدد در دیگر وسائل مجاز نمی‌باشد.

ه) طراحی اقدامات تشخیصی به منظور اجرای مدیریت جامع زیست محیطی پسماندها برای سیالات حاوی بی فنیل‌های چندکلره و وسائل آلوده به بی فنیل‌های چندکلره دارای بیش از پنج هزارم درصد (۰/۰۰۵٪) PCBS بر طبق بند (۱) ماده (۶) در حداقل زمان ممکن به نحوی که قبل از سال ۲۰۲۸ میلادی با توجه به تجدیدنظر مجمع اعضا باشد.

و) به جای تذکر (۲) در بخش اول این ضمیمه، به منظور شناسایی دیگر وسائل حاوی بیش از پنج هزارم درصد (۰/۰۰۵٪) بی فنیل‌های چندکلره «نظیر کابل پوشش‌دار، مواد مصرفی در نقاشی و بتونه‌گیری (صاف‌کاری)» و مدیریت آن‌ها بر طبق بند (۱) ماده (۶)، تلاش نماید.

ز) یک گزارش هر پنج سال در خصوص پیشرفت در حذف بی فنیل‌های چندکلره تهیه و آن را به مجمع اعضا مطابق ماده (۱۵) ارائه نماید.

ح) گزارشات توضیح داده شده در جزء (ز) فوق باید به نحو مناسب توسط جمع اعضاء در جلسه تجدید نظر درخصوص بی فنیل‌های چندکلره مورد توجه قرار گیرد. مجمع اعضا باید فرآیند پیشرفت در جهت حذف بی فنیل‌های چندکلره در خلال هر پنج سال یا دیگر دوره‌های زمانی را با مدنظر قرار دادن این گزارشات مورد بازنگری قرار دهد.

ضمیمه ب:

ممنوعیت

بخش یک: ماده شیمیایی فعالیت مقاصد قابل قبول یا معافیت ویژه

د د ت (DDT) تولید مقاصد قابل قبول

CAS No:29-3 کنترل بیماری‌های بومی طبق بخش ۲ این ضمیمه

معافیت ویژه: ترکیب واسطه در تولید دیکوفول واسطه

کاربرد مقاصد قابل قبول:

کنترل بیماری‌های بومی طبق بخش ۲ این ضمیمه

معافیت ویژه: تولید دیکوفول واسطه

تذکرات:

۱- به جز در موارد تعیین شده در این کنوانسیون مقادیری از یک ماده شیمیایی که به صورت غیرعمدی سبب آلودگی جزئی در محصولات و وسائل گردیده، نباید در لیست این ضمیمه قلمداد گردد.

۲- این تذکر نباید به عنوان یک هدف قابل قبول برای کابرد و تولید یا معافیت ویژه از نظر بند (۲) ماده (۳) مورد توجه قرار گیرد. مقادیری از یک ماده شیمیایی که به عنوان جزئی از ساختمان وسائل ساخته شده یا وسائلی که قبل یا در تاریخ لازم الاجراء شدن تعهدات مربوط با توجه به آن ماده شیمیایی در حال استفاده بوده‌اند، نباید در فهرست این ضمیمه قرار گیرند، در صورتی که عضو مورد نظر دبیرخانه را از نوع خاصی از وسیله که توسط آن عضو در حال استفاده باقی مانده است، آگاه ساخته باشد، دبیرخانه نیز باید آن اطلاعیه را در دسترس عموم قرار دهد.

۳- از نظر بند (۲) ماده (۳) این تذکر نباید به عنوان معافیت‌های ویژه استفاده و تولید مورد توجه قرار گیرد. در صورتی که مقادیری از آن ماده شیمیایی که انتظار می‌رود در طی تولید و استفاده از یک ترکیب واسطه در سیستم بسته، محل محدود به انسان و محیط زیست برسد، جزئی باشد، یک عضو بسته به اطلاعیه‌ای که به دبیرخانه ارائه می‌نماید، مجاز به تولید و کاربرد مقادیری از یک ماده شیمیایی مندرج در این ضمیمه به عنوان یک ترکیب واسطه در سیستم بسته، محل محدود می‌باشد که آن ماده به صورت شیمیایی در تولید دیگر مواد شیمیایی با احتساب ضوابط موجود در بند (۱) از ضمیمه (د) تغییر ماهیت داده و خصوصیات آلاینده‌های آلی پایدار را از خود بروز نمی‌دهد.

این اطلاعیه باید حاوی اطلاعات در خصوص کل تولید و کاربرد آن ماده شیمیایی با یک برآورد مستدل از آن اطلاعات و اطلاعاتی در خصوص طبیعت فرآیند سیستم بسته، محل محدود شامل مقدار هریک از آلودگی جزئی غیرعمدی یا تغییر ماهیت نداده آن آلاینده‌های آلی پایدار از مواد مصرفی اولیه در محصول نهایی باشد. این روش بجز موارد تعیین شده در این ضمیمه به کار می‌رود. دبیرخانه باید آن اطلاعیه‌ها را در دسترس کلیه اعضا مجمع و عموم قرار دهد. آن تولید یا کاربرد نباید به عنوان یک معافیت ویژه برای تولید یا کاربرد به حساب آید و باید پس از یک دوره ده ساله متوقف شده تا هنگامی

که عضو مورد نظر یک اطلاعیه جدید به دبیرخانه تسلیم نماید، که در آن صورت دوره زمانی برای ده سال دیگر تمدید شده تا هنگامی که مجمع اعضا پس از بازنگری تولید و کاربرد تصمیم دیگری اتخاذ نماید. رویه اعلان اطلاعیه می‌تواند تکرار شود.

۴- تمامی معافیت‌های ویژه در این ضمیمه می‌تواند توسط اعضای که ثبت درخواست نموده‌اند با توجه به آن‌ها برطبق ماده (۴) اعمال گردد.

۱- از تولید و کاربرد (DDT) باید جلوگیری شود، بجز برای اعضایی که دبیرخانه را از قصدشان مبنی بر تولید یا استفاده آن آگاه نموده‌اند. بدین وسیله یک ثبت درخواست (DDT) ایجاد شده و باید در دسترس همگان قرار گیرد. دبیرخانه باید درخواست ثبت (DDT) را به پیش برد.

۲- هر عضو که (DDT) تولید یا مصرف می‌نماید باید آن تولید یا مصرف را برای کنترل بیماری‌های بومی برطبق توصیه‌ها و دستورالعمل‌های سازمان بهداشت جهانی (WHO) در خصوص استفاده (DDT) و هنگامی که از نظر محلی گزینه‌های ایمن، مؤثر و قابل تهیه برای عضو مورد نظر در دسترس نباشند، محدود نماید.

۳- در یک پیشامد که یک عضو در فهرست ثبت درخواست برای (DDT) نمی‌باشد و نیاز به (DDT) برای کنترل بیماری‌های بومی باشد، باید در اسرع وقت دبیرخانه را به منظور اضافه کردن فوری نام آن عضو به ثبت درخواست (DDT) آگاه سازد. همچنین در همان زمان باید سازمان بهداشت جهانی را نیز مطلع نماید.

۴- هر عضو که (DDT) مصرف می‌نماید، باید هر سه سال یک بار اطلاعاتی در خصوص مقدار استفاده شده، شرایط کاربرد و ارتباط آن با استراتژی مدیریت بیماری‌ها برای آن عضو، در چارچوبی که توسط مجمع اعضا با مشورت سازمان بهداشت جهانی تنظیم می‌گردد به دبیرخانه و سازمان بهداشت جهانی ارائه نماید.

۵- با هدف کاهش و نهایتاً جلوگیری از مصرف (DDT)، مجمع اعضا

باید:

الف) هر عضوی را که از (DDT) استفاده می‌کند به تدوین و استقرار یک طرح اقدام به‌عنوان بخشی از طرح استقرار تعیین شده در ماده (۷) تشویق نماید. آن طرح اقدام باید شامل موارد ذیل باشد:

- ۱- تدوین مقررات و دیگر رویه‌ها به منظور حصول اطمینان از اینکه مصرف (DDT) محدود به کنترل بیماری‌های بومی شده است.
 - ۲- به کارگیری محصولات، روش‌ها و استراتژی‌های جایگزین مناسب شامل استراتژی‌های مدیریت پایدار به منظور حصول اطمینان از ادامه تأثیر این جایگزین‌ها.
 - ۳- انجام تدابیر برای تقویت مراقبت‌های بهداشتی و کاهش شیوع بیماری‌ها.
- ب) کلیه اعضاء را با توجه به قابلیت‌های موجود، به منظور و ارتقاء سطح تحقیق و توسعه برای محصولات شیمیایی و غیرشیمیایی جایگزین و بی‌خطر، روش‌ها و استراتژی‌هایی برای اعضایی که (DDT) مصرف می‌نمایند، مرتبط با شرایط آن کشورها و با هدف کاهش بار اقتصادی و انسانی بیماری‌ها. فاکتورهایی که در هنگام توجه به جایگزین‌ها یا ترکیبی از جایگزین‌ها مورد توجه قرار می‌گیرند، باید شامل مخاطرات سلامت انسان و الزامات زیست محیطی آن جایگزین‌ها باشد. مواد جایگزین‌های سازگار با محیط زیست، باید سبب مخاطرات کم‌تر برای سلامت انسان و محیط زیست شود و مناسب برای کنترل بیماری‌ها براساس شرایط عضو مورد نظر بوده و با اطلاعات پیش، پشتیبانی گردد.
- ۶- در اولین جلسه و حداقل هر سه سال پس از آن، مجمع اعضاء باید با مشورت سازمان بهداشت جهانی ادامه نیاز به (DDT) برای کنترل بیماری‌های بومی براساس اطلاعات اقتصادی، زیست محیطی، فنی و علمی موجود را برآورد نماید که شامل موارد ذیل است:
 - الف) تولید و مصرف (DDT) و شرایط تنظیم شده در بند (۲).
 - ب) در دسترس بودن، مناسب بودن و اجرایی بودن جایگزین‌ها برای (DDT).
 - ج) پیشرفت در تقویت ظرفیت کشورها برای انتقال ایمن با تکیه بر آن جایگزین‌ها.
 - ۷- یک عضو می‌تواند در هر زمان، نام خود را از فهرست ثبت درخواست (DDT) از طریق یک اطلاعیه کتبی به دبیرخانه حذف نماید. حذف نام باید در تاریخ تعیین شده در اطلاعیه صورت پذیرد.

ضمیمه ج:

تولید غیر عمد

بخش اول: آلاینده‌های آلی پایدار طبق ماده (۵)

این ضمیمه زمانی اجرا می‌شود که آلاینده‌های آلی پایدار ذیل در نتیجه فعالیت‌های انسانی به طور غیر عمد (ناخواسته) تشکیل و در محیط رها می‌شود.

مواد شیمیایی

دی بنزو پارادی اکسین‌ها و دی بنزو فورانهای چندکلره (PCDF, PCDD)

هگزا کلرو بنزن (HCB) (CAS NO.118-74-1)

بی فنیل‌های چندکلره (PCB)

بخش دوم: دسته‌بندی منابع

دی بنزو پارادی اکسین‌ها و دی بنزو فورانهای چندکلره، هگزا کلرو بنزن و بی فنیل‌های چندکلره طی فرآیندهای حرارتی بین مواد آلی و کلر در اثر واکنش شیمیایی یا احتراق ناقص به طور غیر عمد (ناخواسته) تشکیل می‌شوند. گروه‌های منابع صنعتی ذیل پتانسیل نسبتاً بالایی در تولید و آزادسازی این مواد شیمیایی در محیط را دارند:

الف) زباله سوزها، شامل زباله سوزهای شهری، خطرناک یا بیمارستانی یا لجن فاضلاب.

ب) کوره‌های سیمان که پسماندهای خطرناک را می‌سوزانند.

ج) صنایع تولید خمیر کاغذ با استفاده از کلر آزاد (عنصر کلر) یا مواد شیمیایی دیگری که کلر آزاد برای سفیدکننده‌ها تولید می‌کنند.

د) فرآیندهای حرارتی ذیل در صنعت متالورژی:

۱- تولید ثانویه مس

۲- واحدهای ذوب در صنعت آهن و فولاد

۳- تولید ثانویه آلومینیوم

۴- تولید ثانویه روی

بخش سوم: دسته‌بندی منابع

دی بنزو پارادی اکسین‌ها و دی بنزو فورانهای چند کلره، هگزا کلرو بنزن و بی فنیل‌های چند کلره ممکن است در نتیجه فعالیت منابع زیر نیز به طور غیر عمد (ناخواسته) تشکیل و رها گردند:

- الف) سوزاندن پسماند در فضای باز شامل: سوزاندن زباله در محل‌های دفن.
- ب) فرآیندهای حرارتی در صنعت متالورژی که در بخش دوم ذکر نشده است.
- ج) منابع احتراق دائمی.
- د) دیگ‌های جوش صنعتی و دستگاه‌هایی که سوخت فسیلی مصرف می‌کنند.
- ه) دستگاه‌هایی که هیزم با سایر سوخت‌های زیستی (حاصل فعالیت‌های موجودات زنده) مصرف می‌کنند.
- و) فرآیندهای تولید مواد شیمیایی خاص که به طور غیرعمد (ناخواسته) باعث تشکیل آلاینده‌های آلی پایدار می‌شوند به ویژه تولید کلروفل‌ها و کلرآنیل.
- ز) لاشه سوزها (کوره‌های لاشه‌سوز):
- ح) وسایل نقلیه موتوری، به‌ویژه آن‌هایی که بنزین حاوی سرب می‌سوزانند.
- ط) تجزیه لاشه حیوانات.
- ی) نساجی و رنگرزی چرم (با کلرآنیل) و عملیات تکمیلی (با محلول قلیایی).
- ک) واحدهای برش فلزات جهت از رده خارج کردن وسایل نقلیه.
- ل) سوزاندن کابل‌های مسی.
- م) واحدهای تصفیه دوم روغن.

بخش چهارم: تعاریف

۱- از نظر این ضمیمه:

الف) «بی‌فنیل‌های چندکلره» عبارت است از ترکیبات معطر (آروماتیک) تشکیل شده به نحوی که اتم‌های هیدروژن موجود در مولکول بی‌فنیل (دو حلقه‌بندی با اتصال ساده کربن - کربن) می‌تواند با حداکثر ۱۰ اتم کلر جایگزین شود.

ب) «دی بنزو پارادی اکسین‌های چند کلره» و «دی بنزو فوران‌های چند کلره» ترکیبات حلقوی هستند که از اتصال دو حلقه بهتری به دو اتم اکسیژن در دی اکسین‌ها و اتصال یک اتم اکسیژن و یک اتصال کربن - کربن در

فوران‌ها تشکیل شده و اتم‌های هیدروژن در هر دو ترکیب با حداکثر هشت اتم کلر جایگزین می‌شود.

۲- در این ضمیمه، سمیت دی بنزو و پارا دی اکسین‌های چند کلره و دی بنزو فوران‌های چند کلره براساس مفهوم سمیت معادل بیان شده، بدین ترتیب که سمیت‌زدایی سایر همانندهای دی بنزو پارادی‌اکسین‌ها و دی بنزو فوران‌های چندکلره و همسان‌های بی‌فنیل‌های چند کلره با سمیت‌زدایی ۲ و ۳ و ۷ و ۸ تراکلرو دی بنزو پارادی‌اکسین مقایسه می‌شوند. مقادیر معادل سمیت مورد استفاده در این کنوانسیون برای دی بنزو پارادی‌اکسین‌ها و دی بنزو فوران‌های چندکلره و همسان‌های بی‌فنیل‌های چندکلره باید مطابق با استانداردهای بین‌المللی باشد که در سال ۱۹۹۸ میلادی از سوی سازمان بهداشت جهانی برای مقادیر معادل سمیت این مواد مطرح شد. غلظت‌ها برحسب معادل سمیت بیان می‌شود.

بخش پنجم: راهنمای کلی برای بهترین روش‌های موجود و بهترین اقدامات زیست محیطی

این بخش در مورد جلوگیری یا کاهش انتشار مواد شیمیایی فهرست شده در بخش اول، رهنمودهای کلی به اعضاء می‌دهد.

۱- اقدامات کلی پیشگیرانه در ارتباط با بهترین روش‌های موجود و بهترین اقدامات زیست محیطی رهیافت‌هایی که مانع از تشکیل و انتشار مواد شیمیایی فهرست شده در بخش اول می‌گردد را باید در اولویت قرار داد. اقدامات مفید عبارتند از:

الف) به‌کارگیری فن‌آوری با تولید پسماند کم‌تر: Low Waste Technology

ب) مصرف مواد کم خطر.

ج) اقدام به بازیافت و استفاده مجدد پسماند و موادی که در طول فرآیند ایجاد و مصرف می‌شوند.

د) جایگزینی مواد خامی که آلاینده‌های آلی پایدار هستند تا زمانی که ارتباط مستقیم بین مواد و انتشار آلاینده‌های آلی پایدار وجود دارد.

ه) مدیریت صحیح در امور داخلی و برنامه‌های نگهداری پیشگیرانه.

و) بهبود مدیریت پسماند با این هدف که سوزاندن پسماندها در فضای باز و هر نوع سوزاندن کنترل نشده به انضمام سوزاندن محل‌های لندفیل متوقف گردد. هنگامی که ساخت تجهیزات جدید برای دفع پسماند پیشنهاد می‌شود،

باید گزینه‌هایی را مدنظر قرار داد مانند اقداماتی جهت کمینه‌سازی زباله شهری و بیمارستانی، همچنین بازیافت، استفاده مجدد، بازچرخش، جداسازی پسماند و تشویق به تولید با پسماند کمتر. در این روش، بهداشت عمومی باید دقیقاً رعایت گردد.

(ز) کمینه‌سازی این مواد شیمیایی به‌عنوان آلودگی در محصولات.

(ح) پرهیز از مصرف کلر آزاد یا مواد شیمیایی مولد کلر آزاد جهت رنگبری.

۲- بهترین روش‌های موجود

عبارت بهترین روش‌های موجود به مفهوم تجویز هرگونه روش یا فن‌آوری نیست، بلکه عبارت است از منظور کردن خصوصیات فنی تأسیسات مورد نظر، مکان جغرافیایی و شرایط زیست محیطی آن محل.

روش‌های مناسب کنترل جهت کاهش انتشار مواد شیمیایی موجود در فهرست بخش اول نیز عموماً به همین مفهوم است. جهت تعیین بهترین روش‌های موجود باید عوامل ذیل به طور کلی یا در موارد خاص مورد توجه قرار گیرند، ضمن اینکه منفعت‌ها و هزینه‌های مربوط به اقدام و رعایت احتیاط و پیشگیری نیز باید مدنظر قرار گیرند:

(الف) ملاحظات کلی

۱- ماهیت، اثرات و میزان انتشار مورد نظر: روش‌ها بسته به اندازه منبع

متغیر هستند.

۲- تاریخ تأسیس تجهیزات جدید یا موجود.

۳- زمان مورد نیاز جهت معرفی بهترین روش موجود.

۴- مصرف و ماهیت مواد خام مصرفی در فرآیند و راندمان انرژی آن.

۵- نیاز به جلوگیری یا کاهش اثرات کلی انتشار در محیط و خطرات

مربوطه.

۶- نیاز به جلوگیری از بروز حوادث و کمینه‌سازی عواقب آن برای محیط

زیست.

۷- نیاز به تضمین سلامت و امنیت کارکنان در محل کار.

۸- روش‌های عملیاتی، امکانات یا فرآیندهای قابل مقایسه که در مقیاس

صنعتی با موفقیت انجام شده‌اند.

۹- تغییرات و پیشرفت‌های فنی در اطلاعات و دانش علمی.

- ب) اقدامات عمومی جهت کاهش انتشار: هنگامی که پیشنهاد ساخت وسایل جدید یا اصلاح اساسی وسایل موجود بررسی می‌شود، باید دقت کرد که اگر فرآیندهای مورد استفاده باعث انتشار مواد شیمیایی اشاره شده در ضمیمه می‌گردد، باید اولویت را به فرآیندها، تکنیک‌ها یا روش‌هایی داد که سودمندی مشابهی دارند اما تشکیل و انتشار چنین موادی صورت نمی‌گیرد. در مواردی که چنین وسایلی ساخته یا اصلاح اساسی می‌شود، علاوه بر اقدامات جلوگیری که در قسمت (۱) بخش پنجم شرح داده شده است، اقدامات کاهش ذیل نیز می‌تواند در تعیین بهترین روش‌های موجود منظور شود:
- ۱- استفاده از روش‌های پیشرفته برای تصفیه جریان گاز (خروجی) نظیر اکسیداسیون کاتالیتیکی یا حرارتی، رسوبدهی گرد و غبار یا جذب (شیمیایی).
 - ۲- تصفیه مواد باقیمانده، فاضلاب، پسماندها و لجن فاضلاب شهری توسط مثلاً تصفیه حرارتی یا بی‌حرکت‌سازی آن‌ها با فرآیندهای شیمیایی که سبب سمیت‌زدایی آنها می‌شود.
 - ۳- تغییرات فرآیندی که سبب کاهش یا حذف انتشارات نظیر انتقال به سیستم‌های بسته می‌شود.
 - ۴- اصلاح طراحی‌های فرآیند به منظور بهبود شرایط احتراق و جلوگیری از تشکیل مواد شیمیایی مندرج در این ضمیمه، از طریق کنترل پارامترهایی نظیر درجه حرارت یا زمان ماند در سیستم‌های زباله‌سوز.
 - ۵- بهترین تجربیات زیست محیطی مجمع اعضاء می‌تواند با توجه به بهترین تجربیات زیست محیطی راهنمای فنی تدوین نماید.

ضمیمه ۵:

اطلاعات مورد نیاز و معیار تصحیح

۱- یک عضو که پیشنهادی برای در فهرست گذاشتن یک ماده شیمیایی در ضمائم (الف)، (ب) و یا (ج) ارائه می‌کند، باید آن ماده شیمیایی را براساس جزء (الف) تعریف نموده و اطلاعاتی در خصوص آن ماده شیمیایی تهیه نماید و در جایی که مرتبط است محصولات تبدیلی آن را با توجه به معیار تصحیح در جزءهای (ب) الی (ه) بیان نماید:

الف) شناسایی مواد شیمیایی:

۱- نام‌های آن ماده شیمیایی شامل نام یا نام‌های تجاری، بازرگانی و نام یا نام‌های مترادف شماره ثبت سرویس کدگذاری مواد شیمیایی (CAS NO) نام مورد استفاده اتحادیه بین‌المللی شیمی محض و کاربردی (IUPAC).

۲- ساختار شیمیایی، شامل خصوصیات ایزومرها در جایی که قابل انجام باشد و ساختار گروه شیمیایی آن ماده.

ب) پایداری:

۱- با مدرک ثابت نماید که نیمه عمر آن ماده شیمیایی در آب بیش از دو ماه یا نیمه عمر آن در خاک بیش از شش ماه، نیمه عمر آن در رسوبات نیز بیش از شش ماه می‌باشد، یا

۲- با مدرک ثابت نماید اینکه آن ماده شیمیایی به اندازه‌ای پایداری دارد که بتوان ملحوظ نمودن آن را در زمره این کنوانسیون توجیه نمود.

ج) تجمع در بافت‌های زنده:

۱- با مدرک ثابت نماید که فاکتور تجمع بیولوژیکی یا تغلیظ در بافت‌های زنده در گونه‌های محیط آبی برای آن ماده شیمیایی بیش از ۵۰۰۰ یا در صورت نبودن این اطلاعات، تعیین نماید که KOW بیش از ۵ می‌باشد.

۲- با مدرک ثابت نماید که آن ماده شیمیایی دلایل دیگری برای وجود نگرانی نظیر تجمع بیولوژیکی زیاد در دیگر گونه‌ها، سمیت زیاد یا سمیت محیطی از خود نشان دهد.

۳- اطلاعات پایش در خصوص تنوع زیستی که مشخص نماید قابلیت تجمع بیولوژیکی آن ماده شیمیایی برای توجیه ملحوظ نمودن آن ماده در زمره مواد این کنوانسیون کافی می‌باشد.

د) قابلیت انتقال به محیط‌های زیستی دور دست:

- ۱- مقادیر اندازه‌گیری شده آن ماده شیمیایی در مکان‌های دور از منبع انتشار آن ماده که سبب ایجاد نگرانی در خصوص قابلیت انتقال آن می‌گردد، یا
 - ۲- اطلاعات پایش که بیانگر انتقال در مسافت‌های طولانی در محیط زیست آن ماده شیمیایی با قابلیت انتقال به یک محیط پذیرنده که می‌تواند توسط هوا، آب یا گونه‌های مهاجر اتفاق بیفتد، باشد.
 - ۳- اثرات نهایی حضور آن ماده در محیط زیست و یا نتایج مدل سازی آن ماده شیمیایی که ثابت می‌کند آن ماده شیمیایی قابلیت انتقال در مسافت‌های طولانی در محیط زیست از طریق هوا، آب یا گونه‌های مهاجر با قابلیت انتقال به یک محیط پذیرنده در محلی دور از منبع انتشار آن ماده شیمیایی را دارد.
- برای یک ماده شیمیایی که مشخصاً از طریق هوا تغییر مکان می‌دهد، نیمه عمر آن در هوا باید بیش از دو روز باشد.
- ه) اثرات زیانبار:

- ۱- با مدرک ثابت نماید که اثرات زیانبار بر سلامت انسان یا محیط زیست دارد که ملحوظ نمودن آن را در زمره مواد این کنوانسیون توجیه نماید یا
- ۲- اطلاعات سمیت یا سمیت محیطی که مشخص نماید این ماده شیمیایی قابلیت صدمه زدن به سلامت انسان یا محیط زیست را دارا می‌باشد.
- ۲- عضو پیشنهاددهنده باید در جایی که ممکن باشد، مطالبی مکتوب برای دلایل ایجاد نگرانی، شامل یک مقایسه اطلاعات سمیت یا سمیت محیطی با مقادیر مشاهده شده یا پیش‌بینی شده ماده شیمیایی که در نتیجه یا اینکه در اثر انتقال در مسافت‌های طولانی در محیط زیست، پیش‌بینی شده به همراه خلاصه‌ای کوتاه که بیانگر نیاز به کنترل جهانی آن می‌باشد تهیه نماید.
- ۳- عضو پیشنهاد دهنده باید تا اندازه ممکن و با احتساب قابلیت‌های آن ماده شیمیایی، اطلاعات اضافی برای کمک به بازنگری پیشنهاد با توجه بند (۶) ماده (۸) تهیه نماید. یک عضو می‌تواند در تدوین یک پیشنهاد از کارشناسان فنی هر منبع استفاده نماید.

ضمیمه ۵:

- اطلاعات مورد نیاز برای تهیه نمایه خطر پیشنهاد بازنگری به‌منظور برآورد احتمال ایجاد و آثار زیانبار شاخص بر سلامت انسان و یا محیط زیست نظیر مواردی که نیاز به انجام اقداماتی در

سطح جهانی دارد، در نتیجه انتقال یک ماده شیمیایی در مسافت‌های طولانی در محیط زیست می‌باشد.

به این منظور یک نمایه خطر باید به نحوی تدوین شود که اطلاعات مربوط به ضمیمه (د) را برآورد و به طور کامل در برگیرد و در صورت امکان شامل انواع اطلاعات زیر می‌باشد:

(الف) منابع که به نحو مقتضی شامل موارد زیر می‌باشد:

۱- اطلاعات محصول شامل مقدار و محل.

۲- کاربردها.

۳- انتشار، نظیر تخلیه، هدر رفتن و پراکنده شدن در محیط زیست.

(ب) ارزیابی خطر برای نقطه یا نقاط نهایی نگرانی شامل ملحوظ نمودن واکنش‌های سم‌شناسی که دربرگیرنده چندین ماده شیمیایی باشد.

(ج) سرنوشت ماده شیمیایی در محیط زیست شامل اطلاعاتی در خصوص خصوصیات فیزیکی و شیمیایی آن ماده همچنین پایداری و چگونگی ارتباط آن با نقل و انتقال زیست محیطی در و بین بخش‌های مختلف محیط زیست، تجزیه و تغییر ماهیت به دیگر مواد شیمیایی می‌باشد. تعیین فاکتور تجمع بیولوژیکی یا تغلیظ در بافت‌های زنده براساس مقادیر اندازه‌گیری شده باید بجز مواقعی که اطلاعات پایش این نیاز را برآورده می‌کنند در دسترس باشد.

(د) اطلاعات پایش.

(ه) در معرض قرار گرفتن در مناطق محلی و مخصوصاً در نتیجه انتقال در مسافت‌های طولانی در محیط زیست و حاوی اطلاعات با توجه به در دسترس بودن موجودات زنده.

(و) برآورد علامت‌گذاری و طبقه‌بندی خطر در صورتی که در دسترس باشد و ارزیابی‌ها یا نمایه‌های خطر ملی و بین‌المللی و اطلاعات علامت‌گذاری و طبقه‌بندی خطر در صورتی که در دسترس باشد.

(ز) وضعیت ماده شیمیایی در قبال کنوانسیون‌های بین‌المللی.

ضمیمه و:

اطلاعات در خصوص ملاحظات اجتماعی - اقتصادی

یک برآورد باید با توجه به تدابیر کنترلی ممکن برای مواد شیمیایی مشمول این کنوانسیون، دربرگیرنده بخش‌های گسترده شامل مدیریت و حذف باشد. به این منظور اطلاعات مربوطه باید با توجه به ملاحظات اجتماعی اقتصادی

مرتبط با تدابیر کنترلی ممکن به منظور ایجاد امکان تصمیم‌گیری توسط مجمع
اعضاء تهیه گردد. این اطلاعات باید با توجه به تفاوت توانایی‌ها و شرایط به
اعضاء منعکس شده و باید شامل ملاحظات موارد فهرست خبری زیر باشد:

الف) اثرات و کارایی تدابیر کنترلی ممکن در رعایت اهداف کاهش:

- ۱- امکان‌سنجی فنی.
- ۲- هزینه‌ها شامل هزینه‌های بهداشتی و زیست محیطی.
- ب) جایگزین‌ها (محصولات و فرآیندها):
- ۱- امکان‌سنجی فنی.
- ۲- هزینه‌ها شامل هزینه‌های بهداشتی و زیست محیطی.
- ۳- اثرات.
- ۴- خطرات.
- ۵- موجودیت.
- ۶- قابل دستیابی بودن.
- ج) اثرات مثبت یا منفی روی جامعه‌ای که تدابیر کنترلی ممکن اجرا
می‌شود:

- ۱- بهداشت، شامل بهداشت حرفه‌ای، محیطی و عمومی.
- ۲- کشاورزی شامل کشت آبی و جنگلداری.
- ۳- تنوع زیستی (Biota).
- ۴- جنبه‌های اقتصادی.
- ۵- حرکت به سمت توسعه پایدار.
- ۶- هزینه‌های اجتماعی.
- د) مسائل مربوط به دفع و پسماند (مخصوصاً سموم فاسد شده و پاکسازی
مکان‌های آلوده):

- ۱- امکان‌سنجی فنی.
- ۲- هزینه‌ها.
- ه) دسترسی به اطلاعات و آموزش عمومی.
- و) وضعیت ظرفیت‌های موجود در خصوص پایش و کنترل.
- ز) هر گونه اقدامات کنترلی منطقه‌ای و ملی انجام شده شامل اطلاعات در
خصوص جایگزین‌ها و دیگر اطلاعات مدیریت خطر.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده منضم به متن کنوانسیون شامل مقدمه و سی ماده و شش ضمیمه در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ دهم خرداد ماه یک هزار و سیصد و هشتاد و چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۴/۳/۲۵ به تأیید شورای نگهبان رسید.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۶/۰۵/۳۰

مرجع تصویب: مجلس شورای اسلامی

قانون تصویب موافقتنامه چارچوب بین دبیرخانه کنوانسیون بازل
در باره کنترل حمل و نقل برون مرزی مواد زائد خطرناک و دفع آنها و
دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص تأسیس مرکز منطقه‌ای
کنوانسیون بازل برای آموزش و انتقال فناوری در تهران

ماده واحده:

موافقتنامه چارچوب بین دبیرخانه کنوانسیون بازل در باره کنترل حمل و نقل برون مرزی مواد زائد خطرناک و دفع آنها و دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص تأسیس مرکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل برای آموزش و انتقال فناوری در تهران مشتمل بر نوزده ماده و سه پیوست به شرح پیوست که تأیید شده به مهر دفتر هیأت دولت می‌باشد به شرح زیر تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود.

تبصره ۱: اصلاحات موافقتنامه (موضوع بند (۵) ماده (۱۹)) با رعایت بند (۱) ماده اخیر لازم‌الاجراء خواهد شد.

تبصره ۲: ارجاع اختلافات موضوع بند (۲) ماده (۱۷) این موافقتنامه به داوری توسط دولت جمهوری اسلامی ایران، منوط به رعایت قوانین و مقررات مربوط است.

بسم... الرحمن الرحيم

موافقتنامه چارچوب بین دبیرخانه کنوانسیون بازل درباره کنترل حمل و نقل برون مرزی مواد زائد خطرناک و دفع آنها و دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص تأسیس مرکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل برای آموزش و انتقال فناوری در تهران دبیرخانه کنوانسیون بازل درباره کنترل حمل و نقل برون مرزی مواد زائد خطرناک و دفع آنها، به قائم مقامی از جانب کنفرانس اعضاء کنوانسیون و دولت جمهوری اسلامی ایران

با در نظر داشتن این‌که بند (۱) ماده (۱۴) کنوانسیون بازل درباره کنترل حمل و نقل برون مرزی مواد زائد خطرناک و دفع آنها مورخ ۲۲ مارس ۱۹۸۹ میلادی (۱۳۶۸/۱/۲ هجری شمسی)^۱ ایجاد می‌کند که مراکز منطقه‌ای برای آموزش و انتقال فناوری در خصوص مدیریت پسماندهای خطرناک و سایر پسماندها و به حداقل رساندن تولید آنها، تأسیس گردد؛ با تصدیق این‌که همکاری بین کشورها در سطح منطقه‌ای در زمینه آموزش و انتقال فناوری، مدیریت صحیح زیست‌محیطی پسماندهای خطرناک و دیگر پسماندها و به حداقل رساندن آنها را تسهیل می‌کند؛ با یادآوری تصمیم شماره ۷/۲۰ هفتمین نشست کنفرانس اعضاء کنوانسیون بازل که جمهوری اسلامی ایران را مکانی برای تأسیس مرکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل، برای آموزش و انتقال فناوری در تهران انتخاب کرده است؛ با یادآوری همراه با قدردانی از اظهار علاقه جمهوری اسلامی ایران برای میزبانی مرکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل؛ با یادآوری تصمیم شماره ۵/۵ پنجمین نشست کنفرانس اعضاء که بر لزوم پیشبرد وضعیت قانونی مراکز به عنوان راهی برای جلب

۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور مصوب ۱۳۷۶/۶/۳۱ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

حمایت‌های مالی بیشتر و ضرورت تهیه موافقتنامه چارچوب تأکید نموده است؛ همچنین یادآوری تصمیم شماره ۶/۳ ششمین نشست کنفرانس اعضا که به وسیله آن کنفرانس اعضا سلسله ارکان اساسی را برای موافقتنامه چارچوب پذیرفت و راه‌کار تأسیس مراکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل از طریق امضاء موافقتنامه‌های چارچوب را تأیید کرد و دبیرخانه کنوانسیون بازل را ملزم به مذاکره و امضاء موافقتنامه‌هایی از طرف کنفرانس اعضا با نماینده دولت هر کشور میزبان مراکز نمود؛ به علاوه با یادآوری تصمیمات شماره ۶/۱ و ۶/۲ و ۶/۳ ششمین نشست کنفرانس اعضا که در آن کنفرانس اعضا نقش مراکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل را در اجراء بیانیه بازل و اقدامات اولویت‌دار طرح راهبردی کنوانسیون بازل با استفاده از کمک‌های مالی صندوق امانی کنوانسیون بازل طبق معیار و رویه مقرر شده به موجب تصمیم شماره ۶/۲، تصدیق نموده است؛ به شرح زیر توافق نموده‌اند:

ماده ۱: تعاریف

از نظر این موافقتنامه چارچوب، تعاریف زیر به کار خواهند رفت:

(الف) «موافقتنامه»: یعنی موافقتنامه چارچوب میان دبیرخانه کنوانسیون بازل درباره کنترل حمل و نقل برون‌مرزی مواد زائد خطرناک و دفع آن‌ها و دولت جمهوری اسلامی ایران در خصوص تأسیس مرکز منطقه‌ای برای آموزش و انتقال فناوری در تهران.

(ب) «کنوانسیون بازل»: یعنی کنوانسیون بازل درباره کنترل حمل و نقل برون‌مرزی مواد زائد خطرناک و دفع آن‌ها که در ۲۲ مارس ۱۹۸۹ میلادی (۱۳۶۸/۱/۲ هجری شمسی) تصویب شده است.^۱

(پ) «طرح کاری»: یعنی سند موضوع تصمیم شماره ۶/۴ ششمین نشست کنفرانس اعضا کنوانسیون بازل.

(ت) «مرکز»: یعنی مرکز منطقه‌ای آموزش و انتقال فناوری کنوانسیون بازل در تهران که به نشانی جمهوری اسلامی ایران، تهران، پارک پردیسان، بزرگراه همت، مرکز تحقیقات محیط زیست تأسیس شده است.

(ث) «مراجع صلاحیتدار»: یعنی مراجع صلاحیتدار ملی، استانی، شهری و سایر مراجع صلاحیتدار به موجب قوانین جمهوری اسلامی ایران.

۱- دولت جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳۷۱/۶/۳۱ به کنوانسیون مزبور پیوسته است. (جهت رؤیت به فصل دوم: قوانین رجوع شود)

ج) «مشاوران و کارشناسان مرکز»: یعنی مشاوران و کارشناسانی که حقوق آن‌ها از صندوق امانی کنوانسیون بازل تأمین شده و مدیر مرکز با مشورت دبیرخانه، آن‌ها را انتخاب و منصوب نموده است.

چ) «کانون‌های ملی کنوانسیون بازل»: یعنی مؤسسه دولتی که توسط هریک از اعضاء کنوانسیون بازل، به موجب مفاد ماده (۵) کنوانسیون بازل، تعیین شده است.

ح) «کنوانسیون عمومی»: یعنی کنوانسیون درباره امتیازات و مصونیت‌های سازمان ملل متحد که در تاریخ ۱۳ فوریه ۱۹۴۶ میلادی (۱۳۲۴/۱۱/۲۴ هجری شمسی) به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل متحد رسیده است و جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۸ می ۱۹۴۷ میلادی (۱۳۲۶/۲/۱۸ هجری شمسی) بدون هیچ حق شرطی به آن ملحق شده است.

خ) «دولت»: یعنی دولت جمهوری اسلامی ایران

د) «کارمندان بین‌المللی مرکز»: یعنی کارمندان مرکز که حقوق آن‌ها، طبق تصمیمات کنفرانس اعضاء کنوانسیون بازل از صندوق امانی کنوانسیون بازل تأمین می‌شود و به وسیله مدیر مرکز با مشورت دبیرخانه منصوب می‌شوند.

ذ) «اعضاء کنوانسیون بازل»: یعنی کشورها و سازمان‌های همگرایی اقتصادی و یا سیاسی که طبق مواد (۲۲) و (۲۳) کنوانسیون بازل، کنوانسیون اخیر را تنفیذ، پذیرفته، رسماً تأیید یا تصویب کرده‌اند یا به آن ملحق شده‌اند.

ر) «طرف»: حسب مورد یعنی دبیرخانه یا دولت، و «طرف‌ها» یعنی هر دوی آن‌ها.

ز) «سند پروژه»: یعنی سندی رسمی که شامل پروژه‌ای است که در زیر تعریف شده است و از جمله نیازها، نتایج، بازده‌ها، فعالیت‌ها، طرح‌های کاری، بودجه، دورنمای مناسب، داده‌های پشتیبان و هرگونه ترتیبات خاص عملی برای اجراء پروژه مورد بحث که توسط برنامه زیست محیطی سازمان ملل متحد یا دبیرخانه و مرکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل امضاء شده است را شرح می‌دهد.

ژ) «دبیرخانه»: یعنی دبیرخانه کنوانسیون بازل.

س) «کارمندان مرکز»: یعنی مدیر و کارمندان ملی مرکز که حقوق آن‌ها توسط دولت تأمین می‌شود.

ش) «کارگروه راهبردی»: یعنی کارگروهی که در ماده (۷) این موافقتنامه چارچوب پیش‌بینی شده است.

ص) «صندوق امانی»: یعنی صندوق امانی کنوانسیون بازل که به موجب کنوانسیون بازل با هدف تأمین حمایت مالی برای هزینه‌های معمولی دبیرخانه کنوانسیون بازل تأسیس شده است و صندوق امانی همکاری فنی کنوانسیون بازل که به منظور کمک به کشورهای در حال توسعه و سایر کشورهای نیازمند کمک فنی در اجراء کنوانسیون بازل، تأسیس شده است.

ض) «UNEP»: یعنی برنامه زیست‌محیطی سازمان ملل متحد.

ماده ۲: منظور از موافقتنامه چارچوب منظور از این موافقتنامه چارچوب، شرح ضوابط و شرایطی است که به موجب آنها مرکز منطقه‌ای آموزش و انتقال فناوری کنوانسیون بازل در تهران براساس مفاد مربوط کنوانسیون بازل و تصمیمات مربوط کنفرانس اعضاء کنوانسیون در جمهوری اسلامی ایران فعالیت خواهد کرد.

ماده ۳: تأسیس و وضعیت قانونی مرکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل برای آموزش و انتقال فناوری در تهران

۱- بدینوسیله مرکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل برای آموزش و انتقال فناوری در تهران به نشانی جمهوری اسلامی ایران، تهران، پارک پردیسان، بزرگراه همت، مرکز تحقیقات محیط زیست تأسیس می‌شود.

۲- مرکز موضوع بند (۱) فوق، مؤسسه‌ای خودگردان با شخصیت حقوقی متعلق به خود خواهد بود.

۳- با رعایت مفاد مربوط این موافقتنامه چارچوب، مرکز که مؤسسه‌ای ملی است که به موجب قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران تأسیس شده است، طبق قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران اداره خواهد شد.

۴- مرکز دارای نقشی منطقه‌ای خواهد بود که طبق تصمیمات مربوط کنفرانس اعضاء کنوانسیون بازل تعریف شده است.

۵- فعالیت‌های غیرمرتبط با نقش منطقه‌ای مرکز، توسط مراجع صلاحیتدار جمهوری اسلامی ایران تعریف خواهد شد. دولت و مرکز اطمینان حاصل خواهند کرد که چنین فعالیت‌هایی با نقش منطقه‌ای مرکز و تعهدات و وظایف به موجب این موافقتنامه چارچوب تعارضی ندارد یا بر آنها تأثیر نخواهد گذاشت.

۶- مرکز طبق قوانین و مقررات ملی جمهوری اسلامی ایران، دارای صلاحیت‌های زیر خواهد بود:

الف) عقد قرارداد

ب) تحصیل و فروش دارایی منقول و غیرمنقول

پ) اقامه دعوی

ماده ۴: نقش منطقه‌ای مرکز

۱- مرکز به اعضاء کنوانسیون بازل که موافقت کرده‌اند مرکز به آن‌ها خدماتی ارائه کند و نام آنها در پیوست (۳) که جزء لاینفک این موافقتنامه است، درج گردیده است برای اجراء کنوانسیون بازل خدماتی را ارائه خواهد کرد.

۲- هر عضو دیگر کنوانسیون بازل از آسیای غربی و میانه نیز می‌تواند به صورت مکتوب از مدیر مرکز درخواست نماید تا مرکز به آن خدماتی را ارائه کند. درخواست، سپس براساس بند (۶) ماده (۱۹) زیر، برای دبیرخانه ارسال خواهد شد.

۳- هر عضو کنوانسیون بازل در خارج از منطقه، سازمان غیردولتی، واحد، سازمان بخش خصوصی، مؤسسه علمی یا سازمان دیگر داخل یا خارج از منطقه می‌تواند مشروط به موافقت کارگروه راهبردی پیش بینی شده در ماده (۷) این موافقتنامه در فعالیت‌های مرکز مشارکت نماید.

ماده ۵: وظایف مرکز در ارتباط با نقش منطقه‌ای آن

۱- وظایف اصلی مرکز در پیوست شماره (۱) این موافقتنامه توضیح داده شده است. کنفرانس اعضاء کنوانسیون بازل می‌تواند این وظایف را به صورت دوره‌ای مورد تجدیدنظر قرار دهد.

۲- مرکز، فعالیت‌ها را طبق تصمیمات مرتبط کنفرانس اعضاء کنوانسیون بازل و طرح کاری مرکز موضوع بند (۲) ماده (۷) این موافقتنامه انجام خواهد داد.

ماده ۶: نظارت و ارائه گزارش

۱- فعالیت‌های مرتبط با نقش منطقه‌ای مرکز تحت هدایت عمومی و با هماهنگی نزدیک دبیرخانه انجام خواهد شد.

۲- دبیرخانه، فعالیت‌های مرکز را با عملکرد سایر مراکز هماهنگی و منطقه‌ای کنوانسیون بازل و نیز فعالیت‌های مرتبط اعضاء کنوانسیون بازل،

سازمان‌های بین‌المللی، برنامه‌ها، صندوق‌ها و سایر مؤسسات تأسیس شده به وسیله کنوانسیون‌های منطقه‌ای و جهانی مربوط هماهنگ خواهد نمود.

۳- مرکز، کانون‌های ملی کنوانسیون بازل اعضاء را که مرکز به آن‌ها ارائه خدمت می‌کند، دبیرخانه، مراکز منطقه‌ای و هماهنگی کنوانسیون بازل در منطقه آسیا، سازمان‌های دولتی و غیردولتی، واحدها، سازمان‌های بخش خصوصی، مؤسسات علمی یا سایر سازمان‌هایی که در فعالیت‌های مرکز مشارکت دارند را به صورت دوره‌ای از فعالیت‌های خود آگاه خواهد کرد.

۴- مرکز، گزارش سالانه‌ای را در خصوص اجراء طرح کاری، درآمدهای مالی و هزینه‌های خود به دبیرخانه ارائه خواهد نمود.

ماده ۷: کارگروه راهبردی

۱- کارگروه راهبردی برای ارائه مشاوره به مرکز در مورد توسعه و اجراء فعالیت‌های مرکز در رابطه با نقش منطقه‌ای آن و افزایش حمایت ملی از فعالیت‌های آن از سوی اعضائی که مرکز به آن‌ها ارائه خدمت می‌کند، تشکیل خواهد شد.

۲- کارگروه راهبردی هر دو سال یکبار، طرح کاری مرکز را تهیه و تأیید و بر اجراء آن نظارت خواهد کرد.

۳- کارگروه راهبردی متشکل از پنج عضو خواهد بود که توسط اعضائی که مرکز به آن‌ها ارائه خدمت می‌کند، از طریق فرآیند مشاوره و برای دوره‌ای چهارساله منصوب می‌شوند. یکی از این پنج عضو نماینده جمهوری اسلامی ایران خواهد بود. اعضاء کارگروه راهبردی باید کارشناس شناخته شده و معتبر و در خصوص مدیریت صحیح زیست محیطی مواد زائد خطرناک و سایر پسماندها با تجربه باشند.

۴- نماینده دبیرخانه و مدیر مرکز در نشست‌های کارگروه راهبردی به اعتبار سمت و مقام خود شرکت خواهند کرد.

۵- هبه‌کنندگان و سایر امانتداران وجوه از جمله سازمان‌های غیردولتی مرتبط، واحدها، سازمان‌های بخش خصوصی، مؤسسات علمی و سایر سازمان‌های داخل یا خارج از منطقه را می‌توان به عنوان ناظر برای شرکت در جلسات کارگروه راهبردی دعوت کرد.

۶- مدیر مرکز، اولین جلسه کارگروه راهبردی را با مشورت دبیرخانه، طی نود روز پس از زمان لازم‌الاجراء شدن این موافقتنامه برگزار خواهد کرد.

۷- اعضاء کارگروه راهبردی به اتفاق آراء، رئیس و نایب رئیس کارگروه را از میان خود انتخاب خواهند نمود. دوره تصدی رئیس و نایب رئیس انتخاب شده، مدت دو سال خواهد بود.

۸- رئیس با مشورت دبیرخانه و مدیر مرکز، جلسات عادی کارگروه راهبردی را حداقل هر دو سال یکبار برگزار خواهد کرد. رئیس با مشورت دبیرخانه و مرکز می تواند جلسات فوق العاده ای را برگزار نماید.

۹- هر عضوی که کارشناس آن عضو کارگروه راهبردی است، مخارج وی را در تمام مدت انجام وظیفه در کارگروه راهبردی پرداخت خواهد کرد.

۱۰- دولت جمهوری اسلامی ایران برای بسیج و هماهنگی کمک های جمهوری اسلامی ایران به مرکز، کارگروه یا مرجع ملی صلاحیتداری را تعیین خواهد کرد.

ماده ۸: شرکت کنندگان در جلسات و فعالیت های سازمان یافته توسط مرکز

۱- حضور در جلسات و فعالیت های سازمان یافته توسط مرکز برای شرکت کنندگان تعیین شده از سوی کانون های ملی کنوانسیون بازل اعضائی که مرکز به آنها ارائه خدمت می کند، آزاد است.

۲- هر عضو دیگر، دولت ها، سازمان های غیردولتی، واحدها، سازمان های بخش خصوصی، مؤسسات علمی یا سایر سازمان ها می توانند با موافقت کارگروه راهبردی به جلساتی که مرکز تشکیل می دهد، دعوت شوند.

ماده ۹: زبان کاری، قواعد و روش کاری مرکز

۱- زبان کاری مرکز برای انجام نقش منطقه ای آن، انگلیسی خواهد بود.

۲- در جلساتی که مرکز تشکیل می دهد، قواعد و روش های کاری کنفرانس اعضاء کنوانسیون بازل، با اعمال تغییرات لازم انجام خواهد شد.

۳- مکاتبات میان مرکز و دبیرخانه به زبان انگلیسی خواهد بود.

ماده ۱۰: منابع و کمک های مالی

۱- منابع مالی مرکز شامل موارد زیر خواهد بود:

الف) کمک مالی صندوق امانی کنوانسیون بازل، طبق تصمیمات مربوط کنفرانس اعضاء کنوانسیون بازل و در صورت موجود بودن منابع در صندوق های امانی.

ب) کمک های مالی داوطلبانه اعضائی که مرکز به آنها ارائه خدمت می کند.

پ) وجوهی که مستقیماً از سایر اعضای کشورهای غیر عضو، صنایع، مؤسسات تحقیقاتی، بنیادها، سازمان ملل متحد، سایر نهادها و سازمان‌های ملی و بین‌المللی مربوط و غیره دریافت شده است با رعایت شرایط قید شده در این موافقتنامه چارچوب.

ت) وجوهی که بابت خدمات ارائه شده بوسیله مرکز دریافت شده است.

ث) وجوهی که دولت طبق ماده (۱۱) این موافقتنامه تأمین می‌کند.

ج) سایر وجوهی که با حسن نیت توسط مرکز دریافت می‌شود.

۲- مرکز می‌تواند کمک‌های غیرنقدی را نیز دریافت کند.

۳- کنفرانس اعضای کنوانسیون بازل در هر نشست، وضعیت مالی مرکز را آن‌طور که مدیر از طریق دبیرخانه ارائه نموده است، بررسی و توصیه‌های مقتضی را به مرکز ارائه خواهد نمود.

۴- پذیرش هرگونه کمک مالی داوطلبانه یا بلاعوض، اعم از نقدی یا غیرنقدی، توسط مرکز در هر مورد منوط به موافقت مکتوب و صریح دبیرخانه بنا به توصیه مدیر مرکز برای جلوگیری از تداخل منافع میان اهداف کنوانسیون بازل و هبه‌کنندگان خواهد بود.

۵- منابع مالی که از صندوق امانی کنوانسیون بازل برای مرکز تأمین شده‌اند، در حسابی به نام مرکز، در بانکی در جمهوری اسلامی ایران به پول رایجی که باید با آن حواله شود نگهداری خواهد شد. این منابع جهت اجراء برنامه کار مرکز طبق اسناد پروژه‌ای که مرکز و برنامه زیست‌محیطی سازمان ملل متحد یا دبیرخانه بدان منظور امضاء کرده‌اند، در دسترس مرکز خواهد بود.

۶- مرکز و دبیرخانه می‌توانند به صورت مجزا یا مشترک، از منابعی غیر از صندوق امانی کنوانسیون بازل، در صدد دریافت حمایت نقدی یا غیرنقدی دیگر برای مرکز باشند.

۷- هزینه فعالیت‌های غیرمرتبط با نقش منطقه‌ای مرکز، منحصرأ از وجوهی که دولت تأمین کرده است، پرداخت خواهد شد.

۸- هر دو سال یک بار، حسابرسی که به طور مشترک توسط کار گروه راهبردی و دبیرخانه انتخاب می‌شود، فعالیت‌ها و حساب‌های مرکز را به طور مستقل بررسی خواهد کرد. طی سی روز پس از اتمام بررسی موضوع بند فوق، گزارشی از این بررسی به کارگروه راهبردی و دبیرخانه ارائه خواهد شد.

ماده ۱۱: کمک مالی دولت میزبان دولت تسهیلات کافی و رایگان برای مرکز و کارکنان مورد نیاز برای کارکرد مؤثر آن از جمله ساختمان مناسب، دفتری استاندارد و وسایل ارتباط راه دور را فراهم خواهد کرد. تسهیلات مزبور منحصر به موارد یاد شده نمی‌باشد. دولت مسئول حفظ و نگهداری به موقع و مناسب ساختمان خواهد بود و همان طور که در پیوست شماره (۲) این موافقتنامه تعیین شده است، برای هزینه‌های عملیاتی مرکز، کمک‌های مالی و غیرنقدی را فراهم خواهد نمود.

ماده ۱۲: کارمندان، کارمندان بین‌المللی، مشاوران و کارشناسان مرکز:

۱- مرکز دارای مدیری تمام وقت و کارمندانی خواهد بود که ممکن است برای اجراء مؤثر و کارآمد نقش منطقه‌ای آن لازم باشد.

۲- مدیر می‌تواند تبعه جمهوری اسلامی ایران باشد که دولت با مشورت دبیرخانه وی را برای دوره‌ای و براساس شرایطی که میان دولت و دبیرخانه توافق شده است، منصوب خواهد نمود.

۳- مدیر، متصدی ریاست اداری مرکز خواهد بود و با رعایت مفاد این موافقتنامه مسئولیت کلی تمام فعالیت‌ها و اداره مرکز را برعهده خواهد داشت.

۴- پرداخت حقوق مدیر و کارکنان از محل بخشی از کمک مالی که دولت (همان‌گونه که در پیوست شماره ۲ این موافقتنامه تعیین شده) برای هزینه‌های عملیاتی مرکز ارائه کرده است، تأمین خواهد شد. چنانچه کنفرانس اعضاء کنوانسیون بازل تصویب نماید، سهمی از حقوق مدیر را اعضاء ذی‌نفع کنوانسیون بازل می‌توانند تأمین کنند.

۵- کارمندانی که حقوق آن‌ها را دولت پرداخت می‌کند توسط مدیر منصوب خواهند شد.

۶- کارمندان بین‌المللی مرکز که حقوق آنها را صندوق امانی کنوانسیون بازل طبق تصمیمات کنفرانس اعضاء کنوانسیون بازل پرداخت می‌کند، توسط مدیر با مشورت دبیرخانه منصوب خواهند شد. کارمندان بین‌المللی از میان متقاضیان واجد شرایطی انتخاب خواهند شد که به آگهی‌های مشاغل بلاتصدی که بوسیله مدیر و دبیرخانه به طور مشترک تهیه و توسط دبیرخانه به کانون‌های ملی کنوانسیون بازل ارسال شده است، پاسخ داده‌اند.

۷- مشاوران و کارشناسان مرکز که حقوق آنها از صندوق امانی کنوانسیون بازل پرداخت می‌گردد توسط مدیر با مشورت دبیرخانه انتخاب و منصوب خواهند شد.

ماده ۱۳: وظائف، تکالیف و مسؤولیت‌های مدیر

برای تضمین نقش منطقه‌ای مرکز، مدیر از جمله موارد زیر را انجام خواهد داد:

الف) اداره مرکز و برنامه‌های آن، به منظور تضمین ایفای نقش منطقه‌ای مرکز، طبق مفاد مرتبط کنوانسیون بازل و تصمیمات مربوط کنفرانس اعضاء.
ب) تهیه طرح کاری مرکز و ارائه آن به کارگروه راهبردی برای بررسی و تأیید آن.

پ) ارائه خدمت به اعتبار سمت و مقام خود به عنوان عضو و دبیر کارگروه راهبردی.

ت) ارائه گزارش اجراء فعالیت‌های ذکر شده در طرح کاری از طریق دبیرخانه به کنفرانس اعضاء کنوانسیون بازل.

ث) انتصاب کارمندان ملی و بین‌المللی، مشاوران و کارشناسان مرکز طبق مفاد ماده (۱۲) فوق.

ج) تهیه و اجراء راهبردهایی برای حصول اطمینان از تأمین مالی مقتضی برای برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمانی مرکز در رابطه با نقش منطقه‌ای آن.

چ) با در نظر داشتن اهداف مرکز و نقش منطقه‌ای آن، سازماندهی تمام مسائل مربوط به تهیه و انتشار مطالبی که مرکز تهیه کرده است.

ح) انجام سایر وظایفی که ممکن است براساس تصمیمات مربوط کنفرانس اعضاء کنوانسیون بازل مقرر شده باشد.

ماده ۱۴: مزایا و مصونیت‌ها

۱- نمایندگان اعضاء کنوانسیون بازل که در جلسات و سایر فعالیت‌های سازمان یافته مرکز در قلمرو جمهوری اسلامی ایران شرکت می‌نمایند، از مزایا و مصونیت‌هایی برابر با موارد پیش‌بینی شده در ماده (۴) کنوانسیون عمومی برخوردار خواهند شد.

۲- مقامات رسمی سازمان ملل متحد که برای کمک به مرکز یا جهت شرکت در جلسات و سایر فعالیت‌های مرکز مأموریت دارند، از مزایا،

مصونیت‌ها، معافیت‌ها و تسهیلات پیش‌بینی شده در مواد (۵) و (۷) کنوانسیون عمومی برخوردار خواهند شد.

۳- کارمندان بین‌المللی از مزایا، مصونیت‌ها، معافیت‌ها و تسهیلاتی برابر با موارد پیش‌بینی شده در مواد (۵)، (۶) و (۷) کنوانسیون عمومی برخوردار خواهند شد.

۴- کارشناسان و مشاورانی که به صورت بین‌المللی استخدام شده‌اند از مزایا، مصونیت‌ها، معافیت‌ها و تسهیلاتی برابر با موارد پیش‌بینی شده در مواد (۶) و (۷) کنوانسیون عمومی برخوردار خواهند شد.

۵- مشاوران و کارشناسانی که برای کمک به مرکز یا شرکت در جلسات و سایر فعالیت‌های مرکز مأموریت دارند، از مزایا، مصونیت‌ها، معافیت‌ها و تسهیلاتی برابر با موارد پیش‌بینی شده در مواد (۶) و (۷) کنوانسیون عمومی برخوردار خواهند شد.

۶- نمایندگان آژانس‌های تخصصی و مقامات رسمی آن‌ها که در جلسات و سایر فعالیت‌های سازمان یافته مرکز در قلمرو جمهوری اسلامی ایران شرکت می‌کنند، در صورت اقتضاء از مزایا و مصونیت‌ها پیش‌بینی شده در کنوانسیون ۱۹۴۷ میلادی (۱۳۲۶ هجری شمسی) درباره مزایا و مصونیت‌های آژانس‌های تخصصی برخوردار خواهند شد.

۷- کلیه شرکت‌کنندگان در جلسات و فعالیت‌های مرتبط با نقش منطقه‌ای مرکز، از مصونیت رعایت تشریفات قانونی نسبت به گفتار، اعم از شفاهی یا کتبی و هر عملی که در ارتباط با مشارکت‌شان در چنین جلسات و فعالیت‌هایی انجام داده‌اند برخوردار خواهند شد.

۸- دولت اقدامات مقتضی را اتخاذ خواهد کرد تا اطمینان حاصل شود که ورود تمامی افراد موضوع بندهای (۱) تا (۷) فوق به جمهوری اسلامی ایران و خروج آن‌ها بدون تأخیر انجام می‌شود. ویزا و مجوز ورود و خروج در صورتی که مقرر شده باشد به صورت رایگان و هرچه سریعتر به آن‌ها ارائه خواهد شد.

۹- به کارمندان ملی مرکز، تسهیلات مقتضی و ضروری برای انجام مستقل وظایف آن‌ها برای مرکز که در ارتباط با نقش منطقه‌ای آن می‌باشد، اعطاء خواهد شد.

۱۰- میهمانان عالی‌رتبه‌ای که برای شرکت در جلسات و سایر فعالیت‌های مرکز رسماً دعوت شده‌اند، به جلسات، نواحی فعالیت و ساختمان مرکز دستیابی نامحدود خواهند داشت.

ماده ۱۵: دارایی، وجوه و سرمایه‌های مرکز

۱- دارایی، وجوه و سرمایه‌های مرکز که از سوی برنامه زیست‌محیطی سازمان ملل متحد، نگهداری و اداره می‌شود و مواردی که از طرف اعضا کنوانسیون بازل نگهداری و اداره می‌شوند، هر جا که واقع شده باشد و نزد هر شخصی که نگهداری می‌شود از مزایا، مصونیت‌ها، معافیت‌ها و تسهیلاتی برابر با موارد پیش‌بینی شده در ماده (۲) کنوانسیون عمومی برخوردار خواهد شد.

۲- وجوه، دارایی‌ها، وجوه و سرمایه‌هایی که براساس سند پروژه امضاء شده میان مرکز و برنامه زیست‌محیطی سازمان ملل متحد، یا میان مرکز و دبیرخانه، برای اجراء نقش منطقه‌ای مرکز به آن منتقل شده است، از مزایا و مصونیت‌ها، معافیت‌ها و تسهیلاتی برابر با موارد پیش‌بینی شده در ماده (۲) کنوانسیون عمومی برخوردار خواهد شد.

ماده ۱۶: مسؤولیت سازمان ملل متحد، برنامه زیست‌محیطی سازمان ملل متحد، کنفرانس اعضا کنوانسیون بازل و دبیرخانه یا مقامات رسمی آنها مسؤول رسیدگی به هرگونه اقدام قانونی، ادعا یا درخواست دیگر ناشی یا منتسب به عملیات مرکز به موجب این موافقتنامه که ممکن است توسط طرف‌های ثالث نزد آنها مطرح شود، نخواهند بود. سازمان ملل متحد، برنامه زیست‌محیطی سازمان ملل متحد، کنفرانس اعضا کنوانسیون بازل و دبیرخانه یا مقامات رسمی آنها در مورد هرگونه اقدام حقوقی، ادعا یا درخواست دیگر مزبور، جز در صورتی که مسؤولیت یا ادعای ویژه‌ای به علت تقصیر سنگین یا تخلف عمدی ایجاد شده‌باشد، مسؤولیتی نخواهند داشت.

ماده ۱۷: حل و فصل اختلافات

۱- دبیرخانه و دولت تلاش خواهند کرد هر اختلاف راجع به تفسیر یا اجراء این موافقتنامه را از طریق مذاکره یا هر راه مسالمت‌آمیز دیگر مورد توافق که طبق موارد پیش‌بینی شده در ماده (۸) کنوانسیون عمومی است، حل و فصل کنند.

۲- دولت روش‌های مناسب حل و فصل اختلافات ناشی از قراردادها و سایر اختلافات مربوط به حقوق خصوصی که مرکز یک طرف آن است یا

اختلافاتی که یک مأمور مرکز درگیر آن است و به دلیل سمت اداری خود از مصونیت برخوردار است ولی این مصونیت اسقاط نشده است را پیش‌بینی خواهد کرد. هرگونه اختلافات تجاری ناشی از این موافقتنامه یا طبق آن یا به علت تخلف از آن جز در صورتی که با مذاکره مستقیم حل و فصل نشود، طبق قواعد داوری کمیسیون حقوق تجارت بین‌الملل سازمان ملل متحد به گونه‌ای که در حال حاضر معتبر می‌باشد رفع خواهد شد. رأی داوری صادره در نتیجه این داوری، به‌عنوان حکم قطعی اختلاف یا دعوی مزبور، برای طرف‌ها الزام‌آور خواهد بود.

ماده ۱۸: وضعیت پیوست‌های موافقتنامه

پیوست‌ها جزء لاینفک این موافقتنامه را تشکیل می‌دهد.

ماده ۱۹: لازم‌الاجراء شدن، دوره اعتبار، اصلاح و خاتمه موافقتنامه چارچوب

۱- این موافقتنامه بین دولت و دبیرخانه امضاء خواهد شد و از تاریخ تنفیذ و تصویب مراجع مربوط در جمهوری اسلامی ایران لازم‌الاجراء خواهد شد و پس از آن برای یک دوره اولیه پنج‌ساله معتبر خواهد بود. دولت، دبیرخانه را بدون تأخیر از اتمام مراحل تنفیذ و تصویب این موافقتنامه توسط مراجع مربوط آگاه خواهد کرد.

۲- موافقتنامه به طور خودکار برای دوره پنج‌ساله بعدی تمدید خواهد شد مگر آن که یک یا هر دو طرف بخواهند به آن خاتمه دهند و اطلاعیه‌ای را کتبی به گونه‌ای که به موجب بند (۳) زیر تعیین شده است، به طرف دیگر ارائه نمایند.

۳- هر طرف می‌تواند با ارائه اطلاعیه‌کتبی به طرف دیگر شش ماه قبل از تاریخ پیش‌بینی شده خاتمه اولیه، این موافقتنامه را فسخ نماید.

۴- موافقتنامه در صورت فسخ، برای دوره‌ای یک ساله جهت توقف منظم فعالیت‌های آن به قوت خود باقی می‌ماند. این دوره زمانی عملکرد، اصطلاحاً «دوره عبور» نامیده خواهد شد و از تاریخ خاتمه اولیه، شرایط موافقتنامه بر آن حاکم خواهد بود مگر این که طرف‌ها به گونه‌ای دیگر توافق نمایند. از مرکز خواسته خواهد شد تا گزارش کاملی در مورد فعالیت‌های مالی و غیره مرکز را به طرف‌ها ارائه کند در صورتی که در پایان دوره عبور، مبلغی از وجوه ارائه شده بوسیله دولت نزد مرکز باقی مانده باشد، وجوه مزبور برای تسویه حساب خاتمه قرارداد کارمندان و در صورتی که موارد مزبور قبلاً انجام شده باشد

برای مقاصد دیگری که طرف‌ها ممکن است به صورت کتبی توافق کنند هزینه خواهد شد.

۵- با رعایت بند (۶) زیر، هیچ تغییر یا اصلاحی در این موافقتنامه از جمله پیوست‌های آن مگر با توافق قبلی مکتوب میان طرف‌ها اعمال نخواهد شد.

۶- پیوست شماره (۳) می‌تواند از طریق اطلاعیه مکتوب مدیر مرکز به دبیرخانه به روز درآید. این اطلاعیه منضم به تصویر تقاضای مکتوب طرف مربوط خواهد بود که توسط مرکز ابلاغ خواهد شد.

۷- مرکز، این موافقتنامه یا هر بخشی از آن یا هرگونه حقوق، دعاوی یا تعهدات مرکز به موجب این موافقتنامه را جز با موافقت مکتوب قبلی دبیرخانه تفویض یا منتقل نمی‌کند، گرو نمی‌گذارد، به پیمانکار فرعی واگذار نمی‌کند یا به گونه دیگر واگذار نمی‌نماید.

برای گواهی مراتب بالا، امضاءکنندگان زیر که به‌طور مقتضی مجاز می‌باشند این، موافقتنامه را امضاء کرده‌اند.

این موافقتنامه در تهران در تاریخ ۱۳۸۴/۵/۵ هجری شمسی برابر با ۲۷ ژوئیه ۲۰۰۵ میلادی در دو نسخه به زبان انگلیسی تنظیم شده و هر دو متن به‌طور برابر معتبر هستند.

پیوست شماره (۱)

وظایف اساسی مراکز منطقه‌ای کنوانسیون بازل نقش مراکز، کمک به کشورهای در حال توسعه و کشورهای دارای اقتصاد در حال گذر در منطقه خودشان، از طریق ظرفیت‌سازی برای مدیریت صحیح زیست محیطی برای نیل به انجام کامل اهداف کنوانسیون می‌باشد.

توصیف وظایف اساسی مراکز به شرح زیر می‌باشد:

۱- آموزش ۲- انتقال فناوری ۳- اطلاع رسانی ۴- مشاوره ۵- ارتقاء سطح آگاهی.

توضیح وظایف اساسی مراکز به شرح زیر می‌باشد:

الف) توسعه و انجام برنامه‌های آموزشی، کارگاه‌های آموزشی، هم‌اندیشی‌ها و پروژه‌های مرتبط در زمینه مدیریت صحیح زیست محیطی مواد زائد خطرناک، انتقال فناوری مناسب زیست محیطی و کاهش تولید پسماند خطرناک با تأکید خاص بر آموزش مربیان و تشویق تصویب و اجراء کنوانسیون بازل و اسناد آن.

(ب) شناسایی، توسعه و تقویت راه‌کارهایی برای انتقال فناوری در زمینه مدیریت صحیح زیست‌محیطی مواد زائد خطرناک یا کاهش این مواد در منطقه. (پ) گردآوری، ارزیابی و انتشار اطلاعات در زمینه مواد زائد خطرناک و سایر پسماندها بین کشورهای عضو منطقه و دبیرخانه.

(ت) جمع‌آوری اطلاعات درباره فناوری‌های جدید یا ثابت شده مناسب زیست‌محیطی و دانش مرتبط با مدیریت صحیح زیست‌محیطی و کاهش تولید پسماندهای خطرناک و سایر پسماندها و انتشار این اطلاعات بین کشورهای عضو منطقه بنا به تقاضای آنها.

(ث) برقراری و حفظ تبادل منظم اطلاعات مربوط به مقررات کنوانسیون بازل و ایجاد شبکه در سطوح ملی و منطقه‌ای.

(ج) تشکیل جلسات، محافل علمی و مأموریت‌های میدانی که برای انجام این اهداف در منطقه مفید می‌باشد.

(چ) ارائه کمک و توصیه به اعضاء و کشورهای غیرعضو منطقه بنا به تقاضای آنها در خصوص مسائل مربوط به مدیریت صحیح زیست‌محیطی یا کاهش پسماندهای خطرناک، اجراء مقررات کنوانسیون بازل و سایر مسائل مرتبط.

(ح) ارتقاء سطح آگاهی عمومی.

(خ) تشویق بهترین راه‌کارها، رویه‌ها و روش‌شناسی‌ها برای مدیریت صحیح زیست‌محیطی و کاهش تولید پسماندهای خطرناک و سایر پسماندها به عنوان مثال از طریق مطالعه موردی و پروژه‌های آزمایشی.

(د) همکاری با سازمان ملل متحد و نهادهای آن به‌ویژه برنامه زیست‌محیطی سازمان ملل متحد و آژانس‌های تخصصی و سایر سازمان‌های بین‌دولتی مربوط، صنایع و سازمان‌های غیردولتی و در صورت اقتضاء سایر مؤسسات به منظور هماهنگ کردن فعالیت‌ها و توسعه و اجراء پروژه‌های مشترک مربوط، به مفاد کنوانسیون بازل و توسعه هم‌افزایی‌ها در صورت اقتضاء با سایر موافقتنامه‌های چندجانبه زیست‌محیطی.

(ذ) توسعه راهبرد پایایی مالی خود در راهبرد کلی مالی مصوب طرف‌ها.

(ر) همکاری در بسیج منابع انسانی، مالی و مادی به منظور برآورد کردن نیازهای فوری عضو (اعضاء) منطقه در مواجهه با حوادث یا سوانحی که از طریق منابع عضو (اعضاء) مربوط قابل رفع نمی‌باشد.

ز) انجام هرگونه وظیفه دیگری که به موجب تصمیمات مربوط کنفرانس
اعضاء کنوانسیون بازل یا اعضاء منطقه طبق تصمیمات مزبور به آن محول شده
است.

پیوست شماره ۲

کمک‌های دولت جمهوری اسلامی ایران
دولت کمک‌هایی را به ارزش ۵۰۰,۰۰۰ دلار امریکا به صورت نقدی و
غیرنقدی برای فعالیت مرکز برای پنج سال اول از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این
موافقتنامه ارائه خواهد کرد که شامل موارد زیر خواهد بود:
الف) کارکنان مدیر مرکز، تمام وقت، منشی مدیر، تمام وقت.
ب) ساختمان و خدمات فضای اداری، دارای اسباب و اثاثیه به مساحت
۶۱/۵ مترمربع.

وسایل اداری: کامپیوترهایی به همراه دستگاه‌های تصویربرداری، چاپگر و
غیره.

وسایل ارتباط راه دور و خدماتی: تلفن‌ها، تلکس.
وسایل سمعی بصری: پروژکتور با صفحه نمایش کریستال مایع، اورهد و
غیره و حفظ و نگهداری فضای اداری و وسایل آن.
دولت تعهد می‌کند مقدمات تهیه اتاق‌های جلسات و سایر فضاها و
تجهیزات اداری را در صورتی که برای فعالیت‌های مرکز ضروری باشد نیز
فراهم آورد.

پیوست شماره ۳

کشورهایی که مرکز به آن‌ها ارائه خدمت می‌کند:
۱- جمهوری مردمی بنگلادش ۲- جمهوری اسلامی ایران ۳- جمهوری
مالدیو ۴- پادشاهی نپال ۵- جمهوری اسلامی پاکستان
قانون فوق مشتمل بر ماده واحده منضم به متن موافقتنامه شامل مقدمه و
نوزده ماده و سه پیوست در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ سی‌ام مرداد ماه
یکهزار و سیصد و هشتاد و شش مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ
۱۳۸۶/۶/۱۲ به تأیید شورای نگهبان رسید.

غلامعلی حدادعادل - رئیس مجلس شورای اسلامی

تاریخ تصویب: ۱۳۸۷/۰۲/۳۱
مرجع تصویب: مجلس شورای اسلامی

بند ج ماده ۲ از قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور

ماده ۲: مدیریت بحران شامل چهار مرحله به شرح زیر است:

(الف) پیشگیری: مجموعه اقداماتی است که با هدف جلوگیری از وقوع حوادث و یا کاهش آثار زیانبار آن، سطح خطرپذیری جامعه را ارزیابی نموده و با مطالعات و اقدامات لازم سطح آن را تا حد قابل قبول کاهش می‌دهد.

(ب) آمادگی: مجموعه اقداماتی است که توانایی جامعه را در انجام مراحل مختلف مدیریت بحران افزایش می‌دهد که شامل جمع‌آوری اطلاعات، برنامه‌ریزی، سازماندهی، ایجاد ساختارهای مدیریتی، آموزش، تأمین منابع و امکانات، تمرین و مانور است.

(ج) مقابله: انجام اقدامات و ارائه خدمات اضطراری به دنبال وقوع بحران است که با هدف نجات جان و مال انسانها، تأمین رفاه نسبی برای آنها و جلوگیری از گسترش خسارات انجام می‌شود.

عملیات مقابله شامل اطلاع‌رسانی، هشدار، جست و جو، نجات و امداد، بهداشت، درمان، تأمین امنیت، ترابری، ارتباطات، فوریت‌های پزشکی، تدفین، دفع پسماندها، مهار آتش، کنترل مواد خطرناک، سوخت‌رسانی، برقراری شریانهای حیاتی و سایر خدمات اضطراری ذیربط است.

(د) بازسازی و بازتوانی: بازسازی شامل کلیه اقدامات لازم و ضروری پس از وقوع بحران است که برای بازگرداندن وضعیت عادی به مناطق آسیب‌دیده با در نظر گرفتن ویژگیهای توسعه پایدار، ضوابط ایمنی، مشارکتهای مردمی و مسائل فرهنگی، تاریخی، اجتماعی منطقه آسیب‌دیده انجام می‌گیرد. بازتوانی نیز شامل مجموعه اقداماتی است که جهت بازگرداندن شرایط جسمی، روحی و روانی و اجتماعی آسیب‌دیدگان به حالت طبیعی به انجام می‌رسد.

فصل سوم

مصوبات هیأت وزیران

تاریخ تصویب: ۱۳۷۱/۰۴/۲۴
مرجع تصویب: هیأت وزیران

ماده ۱۲ از آیین نامه بهداشت محیط

ماده ۱۲: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از طریق شبکه‌های بهداشت، درمانی و خانه‌های بهداشت در روستاها ضمن آموزش گسترده با بسیج مردم و جلب همکاری بین بخشی در زمینه مسائل بهداشت محیطی از قبیل جمع‌آوری، حمل و دفع بهداشتی زباله، دفع بهداشتی مدفوع و کود حیوانی، بهسازی معابر و جداسازی محل نگهداری دام و پرندگان از محل سکونت، نظارت و پیگیری لازم را معمول داشته، همچنین در جهت بهسازی منابع و کنترل کیفی آب آشامیدنی، جمع‌آوری و دفع بهداشتی فاضلاب‌ها، کنترل اماکن عمومی و مراکز تهیه، توزیع، نگهداری و فروش مواد غذایی اقدام نماید.

تاریخ تصویب: ۱۳۷۸/۰۶/۱۴

مرجع تصویب: هیأت وزیران

ماده ۹ از آیین‌نامه اجرایی کنترل و نظارت بهداشتی

بر سموم و مواد شیمیایی

ماده ۹: کلیه کارخانجات، کارگاه‌ها و مراکز درمانی و صنفی و کلیه اشخاصی که به امر خرید یا استفاده از سموم و مواد شیمیایی اشتغال دارند، موظفند ظروف خالی شده آن‌ها را به نحو مناسب و با رعایت ضوابط زیست محیطی منهدم یا دفع نمایند.

تبصره ۱: تولید کنندگان سموم و مواد شیمیایی موظفند هشدارهای لازم را در مورد خطرات استفاده مجدد از ظروف و مواد شیمیایی بر روی برچسب آن‌ها قید نمایند.

تبصره ۲: کلیه فروشندگان و عرضه کنندگان سموم و مواد شیمیایی مکلفند از فروش آن دسته از سموم و مواد شیمیایی که فاقد هشدارهای لازم بر روی برچسب آن‌ها باشند خودداری نمایند. مراجع ذیربط موظف به نظارت بر اجرای این تبصره می‌باشند.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۰/۱۲/۲۲
مرجع تصویب: هیأت وزیران

آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک^۱

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۲ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۶۸۸/۱۱ مورخ ۱۳۷۸/۰۷/۲۶ وزارت راه و ترابری و به استناد ماده (۱۴) اصلاحی قانون رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی مصوب ۱۳۷۶، آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک را به شرح زیر تصویب نمود:

فصل اول: کلیات و تعاریف

ماده ۱: اصطلاحات به کار رفته در این آیین نامه به شرح زیر تعریف می‌شوند:

الف) متصدی حمل و نقل: منظور از متصدی حمل و نقل در این آیین نامه، کلیه شرکتها و مؤسسات حمل و نقل، سازمانها، کارخانجات و... اعم ازدولتی و غیر دولتی می‌باشند که به حمل و نقل محمولات خطرناک (تولیدات یا مواد اولیه) مبادرت می‌ورزند:

ب) مواد خطرناک: موادی که نسبت به بهداشت یا سلامتی انسان، حیوان و محیط زیست ذاتاً خطرزا بوده و مشمول یکی از طبقه بندی‌های نه گانه زیر می‌باشند:

- ۱- طبقه یک: این طبقه به سه دسته تقسیم بندی می‌شود:
 - ۱-۱- مواد و محصولات منفجره.
 - ۱-۲- محصولات و کالاهایی که با مواد منفجره انباشته گردیده‌اند.
 - ۱-۳- محصولات و کالاهایی که ایجاد آتش سوزی و احتراق می‌نمایند.
- ۲- طبقه دو: این طبقه مشتمل است بر گازهای تحت فشار مایع نشده و گازهای نامحلول تحت فشار.
- ۳- طبقه سه: این طبقه مشتمل است بر مایعات قابل اشتعال.

۱- به موجب مصوبات مورخ ۱۳۸۳/۸/۱۳ و ۱۳۸۴/۶/۳۰ از سوی هیأت وزیران اصلاح شده است.

- ۴- طبقه چهار: این طبقه به سه دسته تقسیم بندی می شود:
- ۴-۱- جامدات قابل اشتعال.
- ۴-۲- موادی که دارای قابلیت آتش سوزی و آتش افروزی خود به خود می باشند.
- ۴-۳- موادی که بر اثر تماس با آب یا مجاور با رطوبت، گازهای قابل اشتعال تولید می کنند.
- ۵- طبقه پنج: این طبقه به دو دسته تقسیم بندی می شود:
- ۵-۱- موادی که باعث ایجاد زنگ زدگی می شوند.
- ۵-۲- پراکسیدهای آلی
- ۶- طبقه شش: محصولات سمی
- ۶-۱- مواد و محصولات متعفن که باعث ایجاد و نشر بیماری های عفونی می گردند.
- ۷- طبقه هفت: مواد رادیواکتیو
- ۸- طبقه هشت: مواد خورنده و اسیدها
- ۹- طبقه نه: مواد و محصولات خطرناک متفرقه
- فهرست و اقسام مواد خطرناک که تحت هر یک از طبقات نه گانه فوق قرار می گیرند در زمینه «ز» این آیین نامه آمده است. همچنین در میان مواد خطرناک موضوع طبقات ۲ و ۴ موادی وجود دارند که از حیث اهمیت خطر و نحوه حمل، علاوه بر مقررات کلی دارای شرایط خاصی هستند که شرح هر یک از طبقات مذکور به ترتیب در ضمیمه «ح» و «ط» این آیین نامه آمده است.
- ماده ۲:** انجام هر گونه عملیات حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک از نقطه ای به نقطه دیگر در داخل کشور مستلزم رعایت مقررات و ضوابط مندرج در این آیین نامه می باشد:
- تبصره:** برنامه زمان بندی و مراحل اجرای مفاد آیین نامه به شرح زیر است:
- ۱- کلیه شرایط و ضوابط مربوط به فصول اول و دوم این آیین نامه در خصوص کلیات و مقررات مربوط به عملیات بارگیری، حمل و نقل و باراندازی مواد خطرناک پس از تصویب آیین نامه لازم الاجراء می باشد.
- ۲- کلیه شرایط و ضوابط فصل سوم آیین نامه در خصوص مقررات مربوط به وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک حداکثر تا یک سال پس از تاریخ تصویب آیین نامه لازم الاجراء می باشد. با وجود این مهلت رعایت مقررات

مربوط به فصل سوم برای وسایل نقلیه حامل مواد سوختی در کشور ۲ سال پس از تصویب آیین‌نامه است.

۳- کلیه شرایط و ضوابط فصل چهارم این آیین‌نامه در خصوص مقررات مربوط به راننده و کمک راننده وسایل نقلیه حداکثر تا شش ماه پس از تاریخ تصویب آیین‌نامه لازم الاجراء می‌باشد و کلیه متصدیان حمل و نقل موظفند ظرف مدت یاد شده اقدامات لازم را برای اجرای آن به عمل آورند.

ماده ۳: (اصلاحی ۱۳۸۳/۸/۱۳) راننده وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک باید همواره، حین عملیات حمل و نقل کالای خطرناک اسناد مربوط به خصوصیات و نحوه حمل این‌گونه کالاها را وفق ضمیمه «ب» این آیین‌نامه در اختیار داشته باشد تا هنگام درخواست مقامات ذیصلاح ارائه نماید.

تبصره: (الحاقی ۱۳۸۳/۸/۱۳) در موارد حمل و نقل فرآورده‌های نفتی، فرم طراحی شده توسط شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی مشروط به درج موارد اطلاعات مربوط، به عنوان ضمیمه «ب» موضوع این ماده تلقی شده و ارائه فرم یادشده به ضمیمه بارنامه مربوط توسط راننده وسیله نقلیه حامل فرآورده‌های نفتی کفایت می‌کند.

ماده ۴: وسایل حمل و نقل حامل مواد و محمولات خطرناک باید در حین عملیات حمل و نقل کلیه نشانه‌ها و علائم مندرج در ضمیمه «الف» این آیین‌نامه را دارا باشند.

تبصره: (الحاقی ۱۳۸۳/۸/۱۳) به شرکت‌های حمل و نقل مهلت داده می‌شود تا نسبت به فراهم نمودن زمینه اجرای مفاد این ماده در خصوص حمل و نقل فرآورده‌های نفتی تا پایان سال ۱۳۸۳ اقدام نمایند.

ماده ۵: فرستنده کالا و محصول خطرناک مکلف است پیش از تنظیم قرارداد حمل و نقل کالا، طی اظهارنامه‌ای مطابق فرم پیوست شماره یک از ضمیمه «ب» متصدی حمل و نقل را از خطرناک بودن محموله و همچنین نوع خطر و اقدامات احتیاطی که باید در حین حمل و نقل کالای موصوف به عمل آید، مطلع نماید.

تبصره: چنانچه متصدی حمل و نقل از وجود کالای خطرناک آگاه نشده باشد، پس از وقوف به موضوع باید با هماهنگی سازمان حفاظت محیط زیست یا واحدهای تابعه آن و کسب اجازه مدعی‌العموم حوزه قضایی محل توقف نسبت به تخلیه محموله اقدام نموده یا به محل بارگیری عودت نماید. در این

شرایط صاحب کالا مطابق قوانین و مقررات موجود مسئول جبران کلیه خسارت‌ها و هزینه‌هایی است که از تحویل چنین کالایی به متصدی حمل و نقل، شخص ثالث یا دولت وارد گردیده است.

ماده ۶: در صورت عدم رعایت ضوابط و دستورالعمل‌های مندرج در این آیین‌نامه با تخلفات به شرح زیر برخورد خواهد شد:

الف) مؤسسات و شرکت‌های حمل و نقل جاده‌ای براساس ماده ۱۳ مقررات و آیین‌نامه حمل و نقل بار و مسافر و مدت لغو پروانه فعالیت و تعطیلی شرکت‌ها و مؤسسات حمل و نقل جاده‌ای موضوع ماده ۱۴ اصلاحیه قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی.

ب) رانندگان وسایل نقلیه براساس جداول جرایم رانندگی موضوع ماده ۲ قانون نحوه رسیدگی بر تخلفات و اخذ جرایم رانندگی.

فصل دوم: مقررات مربوط به عملیات بارگیری، حمل و نقل و باراندازی مواد و

محمولات خطرناک

ماده ۷: چنانچه متصدی حمل و نقل قصد حمل مواد خطرناک را دارد که در طبقه بندی مواد خطرناک تحت طبقات ۱، ۶، ۸ و ۹ شناسایی گردیده‌اند مکلف است جهت هماهنگی و تعیین مسیر مجاز تردد از مبدأ به مقصد و با اولویت جاده‌های خارج از شهرها به «سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای» یا سازمان‌های تابعه مراجعه و ضمن ارائه درخواست کتبی به همراه اظهارنامه صاحب کالا، مجوز و مسیر عبور مواد خطرناک را دریافت نماید.

تبصره: «سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای» می‌تواند مجوز عبور و مسیر حمل و نقل بعضی از مواد خطرناک را به صورت مدت دار ارائه نماید.

ماده ۸: وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک صرف نظر از وزن و حجم محموله فقط در ساعات روز مجاز به تردد در جاده‌های کشور خواهد بود و باید قبل از پایان روز در پارکینگ مناسب توقف و تا آغاز روز بعد از حرکت خودداری کند. در صورت لزوم «سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای» نقشه مسیری را که وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک برای رسیدن به مقصد باید طی کند و توقف‌های غیراضطراری بین راه در آن پیش بینی شده است را در اختیار متصدیان حمل و نقل قرار خواهد داد و راننده مکلف است وسیله نقلیه را در مسیر تعیین شده هدایت کند. در نقشه مورد بحث سعی خواهد شد که وسیله نقلیه حتی المقدور از نقاط کم جمعیت و احیاناً جاده‌ای کم‌رندی شهرها عبور

داده شود و توقف‌های بین راه دور از وسایل نقلیه دیگر و محل‌های امن و خلوت انجام گیرد.

تبصره: (الحاقی ۱۳/۸/۱۳۸۳ و اصلاحی ۳۰/۶/۱۳۸۴) دارندگان وسایل نقلیه حامل فرآورده‌های نفتی موظفند حداکثر تا پایان «مهر» ماه سال ۱۳۸۴ نسبت به نصب تجهیزات مربوط به کنترل لحظه‌ای سرعت مجاز، ساعت مجاز رانندگی و امثال آن اقدام نمایند. پس از آن تاریخ وسایل نقلیه حامل فرآورده‌های نفتی تنها در صورت نصب تجهیزات یاد شده مجاز به تردد در شب می‌باشند.

ماده ۹: (اصلاحی ۱۳/۸/۱۳۸۳) پارک و توقف وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک در طول جاده‌ها فقط تحت شرایط زیر امکان‌پذیر است.
الف) نصب گوه به تعداد حداقل ۲ عدد و متناسب با تعداد چرخ‌های وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک در حین توقف الزامی است.
ب) موتور وسیله حامل مواد و محصولات خطرناک باید در حین توقف خاموش باشد.

ج) وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک نباید به هیچ عنوان نشت یا سرریز داشته باشند.

چ) وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک باید در نقاط با شیب کم توقف کنند و از پارک و توقف وسیله نقلیه در سربالایی یا سرازیری‌هایی که توسط وزارت راه و ترابری با علائم مشخص شده‌اند، خودداری نمایند.

ح) در مواقعی که راننده وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک اضطراراً مجبور به توقف شود باید وسیله نقلیه را حتی‌المقدور منتهی الیه سمت راست جاده در محوطه باز دور از پل‌ها و تونل‌ها و تأسیسات رفاهی بین راه متوقف نماید.

خ) در توقف‌های بین راه و توقف‌های اضطراری باید راننده یا کمک راننده در وسیله نقلیه یا اطراف آن باقی مانده و از آن مراقبت نماید. علاوه بر این ضرورت در مواضع ۱۰ متری ابتدا و انتهای وسیله نقلیه متوقف شده چراغ‌های

۱- مهلت مزبور به موجب مصوبه «تمدید مهلت مقرر در تبصره الحاقی ماده (۸) آیین‌نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک» مورخ ۳۰/۶/۱۳۸۴ هیأت وزیران اصلاح شده است.

۲۴ ولتی یا ۱۲ ولتی زرد رنگ الکتریکی نصب شود که تأمین نیروی آن‌ها مستقل از وسیله نقلیه صورت می‌گیرد.^۱

ماده ۱۰: رانندگان وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک در هنگام سوخت‌گیری باید موارد زیر را رعایت کنند:

(الف) سوخت‌گیری حتی الامکان در پمپ‌های دور از شهرها و مراکز جمعیتی صورت گیرد.

(ب) وسیله نقلیه دیگری در جلو یا عقب وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک مشغول سوخت‌گیری یا در انتظار نوبت نباشد.

(ج) موتور وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک باید در حین سوخت‌گیری خاموش باشد.

(د) راننده یا کمک راننده وسیله نقلیه نباید از آن دور شوند.

ماده ۱۱: وسایل نقلیه حامل محمولات خطرناک نباید تحت هیچ شرایطی وسیله نقلیه دیگری را یدک کشی نموده یا توسط وسیله نقلیه دیگری یدک‌کشی شود.

ماده ۱۲: حمل مسافر و سرنشین به استثنای راننده و کمک راننده یا عوامل دیگری که با تشخیص متصدی حمل و نقل باید همراه محموله و وسیله نقلیه در عملیات حمل و نقل کالای خطرناک باشد، ممنوع است.

ماده ۱۳: استعمال دخانیات یا استفاده از هرگونه وسیله روشنایی یا آتش‌زا در داخل وسیله نقلیه یا در فاصله ۵۰ متری آن در حین انجام عملیات حمل و نقل مواد خطرناک ممنوع است.

ماده ۱۴: چنانچه به هر دلیل در حین عملیات باراندازی یا بارگیری به ناچار باید در محوطه‌ای تعدادی وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک متوقف شوند یا در توقفگاه مناسبی تعدادی از این‌گونه وسایل نقلیه متوقف شده‌اند باید شعاع ۲۰ متری را برای فاصله یکدیگر حفظ کنند.

ماده ۱۵: در صورتی که پمپ تخلیه کالای خطرناک از نیروی موتور وسیله نقلیه انرژی خود را کسب نمی‌نماید باید در حین تخلیه، موتور وسیله نقلیه خاموش باشد.

۱- به موجب مصوبه اصلاح آیین‌نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک مورخ ۱۳۸۳/۸/۱۳ هیأت وزیران عبارت «یا ۱۲ ولتی» اضافه شده است.

تبصره ۱: چنانچه وسیله نقلیه، حامل محموله خطرناکی از طبقات ۶، ۸ و ۹ باشد و محل تخلیه و باراندازی در مکانی مسقف واقع شده باشد، باید وسیله نقلیه مجهز به موتور پمپ تخلیه محموله باشد که منبع انرژی آن مستقل از موتور محرکه وسیله نقلیه است.

تبصره ۲: چنانچه وسیله نقلیه، حامل محموله خطرناکی از طبقات ۱، ۶، ۸ و ۹ بوده و محل تخلیه و باراندازی در مکانی مسقف واقع شده باشد باید در حین تخلیه موتور وسیله نقلیه خاموش باشد.

ماده ۱۶: حمل مواد خطرناک در بارگیر و یدک مستقل و همچنین حمل مواد خطرناک طبقات ۱، ۶، ۸ و ۹ در وسایل نقلیه مفصل دار ممنوع است.

ماده ۱۷: محمولات خطرناک از طبقه ۴ و ردیف ۳-۴ باید در بارگیرهای مسقف و مقاوم نسبت به نفوذ آب و رطوبت حمل شوند.

ماده ۱۸: (اصلاحی ۱۳۸۳/۸/۱۳) چنانچه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک به دلیل نقص فنی ناچار به توقف طولانی براساس نظر «صاحب کالا در چارچوب مقررات سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای» در مسیر گردد، راننده مکلف است متصدی حمل و نقل را از موضوع مطلع نماید و متصدی حمل و نقل نیز مکلف است به محض اطلاع وسیله نقلیه مناسبی را به همراه عوامل لازم برای باراندازی وسیله نقلیه معیوب و بارگیری وسیله نقلیه اعزامی به محل توقف خودرو اعزام نماید.^۱

ماده ۱۹: در صورت بروز سوانحی که منجر به پخش مواد در طبیعت می‌گردد، متصدی حمل و نقل، موظف است سریعاً مراتب را به سازمان‌های امدادی اطلاع دهد.

ماده ۲۰: متصدی حمل و نقل مکلف است قبل از اعزام وسیله نقلیه جهت بارگیری و حمل محموله خطرناک برنامه زمان بندی سفر را در اختیار راننده قرار دهد و راننده نیز مکلف است برنامه تنظیمی از سوی متصدی حمل و نقل را به دقت رعایت نماید.

۱- به موجب مصوبه اصلاح آیین‌نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک مورخ ۱۳۸۳/۸/۱۳ هیأت وزیران، عبارت «صاحب کالا در چارچوب مقررات سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای» جایگزین عبارت «سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور» شده است.

ماده ۲۱: مواد خطرناک از انواع زیر گروه‌های طبقه یک باید در کامیون‌های بار بارگیر بسته یا دارای درب‌های کناری (بغل بازشو) حمل شود.

ماده ۲۲: حداکثر وزن محموله از طبقه یک در زیر گروه ۱-۱ نباید از ۱۰۰۰ کیلوگرم و در زیر گروه‌های ۲-۱ و ۳-۱ نباید از ۳۰۰۰ کیلوگرم در هر بارگیر تجاوز نماید.

تبصره: میزان حمل محمولات متعلق به نیروهای مسلح کشور در صورت ضرورت و با مسئولیت وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح از شمول این ماده مستثنی است.

ماده ۲۳: متصدی حمل و نقل مکلف است مقررات مربوط به اسناد و مدارک حمل و نقل کالای خطرناک را طبق ضوابط مندرج در ضمیمه «ب» رعایت نموده و بسته‌ها و جعبه‌های حامل مواد خطرناک نیز باید دارای برچسب ویژه‌ای باشند که مشخصات کالای خطرناک و شماره طبقه مربوط به آن مطابق پیوست یک ضمیمه «الف» به دقت در آن منعکس شده باشد و روش‌های بسته بندی مندرج در ضمیمه «ج» در مورد آن‌ها رعایت گردد.

ماده ۲۴: چنانچه وسیله نقلیه، حامل محموله‌ای از طبقه یک بوده و مقرر است که محموله آن در باراندازهای مختلف تخلیه گردد، نحوه بارگیری باید به نحوی باشد که بدون جا به جا کردن سایر جعبه‌های حامل کالای خطرناک و به ترتیب محموله تخلیه و باراندازی شود.

ماده ۲۵: چنانچه وسیله نقلیه، حامل مواد خطرناک از طبقه یک توسط مأمورین پلیس راه ملزم به توقف شود، راننده وسیله نقلیه مکلف است در نقطه‌ای که پلیس راه مشخص نموده است، توقف نماید.

ماده ۲۶: در صورتی که کاروانی از وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک به دنبال یکدیگر در حرکت باشند، رانندگان مکلف به حفظ فاصله ۸۰ متری از یکدیگر می‌باشند.

ماده ۲۷: محموله‌هایی از نوع دی اکسید کربن و اکسید نیتروژن و گازهایی از طبقه ۲ باید در وسایل نقلیه بدون مفصل و در تانکرهای ثابت که به نحو مناسبی به شاسی وسیله نقلیه محکم شده‌اند، حمل گردند.

ماده ۲۸: حمل گازهایی از طبقه ۲ در مخازن کوچک و در بارگیرهای کانتینرهای ممنوع است.

ماده ۲۹: حمل مایعات از طبقه ۸ فقط توسط تانکرهای ثابت مجاز است و این گونه مواد نباید به صورت بشکه‌های مجزا روی بارگیری‌های کفی یا اطاقدار حمل شوند.

فصل سوم: مقررات مربوط به وسایل نقلیه حامل مواد و محمولات خطرناک

ماده ۳۰: حمل و نقل کالاها و محمولات خطرناک در صورتی مجاز می‌باشد که وسایل نقلیه حامل این گونه محمولات حائز شرایط و ضوابط مندرج در این فصل باشند.

تبصره: حمل و نقل مواد سوختی به صورت مایع یا گاز در صورتی که ظرفیت وسایل نقلیه از میزان زیر تجاوز نمایند، مشمول مقررات این آیین‌نامه نمی‌باشند.

الف) وسایل نقلیه دارای تانکرهای قابل انفکاک جهت حمل مایعات با حداکثر ظرفیت ۱۰۰۰ لیتر.

ب) تانک کانتینرها جهت حمل انواع گازها با حداکثر حجم ۳۰۰۰ لیتر.

ماده ۳۱: وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید علاوه بر معاینه فنی معتبر، دارای گواهینامه تأیید صلاحیت صادره از طرف مؤسسه معتبر به شرح مذکور در ضمیمه «د» این آیین‌نامه می‌باشند.

تبصره ۱: در صورت نبود مؤسسات فنی ذیصلاح در شناسایی و بازرسی فنی وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک، شرکت‌ها و مؤسسات حمل و نقلی شاغل در بخش حمل و نقل مواد خطرناک موظفند وفق مفاد این آیین‌نامه صلاحیت فنی وسیله نقلیه تحت پوشش خود را به دفتر واریسی و گواهینامه‌ای مطابق ضمیمه «د» را تنظیم و در اختیار رانندگان و عوامل حمل و نقل کالای خطرناک قرار دهند. مسئولیت قانونی ناشی از عدم بررسی دقیق و درست وسایل نقلیه شاغل در این بخش، متوجه این شرکت‌ها و مؤسسات بوده و هرگونه سهل‌انگاری در صدور چنین گواهینامه‌هایی مشمول مقررات ماده ۶ خواهد بود.

تبصره ۲: مدت اعتبار این گواهینامه یک سال بوده و مالک وسیله نقلیه مکلف است ظرف یک ماه قبل از انقضای مدت گواهینامه آن را تمدید نماید.

تبصره ۳: چنانچه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک از ۲ بخش مستقل کشته و بارگیر تشکیل شده باشد باید هر کدام به تفکیک دارای یک گواهینامه تأیید صلاحیت باشند.

تبصره ۴: چنانچه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک از ۲ بخش کشنده و نیم یدک تشکیل شده باشد و نیم یدک به صورت مستقل دارای شماره پلاک باشد باید در بند ۷ گواهینامه تأیید صلاحیت شماره پلاک نیم یدک نیز درج گردد.

ماده ۳۲: وسایل نقلیه تانکر دار با بارگیرهای نیم یدک که کانتینرهای حامل مواد خطرناک را حمل می‌کنند یا وسایل نقلیه‌ای که مواد و محصولات خطرناک را به صورت فله‌ای حمل می‌کنند باید از مثلث‌های خطر در هر دو طرف کانتینر یا تانک استفاده کنند.

ماده ۳۳: اطلاعات زیر باید به صورت خوانا روی بدنه بارگیر وسایل نقلیه تانکر دار که محمولات خطرناک را حمل نمایند درج گردد.

۱- نام شرکت یا مؤسسه حمل و نقل

۲- ظرفیت تانکر

۳- وزن خالی تانکر

۴- حداکثر وزن تانکر به همراه محموله

۵- تاریخ و مدت اعتبار بازرسی

ماده ۳۴: اطلاعات زیر باید به صورت خوانا بر روی تانک کانتینرهای حامل مواد خطرناک درج گردد.

۱- شماره ثبت تانک کانتینر

۲- نام شرکت تولید کننده تانک کانتینر

۳- شماره سریال اعلام شده توسط شرکت تولیدکننده تانک کانتینر

۴- مقدار عددی فشار محموله بر حسب مگاپاسکال یا بار

۵- سال تولید تانک کانتینر

۶- ظرفیت تانک کانتینر بر حسب لیتر

ماده ۳۵: وسایل نقلیه‌ای که محمولات خطرناک با حداکثر نقطه اشتعال ۳۲ درجه سانتیگراد را حمل می‌نمایند باید سرپوشیده بوده و طرح و ساخت محفظه بارگیر آن‌ها به صورتی باشد که محموله آن‌ها تحت اثر دما و حرارت خارج از محیط قرار نگیرند.

ماده ۳۶: حداکثر عمر تانکرهایی که به صورت بارگیر برای حمل کالاهای خطرناک از طبقه ۳ بکار می‌روند، نباید از ۸ سال تجاوز کند.

ماده ۳۷: تانکرهایی که در آنها محمولاتی از طبقات ۲-۵ و ۸ حمل می‌شوند باید از ورقی با پوشش گالوانیزه ساخته شوند و عمر آنها نیز از ۴ سال تجاوز ننمایند.

ماده ۳۸: وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید در سطح قائم عقب دارای مثلث نارنجی رنگ به طول قاعده ۴۰ سانتی متر و ارتفاع ۳۰ سانتی متر باخط مشکی حاشیه‌ای به ضخامت ۱۵ میلی متر باشند.

تبصره ۱: وسایل نقلیه تانکر دار و بارگیرهایی که دارای بیش از یک تانکر برای حمل و نقل کالای خطرناک هستند باید علاوه بر نصب مثلث موضوع این ماده به دو مثلث خطر با همان ابعاد در طرفین نیز مجهز باشند.

تبصره ۲: وسایل نقلیه حامل محمولات خطرناک به صورت جامد و فله‌ای، علاوه بر نصب مثلث خطر موضوع این ماده، باید تابلوهای نارنجی که شماره کالای خطرناک، شماره خطر و سایر مشخصات لازم در آن ثبت شده است را مطابق ضمیمه «ه» داشته باشند.

ماده ۳۹: وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید به وسایل اطفای حریق متناسب با نوع وسیله نقلیه و میزان قابلیت اشتعال کالاهای حمل شده مجهز باشند.

فصل چهارم: مقررات مربوط به راننده و خدمه وسایل نقلیه حامل مواد و محمولات خطرناک

ماده ۴۰: حمل و نقل کالاها و محمولات خطرناک در صورتی مجاز می‌باشد که رانندگان و کمک رانندگان وسایل نقلیه حامل این گونه محمولات حائز شرایط و ضوابط مندرج در این فصل باشند.

ماده ۴۱: رانندگان وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید دارای گواهینامه معتبر متناسب با نوع وسیله نقلیه تحت راهبری خویش بوده و حداقل مدت ۳ سال از زمان صدور گواهینامه نیز سپری شده باشد.

تبصره ۱: حداقل سن رانندگان که قصد فعالیت در زمینه حمل و نقل مواد خطرناک را دارند، ۲۶ سال تمام می‌باشد.

تبصره ۲: حداکثر سن مجاز برای رانندگان وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک ۵۰ سال تمام می‌باشد. اما در صورت عدم بروز تخلفات از جانب راننده با در نظر گرفتن امتیازبندی تخلفات راننده، متصدی حمل و نقل می‌تواند با موافقت سازمان از رانندگان با سن بیش از ۵۰ سال و کمتر از ۶۰ سال استفاده نماید.

ماده ۴۲: آن دسته از رانندگان که مواد خطرناک را داخل تانکرهای ثابت یا تانکرهای قابل انتقال با ظرفیت بیش از ۱۰۰۰ لیتر یا تانک کانتینرهای با ظرفیت بیش از ۳۰۰۰ لیتر حمل می‌کنند و همچنین رانندگانی که به حتم این مواد توسط وسایل نقلیه با وزن ناخالص بیش از ۳۵۰۰ کیلوگرم اقدام می‌نمایند، باید علاوه بر گواهینامه متناسب با رانندگی وسیله نقلیه، تأییدیه ویژه‌ای که مؤید آشنایی با موضوع حمل و نقل مواد خطرناک، مفاد آیین‌نامه حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک، اقدامات احتیاطی جهت اجتناب از بروز حوادث ناشی از حمل و نقل مواد خطرناک و اقدامات پیشگیرانه در جهت جلوگیری از حوادث ناشی از حمل و نقل جاده‌ای این مواد را مطابق نمونه مذکور در ضمیمه و در اختیار داشته باشند.

تبصره ۱: برای صدور تأییدیه ویژه، شرکت‌ها و مؤسسات حمل و نقلی که به جابجایی مواد خطرناک مبادرت می‌ورزند، مکلفند براساس ضوابط و دستورالعمل‌های ارائه شده از طرف «سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای» اقدام به برگزاری دوره‌های آموزشی نموده و تأییدیه ویژه را به رانندگان ارائه‌کنند.

تبصره ۲: (الحاقی ۱۳/۸/۱۳۸۳) در مورد رانندگان وسایل نقلیه حامل فرآورده‌های نفتی، شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی مکلف است دستور عمل آموزشی رانندگان مربوط در خصوص نحوه مقابله با مخاطرات ناشی از حمل کالاهای مذکور و نیز چگونگی بارگیری و حمل کالاهای موصوف را تهیه نماید و پس از تأیید سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، در اختیار متصدیان حمل و نقل این قبیل مواد خطرناک قرار دهد.

ماده ۴۳: رانندگان وسایل نقلیه مکلفند قبل از آغاز عملیات حمل و نقل وسایل و لوازم زیر را به همراه داشته باشند و در صورت لزوم از آنها استفاده‌کنند.

- ۱- جلیقه زرد رنگ احتیاط مطابق با استاندارد EN471
- ۲- عینک حفاظتی مناسب جهت حفاظت از چشم در مقابل حرارت و خطرات ناشی از واکنش‌های شیمیایی مواد خطرناک.
- ۳- ماسک مناسب برای تصفیه بخارها و گازهای ناشی از محمولات سمی.
- ۴- دستکش لاستیکی مناسب و مقاوم در برابر مواد شیمیایی.
- ۵- چکمه لاستیکی مقاوم در برابر مواد شیمیایی.

۶- تن پوشی سراسری از جنس مواد ضدآب (WATER PROOF) و مقاوم در برابر مواد شیمیایی.

۷- چراغ قوه دستی

۸- بطری حاوی مایع شستشوی چشم.

۹- بطری حاوی آب

ماده ۴۴: به منظور کنترل و ارزیابی میزان تخلفات رانندگی رانندگان و شرکت‌های حمل و نقل از مفاد این آیین‌نامه دستورالعمل امتیازبندی تخلفات و نحوه برخورد با رانندگان و شرکت‌ها توسط «سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای» و معاونت راهنمایی و رانندگی و امور حمل و نقل ناجا تهیه و به مرحله اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۴۵: استفاده از راننده‌ای که حائز کلیه شرایط راننده اصلی باشد، همراه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک اجباری است.

ماده ۴۶: رعایت کنوانسیون بازل^۱ و مصوبات مرتبط با آن در حمل و نقل جاده‌ای لازم الاجرا است.

معاون اول رییس جمهور - محمدرضا عارف

۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور مصوب ۱۳۷۱/۶/۳۱ مجلس شورای اسلامی به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۲/۰۴/۲۲

مرجع تصویب: هیأت وزیران

اجازه احداث واحدهای کمپوست برای پسماندهای داخل محدوده
یکصد و بیست کیلومتری تهران و پنجاه کیلومتری اصفهان
در داخل محدوده‌های یاد شده

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۴/۲۲ بنا به پیشنهاد شماره ۱۳۹۵۳-۱ مورخ ۱۳۸۲/۴/۷ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:
احداث واحدهای کمپوست برای پسماندهای داخل محدوده یکصد و بیست کیلومتری تهران و پنجاه کیلومتری اصفهان در داخل محدوده‌های یادشده با رعایت سایر قوانین و مقررات مربوط مجاز می‌باشد.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۴/۰۵/۰۵

مرجع تصویب: هیأت وزیران

آیین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها

ماده ۱: علاوه بر عبارات و اصطلاحات مندرج در ماده ۲ قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳، عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌رود:

- ۱- قانون: قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳
 - ۲- جداسازی: جداکردن زباله‌ها از یکدیگر
 - ۳- بازیافت: فرآیند تبدیل پسماند به مواد یا انرژی قابل استفاده مجدد
 - ۴- کارگروه ملی: کارگروه ملی مدیریت پسماندها
 - ۵- صندوق: صندوق ملی محیط زیست (موضوع بند ب ماده ۶۸) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳^۱
 - ۶- مؤسسه استاندارد: مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران.
 - ۷- جزء ویژه: آن دسته از پسماندهای ویژه ایجاد شده توسط اشخاصی که عمدتاً تولید کننده پسماند عادی هستند.
 - ۸- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.
- ماده ۲:** برای دستیابی به هماهنگی بین دستگاه‌های مذکور در قانون، کارگروه ملی با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:
- ۱- رییس سازمان حفاظت محیط زیست (رییس کارگروه)

۱- بند «ب» ماده ۶۸ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱ بدین شرح مقرر می‌دارد:
 «به دولت اجازه داده می‌شود با رعایت اصول (۷۲) و (۸۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران برای تقلیل آلاینده‌های وارد به محیط زیست و تخریب آن، «صندوق ملی محیط زیست» وابسته به سازمان حفاظت محیط زیست را تأسیس کند. منابع مورد نیاز صندوق یاد شده برای انجام فعالیتهای مذکور از طریق کمکهای بخش غیردولتی داخلی و خارجی تأمین می‌گردد. اساسنامه صندوق ملی محیط زیست مشترکاً توسط سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت امور اقتصادی و دارائی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.»

- ۲- معاون وزارت کشور (رئیس سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور)
- ۳- معاون وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ۴- معاون وزارت صنایع و معادن
- ۵- معاون وزارت نفت
- ۶- معاون وزارت نیرو
- ۷- معاون وزارت جهاد کشاورزی
- ۸- معاون مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران
- ۹- معاون سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
- ۱۰- معاون سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور
- ۱۱- معاون شهرداری تهران

۱۲- معاونان سایر دستگاه‌ها حسب مورد

تبصره: کارگروه استانی جهت هماهنگی در سطح استان با ترکیب مدیران دستگاه‌های مذکور در استان به مسئولیت معاون امور عمرانی استانداری و دبیری مدیر کل دفتر شهری و روستایی استانداری تشکیل می‌گردد.

کارگروه مذکور می‌تواند در صورت لزوم کارگروه‌های شهرستانی را با ترکیب مشابه به مسئولیت معاون فرماندار در سطح شهرستان‌ها تشکیل دهد.

ماده ۳: وظایف کارگروه ملی با رعایت قانون به شرح زیر می‌باشد:

۱- تدوین، تنظیم و بازنگری جداول فهرست پسماندهای موضوع تبصره (۲) ماده (۲) قانون برای تصویب در شورای عالی حفاظت محیط زیست. اعلام نمایند و دستگاه‌های پیشنهاد دهنده در هنگام بررسی موارد پیشنهادی خود با حق رای در کارگروه حضور می‌یابند.

۲- ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌ها، برای پیشنهاد استانداردهای مقرر در قانون به مؤسسه استاندارد.

۳- ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های مجری قانون در اجرای امور فرهنگی، آموزشی و اطلاع رسانی.

۴- پیشنهاد اصلاح فهرست موضوع ماده (۱۲) آیین‌نامه ناظر بر اخذ هزینه‌های بازیافت از تولیدکنندگان و وارد کنندگان.

۵- پیشنهاد برای گسترش استفاده از مواد اولیه بازیافتی.

۶- پیشنهاد ضوابط و دستورالعمل‌های مربوط به:

الف) دفع، پردازش و بازیافت پسماندها

ب) حدود تشخیص پسماندهای ویژه

پ) شیوه‌های تولید و مصرف به نحوی که پسماند کمتری ایجاد شود.

ت) چگونگی واگذاری مدیریت اجرایی پسماندها به اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی سرمایه گذاری در امور مدیریت پسماندها^۱.

۷- ارائه سایر پیشنهادهاى مرتبط با مدیریت پسماندها.

ماده ۴: مدیریت‌های اجرایی پسماندهای عادی باید طرح جامع و تفصیلی مدیریت پسماند را به‌گونه‌ای تهیه کنند که در مراکز استان‌ها و همچنین شهرهای با جمعیت بیش از یک میلیون نفر تا پایان سال ۱۳۹۰ و در سایر شهرها و روستاها تا پایان سال ۱۳۹۲، همه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع‌آوری نمایند.

تبصره ۱: طرح جامع یادشده در کارگروه تبصره ماده (۲) این آیین‌نامه و طرح تفصیلی آن در شورای اسلامی مربوط تصویب می‌شود.

تبصره ۲: جزء ویژه پسماندهای عادی و کشاورزی، پسماند عادی محسوب نشده اما مدیریت اجرایی آن به عهده مدیریت اجرایی پسماند عادی می‌باشد که در برنامه راهبردی مدیریت پسماند عادی، اجزای آن پیش‌بینی خواهد شد.

تبصره ۳: اعتبارات مورد نیاز برای آموزش و اطلاع‌رسانی پسماندها توسط وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) تأمین خواهد شد.

ماده ۵: وزارت کشور باید با هماهنگی سازمان، شیوه‌نامه‌های اجرایی مدیریت پسماندهای عادی و کشاورزی و پسماند ویژه تبدیل شده به پسماند عادی از قبیل تولید، ذخیره‌سازی، جمع‌آوری، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع را با رعایت ماده ۱۱ قانون، شش ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه تهیه و به مورد اجرا گذارد.

تبصره: شیوه‌نامه‌های موضوع این ماده پس از تهیه و انتشار در روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران به منزله اعلام بوده و لازم الاجرا می‌باشد.

ماده ۶: وزارت کشور موظف است:

۱- در راستای این بند ضوابط واگذاری مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی ویژه به اشخاص حقیقی و حقوقی از سوی وزارت بهداشت به تصویب رسیده است. (جهت رؤیت به فصل پنجم: دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، ضوابط و ... رجوع شود)

- ۱- ضوابط، مقررات و دستورالعمل‌های قانونی را به مدیریت‌های اجرایی پسماند عادی و شوراهای اسلامی ابلاغ نماید.
- ۲- بانک اطلاعاتی مدیریت پسماندهای عادی و کشاورزی را تهیه و برای تکمیل بانک اطلاعاتی جامع پسماندها به سازمان ارائه نماید.
- ۳- محل دفع پسماندهای عادی را براساس ضوابط زیست محیطی و با هماهنگی سازمان و وزارت جهاد کشاورزی تعیین نماید.
- ۴- شیوه نامه انعقاد قرارداد و ارجاع عملیات مدیریت پسماند به اشخاص حقیقی و حقوقی ذیصلاح راتهییه نماید.
- ۵- شیوه‌نامه‌های اجرایی سازماندهی اشخاص حقیقی و حقوقی که قبل از تصویب قانون و آیین‌نامه در عملیات مدیریت پسماند عادی فعالیت داشته‌اند را تهیه نماید.
- ۶- با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تهیه شیوه‌نامه موضوع ماده (۵) قانون همکاری نماید.

ماده ۷: محل‌های دفع تعیین شده پسماندها در صورت لزوم، با اجرای مفاد قانون نحوه خرید و تملک در اختیار مدیریت‌های اجرایی پسماندها قرار گرفته تا طبق ضوابط و مقررات مربوط بهره برداری گردد.

ماده ۸: تولیدکنندگان پسماند عادی و اشخاص حقیقی و حقوقی مسئول مراکز و مجتمع‌هایی که پسماند عادی تولید می‌کنند، از قبیل ساکنین منازل، مدیران و متصدیان مجتمع‌ها و شهرک‌ها، اردوگاه‌ها، سربازخانه‌ها، واحدها و مجتمع‌های تجاری، خدماتی، آموزشی، تفریحی و تفرجگاهی در قبال مدیریت اجرایی پسماند عادی پاسخگو بوده و ملزم به رعایت مقررات و شیوه‌نامه‌های آیین‌نامه می‌باشند.

ماده ۹: کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به عملیات ساختمانی و عمرانی از هر قبیل در سطح شهر، روستا و بخش می‌نمایند، باید مقررات و شیوه‌نامه‌های مربوط در خصوص جداسازی، ذخیره و انتقال نخاله‌های ساختمانی را رعایت نمایند.

ماده ۱۰: بخش‌داری‌ها باید براساس شیوه‌نامه‌های ارسالی از طرف وزارت کشور نسبت به جمع‌آوری، حمل و دفع پسماندهای عادی بین راهی از قبیل پسماندهای رستوران‌ها، پمپ بنزین‌ها و سایر تاسیسات اطراف راه‌ها و حریم راه‌ها اقدام نمایند.

تبصره: راهداری‌ها باید در مدیریت پسماندهای حریم جاده‌ها و اماکن بین راهی با بخش‌داری‌ها همکاری نمایند.

ماده ۱۱: کلیه مراکز تولیدکننده پسماندهای ویژه همچنین تولیدکنندگان جزء ویژه پسماند عادی (خانگی) باید نسبت به جداسازی پسماندهای ویژه از پسماندهای عادی در محل تولید اقدام نمایند.

ماده ۱۲: تولیدکنندگان و واردکنندگان اقلام مشروح زیر باید پسماند حاصل از کالاهای خود را بازیافت نمایند. در صورتی که نتوانند به این امر اقدام نمایند، باید برابر نیم در هزار ارزش کالا را همزمان با فروش و یا ورود به صندوق پرداخت نمایند.

صندوق باید به نسبت بازیافت پسماند حاصل از هر یک از اقلام مزبور، مبالغ دریافتی را در اختیار واحدهای بازیافت کننده آن قلم از پسماند قرار دهد. متخلفین به مجازات‌های تعیین شده در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

۱- مواد پلیمری از قبیل پلاستیک‌ها، PEP و لاستیک

۲- کالاهای شیشه‌ای، کریستال

۳- اشیای ساخته شده از فلزات ساده و آلیاژی

۴- اشیای ساخته شده از چوب و نئوپان

۵- کالاهای ساخته شده از کاغذ و مقوا

۶- انواع روغن‌های روانکار

۷- کالاهایی که حداقل از دو جزء شیشه، فلز، پلیمر، سلولز تشکیل شوند.

۸- لوازم برقی و الکترونیکی

۹- انواع مصالح ساختمانی از نوع کانی‌های غیر فلزی

تبصره ۱: واحدهای تولیدی که از مواد اولیه بازیافتی استفاده می‌کنند، به ازای استفاده از اینگونه مواد از پرداخت مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره ۲: واحدهای تولیدی که محصولات خود را صادر می‌کنند و یا وارد کنندگانی که کالای خود را مرجوع می‌کنند، به ازای میزان کالای صادر شده و یا مرجوعی، از پرداخت مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره ۳: تجدید نظر در اقلام و مبلغ مذکور حسب مورد پس از طرح در کارگروه ملی با پیشنهاد سازمان و تصویب هیأت وزیران خواهد بود.

ماده ۱۳: تولیدکنندگان، واردکنندگان و کسانی که مسوولیت بسته بندی مواد و محصولات می باشد که منجر به ایجاد پسماندهای ویژه می گردند (از جمله سموم و کودهای شیمیایی) باید نحوه استفاده، نگهداری، حمل و نقل و دفع پسماندهای حاصل از مصرف و نیز اشیاء و موارد آلوده شده به آنها را پس از تایید مراجع ذیربط، بر روی بسته بندی درج نمایند.

ماده ۱۴: وزارت امور اقتصادی و دارایی باید از طریق گمرکات، از ورود کالاهایی که براساس فهرست اعلام شده از سوی سازمان، دارای پسماند ویژه غیرمجاز می باشد جلوگیری نماید.

ماده ۱۵: سازمان باید نسبت به تدوین فهرست کالاهایی که پس از مصرف، پسماند بیشتر یا پسماند با بازیافت مشکل تر و یا پسماند خطرناک ایجاد می کنند اقدام و شیوه نامه نحوه مدیریت آنها را تهیه و حسب مورد به دستگاه ذیربط اعلام نماید.

ماده ۱۶: مؤسسه استاندارد باید ظرف یکسال پس از ابلاغ این آیین نامه استانداردهای زیر را تدوین نماید:

۱- استاندارد کاغذ و پلاستیک بازیافتی و موارد مجاز استفاده آنها از جنبه های فنی و بهداشتی.

۲- استانداردهای کودآلی به خصوص کود کمپوست حاصل از پردازش پسماندهای عادی و کشاورزی.

۳- استاندارد تأسیسات و تجهیزات مرتبط با مدیریت پسماندها از جمله دستگاه های زباله سوز و نوع پسماندهای مورد پذیرش از جنبه فنی و بهداشتی.

۴- استاندارد علائم نشان دهنده نوع و جنس پلاستیک ها و نیز پلاستیک های قابل تجزیه در طبیعت.

۵- استاندارد سایر مواردی که حسب مورد از سوی کارگروه ملی پیشنهاد می شود.

ماده ۱۷: واحدهای بازیافت که با ضوابط زیست محیطی سازمان تطابق داشته باشند، از حداکثر تسهیلاتی که برای احداث و ادامه فعالیت واحدهای صنعتی در نظر گرفته می شود برخوردار خواهند بود.

تبصره ۱: در صورت پرداخت هرگونه یارانه یا تعلق نرخ ترجیحی برای حمایت از انواع کود شیمیایی، کودهای کمپوست نیز به همان میزان بهره مند خواهند شد.

تبصره ۲: وزارت نیرو باید برق حاصل از بازیافت را براساس تصویبنامه شماره ۱۶۸۲۵ ات ۳۳۱۸۸ مورخ ۱۳۸۴/۴/۸ خریداری نماید.^۱

ماده ۱۸: سازمان مدیریت و برنامه ریزی باید با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط در هر مورد، نسبت به تشخیص صلاحیت مشاوران و پیمانکاران دیصلاح حقیقی و حقوقی اقدام نماید.

ماده ۱۹: تولیدکنندگان پسماندهای ویژه مندرج در جدول شماره (۱) ملزم به کاهش مقدار و یا شدت آلودگی پسماندها مطابق جدول مذکور بوده و باید

۱- مواد ۹ و ۱۰ آیین‌نامه اجرایی شرایط و تضمین خرید برق موضوع بند «ب» ماده (۲۵) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۴/۸ بدین شرح مقرر داشته است:

« ماده ۹- چنانچه نرخ سوخت تحویلی به نیروگاه (اعم از دولتی و غیردولتی) برای تولید و عرضه برق از طریق شبکه و برای مصرف داخل کشور بیش از نرخ سوخت نیروگاهی باشد (از جمله در مواردی که سوخت مصرفی نیروگاه از انشعاب غیر نیروگاهی تأمین می‌شود)، مابه‌التفاوت آن براساس متوسط بازده نیروگاه‌های حرارتی از محل اعتبارات یارانه انرژی در بودجه‌های سالانه، موضوع ردیف یارانه حامل‌های انرژی مندرج در جدول شماره (۴) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳- تأمین و به تولیدکننده پرداخت خواهد شد. این مابه‌التفاوت از سال ۱۳۸۵ قابل پرداخت است.

تبصره ۱: گاز طبیعی سوخت اصلی نیروگاه‌های حرارتی محسوب می‌شود. در مواقع کمبود گاز و یا بروز دلایل فنی در شبکه گاز، مابه‌التفاوت نرخ سوخت مایع مصرفی با نرخ نیروگاهی آن از محل اعتبارات این ماده به شرح یادشده پرداخت می‌شود.

تبصره ۲: مسئولیت عقد قرارداد برای تأمین سوخت و پرداخت هزینه‌های مربوط، به جز در مورد قراردادهای بلندمدت تبدیل انرژی، برعهده عرضه کننده می‌باشد.

تبصره ۳: نیروگاه‌های حرارتی که بازده آنها بیشتر (کمتر) از متوسط بازده نیروگاه‌های حرارتی باشد، مشمول پاداش (جریمه) برای صرفه جویی در مصرف سوخت (مصرف مازاد سوخت) خواهند شد. میزان پاداش (جریمه) براساس مابه‌التفاوت نرخ موضوع بند «ب» ماده (۱۰) و نرخ نیروگاهی محاسبه و توسط مدیریت شبکه پرداخت (دریافت) می‌شود.

ماده ۱۰: به منظور ترغیب و تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در زمینه نیروگاه‌هایی که از انرژی تجدیدپذیر و یا بازیافت حرارت استفاده می‌نمایند:

الف) بابت عدم انتشار آلاینده‌ها و حفاظت از محیط زیست مبلغ تعیین شده توسط سازمان حفاظت محیط زیست به ازای هر کیلو وات ساعت برق تولیدی توسط این قبیل نیروگاه‌ها از محل اعتبار طرح شماره ۴۰۴۰۴۰۰۲ در بودجه‌های سنواری با تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و توسط سازمان حفاظت محیط زیست پرداخت خواهد شد.

ب) معادل ارزش سوخت صرفه جویی شده به وسیله این قبیل نیروگاه‌ها، براساس نرخ سوخت گاز طبیعی وارداتی و با احتساب متوسط بازده نیروگاه‌های حرارتی از محل اعتبارات مذکور در ماده (۹) این آیین‌نامه پرداخت خواهد شد.

پسماند تولیدی و ظرفیت فعالیت خود را در فرم‌های اظهارنامه ثبت و به سازمان گزارش نمایند.

جدول مذکور حسب مورد با پیشنهاد سازمان (کارگروه ملی) و تصویب هیأت وزیران قابل تغییر می‌باشد. متخلفین از مفاد این ماده به حداکثر مجازات مقرر در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

سازمان باید ظرف شش ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه، نسبت به تهیه فرم‌های اظهارنامه مربوط اقدام نماید.

جدول شماره (۱)

میزان پسماند و یا مشخصات آن	نوع پسماندها	تولید کنندگان پسماند
حداکثر تا ۲۰ درصد وزن روغن پایه تولیدی	مجموع پسماندها	واحدهای تصفیه دوم روغن
حداکثر تا ۲/۵ درصد وزن کلر تولیدی	پسماندهای حیوه ای خشک	واحدهای کلر الکالی با سل حیوه
حداکثر تا ۴ برابر وزن روی تولیدی	مجموع پسماندها	تولید روی به روش انحلال در اسید

ماده ۲۰: کلیه تولیدکنندگان، واردکنندگان و توزیع کنندگان کالا و مواد باید مشخصات، مقدار و نحوه مدیریت پسماند ویژه خود را به شرح مندرج در اظهارنامه، به سازمان و دستگاه ذیربط ارائه نمایند. متخلفین از مفاد این ماده به مجازات‌های مقرر در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۲۱: پسماندهای دامپزشکی به عنوان پسماندهای ویژه کشاورزی، مشمول ماده (۱۱) قانون می‌باشند.

ماده ۲۲: سازمان باید با رعایت ماده (۱۱) قانون، براساس کمیت و کیفیت پسماندهای ویژه صنعتی، محل‌های مناسب دفع آنها را مطالعه و به وزارتخانه‌های کشور و صنایع و معادن پیشنهاد نماید.

ماده ۲۳: سازمان باید ضوابط زیست محیطی محل‌های دفع و دفن پسماندها اعم از ویژه و عادی راتعیین و به دستگاه‌های ذیربط اعلام نماید.

ماده ۲۴: سازمان حسب مورد مرجع تشخیص حد تبدیل پسماند ویژه و عادی به یکدیگر براساس تعیین میزان و غلظت عامل خطرناک در پسماند می‌باشد.

ماده ۲۵: دستگاه‌های ذیربط باید قبل از صدور مجوز محل دفن زباله‌ها و پسماندها نسبت به استعلام و اخذ تاییدیه وزارت نیرو در زمینه عدم تاثیرپذیری منابع آبی اقدام نماید.

ماده ۲۶: سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور باید در شرح خدمات مشاوران تهیه کننده طرح‌های توسعه و عمران، اجرای تبصره (۱) ماده (۱۲) قانون را منظور نماید.

ماده ۲۷: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باید تا شش ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه، معیارها و ضوابط موضوع ماده (۵) قانون را تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۲۸: مدیریت اجرایی پسماندها باید از خدمات کارشناسان و متخصصین واجد شرایط (به طور ترجیحی بهداشت محیط و محیط زیست) استفاده نمایند.

ماده ۲۹: مراجع مسئول موضوع ماده (۷) قانون مدیریت پسماندها، به منظور کنترل انتشار آلودگی‌های ناشی از انتقال زباله‌ها و پسماندها به منابع آبی به ویژه منابع تامین کننده آب شرب، از دفع پسماندهای موجود در آبراهه‌ها، منابع آبی و مخازن پشت سد‌ها جلوگیری نمایند.

ماده ۳۰: سوزاندن پسماند در محیط آزاد و یا در پسماند سوزهای غیر استاندارد و مغایر با ضوابط و شیوه نامه‌های مربوط، ممنوع است.

ماده ۳۱: تخلیه کنندگان پسماندهای ویژه در اماکن غیرمجاز و همچنین خودروهای تخلیه کننده پسماندهای ویژه حسب مورد، به حداکثر مجازات‌های تعیین شده در مواد (۱۶) و (۲۰) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۳۲: سازمان باید تا یکسال پس از ابلاغ این آیین‌نامه، بانک اطلاعاتی جامع پسماندها را با همکاری دستگاه‌ها و مدیریت‌های اجرایی ذیربط تهیه نماید.

ماده ۳۳: نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه، تابع آیین نامه اجرایی حمل و نقل مواد خطرناک (موضوع تصویب نامه شماره ۴۴۸۷۰ ت ۲۲۰۲۹ هـ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۷ هیأت وزیران) و اصلاحیه‌های بعدی آن^۱ خواهد بود.

ماده ۳۴: کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه می‌نمایند باید مفاد کنوانسیون بازل^۲ را رعایت نموده و اطلاعات لازم را در اختیار سازمان (مرجع ملی کنوانسیون بازل) قرار دهند. اشخاص حقیقی و حقوقی که مفاد کنوانسیون را رعایت نکنند یا اطلاعات نادرست به سازمان ارائه نمایند به حداکثر مجازات‌های تعیین شده در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۳۵: زباله‌های دریایی و مصالح لایروبی دریایی تابع ضمیمه پنجم کنوانسیون MARPOL^۳ و کنوانسیون دفع مواد زاید در دریا^۴ بوده و کارگروه ملی باید در تدوین ضوابط و شیوه نامه‌های مربوط، مفاد کنوانسیون مزبور را لحاظ نماید.

ماده ۳۶: نیروهای انتظامی و مأمورین سازمان، همچنین مأمورین وزارت کشور، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشداری‌ها در صورتی که وظایف ضابطین قوه قضاییه را زیر نظر دادستان تعلیم گرفته باشند از لحاظ اجرای قانون و آیین نامه و شیوه نامه‌های ناشی از آن در ردیف ضابطین قوه قضاییه قرار می‌گیرند.^۵

وزارتخانه‌های کشور و دادگستری باید زمینه‌های آموزش، تنظیم و تدوین شیوه نامه نحوه اقدام ماموران مذکور را فراهم آورند.

۱- جهت رؤیت مصوبه مزبور مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۲ و اصلاحات آن به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود.

۲- جهت رؤیت متن قانون مزبور مصوب ۱۳۷۱/۶/۳۱ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

۳- جهت رؤیت متن ضمیمه قانون مزبور مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۲۶ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

۴- جهت رؤیت متن قانون مزبور مصوب ۱۳۸۰/۱/۱۹ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

۵- شیوه نامه نحوه اقدام مأمورین اجرایی این ماده از سوی وزارتین کشور و دادگستری تنظیم و ابلاغ شده است. (جهت رؤیت به فصل پنجم: دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، ضوابط و ... رجوع شود)

مأمورین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو باید نسبت به شناسایی، گزارش و پیگیری از تخلف‌های مرتبط با این قانون اقدام نمایند.

ماده ۳۷: دستگاه‌های مذکور در تبصره ماده (۶) قانون، باید در اجرای تکالیف این تبصره، برنامه سالانه خود را تنظیم و اعتبارات لازم را پیش‌بینی تا در قانون بودجه گنجانده شود.

ماده ۳۸: سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور باید اعتبارات لازم جهت اجرایی شدن این آیین‌نامه را در لوایح بودجه پیش‌بینی نماید.

ماده ۳۹: دستگاه‌های مشمول ماده (۲۱) عبارتند از:

وزارت کشور (بخشداری‌ها)، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور (شهرداری‌ها و دهیاری‌ها)، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنایع و معادن، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت راه و ترابری.

محمد رضا عارف - معاون اول رییس‌جمهور

تاریخ تصویب: ۱۳۸۴/۰۵/۰۵

مرجع تصویب: هیأت وزیران

تعیین محدوده شعاع یکصد و بیست کیلومتری شهر تهران

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۵/۵ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰/۵۴۸۲۴ مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۳ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

الف) محدوده شعاع یکصد و بیست کیلومتری شهر تهران به شرح نقشه پیوست مربوطه تعیین می شود.

ب) احداث واحدهای صنعتی زیر در داخل محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران مجاز است:

- ۱- واحدهای تولید بتن آماده
 - ۲- تصفیه خانه های آب و فاضلاب
 - ۳- صنایع بازیافت نخاله ساختمانی
 - ۴- نیروگاه تولید برق
 - ۵- کارگاه موقت تولید آسفالت و شن و ماسه مرتبط با طرح های عمرانی
- محمد رضا عارف - معاون اول رییس جمهور

تاریخ تصویب: ۱۳۸۶/۰۴/۰۳
مرجع تصویب: هیأت وزیران

آیین نامه اجرایی ماده (۶۶) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۱

ماده ۱: کلیه دستگاه‌های اجرایی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موظفند اعتبار مندرج در تبصره (۱) ماده (۱) این آیین نامه را صرف اجرای فعالیت‌های مدیریت سبز به شرح زیر نمایند:

(الف) استقرار نظام مدیریت محیط زیستی شامل شناسایی مواردی که نیاز به بهبود مستمر یا اصلاح دارند، تدوین و اجرای برنامه اصلاحی آن‌ها، آموزش، جلب مشارکت کارکنان، ممیزی و گزارش‌دهی.

(ب) مصرف حداکثر پانزده درصد (۱۵٪) از اعتبار فعالیت مزبور برای اطلاع رسانی و تنویر افکار کارکنان.

(پ) مصرف بهینه حامل‌های انرژی از طریق ترمیم ساختمان‌ها و استفاده از وسایل و تجهیزات کم مصرف، انرژی‌های نو، اصلاح روش‌های حمل و نقل با هدف کاهش مصرف سوخت و استفاده از گاز طبیعی.

(ت) مصرف بهینه آب با استفاده از فناوری‌های مناسب و اصلاحات لازم و ارتقای آگاهی کارکنان.

(ث) کاهش مصرف کاغذ با توجه به نوع فعالیت دستگاه‌ها و مؤسسات (استقرار نظام مکاتبات رایانه‌ای).

(ج) مصرف بهینه مواد اولیه، مواد مصرفی و تجهیزات.

(چ) کاهش تولید پسماند از طریق بهره‌گیری از فناوری‌های مناسب و افزایش بهره‌وری.

(ح) بهبود نظام تعمیر و نگهداری وسایل و تجهیزات به جای تعویض.

(خ) بازیافت ضایعات، تصفیه و بازچرخان آب در جهت ایجاد فضای سبز و سایر موارد.

۱- جهت رؤیت متن ماده ۶۶ قانون مزبور مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

د) استفاده از تکنولوژی‌های پاک و سازگار با محیط زیست برای کنترل و بهینه‌سازی مصرف.

ذ) کاهش مصرف مصنوعات یکبار مصرف پایدار در محیط زیست.

ر) جایگزینی سوخت مناسب در مناطق روستایی و عشایری به جای هیزم.

تبصره ۱: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است اعتبار مورد نیاز دستگاه‌ها را در لویح بودجه سنواتی پیش‌بینی نماید.

تبصره ۲: شرکت‌ها و واحدهای تولیدی از محل اعتبار یک در هزار موضوع بند د ماده (۴۵) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳ هزینه‌های مربوط را تأمین خواهند نمود.^۱

ماده ۲: سازمان حفاظت محیط زیست موظف است به منظور انتقال سریع تجربه‌های موفق داخلی و خارجی، در اختیار گذاردن روش‌ها و فناوری‌های مناسب، تدوین برنامه‌های اجرایی موارد مرتبط با مدیریت سبز، سامانه دولت سبز را به هنگام نماید.

ماده ۳: دستگاه‌های اجرایی موظفند هر سه ماه یکبار، گزارش پیشرفت کار را به سازمان حفاظت محیط زیست ارسال نمایند تا پس از ارزشیابی براساس شاخص‌ها و جمع‌بندی، هر شش ماه یکبار به هیأت وزیران ارائه شود.

پرویز داودی - معاون اول رئیس جمهور

۱- بند «د» ماده ۴۵ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ اینگونه مقرر داشته است:

«به منظور فراهم نمودن امکانات و تجهیزات لازم جهت پیشگیری و جلوگیری از آلودگی ناشی از صنایع آلوده‌کننده، کارخانه‌ها و کارگاه‌ها و ... موظفند یک در هزار از فروش تولیدات خود را با تشخیص و تحت نظر سازمان حفاظت محیط زیست صرف کنترل آلودگی‌ها و جبران زیان ناشی از آلودگی‌ها و ایجاد فضای سبز نمایند و جوه هزینه شده از این محل جزو هزینه‌های قابل قبول مؤسسه مربوط محاسبه خواهد شد.

آیین‌نامه اجرائی این ماده توسط سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارائی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید».

تاریخ تصویب: ۱۳۸۶/۱۲/۱۹
 مرجع تصویب: کمیسیون امور زیر بنایی،
 صنعت و محیط زیست هیأت وزیران

ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته

کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۱۹، بنا به پیشنهاد شماره ۳۹۱۶۹-۱ مورخ ۱۳۸۶/۷/۱ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده ۱۱ قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳ و با رعایت جزء ۳ بند «ج» مصوبه شماره ۱۹۰۱/۵۶۰۶۱ مورخ ۱۳۸۶/۴/۲۴، شورای عالی اداری، ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته را به شرح زیر تصویب نمود:

فصل اول: اهداف

ماده ۱: اجرای این ضوابط در جهت دستیابی به اهداف زیر است:
 الف) حفظ سلامت عمومی و محیط‌زیست در مقابل اثرهای نامطلوب پسماندهای پزشکی.

ب) اطمینان از مدیریت اجرایی مناسب و ضابطه‌مند پسماندهای پزشکی.
 پ) ایجاد رویه‌ای مناسب و ضابطه‌مند برای تولید، حمل، نگهداری، تصفیه، امحا و دفع پسماندهای پزشکی.

فصل دوم: تعاریف

ماده ۲: عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:
 الف) قانون مدیریت پسماندها: منظور قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳ می‌باشد.^۱

ب) سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.
 پ) وزارت: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

ت) پسماندهای پزشکی ویژه: به کلیه پسماندهای عفونی و زیان‌آور ناشی از بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری‌زایی، قابلیت انفجار یا اشتغال، خوردگی و مشابه آن که به مراقبت ویژه (مدیریت خاص) نیاز دارند، گفته می‌شود.

ث) چهار دسته اصلی پسماند پزشکی:

۱- پسماند عفونی ۲- پسماند تیز و برنده ۳- پسماند شیمیایی و دارویی

۴- پسماند عادی

ج) بی‌خطر سازی: اقدام‌هایی که ویژگی خطرناک بودن پسماند پزشکی را رفع نماید.

چ) سایر تعاریف مندرج در این ضوابط همان تعاریف قانون و آیین‌نامه اجرایی مدیریت پسماندها خواهد بود.

فصل سوم: حدود و اختیارات

ماده ۳: وزارت، مسؤول نظارت بر اجرای ضوابط و روش‌های مصوب می‌باشد.

ماده ۴: اجرای ضوابط و روش‌های مصوب برای کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که پسماندهای پزشکی را در هر شکلی تولید، تفکیک، جداسازی، جمع‌آوری، دریافت، ذخیره، حمل، تصفیه، دفع یا مدیریت می‌نمایند، الزامی است.

ماده ۵: مدیریت‌های اجرایی پسماند موظف‌اند، براساس معیارها و ضوابط وزارت ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آن‌ها تأمین و تضمین شود.

ماده ۶: تولیدکنندگان پسماند موظف‌اند، در جهت کاهش میزان تولید پسماند برنامه عملیاتی داشته باشند.

ماده ۷: کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به تأسیس مرکز درمانی اعم از بیمارستان، درمانگاه و کلینیک می‌نمایند، موظف‌اند، برنامه مدیریت اجرایی پسماند واحد یادشده را به تأیید وزارت برسانند.

ماده ۸: پسماندهای پزشکی ویژه براساس تعریف مندرج در قانون، تا قبل از زمانی که تبدیل به پسماند عادی شوند، به عنوان پسماند ویژه محسوب می‌شوند.

فصل چهارم: طبقه‌بندی پسماندهای پزشکی

ماده ۹: طبقه‌بندی پسماندهای پزشکی به شرح زیر می‌باشد:

(الف) عادی (شبه خانگی)

(ب) پسماندهای ناشی از مراقبت‌های پزشکی (پسماندهای پزشکی ویژه) در جدول پیوست شماره یک که به مهر «پیوست تصویب نامه هیأت وزیران» تأیید شده، فهرست شرح تفصیلی این پسماندها ارائه شده است.

فصل پنجم: تفکیک، بسته‌بندی و جمع‌آوری

ماده ۱۰: کلیه مراکز تولیدکننده پسماند پزشکی (اعم از بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها، مراکز بهداشت، آزمایشگاه‌ها، مراکز تزریق، رادیولوژی‌ها، دندانپزشکی‌ها، فیزیوتراپی‌ها، مطب‌ها و سایر مراکز تولید پسماند پزشکی) موظف‌اند، در مبداء تولید، پسماندهای عادی و پسماندهای پزشکی ویژه خود را با رعایت موارد زیر جمع‌آوری، تفکیک و بسته‌بندی نمایند.

ماده ۱۱: به منظور مدیریت بهینه پسماند، مراکز تولیدکننده پسماند پزشکی (اعم از بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها، مراکز بهداشت، آزمایشگاه‌ها، مراکز تزریق، رادیولوژی‌ها، دندانپزشکی‌ها، فیزیوتراپی‌ها، مطب‌ها و سایر مراکز تولید پسماند پزشکی) موظف‌اند، اقدام‌های زیر را انجام دهند:

(الف) ترجیح بر استفاده از کالاهایی با تولید پسماند کمتر و غیرخطرناک (در مورد پسماندهای عادی (شبه خانگی) بیمارستانی، کالاهایی با تولید پسماند قابل بازیافت).

(ب) مدیریت و نظارت مناسب بر مصرف.

(پ) جداسازی دقیق پسماند عادی از پزشکی ویژه در مبداء تولید پسماند.

(ت) ترجیح بر استفاده از محصولات کم‌خطرتر به جای PVC، استفاده از رنگ‌های کم‌خطرتر به جای رنگ‌های با پایه فلزی.

(ث) اولویت استفاده از:

۱- پاک‌کننده‌های زیست‌تجزیه‌پذیر.

۲- مواد شیمیایی ایمن‌تر.

۳- استفاده از مواد با پایه آب به جای مواد با پایه حلال.

ماده ۱۲: هر واحد باید برنامه عملیاتی مدیریت پسماند پزشکی ویژه خود را تهیه و در صورت مراجعه نمایندگان سازمان یا وزارت ارائه دهد.

ماده ۱۳: تولیدکنندگان پسماند پزشکی موظف‌اند، پسماندهای تولیدی خود را شناسایی و آمار تولید را به تفکیک «عفونی»، «تیز و برنده»، «شیمیایی - دارویی» و «عادی» به صورت روزانه ثبت نمایند.

ماده ۱۴: تولیدکنندگان باید پسماندهای پزشکی ویژه را به منظور اطمینان از حمل و نقل بی‌خطر، کاهش حجم پسماندهای پزشکی ویژه، کاهش هزینه‌های مدیریت پسماند و بهینه‌سازی و اطمینان از امحاء، از جریان پسماندهای عادی مجزا نمایند.

تبصره: تفکیک انواع مختلف پسماندهای پزشکی برحسب چهار دسته اصلی از یکدیگر ضروری است.

ماده ۱۵: کلیه پسماندهایی که روش امحای آنها یکسان است نیاز به جداسازی و تفکیک از یکدیگر ندارند.

ماده ۱۶: پسماندهای حاوی فلزات سنگین خطرناک باید به طور جداگانه تفکیک شود.

ماده ۱۷: در صورت مخلوط شدن پسماند عادی با یکی از پسماندهای عفونی، شیمیایی، رادیواکتیو و نظایر آن، خارج کردن آن ممنوع است.

ماده ۱۸: پسماندهای پزشکی بلافاصله پس از تولید باید در کیسه‌ها، ظروف یا محفظه‌هایی قرار داده شوند که شرایط مندرج در این بخش را دارا باشند.

تبصره: در صورتی که از روش اتوکلاو برای تصفیه پسماند استفاده می‌شود لازم است که کیسه پلاستیکی پسماندهای عفونی و Safety Box قابل اتوکلاو کردن باشد.

ماده ۱۹: بسته‌بندی پسماند پزشکی ویژه باید به گونه‌ای صورت پذیرد که امکان هیچگونه نشست و سوراخ و پاره شدن را نداشته باشد.

تبصره: از آنجایی که بسته‌های حاوی پسماند، معمولاً حجم زیادی را اشغال می‌کنند، این بسته‌ها نباید پیش از تصفیه یا دفع فشرده شوند.

ماده ۲۰: اعضاء و اندام‌های قطع شده بدن و جنین مرده طبق احکام شرع جمع‌آوری و تفکیک می‌گردد.

ماده ۲۱: پسماندهای تفکیک شده باید در ظروف و کیسه‌هایی به شرح جدول شماره یک پیوست شماره ۳ که به مهر «پیوست تصویب نامه هیأت وزیران» تأیید شده است، نگهداری شوند.

ماده ۲۲: کلیه پسماندهای تیز و برنده باید در ظروف ایمن (Safety Box) جمع‌آوری و نگهداری شود که این ظروف باید دارای ویژگی‌های زیر باشند:

(الف) به آسانی سوراخ یا پاره نشوند.

(ب) بتوان به آسانی درب آن را بست و مهر و موم کرد.

(پ) دهانه ظرف باید به اندازه‌ای باشد که بتوان پسماند را بدون اعمال فشار دست، در ظروف انداخت و خارج کردن آنها از ظرف ممکن نباشد.

(ت) دیواره‌های ظرف نفوذ ناپذیر باشد و سیالات نتوانند از آن خارج شوند.

(ث) پس از بستن در، از عدم خروج مواد از آن اطمینان حاصل شود.

(ج) حمل و نقل ظرف آسان و راحت باشد.

ماده ۲۳: از کیسه‌های پلاستیکی برای جمع‌آوری و نگهداری پسماندهای تیز و برنده استفاده نشود.

ماده ۲۴: دستگاه متراکم کننده و فشرده ساز و خردکننده نباید در مورد پسماندهای پزشکی استفاده شود مگر آنکه قبل از استفاده از دستگاه فوق و یا هم‌زمان، ضدعفونی یا بی‌خطرسازی پسماندها، انجام شده باشد. ظروف جمع‌آوری پسماندهای تیز و برنده نیز نباید به وسیله هیچ دستگاهی متراکم شوند.

ماده ۲۵: کیسه‌های پلاستیکی حداقل باید دارای ویژگی‌های زیر باشند:

(الف) برای جمع‌آوری و نگهداری پسماندهای غیر از پسماندهای تیز و برنده استفاده شوند.

(ب) بیش از دو سوم ظرفیت پر نشوند تا بتوان در آنها را به خوبی بست.

(پ) با منگنه یا روش‌های سوراخ کننده دیگر بسته نشوند.

ماده ۲۶: ظروف با دیواره‌های سخت حداقل باید دارای ویژگی‌های زیر باشند:

(الف) در برابر نشت، ضربه‌های معمولی و شکستگی و خوردگی مقاوم باشند.

(ب) باید پس از هر بار استفاده بررسی و کنترل شود تا از تمیز بودن، سالم بودن و عدم نشت اطمینان حاصل شود.

(پ) ظروف معیوب نباید مورد استفاده مجدد قرار گیرند.

ماده ۲۷: مایعات، محصولات خونی و سیالات بدن نباید در کیسه‌های پلاستیکی ریخته و حمل شوند مگر آنکه در ظروف یا کیسه‌های مخصوص باشند.

ماده ۲۸: جنس ظروف نگهداری پسماند باید با روش تصفیه یا امحاء سازگاری داشته باشد، همچنین ظروف پلاستیکی باید از پلاستیک‌های فاقد ترکیب‌های هالوژن ساخته شده باشند.

ماده ۲۹: پسماندهای سیتوتوکسیک باید در ظروف محکم و غیرقابل نشت نگهداری شوند.

ماده ۳۰: پسماندهای پزشکی باید پس از جمع‌آوری در ظروف و کیسه‌های شرح داده شده در جدول شماره یک پیوست شماره ۳ که به مهر «پیوست تصویب نامه هیأت وزیران» تأیید شده است، برای نگهداری و حمل، در داخل سطل با رنگ‌های مشخص قرار داده شوند. این سطل‌ها در صورتی که قابل استفاده مجدد باشند باید پس از هر بار خالی شدن، شسته و ضدعفونی شوند.

تبصره: جهت رفع آلودگی و گندزدایی از سطل‌ها، از روش‌های زیر استفاده می‌شود:

الف) شست‌وشو با آب داغ حداقل ۸۲ درجه سانتیگراد (۱۸۰ درجه فارنهایت) به مدت حداقل ۱۵ ثانیه.

ب) گندزدایی با مواد شیمیایی زیر به مدت دست کم سه دقیقه.

۱- محلول هیپوکلریت 500 ppm کلر قابل دسترس.

۲- محلول فنل 500 ppm عامل فعال.

۳- محلول ید 100 ppm ید قابل دسترس.

۴- محلول آمونیوم کواترنری 400 ppm عامل فعال.

۵- سایر مواد گندزدای دارای مجوز با طیف متوسط.

ماده ۳۱: از سطوح شیب‌دار نباید برای انتقال و جابه‌جایی پسماندهای عفونی استفاده نمود.

ماده ۳۲: مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است، با همکاری وزارت و سایر دستگاه‌های اجرایی حسب مورد، استانداردهای ماده ۳ قانون و ماده ۱۶ آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها مربوط به پسماندهای پزشکی را ظرف سه ماه تهیه کند.

ماده ۳۳: بر چسب‌گذاری باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:

الف) هیچ کیسه محتوی پسماند نباید بدون داشتن برچسب و تعیین نوع محتوای کیسه از محل تولید خارج شود.

ب) کیسه‌ها یا ظروف حاوی پسماند باید برچسب‌گذاری شوند.

پ) برچسب‌ها با اندازه قابل خواندن باید روی ظرف یا کیسه چسبانده یا به صورت چاپی درج شوند.

ت) برچسب در اثر تماس یا حمل، نباید به آسانی جدا یا پاک شود.

ث) برچسب باید از هر طرف قابل مشاهده باشد.

ج) نماد خطر مشخص کننده نوع پسماند باید به شکل مندرج در جدول شماره ۲ پیوست شماره ۳ که به مهر «پیوست تصویب نامه هیأت وزیران» تأیید شده است، برای پسماند عفونی و پسماند رادیواکتیو و پسماند سیتوتوکسیک باشد.

ح) بر روی برچسب باید مشخصات زیر ذکر گردد:

۱- نام، نشانی و شماره تماس تولیدکننده.

۲- نوع پسماند.

۳- تاریخ تولید و جمع‌آوری.

۴- تاریخ تحویل.

۵- نوع ماده شیمیایی.

۶- تاریخ بی‌خطرسازی.

ماده ۳۴: مسؤولان حمل و نقل پسماند، موظفاند، از تحویل گرفتن

پسماندهای فاقد برچسب خودداری نمایند.

ماده ۳۵: وقتی سه چهارم ظروف و کیسه‌های محتوی پسماند پزشکی ویژه،

پر شد باید پس از بستن، آنها را جمع‌آوری نمود.

ماده ۳۶: پسماندهای عفونی و عادی باید همه روزه (یا در صورت لزوم

چند بار در روز) جمع‌آوری و به محل تعیین شده برای ذخیره موقت پسماند،

حمل شوند.

ماده ۳۷: باید جای کیسه‌ها و ظروف مصرف شده، بلافاصله کیسه‌ها و

ظروفی از همان نوع قراردادده شود.

ماده ۳۸: سطل‌های زباله پس از خارج کردن کیسه پر شده پسماند،

بلافاصله شست‌وشو و گندزدایی شوند.

فصل ششم: نگهداری

ماده ۳۹: نگهداری پسماندهای پزشکی باید جدا از سایر پسماندهای عادی انجام شود.

ماده ۴۰: محل ذخیره و نگهداری موقت باید در داخل مرکز تولید زباله طراحی شود.

ماده ۴۱: جایگاه نگهداری پسماند باید دارای شرایط زیر باشد:

(الف) پسماندهای پزشکی باید در محلی به دور از تأثیر عوامل جوی نگهداری شوند و وضعیت کلی بسته‌بندی یا ظرف آنها در برابر شرایط نامساعد آب و هوایی مثل باران، برف، گرما، تابش خورشید و نظایر آن محافظت شود.

(ب) جایگاه‌های نگهداری پسماندها باید به گونه‌ای ساخته شوند که نسبت به رطوبت نفوذ ناپذیر بوده و قابلیت نگهداری آسان با شرایط بهداشتی مناسب را فراهم آورد.

(پ) جایگاه‌های نگهداری باید دور از محل خدمت کارکنان، آشپزخانه، سیستم تهویه و تبرید و محل رفت و آمد پرسنل، بیماران و مراجعان باشد.

(ت) ورود و خروج حشرات، چونندگان، پرندگان و... به محل نگهداری پسماندها ممکن نباشد.

(ث) محل نگهداری پسماند باید دارای تابلوی گویا و واضح باشد.

(ج) محل نگهداری نباید امکان فساد، گندیدن یا تجزیه زیستی پسماندها را فراهم کند.

(چ) انبارداری این پسماندها نباید به شیوه‌ای باشد که ظروف یا کیسه‌ها پاره و محتویات آنها در محیط رها شود.

(ح) امکان کنترل دما در انبار نگهداری و نیز نور کافی وجود داشته باشد.

(خ) سیستم تهویه مناسب با کنترل خروجی وجود داشته باشد. سیستم تهویه آن کنترل شود و جریان هوای طبیعی از آن به بخش‌های مجاور وجود نداشته باشد.

(د) امکان تمیز کردن و ضدعفونی محل و آلودگی‌زدایی وجود داشته باشد.

(ذ) فضای کافی در اختیار باشد تا از روی هم ریزی پسماند جلوگیری شود.

(ر) دارای سقف محکم و سیستم فاضلاب مناسب باشد.

ز) دسترسی و حمل و نقل پسماند آسان باشد.
 س) امکان بارگیری با کامیون، وانت و سایر خودروهای باربری وجود داشته باشد.

ش) انبار دارای ایمنی مناسب باشد.

ص) محل باید مجهز به سیستم آب گرم و سرد و کف‌شوی باشد.
 ض) چنانچه بی‌خطرسازی در محل اتاقت نگهداری تولید انجام می‌شود باید فضای کافی برای استقرار سیستم‌های مورد نظر در محل نگهداری پسماند فراهم باشد.

ماده ۴۲: محل نگهداری برای واحدهای کوچک می‌تواند شامل سطوحی دارای سیستم حفاظتی واقع در یک محل امن باشد.

ماده ۴۳: محل نگهداری پسماند باید سیستم امنیتی مناسب و مطمئن داشته و ورود و خروج پسماند با نظارت مسئول مربوط صورت پذیرد و از ورود افراد غیرمسئول به آن جلوگیری به عمل آید. (امکان قفل کردن فراهم باشد)
ماده ۴۴: بازدید از محل به منظور جلوگیری از نشت یا ایجاد عفونت توسط تولیدکننده صورت پذیرد.

ماده ۴۵: در صورت عدم وجود سیستم سرد کننده، زمان نگهداری موقت (فاصله زمانی بین تولید و تصفیه یا امحا) نباید از موارد زیر تجاوز کند:
 الف) شرایط آب و هوایی معتدل: ۷۲ ساعت در فصل سرد و ۴۸ ساعت در فصل گرم.

ب) شرایط آب و هوایی گرم: ۴۸ ساعت در فصل سرد و ۲۴ ساعت در فصل گرم.

ماده ۴۶: انواع پسماندهای پزشکی ویژه باید جدا از یکدیگر در محل نگهداری شوند و محل نگهداری هر نوع پسماند باید با علامت مشخصه تعیین شود. به خصوص پسماندهای عفونی، سیتوتوکسیک، شیمیایی و رادیواکتیو به هیچ وجه در تماس با یکدیگر قرار نگیرند.

فصل هفتم: حمل و نقل

ماده ۴۷: حمل و نقل در واحد تولیدکننده پسماند باید به صورت زیر صورت پذیرد:

الف) حمل پسماند در درون مرکز تولید پسماند به صورتی طراحی گردد که با استفاده از چرخ‌دستی یا گاری برای بارگیری و تخلیه آسان پسماند، امکان‌پذیر باشد.

ب) فاقد لبه‌های تیز و برنده باشد، به گونه‌ای که کیسه‌ها یا ظروف را پاره نکند.

پ) شست‌وشوی آن آسان باشد.

ت) وسایل، هر روز نظافت و ضدعفونی شوند.

ث) از چرخ‌دستی پسماند برای حمل مواد دیگر استفاده نشود و نشست‌ناپذیر باشد.

ج) از سیستم پرتاب برای انتقال زباله به محل نگهداری استفاده نشود.

ماده ۴۸: تعویض وسیله حمل پسماند از انتهای بخش در بیمارستان برای انتقال به محل نگهداری موقت ضروری است.

ماده ۴۹: در واحدهایی که حجم تولید پسماند کم است مانند مطب‌ها می‌توان از سطل زباله قابل شست و شو، غیرقابل نشت، مقاوم و مجهز به کیسه‌های مقاوم برای حمل زباله استفاده شود.

ماده ۵۰: تولیدکننده پسماند می‌تواند حمل پسماند به محل امحاء را از طریق قرارداد به شرکت‌های صالح واگذار نماید، نظارت بر حسن انجام کار بر عهده تولیدکننده منطبق با ماده ۷ قانون مدیریت پسماندها^۱ خواهد بود.

ماده ۵۱: جابه‌جایی، حمل و نقل و بارگیری بسته‌ها و ظروف باید به گونه‌ای صورت پذیرد که وضعیت بسته‌بندی و ظروف ثابت مانده و دچار نشت، پارگی، شکستگی و بیرون‌ریزی پسماند نشوند.

ماده ۵۲: حمل و نقل فرامرزی پسماند، تابع قوانین و ضوابط کنوانسیون بازل^۲ می‌باشد.

ماده ۵۳: بارگیری باید با شرایط زیر صورت پذیرد:

الف) واحد امحاء کننده، از دریافت پسماندهای فاقد برچسب اکیدا خودداری نماید.

ب) کارگران باید در مراحل مختلف بارگیری و تخلیه مجهز به پوشش مناسب مطابق دستورالعمل ماده ۵ قانون مدیریت پسماندها که توسط وزارت

۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

۲- جهت رؤیت متن قانون مزبور مصوب ۱۳۷۱/۶/۳۱ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

تدوین شده که به مهر «پیوست تصویب نامه هیأت وزیران» تأیید شده است، باشند.

پ) کیسه‌ها و ظروف را می‌توان مستقیماً در خودرو قرار داد.

ماده ۵۴: خودرو حمل‌کننده پسماند باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:

الف) کاملاً سرپوشیده باشد.

ب) قسمت بار نفوذناپذیر و نشست‌ناپذیر باشد.

پ) قسمت بار دو جداره بوده و دارای سیستم جمع‌آوری و نگهداری شیرابه باشد.

ت) قسمت بار دارای سیستم ایمنی، ضد حریق و ضد سرقت باشد.

ث) بر روی بدنه خودرو در دو سمت و در سمت عقب، نماد بین‌المللی

نوع پسماند و نام شرکت حمل‌کننده و شماره مجوز خودرو درج شود.

ج) از خودرو حمل پسماند برای حمل مواد دیگر یا پسماندهای عادی

استفاده نشود.

چ) اندازه خودرو متناسب با حجم پسماند باشد.

ح) ارتفاع درونی خودرو حدود ۲/۲ متر باشد.

خ) اتاق راننده از قسمت بار مجزا باشد.

د) امکان نظافت و ضدعفونی کردن داشته باشد. کف‌پوش خودرو از جنس فرش یا موکت نباشد و حتی الامکان پوششی یکپارچه و بدون درز داشته باشد.

ذ) در حین حمل و نقل و در زمان عدم استفاده قسمت بار قفل شود.

ماده ۵۵: خودروهایی که قسمت بارکش آنها قابل جدا شدن است، ارجح

می‌باشند، به این ترتیب می‌توان قسمت بار را در واحد بارگیری قرارداد یا از

آن به عنوان انبار استفاده کرده و پس از پر شدن، آن را با یک بارکش خالی،

تعویض نمود.

ماده ۵۶: در مواردی که زمان نگهداری یا حمل طولانی‌تر از زمان‌های

مندرج در ماده ۴۶ است، باید از کامیون‌های با سیستم سردکننده استفاده کرد.

ماده ۵۷: از مسیرهای کم ترافیک و کم حادثه برای رساندن پسماند به محل

امحا استفاده شود.

ماده ۵۸: حمل و نقل پسماند پزشکی صرفاً توسط شرکت‌های صلاحیت‌دار

و بر اساس مجوز و فرم‌هایی صورت گیرد که توسط وزارت و سازمان صادر

می‌شود و در صورت نیاز و درخواست باید به مسئولان نظارتی اعم از وزارت، سازمان و مأموران راهنمایی و رانندگی ارائه گردد.

تبصره: حمل و انتقال پسماند پزشکی توسط پست ممنوع است.

ماده ۵۹: حمل پسماند، صرفاً به مقصد نهایی مشخص شده در مجوز و بدون ائتلاف زمان صورت پذیرد.

ماده ۶۰: جابه‌جایی و حمل و نقل پسماندهای تفکیک شده پزشکی ویژه با پسماندهای عادی ممنوع است.

فصل هشتم: بی‌خطر سازی، تصفیه و امحاء

ماده ۶۱: انتخاب روش بی‌خطر سازی و امحای پسماندهای پزشکی ویژه بستگی به عوامل مختلفی از جمله نوع پسماند، کارآیی روش ضد عفونی، ملاحظات زیست محیطی و بهداشتی، شرایط اقلیمی، شرایط جمعیتی، میزان پسماند و نظایر آن دارد.

ماده ۶۲: هر تولیدکننده پسماند پزشکی ویژه می‌بایست یکی یا تلفیقی از روش‌های بی‌خطر سازی، تصفیه و امحاء را انتخاب و پس از تأیید وزارت به اجرا گذارد.

ماده ۶۳: مکان استقرار سیستم مورد استفاده در خصوص سیستم‌های متمرکز باید از نظر فنی و خروجی آلاینده‌ها به تأیید سازمان برسد.

ماده ۶۴: بی‌خطر سازی پسماندهای عفونی و تیز و برنده توسط مراکز عمده تولیدکننده پسماند پزشکی ویژه (مانند بیمارستان‌ها) و در شهرهای متوسط و بزرگ باید در محل تولید انجام شود تا مخاطرات ناشی از حمل و نقل و هزینه‌های مربوطه به حداقل برسد. در شهرهای کوچک و روستاها و مراکز کوچک، پسماندها می‌توانند در سایت مرکزی بی‌خطر گردند.

ماده ۶۵: سایر مراکز تولید پسماند پزشکی ویژه (اعم از درمانگاه‌ها، مراکز بهداشت، آزمایشگاه‌ها، مراکز تزریق، رادیولوژی‌ها، دندانپزشکی‌ها، فیزیوتراپی‌ها، مطب‌ها و سایر مراکز تولید پسماند پزشکی) می‌توانند در سایت‌های منطقه‌ای یا مرکزی، زباله تولیدی را بی‌خطر نمایند و یا از امکانات بی‌خطر ساز بیمارستان‌های مجاور استفاده نمایند.

ماده ۶۶: تحویل پسماند به واحدهای مرکزی تصفیه یا دفع فاقد مجوز ممنوع است.

ماده ۶۷: واحدهای متمرکز بی‌خطر ساز پسماند باید از وزارت و سازمان مجوز دریافت نمایند.

ماده ۶۸: مطابق ماده ۷ قانون مدیریت پسماندها پس از تبدیل پسماند پزشکی ویژه به عادی، سازوکار مدیریت آن همانند پسماند عادی صورت می‌گیرد.

ماده ۶۹: هر روش تبدیل پسماند پزشکی ویژه به عادی باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:

(الف) دستگاه باید قابلیت غیرفعال‌سازی میکروبی اسپورهای باکتری (Microbial inactivation efficacy) به میزان حداقل تا ۶ کاهش لگاریتمی در پایه ۱۰ را داشته باشد. ($\log 6 \times 10$)

(ب) محصولات جانبی سمی یا خطرناک در حین بی‌خطر سازی تولید نگردد.

(پ) خطر و احتمال انتقال بیماری و عفونت را حذف نماید.

(ت) مستندات مربوط به انجام فرآیند و بررسی صحت عملکرد دستگاه وجود داشته باشد.

(ث) خروجی هر روش بایستی برای انسان و محیط زیست بی‌خطر بوده و به راحتی و بدون انجام فرآیند دیگری قابل دفع باشد.

(ج) از لحاظ ایمنی دارای شرایط مناسب باشد و در تمام مراحل کار، ایمنی سیستم حفظ شود.

(چ) مقرون به صرفه باشد.

(ح) توسط جامعه قابل پذیرش باشد.

(خ) از نظر بهداشتی و ایمنی برای کارکنان و کاربران و... بی‌خطر باشد یا حداقل خطر را ایجاد کند.

(د) در راستای عمل به تعهدات بین‌المللی کشور باشد.

(ذ) کلیه روش‌های مورد استفاده باید در قالب مدیریت پسماند به تأیید مراجع صالح برسد.

(ر) در زمان‌های اپیدمی و خاص، وزارت، معیار جدید و موقت متناسب با شرایط و حداقل تا ۶ کاهش لگاریتمی در پایه ۱۰ باکتری‌های شاخص را اعلام می‌نماید.

ز) اعضا و اندام‌های قطع شده بایستی مجزا جمع‌آوری و برای دفع به گورستان محل، حمل شده و به روش خاص خود دفن گردد.
تبصره: ضوابط و معیارهای روش‌های عمده تصفیه در پیوست شماره ۲ که به مهر «پیوست تصویب نامه هیأت وزیران» تأیید شده است، خواهد بود.
ماده ۷۰: نصب هرگونه زباله سوز اعم از متمرکز و غیرمتمرکز در شهرها ممنوع است.

ماده ۷۱: استقرار هرگونه سیستم تصفیه یا امحای مرکزی منوط به انجام مطالعات ارزیابی اثرهای زیست‌محیطی خواهد بود.

ماده ۷۲: با تغییر فناوری و روی کار آمدن فناوری‌های نو، واحدهای تولیدکننده موظف به بررسی کارایی این فناوری‌ها و در صورت تأیید، استفاده از آنها به جای روش‌های قدیمی تر می‌باشند.

ماده ۷۳: این ضوابط به عنوان ضوابط جایگزین هر نوع ضابطه قبلی در این خصوص تلقی گردد و در صورت وجود موارد مشابه، این ضوابط معتبر و قابل اجرا می‌باشد.

پیوست شماره یک

جدول طبقه‌بندی پسماندهای پزشکی ویژه

نام رده پسماند	شرح و مثال
پسماندهای عفونی	پسماندهای مظنون به داشتن عوامل زنده بیماری‌زا مانند محیط‌های کشت میکروبی آزمایشگاه، پسماندهای ناشی از جدا سازی بیماران عفونی، بافتها، (سواب آلوده)، مواد با تجهیزاتی که با فرد مبتلا به بیمارهای عفونی تماس داشته‌اند و مواد دفع شده از این بیماران
پسماندهای آسیب شناختی	مانند بافت‌ها و آبگونه‌های انسانی، تکه‌هایی از بدن انسان، خون و سایر آبگونه‌های بدن، چنبن
اجسام تیز و برنده	مانند سوزن تزریقی، دستگاه (Set) انفورین، تیغه چاقو، چاقو، تیغ، شیشه‌های شکسته
پسماندهای دارویی خطرناک	مانند داروهای تاریخ گذشته یا غیر لازم (اقلامی که حاوی دارو یا اقلامی که به دارو آلوده شده‌اند مانند قوطی‌ها و شیشه‌های دارویی)
پسماندهای ژنوتوکسیک	مانند پسماندهای دارای موادی با خصوصیات سمی برای ژن‌ها، از جمله پسماندهای دارای داروی سایتوتوکسیک (که بیشتر در درمان سرطان به کار می‌روند)، مواد شیمیایی سمی برای ژن‌ها
پسماندهای شیمیایی خطرناک	که محتوی مواد شیمیایی مانند معرف‌های آزمایشگاهی، داروی ثبوت و ظهور فیلم، مواد ضد عفونی کننده و گند زدای تاریخ گذشته یا غیر لازم و حلال‌ها می‌باشند. که در صورت آزاد شدن در محیط برای محیط و انسان مضر باشد.
پسماندهای دارای فلزات سنگین	مانند باتری‌ها، ترمومترهای شکسته، وسایل دارای جیوه برای اندازه گیری فشارخون و ...
ظرف های تحت فشار	مانند سیلندرهای گازها، کارتریج گاز و قوطی افشان
پسماندهای پرتوساز	پسماندهای محتوی مواد رادیو اکتیو شامل مقررات خاص خود می‌شود و از شمول این ضوابط خارج است.

«شرح انواع پسماندهای پزشکی ویژه»

۱- پسماندهای عفونی:

پسماندهای عفونی مظنون به داشتن عوامل زنده بیماری‌زا (باکتری‌ها، ویروس‌ها، انگل‌ها یا قارچ‌ها) به مقدار و با کیفیتی که بتوانند در میزبانان حساس موجب بیماری شوند، می‌باشند. این رده شامل موارد ذیل است:

کشت‌ها و مواد نگهداری شده حاوی عوامل بیماری‌زای ناشی از کار آزمایشگاه، پسماندهای ناشی از عمل‌های جراحی و کالبد شکافی اجساد مبتلا به بیماری‌های عفونی (مانند بافت‌ها، مواد و تجهیزات) که در تماس با خون یا دیگر آبگونه‌های بدن بوده‌اند.

پسماندهای بیماران عفونی بستری شده در بخش جداسازی (۱) (مانند مواد دفعی، پانسمان‌های زخم‌های جراحی یا عفونی، لباس‌های آلوده به خون انسان یا دیگر آبگونه‌های بدن)، پسماندهایی که در تماس با بیماران عفونی همودیالیز شده باشند (مانند تجهیزات دیالیز از جمله لوله‌گذاری و فیلترها، حوله‌های یکبار مصرف، گان، پیش‌بند، دستکش و لباس آزمایشگاه)، جانوران آزمایشگاهی آلوده و هر نوع اسباب یا مواد دیگری که در تماس با اشخاص یا جانوران آلوده بوده‌اند.

توجه: «اجسام تیز و برنده»ی آلوده نیز یک زیر مقوله پسماندهای عفونی‌اند اما در این ضوابط جداگانه شرح داده می‌شوند.

کشت‌ها و مواد نگهداری شده به شدت آلوده‌کننده بوده و شامل عوامل بیماری‌زای عفونی بوده، پسماند کالبد شکافی‌ها، اجساد جانوران، و دیگر پسماندهایی که به آنها تلقیح شده و آلوده شده‌اند، یا در تماس با این گونه عوامل بیماری‌زا بوده‌اند «پسماندهای بشدت آلوده‌کننده» نامیده می‌شوند.

۲- پسماندهای آسیب‌ناختی:

پسماندهای آسیب‌ناختی شامل بافت‌ها، اندام‌ها، اجزای بدن، جنین انسان و جسد جانوران، خون و آبگونه‌های بدن‌اند. در این مقوله اجزای قابل شناسایی بدن انسان و جانوران را «پسماندهای تشریحی» می‌نامند.

۳- اجسام تیز و برنده:

اجسام تیز و برنده اقلامی هستند که می‌توانند موجب زخم از قبیل بریدگی یا سوراخ‌شدگی شوند و عبارتند از: سوزن‌ها، سوزن‌های زیرجلدی، تیغه چاقوی جراحی و دیگر تیغه‌ها، چاقو، ست‌های انفوزین، اره‌ها، شیشه شکسته‌ها، و ناخن بیماران و ... که ممکن است عفونی باشند یا نباشند به هرحال به عنوان پسماندهای به شدت تهدیدکننده سلامتی به‌شمار می‌آیند.

۴- پسماندهای دارویی:

پسماندهای دارویی عبارتند از داروهای تاریخ گذشته، مصرف نشده، تفکیک شده و آلوده، واکسن‌ها، مواد مخدر و سرم‌هایی که دیگر به آن‌ها نیازی نیست و باید به نحو مناسبی دفع شوند. این رده همچنین شامل اقلام دور ریخته شده مورد مصرف در کارهای دارویی مانند بطری‌ها و قوطی‌های دارای باقیمانده داروهای خطرناک، دستکش، ماسک، لوله‌های اتصال، و شیشه (ویال)‌های دارو‌ها هم بوده که در صورت آزاد شدن در محیط برای محیط و انسان مضر باشند.

۵- پسماندهای ژنوتوکسیک:

پسماندهای ژنوتوکسیک به شدت خطرناکند و ممکن است خصوصیات ایجاد جهش سلولی، عجیب‌الخلقه‌زایی، یا سرطان‌زایی داشته باشند این پسماندها مشکلات ایمنی جدی به وجود می‌آورند. این مشکلات هم درون بیمارستان و هم پس از دفع پسماندها در بیرون از بیمارستان می‌تواند باشد و باید مورد توجه خاص قرار داشته‌باشند، پسماندهای ژنوتوکسیک می‌توانند دارای داروهای سایتوتوکسیک معین (به شرح ذیل)، سایتوتوکسیک، مواد شیمیایی و مواد پرتوساز باشند، داروهای سایتوتوکسیک (یا ضدنئوپلازی) که مواد اصلی این مقوله را تشکیل می‌دهند، می‌توانند بعضی سلول‌های زنده را بکشند یا رشد آن‌ها را متوقف کنند. این دارو‌ها برای شیمی درمانی سرطان‌ها به کار می‌روند. داروهای سایتوتوکسیک نقش مهمی در درمان انواع بیماری‌های نئوپلازیک دارند همچنین به عنوان ماده ایمونوسپرسیو هنگام پیوند اندام و درمان بیماری‌های گوناگون دارای اساس ایمنی شناختی کاربردهای گسترده‌ای دارند. داروهای سایتوتوکسیک بیشتر اوقات در بخش‌های تخصصی مانند بخش سرطانی شناسی و واحدهای پرتو درمانی مصرف می‌شوند، که نقش اصلی آنها درمان سرطان است.

رایج‌ترین مواد ژنوتوکسیک مورد استفاده در مراقبت از تندرستی در کادر زیر نشان داده شده‌اند.

داروهای سایتوتوکسیک خطرناک را می‌توان به شرح زیر رده‌بندی کرد:
رایج‌ترین فرآورده‌های ژنوتوکسیک مورد استفاده در مراقبت‌های بهداشتی و درمانی

۱- طبقه‌بندی شده به عنوان سرطانزا
مواد شیمیایی:

بنزن

داروهای سایتوتوکسیک و غیره:

آزاتیوپرین، کلرامبوسیل، کلرنفازین، سیکلو سپورین، سیکلوفسفامید، ملفالان، سیموستین، تاموکسیفن، تیوتپا، ترسولفان، مواد پرتوساز (رادپواکتیو).

۲- طبقه‌بندی شده به عنوان سرطانزای ممکن یا احتمالی
مواد سایتوتوکسیک و داروهای دیگر:

آزاسایتیدین، بلئومایسین، کاروموستاین، کلرامفنیکل، کلروزتوسین، سیس پلاتین، داکاربازین، دائو نورویسین، دی هیدروکسی متیل فلورا تریزین (مانند پانفوران که دیگر مصرف نمی‌شود)، دوکسوروبیسین، لوموستین، متیل تیوراسیل، مترونیدازول، میتومایسین، نافنوپین، نیریدازول، اگزازپام، فنانستین، فنوباریتال، فنیتوئین، پروکاربازین هیدروکلراید، پروژسترون، سارکولیزین، استرپتوزوسین، تری کلرمتین.

۳- این طبقه‌بندی‌ها طبق طبقه‌بندی گروه کاری سازمان بین‌المللی پژوهش درباره سرطان است. (IARC)

مواد آلکیلاتور: که موجب آلکیلاسیون نوکلئوتیدهای DNA، و منجر به پیوند متقاطع و کدونوسی غلط در ذخیره ژنی می‌شوند.
آنتی متابولیت‌ها: که اثر بازدارنده بر ساخت زیستی اسیدنوکلئیک‌های سلول دارند.

مواد بازدارنده تقسیم سلولی، که از تکثیر سلول جلوگیری می‌کنند.
پسماندهای سایتوتوکسیک از چند منبع در مراقبت تندرستی تولید می‌شوند و می‌توان آنها را به شرح ذیل طبقه‌بندی کرد:

مواد آلوده به فرآورده‌های دارویی و تجویز داروها مانند سرنگ، سوزن، ویال، gauge، بسته‌بندی.

داروهای منسوخ شده، داروهای برگشتی از بخش های بیمارستان. در بیمارستان های تخصصی، سرطان، پسماندهای ژنوتوکسیک (که دارای مواد سایتوتوکسیک یا پرتوزا هستند) ممکن است تا ۱٪ از مجموع پسماندهای بهداشتی درمانی را تشکیل دهند.

۶- پسماندهای شیمیایی:

پسماندهای شیمیایی تشکیل می شوند از مواد جامد و گازهای شیمیایی که به عنوان مثال برای کارهای تشخیصی و تجربی، و کارهای نظافت، خانه داری و گندزدایی، به کار می روند. پسماندهای شیمیایی مراقبت های بهداشتی درمانی می توانند خطرناک یا بی خطر باشند. در زمینه حفاظت از تندرستی موقعی خطرناک به شمار می آیند که حداقل یکی از خصوصیات ذیل را داشته باشند:

- سمی؛

- خاصیت خورندگی (مانند اسیدهای با $PH < 2$ و بازهای $PH > 12$)؛

- قابلیت احتراق خود به خود؛

- واکنش دهنده (مانند مواد انفجاری، مواد واکنش دهنده در مقابل آب، و

حساس به ضربه)؛

- ژنوتوکسیک (مانند داروهای سایتوتوکسیک)

پسماندهای شیمیایی غیرخطرناک شامل آن دسته از مواد شیمیایی است که هیچ یک از خصوصیت های مذکور را نداشته باشند، مانند قندها، امینواسیدها، و بعضی املاح آلی و غیر آلی.

انواع مواد شیمیایی خطرناک مورد استفاده و رایج در تأسیسات و نگهداری مراقبت های بهداشتی درمانی و بیمارستان ها که به احتمال زیاد در پسماندها یافت می شوند در چند بند ذیل شرح داده می شوند:

۷- پسماندهای محتوی فلزات سنگین:

پسماندهای محتوی فلزات سنگین یک زیر رده از پسماندهای شیمیایی خطرناک، و به طور معمول به شدت سمی اند. پسماندهای دارای جیوه به طور مشخص از نشت تجهیزات شکسته شده بالینی به وجود می آیند. جیوه های پخش شده از چنین دستگاه هایی تا حد ممکن باید جمع آوری شوند.

بقایای کارهای دندان سازی هم مقدار زیادی جیوه دارد. پسماندهای دارای یادموم عمدتاً از باتری های دور ریخته و شکسته به وجود می آیند. برخی «پانل های تقویت شده با چوب» با مقداری سرب هنوز هم به عنوان ضد نفوذ

کردن پرتوهای X و در بخش‌های تشخیصی به کار می‌روند. چند نوع دارو آرسنیک دارند اما در این ضوابط به عنوان پسماندهای دارویی شرح داده می‌شوند.

۸- ظروف تحت فشار:

بسیاری از انواع گازها در مراقبت از سلامتی و یا در تجهیزات آزمایشگاهی به کار می‌روند. این گازها بیشتر اوقات در سیلندرهایی تحت فشار، و قوطی‌های افشانه‌ای می‌باشند، و بسیاری از آنها وقتی خالی شوند یا دیگر نتوان از آنها استفاده کرد (در حالی که هنوز مقداری گاز در آنها باقی مانده)، قابل مصرف دوباره هستند، اما بعضی انواع دیگر - و بخصوص قوطی‌های افشانه - را باید به نحو مناسب دفع کرد.

گازهای خواه از نوع خنثی (inert) یا بالقوه خطرناک که در ظروف تحت فشار قرار دارند همواره باید با دقت مدیریت شوند. ظرف گاز اگر در پسماند سوز انداخته شود یا به طور اتفاقی سوراخ شود ممکن است منفجر شود.

گازهایی که از همه بیشتر در مراقبت از سلامتی به کار می‌روند:

گازهای هوشبری: اکسید ازت، هیدرو کربن‌های هالوژنه فرارار (مانند هالوتان، ایزوفلوران، و انفلوران) که به مقدار زیاد به جای اتر و کلروفرم استفاده می‌شوند.

کاربردها: در اتاق عمل بیمارستان، هنگام زایمان در زایشگاه‌ها و در آمبولانس‌ها، در بخش‌های بیمارستان عمومی هنگام اجرای اعمال دردناک، در دندانپزشکی به عنوان تسکین به کار می‌روند.

اتیلین اکساید: کاربردها: برای سترون‌سازی تجهیزات جراحی و اسباب‌های پزشکی، در محل مرکزی توزیع لوازم، و گاهی در اتاق عمل بیمارستان.

اکسیژن: در سیلندرها یا انبارهای بزرگ به شکل گازی یا مایع نگهداری می‌شود و از طریق لوله‌کشی مرکزی توزیع می‌شود. کاربرد: مصرف استنشاقی برای بیماران.

هوای فشرده: کاربردها: در کارهای آزمایشگاهی، تجهیزات درمان استنشاقی، تاسیسات و نگهداری تجهیزات و در دستگاه‌های کنترل محیط زیست.

۹- پسماندهای پرتوسازی و رادیو اکتیو:

از شمول این ضوابط خارج است.

۱۰- پسماندهای عادی:

پسماندهای ناشی از کارکردهای خانه‌داری و مدیریت اجرایی این مراکز می‌باشند که شامل: پسماندهای آشپزخانه، آبدارخانه، قسمت اداری مالی، ایستگاه‌های پرستاری، باغبانی و از این قبیل است. این پسماندها، بخش بزرگی از پسماندهای تولید شده در مراکز بهداشتی درمانی را تشکیل می‌دهند و باید نسبت به جداسازی آن‌ها در مبدأ تولید اقدام شود. مدیریت این دسته پسماندها مربوط به شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخش‌داری‌ها می‌باشد.

جدول شماره ۱: ویژگی‌های ظروف و کیسه‌های تفکیک پسماندهای پزشکی

ردیف	نوع پسماند	نوع ظرف	رنگ ظرف	برچسب
۱	عفونی	کیسه پلاستیکی مقاوم ۱	زرد	عفونی
۲	تیز و برنده	استاندارد Safety Box ۲	زرد با درب قرمز	تیز و برنده-دارای خطر زیست
۳	شیمیایی و دارویی	کیسه پلاستیکی مقاوم ۳	سفید یا قهوه‌ای	شیمیایی دارویی
۴	پسماند عادی	کیسه پلاستیکی مقاوم ۴	سیاه	عادی

۱- لازم است کیسه‌های فوق در سطل‌های پلاستیکی زرد رنگ نگهداری شوند.

۲- مؤسسه استاندارد، استاندارد این ظروف را تدوین نموده است.

۳- لازم است کیسه‌های فوق در سطل‌های پلاستیکی سفید یا قهوه‌ای رنگ نگهداری شوند.

۴- لازم است کیسه‌های فوق در سطل‌های پلاستیکی آبی رنگ نگهداری شوند.

جدول شماره (۲)



پسماند رادیو اکتیو



پسماند عفونی



پسماند بیولوژیکی

فصل چهارم

مصوبات شورای اسلامی شهر تهران

تاریخ تصویب: ۱۳۸۶/۰۸/۲۹
تاریخ ابلاغ: ۱۳۸۶/۰۹/۰۵
شماره صدور: ۱۶۰/۹۷۳/۱۵۰۲۷

ساماندهی راه کارهای حقوقی و اجرایی برخورد با متخلفین پخش، دفع، حمل و امحاء غیر مجاز و نامناسب پسماندها در فضاها و معابر عمومی شهر تهران

ماده واحده:

با استناد به مفاد مندرج در قانون مدیریت پسماندها مصوب اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۳ مجلس شورای اسلامی^۱ به ویژه مواد ششم، هفتم، شانزدهم و بیستم از قانون مذکور و نیز مواد سی ام و سی و یکم از آیین نامه اجرایی قانون یاد شده^۲ و همچنین مفاد ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی^۳ و بندهای ۴ و ۱۸ از مفاد ماده ۷۱ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ و الحاقات بعدی آن و مفاد تبصره ۴ الحاقی موضوع بند ۲ از ماده ۵۵ قانون شهرداریها^۴، و مفاد ردیفهای ۷۸ و ۱۳۹ از آیین نامه اجرایی راهنمایی و رانندگی مصوب هیأت وزیران به تاریخ ۸۲/۸/۷، شهرداری تهران موظف است با استفاده از قابلیت های نظارتی حوزه های خدمات شهری و ترافیکی تشکیلات خود در مقیاس های عملکرد مناطق، نواحی و محلات شهر تهران، همچنین نهادهای مدنی به ویژه شورایاری های محلات و سازمان های مردم نهاد مرتبط با موضوعات محیط زیست و زیست شهری و با هماهنگی کلیه دستگاه های اجرایی ذیربط و مسئول، نسبت به ارتقاء سطح فرهنگ پذیری و آگاهی عمومی شهروندان

-
- ۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی به فصل دوم: قوانین رجوع شود.
 - ۲- جهت رؤیت متن آیین نامه مزبور مصوب ۱۳۸۴/۵/۵ به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود.
 - ۳- جهت رؤیت متن ماده مزبور مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ و اصلاحی ۱۳۷۶/۵/۸ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.
 - ۴- جهت رؤیت متن تبصره ۴ الحاقی به ماده ۵۵ قانون شهرداری ها مصوب ۱۳۳۴/۴/۱۱ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

تهرانی و نیز جلوگیری از تخلفات مرتبط با پخش، دفع، حمل و امحاء غیرمجاز و نامناسب پسماندها در فضاها و معابر عمومی شهر تهران با لحاظ شاخص‌های ذیل اقدام نماید:

الف) تهیه و تدوین برنامه‌ای مشخص، نظام‌مند و مستمر به منظور پیشگیری از انجام تخلفات مورد نظر این مصوبه اعم از پخش، دفع، حمل و امحاء غیرمجاز و نامناسب پسماندها (موضوع بندهای «ج»، «د»، «ه» و «ه» یاد شده) در معابر و فضاها، عمومی شهر تهران از طریق اطلاع رسانی عمومی و ارتقاء سطح آگاهی شهروندان تهرانی با استفاده از رسانه‌های جمعی، قابلیت‌های تبلیغات محیطی، نهادهای مدنی و سایر مراجع ذیربط.

ب) تأمین محل‌های مناسب و متناسب با نیازهای عمومی جمع‌آوری پسماندهای موضوع این مصوبه در شهر تهران و اطراف آن به میزان کافی جهت جلوگیری از پخش، دفع، حمل و امحاء غیرمجاز و نامناسب پسماندهای مذکور (اعم از نصب مخازن زباله در معابر عمومی و نیز تعیین مکان‌های مناسب و متناسب جهت تخلیه نخاله‌های ساختمانی و یا سایر موارد مرتبط با هماهنگی دستگاه‌های اجرایی ذیربط از طریق پیش‌بینی و تأمین اعتبار مورد نیاز در بودجه سنواتی و نیز برنامه‌های اجرایی و نظارتی ذیربط.

ج) همکاری و هماهنگی با نیروی انتظامی (پلیس راهور تهران بزرگ) جهت اعمال جرایم مرتبط با پخش و دفع غیرمجاز و نامناسب پسماند در سطح معابر و فضاها، عمومی توسط سرنشینان یا سرنشینان وسائط نقلیه اعم از خصوصی و عمومی مطابق ضوابط و مقررات موضوعه.

د) هماهنگی با نیروی انتظامی تهران بزرگ جهت برخورد با متخلفین پخش نخاله، فضولات ساختمانی و مواد رسوبی فاضلاب‌ها (که مطابق قانون مشمول موضوع پسماندهای عادی می‌باشند) در سطح معابر و فضاها، عمومی شهر تهران و اطراف آن مطابق ضوابط و مقررات موضوعه از طریق تهیه گزارش و مستندات لازم و ارائه به مراجع قضایی ذیصلاح.

تبصره: شهرداری تهران موظف است نسبت به تهیه دستورالعملی مشخص جهت استفاده از قابلیت مشارکت بخش خصوصی در کلیه مراحل ساماندهی نخاله‌ها، فضولات ساختمانی و مواد رسوبی فاضلاب‌ها (با استناد به تبصره ۴ ذیل بند «د») از مفاد ماده دوم قانون مدیریت پسماندها) حداکثر ظرف مدت دو ماه از تاریخ ابلاغ این مصوبه اقدام نماید.

ه) تهیه گزارش و مستندات لازم جهت ارائه به مراجع قضایی ذیصلاح در خصوص پخش، دفع، امحاء غیرمجاز و نامناسب پسماندهای عادی متعلق به اماکن و صنوف متخلف در معابر و فضاهای عمومی شهر تهران.

و) هماهنگی لازم با مراجع ذیربط به منظور تحقق مفاد این مصوبه با استناد به ماده ۳۶ آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها جهت فراهم آوردن شرایط تعلیم و آموزش نیروهای نظارتی حوزه خدمات شهری شهرداری به عنوان ضابطین قضایی.

ز) تهیه دستورالعمل لازم با همکاری و هماهنگی کلیه دستگاه‌های مسئول و ذیربط در راستای تحقق مفاد ماده ۱۲ از آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها در خصوص بازیافت پسماندهای اقلام تعیین شده توسط تولیدکنندگان و واردکنندگان مربوطه مندرج در ماده مذکور حداکثر ظرف مدت ۲ ماه از زمان ابلاغ این مصوبه.

ح) تشکیل پرونده و اعمال پیگیری‌های حقوقی مرتبط از طریق فرماندهی نیروی انتظامی تهران بزرگ و همچنین مراجع قضایی ذیربط جهت استفاده از قابلیت‌های نظارتی شهروندان تهرانی در تحقق مفاد این مصوبه در صورت ارائه گزارش و مستندات لازم توسط شهروندان تهرانی در ارتباط با انجام تخلف وسایل نقلیه موضوع بندهای «ج» و «د» و یا متولیان اماکن و صنوف موضوع بند «ه» این مصوبه.

ط) شهرداری تهران مکلف است به منظور تحقق و حسن اجرای مفاد این مصوبه و انجام هماهنگی‌های لازم نسبت به تشکیل کمیته‌ای متشکل از افراد ذیل اقدام نماید: ۱- معاون خدمات شهری (مسئول کمیته) ۲- معاون امور مناطق (نماینده تام‌الاختیار) ۳- یک نفر صاحب‌نظر و دارای تجربه در امر مدیریت پسماند به معرفی شورای اسلامی شهر تهران ۴- نماینده تام‌الاختیار به معرفی شورای حل اختلاف و دادگستری شهر تهران (بنا به درخواست شهرداری تهران) ۵- نماینده تام‌الاختیار به معرفی نیروی انتظامی (بنا به درخواست شهرداری تهران) شهرداری تهران مجاز است حسب موضوع از نمایندگان سایر حوزه‌های اجرایی ذیربط در شهرداری تهران و یا سایر دستگاه‌های مسئول ذیربط جهت حضور در جلسات کمیته مزبور دعوت نماید.

ی) شهرداری تهران موظف است در تهیه برنامه و دستورالعمل‌های موضوع تبصره ذیل بند «د» و بندهای «الف» و «ز» این مصوبه نسبت به انجام هماهنگی و اخذ نظر کارشناسی کمیته محیط زیست شورای اسلامی شهر تهران اقدام نماید.

ک) شهرداری تهران مکلف است هر سه ماه یکبار نسبت به ارائه گزارش از میزان عملیاتی شدن مفاد این مصوبه به شورای اسلامی شهر تهران اقدام نماید.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۶/۱۰/۰۴

تاریخ ابلاغ: ۱۳۸۶/۱۰/۳۰

شماره صدور: ۱۶۰/۱۰۰۳/۱۸۲۳۷

تعیین بهای خدمات و چگونگی اعمال نظارت بر جمع آوری و دفع پسماندهای ویژه پزشکی، صنعتی و کشاورزی در شهر تهران^۱

ماده ۱: نظر به اهمیت موضوع حفظ و ارتقاء بهداشت و سلامت عمومی آحاد مردم در قوانین و مقررات موضوعه کشور بویژه الزامات قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با عنایت به مفاد بندهای ۲، ۳ و ۴ ماده ۷۱ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ و اصلاحات بعدی آن و مفاد بندهای ۲ و ۱۵ و تبصره چهارم ذیل بند دوم ماده ۵۵ قانون شهرداری و مفاد بند دوم از موضوع ماده ۱ قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب سال ۱۳۶۷ و نیز مفاد بندهای دوم و سوم از جزء «ب» و جزء «ج» ماده ۲ و مواد ۵، ۷ و ۱۳ قانون مدیریت پسماندها مصوب ۸۳/۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی و نیز مواد ۱۱ و ۳۶ آیین‌نامه اجرایی قانون مذکور و در راستای تحقق مستندات قانونی صدرالذکر و ارتقاء امکان نظارت بر عملکرد واحدهای تولیدکننده پسماندهای ویژه در محدوده شهر تهران از طریق اعمال سیاست‌های بازدارنده و تشویقی مناسب با هماهنگی و همکاری کلیه دستگاه‌های اجرایی ذیربط و همچنین استفاده از قابلیت مشارکت‌های مردمی به ویژه نهادهای مدنی، محلی و تخصصی و با استناد به مفاد ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی در صورتی که واحدهای تولیدکننده پسماند ویژه (بر اساس موضوع بندهای دوم، سوم، چهارم و پنجم ذیل بخش «ب» از ماده دوم قانون مدیریت پسماندها) در انجام تکالیف قانونی خود مبتنی بر تبدیل پسماندهای

۱- متن مصوبه از سوی فرمانداری تهران مورد اعتراض واقع شده و در این خصوص مصوبه مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۱ از سوی شورای اسلامی شهر تهران به تصویب رسیده است. (جهت رؤیت متن مصوبه مذکور به فصل چهارم: مصوبات شورای اسلامی شهر تهران رجوع شود)

ویژه به پسماندهای عادی تخلف ورزند و یا امکان عادی‌سازی پسماندهای ویژه مذکور را نداشته باشند و به منظور تلاش در جهت جلوگیری از آلودگی معابر و فضاهای عمومی به مواد خطرناک و غیر بهداشتی مرتبط با پسماندهای یاد شده، شهرداری تهران موظف است گزارش و مستندات لازم را با قید مسئولیت دستگاه‌های اجرایی مسئول و ناظر بر واحدهای تولیدکننده ذریبط تهیه و به سازمان محیط زیست و مراجع قضایی مربوط اعلام و ارائه نماید.

ماده ۲: شهرداری تهران موظف است در صورت تمایل واحدهای تولیدکننده پسماندهای مذکور و بر اساس قراردادی مشخص با رعایت قوانین و مقررات موضوعه (با لحاظ این‌که عادی‌سازی، جمع‌آوری و حمل این‌گونه پسماندها بر عهده شهرداری تهران نمی‌باشد و صرفاً به صورت موقت و جهت حفظ بهداشت عمومی فضاها و معابر عمومی) نسبت به جمع‌آوری و حمل پسماندهای مزبور به صورت بسته‌بندی بدون نشت با خودروهای مخصوص، مناسب و دارای استاندارد لازم اقدام نموده و هزینه‌های مترتبه را (هزینه‌های اجباری به شهر و شهرداری) به ازاء هر کیلوگرم معادل یکهزار (۱۰۰۰) ریال از واحدهای تولیدکننده اخذ نماید. شهرداری تهران با عنایت به مستندات قانونی یاد شده هیچ‌گونه مسئولیتی در قبال امحاء پسماندهای ویژه یاد شده در قرارداد موصوف نخواهد داشت.

تبصره ۱: در صورت عدم تفکیک جزء پسماندهای ویژه از پسماندهای عادی، کلیه پسماندهای مخلوط شده به عنوان پسماند ویژه قلمداد می‌شود.

تبصره ۲: بهای خدمات کلیه پسماندهای عادی تفکیک شده و یا عادی‌سازی شده توسط واحدهای تولیدکننده پسماند ویژه، با تأیید و نظارت سازمان محیط زیست (مطابق ماده ۲۴ آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها) وفق مفاد مصوبه «مجزو چگونگی محاسبه و اخذ بهای خدمات مدیریت پسماند» ابلاغی به شماره ۱۶۰/۱۸۹۸/۶۲۳۵ به تاریخ ۱۶/۴/۱۹ محاسبه و اخذ خواهد شد.

تبصره ۳: شهرداری تهران موظف است نسبت به تهیه و ارسال صورتحساب ماهیانه برای هر یک از مراکز مذکور نسبت به دریافت بهای خدمات حمل پسماندهای موضوع ماده واحده این مصوبه اقدام نماید و در صورت عدم

۱- مصوبه فوق به موجب ماده ۹ مصوبه «چگونگی محاسبه و اخذ بهای مدیریت پسماند» مورخ ۱۳۸۸/۲/۲۲ شورای اسلامی شهر تهران لغو و مصوبه مذکور جایگزین آن شده است.

پرداخت مبلغ صورت حساب ارسالی در موعد مقرر، وفق ماده ۷۷ قانون شهرداری‌ها^۱ مطالبات خود را پیگیری نماید.

تبصره ۴: کلیه پسماندهای عادی تفکیک شده توسط واحدهای تولیدکننده پسماند ویژه که از سیستم عادی‌سازی پسماندهای ویژه برخوردار نمی‌باشند، از تسهیلات تشویقی معادل سی درصد (۳۰٪) تخفیف نسبت به بهای خدمات موضوع ماده دوم این مصوبه برخوردار خواهند بود.

تبصره ۵: شهرداری تهران موظف است ضمن اعمال پیگیری در خصوص اجرای ماده ۶ قانون مدیریت پسماندها و تبصره ذیل آن مبنی بر تکلیف سازمان صدا و سیما، سایر رسانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی ذیربط در اطلاع‌رسانی به شهروندان با هدف آگاه‌سازی عموم شهروندان تهرانی از خطرات و اثرات سوء بهداشتی ناشی از عدم تفکیک پسماندهای ویژه از عادی و عدم عادی‌سازی پسماندهای ویژه، به منظور جذب مشارکت‌های اجتماعی و استفاده از قابلیت‌های نظارتی مردم (به ویژه انجمن‌های شورایاری محلات و سازمان‌های مردم‌نهاد تخصصی ذیربط)، در صورت ارائه گزارش و مستندات لازم توسط شهروندان تهرانی در خصوص انجام تخلف توسط واحدهای تولیدکننده پسمانده ویژه، نسبت به تشکیل پرونده و اعمال پیگیری حقوقی از طریق مراجع ذیصلاح در جهت تحقق مفاد این مصوبه اقدام نماید.

تبصره ۶: شهرداری تهران موظف است در جهت تحقق مفاد این مصوبه و با استناد به ماده ۳۶ آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها نسبت به فراهم آوردن شرایط تعلیم و آموزش نیروهای نظارتی خود در حوزه خدمات شهری به منظور قرار گرفتن در ردیف ضابطین قوه قضایی هماهنگی لازم را با مراجع ذیربط معمول نماید.

۱- ماده ۷۷ قانون شهرداری‌ها مصوب ۱۳۳۴/۴/۱۱ و اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷ اینگونه مقرر می‌دارد:

«رفع هرگونه اختلاف بین مؤدی و شهرداری در مورد عوارض به کمیسیون مرکب از نمایندگان وزارت کشور و دادگستری و انجمن شهرارجاع می‌شود و تصمیم کمیسیون مزبور قطعی است. بدهی‌هایی که طبق تصمیم این کمیسیون تشخیص شود طبق مقررات اسناد لازم‌الاجرا به وسیله‌اداره ثبت قابل وصول می‌باشد. اجرای ثبت مکلف است بر طبق تصمیم کمیسیون مزبور به صدور اجرائیه و وصول طلب شهرداری مبادرت نماید. در نقاطی که سازمان قضایی نباشد رییس دادگستری شهرستان یک نفر را به نمایندگی دادگستری تعیین می‌نماید و در غیاب انجمن شهر انتخاب نماینده انجمن از طرف شورای شهرستان به عمل خواهد آمد».

تبصره ۷: با عنایت به مفاد بند «ط» مصوبه «ساماندهی راه کارهای حقوقی و اجرایی برخورد با متخلفین پخش، دفع، حمل و امحاء غیرمجاز و نامناسب پسماندهای عادی در فضاها و معابر عمومی شهر تهران» - تصویبی در پنجاه و پنجمین جلسه رسمی - علنی - فوق العاده شورای اسلامی شهر تهران - ابلاغی به شماره ۱۶۰/۹۷۳/۱۵۰۲۷ به تاریخ ۸۶/۹/۵ شورای اسلامی شهر تهران، شهرداری تهران موظف است جهت اعمال هماهنگی های لازم در راستای تحقق مفاد این مصوبه از نمایندگان دستگاه های اجرایی مسئول و ذیربط که مرتبط با واحدهای تولیدکننده پسماندهای ویژه هستند حسب موضوع دعوت به عمل آورد.

تبصره ۸: هرگونه اعتبار لازم جهت اصلاح سیستم جمع آوری و حمل پسماندها بر اساس مفاد این مصوبه از ردیف ۳۶۲۰۴۰۱۷۲ بودجه مصوب شهرداری تهران در سال ۱۳۸۶ و سال های آتی تأمین خواهد شد.

تبصره ۹: شهرداری تهران موظف است در مرحله صدور پایان کار برای کلیه واحدهای تولیدکننده پسماندهای ویژه اعم از پزشکی، صنعتی و کشاورزی (به ویژه واحدهای تولیدکننده عمده) نسبت به اعمال نظارت دقیق در خصوص تأمین فضای مناسب جهت تفکیک و عادی سازی پسماندهای مذکور به عنوان یکی از ضوابط فنی اخذ پایان کار اقدام نماید.

تبصره ۱۰: شهرداری تهران مکلف است هر سه ماه یکبار نسبت به ارائه گزارش از وضعیت اجرایی شدن مفاد این مصوبه به شورای اسلامی شهر تهران اقدام نماید.

ماده ۳: با عنایت به تعداد قابل ملاحظه واحدهای تولیدکننده پسماندهای ویژه پزشکی، صنعتی و کشاورزی وابسته به سازمان های دولتی، شورای اسلامی شهر تهران پیشنهاد و تأکید می نماید، دولت محترم در اجرای قوانین و آیین نامه های اجرایی مصوب نسبت به اعمال نظارت لازم جهت تفکیک پسماندهای ویژه از عادی و نیز تأمین اعتبار در ردیف های مربوط در بودجه سال ۱۳۸۷ دولت جهت استقرار سیستم های عادی سازی پسماندهای ویژه در واحدهای تولیدکننده مذکور اقدامات لازم را معمول نماید.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۶/۱۱/۲۱

تاریخ ابلاغ: ۱۳۸۶/۱۱/۲۷

شماره صدور: ۱۶۰/۱۰۲۱/۱۹۸۲۳

جوابیه شورای اسلامی شهر تهران به اعتراض فرمانداری تهران به متن مصوبه تعیین بهای خدمات و چگونگی اعمال نظارت بر جمع‌آوری و دفع پسماندهای ویژه پزشکی، صنعتی و کشاورزی در شهر تهران

ماده واحده:

در پاسخ به اعتراض شماره ۱/۲۶۶۹۶ به تاریخ ۸۶/۱۱/۱۷ فرمانداری تهران به متن مصوبه «تعیین بهای خدمات پسماندهای پزشکی، صنعتی و کشاورزی» تصویبی در شصت و پنجمین جلسه رسمی - علنی - عادی شورای اسلامی شهر تهران (دوره سوم) منعقد به تاریخ ۸۶/۱۰/۴ ابلاغی به شماره ۱۶۰/۱۰۰۳/۱۸۲۳۷ به تاریخ ۸۶/۱۰/۳۰^۱ و در جهت تأمین نظر آن فرمانداری متن مصوبه به شرح موارد ذیل اصلاح می‌شود:

الف) در ماده ۱ مصوبه در سطر نهم بعد از کلمه سیزدهم عبارت «و شانزدهم» افزوده می‌شود.

ب) تبصره سوم ذیل ماده ۲ مصوبه به شرح ذیل اصلاح می‌شود:

تبصره ۳: شهرداری تهران موظف است با تهیه و ارسال صورتحساب ماهیانه برای هر یک از مراکز مذکور نسبت به دریافت بهای خدمات حمل پسماندهای موضوع ماده واحده این مصوبه اقدام نماید و در صورت عدم پرداخت مبلغ صورت حساب ارسالی در موعد مقرر با رعایت ماده ۷۷ قانون شهرداری وفق قرارداد فی‌مابین شهرداری تهران (سازمان بازیافت و تبدیل مواد) و واحدهای تولیدکننده پسماند مطالبات خود را پیگیری نماید».

۱- جهت رؤیت متن مصوبه مزبور به فصل چهارم: مصوبات شورای اسلامی شهر تهران رجوع شود.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۷/۰۵/۲۹

تاریخ ابلاغ: ۱۳۸۷/۰۶/۰۵

شماره صدور: ۱۶۰/۱۱۲۶/۹۳۶۶

الزام شهرداری تهران به تهیه و ارائه لایحه مدیریت کاهش آوار و نخاله‌های ساختمانی

ماده واحده:

شهرداری تهران موظف است ظرف مدت شش ماه از تاریخ ابلاغ این مصوبه با لحاظ شاخص‌های فنی، زیست‌محیطی و فرهنگی و با تأکید بر استفاده از قابلیت‌های بخش خصوصی و با استفاده از دستورالعمل پیشنهادی پیوست این مصوبه نسبت به تهیه لایحه مدیریت کاهش آوار و نخاله‌های ساختمانی و باز یافت آن اقدام و جهت بررسی و تصویب به شورای اسلامی شهر تهران ارائه نماید.

دستورالعمل پیشنهادی

«تهیه و تدوین لایحه مدیریت کاهش آوار و نخاله‌های ساختمانی»

طرح مدیریت کاهش آوارهای ساختمانی

۱- مقدمه: با توجه به بررسی‌های به عمل آمده، در این فصل دستورالعمل‌های مربوط به مدیریت کاهش آوار در هنگام ساخت ساختمان‌ها و همچنین دستورالعمل مکانیابی محل‌های دفن آوارهای ساختمانی ارائه می‌شود.

۲- دستورالعمل مدیریت کاهش آوارهای ساختمانی: مدیریت آوارهای ساختمانی از طریق تلاش در راستای کاهش منبع تولید آوارها، استفاده مجدد و باز یافت میسر خواهد شد. این موضوع باید در هنگام ساخت، بهره‌برداری (از طریق استهلاک) و تخریب ساختمان مورد توجه قرار گیرد.

۲-۱- ساخت و بهره‌برداری

الف) طراحی: هنگام طراحی و اجرای ساختمان باید از مصالحی استفاده شود که در هنگام تخریب، آوار کمتری تولید شود. ساختمان‌سازی صنعتی یکی از شیوه‌های مؤثر در کاهش آوارهاست. موارد زیر هنگام طراحی ساختمان باید در نظر گرفته شود تا به کاهش آوارها هنگام تخریب کمک کند:

- طراحی مطابق مقررات ملی ساختمان به منظور افزایش ایمنی، دوام، آسایش و صرفه اقتصادی ساختمان
- انتخاب پلان‌های ساده و ابعاد پیمون شده (مدولار)
- محاسبه براساس مصالح پیش‌ساخته، پیش مخلوط شده و یا پیش برش خورده استاندارد
- تعیین مصالح بازیافتی و قابل بازیافت
- استفاده از مصالح غیرخطرناک (غیرسمی).
- ب) انتخاب مصالح: انتخاب مصالح و فرآورده‌های ساختمانی باید متناسب با طراحی صورت گیرد و از مصالحی استفاده شود که بیشترین سطح عملکردی را در شرایط اقلیمی داشته باشد تا عمر ساختمان افزایش یابد.
- پ) خرید مصالح: هنگام خرید مصالح رعایت موارد زیر به کاهش آوارها کمک می‌کند:
 - اطمینان از کیفیت استاندارد مصالح و فرآورده‌های ساختمانی
 - حصول اطمینان از خرید و حمل مصالح به کارگاه به مقدار مورد نیاز (و نه بیشتر)
 - استفاده از چارچوب‌ها و در و پنجره پیمون شده
 - نگهداری و انبار کردن طبق شیوه‌های استاندارد
 - هماهنگی برای عودت مصالح مازاد و غیراستاندارد
 - حمل مصالح فقط در زمان نیاز، در صورت حمل مصالح درست در زمان نیاز به آنها به کارگاه ساخت و ساز، از خرابی و هدر رفتن آنها جلوگیری می‌شود.
 - کاهش ضایعات بسته‌بندی، مصالح باید حداقل بسته‌بندی لازم را دارا باشند. از طبق‌ها، جعبه‌ها و بسته‌های قابل استفاده (مجدد) مواظبت به عمل آید و تمام لوازم مربوط به بسته‌بندی و حمل به منظور استفاده مجدد به فروشندگان بازگردانیده شود.
- ت) اجرا: اجرای صحیح عملیات در مراحل گوناگون، از پی کنی، ساخت فونداسیون، دیوارکشی، اجرای عایق‌کاری مناسب، نصب در و پنجره، ساخت سقف تا نازک‌کاری و نماسازی، مطابق دستورالعمل‌های مربوط، در میزان اثرگذاری عوامل محیطی بر بنا مؤثر است و میزان فرسایش بنا را تعیین می‌کند.

ث) نحوه استفاده تراکم جمعیت در واحد سطح، عاملی در شدت استهلاک و تخریب تلقی می‌شود. زیرا با تغییر آن، علاوه بر تغییر بار وارده به کل بنا، شدت استفاده از وسایل و تأسیسات نیز تغییر می‌یابد و از دوام آن‌ها کاسته می‌شود.

ج) تعمیر و نگهداری: تعمیر و نگهداری عبارت از مجموعه کنش‌ها و فعالیت‌هایی است که طی دوره پس از اجرا و ساخت ساختمان صورت می‌گیرد تا مقدار خصوصیات اصلی بنا یا اجزای ساختمان از حداقل مجاز پایین‌تر نیاید و زمان رسیدن وضعیت بنا به حداقل مجاز، که مرحله قطعی استهلاک نیز هست، به تأخیر افتد.

تشخیص به هنگام و انجام دادن تعمیرات لازم در مورد هر یک از اجزای ساختمان، علاوه بر حفظ همان اجزا از امکان سرایت عوامل فرسایشی به بخش‌های دیگر بنا، پیشگیری می‌کند و با جلوگیری از تأثیرگذاری عوامل فرسایشی، روند استهلاک را کندتر می‌سازد و عمر مفید را افزایش می‌دهد.

۲-۲- مدیریت آوار هنگام تخریب:

هنگام تخریب ساختمان، باید دقت کرد که حتی‌المقدور واحدهای مصالح ساختمانی مانند آجر، موزاییک و ... سالم برداشته شود تا به همان شکل قابلیت استفاده مجدد داشته باشند. مصالحی هم که خرد می‌شوند، در محل‌های جداگانه نگهداری شوند تا به مراکز دفع انتقال داده شوند. روش کار به شرح زیر است:

۱- ایجاد کردن فضا برای تفکیک آوارها: با استفاده از درها، ورق‌های موج‌دار فلزی و سایر قطعاتی که بتوان از آن‌ها برای جداسازی فضاها استفاده کرد، مکان جدا شده مناسبی برای نگهداری آوارها باید در نظر گرفته شود، به گونه‌ای که انتقال و خارج کردن آوارها در آنها دشوار نباشد. در این فضاها، باید تمهیدات لازم برای جلوگیری از اختلاط مصالح و حتی‌المقدور نفوذ آب در آن‌ها به عمل آید. آوارهای زیر را می‌توان در یک انبار ذخیره کرد:

— آجر، لوله‌های سفالی و بلوک سفالی (بلوک، تیغه و فوندوله) با ملات‌های سیمانی چسبیده به آن (سایر ملات‌ها باید تراشیده شوند).

— بتن، بلوک سیمانی، ملات ماسه سیمان، موزاییک، سنگ پله، لوله‌های سیمانی.

— بلوک و تیغه گچی، صفات گچی.

- خاک و ملات کاه گل.
 - آسفالت و قیرگونی.
 - سنگ‌های آهکی و مرمریت.
 - سنگ‌های سیلیسی مانند گرانیت.
 - سنگدانه‌ها.
 - کاشی و سرامیک، کاسه توالت، دستشویی.
 - کفپوش‌های پلیمری، لوله خرطومی.
 - پارکت و سایر مصالح چوبی شکسته.
 - خرده شیشه و آینه.
 - رایبتس و سایر قطعات فلزی.
- ۲- تخریب:** برای تخریب هر عضو ساختمانی به روش‌های دستی، باید دقت کرد که حداقل آسیب به واحدهای مصالح ساختمانی مانند آجر، بلوک و ... وارد شود. در صورتی که نیاز به خرد کردن عضو یا مصالح باشد، آنها را به حداکثر اندازه قطعات ممکن تقسیم کرد و به محل‌های نگهداری انتقال داده می‌شود.
- یادآوری ۱:** برای ساختمان‌هایی که دارای ارزش خاصی هستند، مانند برخی ساختمان عمومی، ساختمان‌های فرهنگی، آثار باستانی و ... باید مطالعات و تمهیدات جداگانه‌ای به عمل آید.
- یادآوری ۲:** هنگام تخریب مصالحی که ممکن است به سلامت و بهداشت افراد و محیطی آسیب برساند (مانند آزیست و رنگ‌های سربی قدیمی)، لازم است تمهیدات خاص به عمل آید.
- ۲-۱- توصیه‌های عمومی:** چنانچه هنگام تخریب، امکان برخاستن گرد و غبار وجود دارد، باید با مرطوب کردن سطح عضو از ایجاد آن جلوگیری کرد. چنانچه در اجزای ساختمانی موادی به کار رفته است که سلامت کارگران را به خطر می‌اندازد. مانند رنگ‌های سربی، کارگران باید از وسایل ایمنی مناسب استفاده کنند.
- ۲-۲- تخلیه ساختمان:** پیش از شروع عملیات تخریب باید کلیه تابلوها، پرده‌ها و میل‌پرده‌ها، لوازم و اسباب و اثاث ساختمان خارج گردد. چنانچه ساختمان با استفاده از مکت، پارکت و یا سایر کف‌پوش‌های پلیمری فرش شده باشد، آنها را باید از کف جدا کرد و از محل ساختمان خارج کنند.

۳- مراحل تخریب: بعد از تخلیه ساختمان، تخریب باید به گونه‌ای صورت گیرد که حداقل آسیب به مصالح آن وارد شود. حتی‌المقدور مصالح به دست آمده از تخریب را به طور جداگانه تخلیه و در گوشه‌ای نگهداری شود. ترتیب تخریب می‌تواند به صورت زیر باشد:

- باز کردن دکورها.
- برداشتن تأسیسات مکانیکی.
- باز کردن لوازم بهداشتی.
- برداشتن تأسیسات برقی.
- باز کردن شیشه‌های کتیبه‌ها، درها و پنجره‌ها.
- جدا کردن درها و پنجره‌ها از لولاها.
- خارج کردن چارچوب‌ها، قفسه‌های آشپزخانه و گنجه‌های لباس.
- برداشتن موزاییک‌های کف از بالاترین طبقه به پایین.
- جدا کردن سنگ‌های کف و بدنه دیوارها و پله‌ها.
- جدا کردن کاشی و سرامیک‌های کف و بدنه دیوارها در صورت امکان.
- برداشتن کلیه سقف‌های شیروانی و مشابه در بام، حیاط، پارکینگ.
- جدا کردن پوشش بام (کاشی، موزاییک، عایق رطوبتی و ... و مصالح شیب‌بندی).

— ایجاد یک سوراخ در آخرین سقف و امتداد آن در سقف‌های زیری به منظور تخلیه مصالح.

- برداشتن سقف‌ها.
- برداشتن دیوارها.

۴- انبار کردن مصالح: مصالحی که در طول فرآیند تخریب به دست می‌آید، باید به صورت مجزا (بر حسب نوع) و مطابق بند ۱ از هم تفکیک، انبار و در زمان مناسب به بیرون ساختمان فرستاده شود. چنانچه به علت محدودیت فضا، این امکان وجود نداشته باشد که تمام مصالح حاصل از تخریب در یک جا جمع‌آوری و در پایان تخریب به خارج ساختمان انتقال داده شود، می‌توان به صورت مرحله‌ای مصالح و آوارهای تفکیک شده را به محل‌های دفع انتقال داد.

۵- مصالح قابل استفاده در ساخت بنای جدید: برخی مصالح با محدودیت‌های ذکر شده در زیر قابلیت استفاده مجدد در ساخت بنای جدید را دارند:

- چنانچه ابعاد در پنجره و چارچوب سالم و مطابق اندازه آنها در ساختمان جدید باشد به همان صورت قابل استفاده مجدد هستند.
- از وسایل، تجهیزات و تأسیسات مکانیکی و برقی می‌توان در صورت سالم بودن و تأیید مشخصات آنها استفاده کرد.
- شیشه‌های کهنه را می‌توان به اندازه‌های لازم برید و در شیشه‌خوردهای ساختمان جدید مورد استفاده قرار داد.
- آجر، سنگ و بلوک‌های کهنه به شرط اینکه از نظر ظاهری سالم باشند و دارای ویژگی‌هایی در حد مشخصات تعیین شده باشند، پس از تمیز کردن قابل استفاده هستند. ولی بهتر است به همراه آجرهای نو و در پشت کار از آنها استفاده شود.
- شن و ماسه‌های قدیمی را می‌توان به همان صورت برای تسطیح کف‌ها مورد استفاده قرار داد و یا اینکه آنها را شست، دانه‌بندی کرد و برای ساخت فرآورده‌های بتنی غیرسازه‌ای مصرف کرد.
- آوارهای درهم را می‌توان سرنند کرد (با اندازه موردنظر) و خرده مصالح زیر سرنند را برای تسطیح کف‌ها مورد استفاده قرار داد. بهتر است از آنها در جاهایی استفاده شود که زیر و یا روی آنها عایقکاری رطوبتی می‌شود.
- به طور کلی، مصرف مجدد نیم‌رخ‌های فولادی مستعمل ممنوع است، مگر اینکه بررسی‌های خاص بر روی آنها به عمل آید و یا اینکه مصرف آنها در نقشه‌ها و مشخصات اولیه طراحی پیش‌بینی شده باشد.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۸/۰۱/۱۶

تاریخ ابلاغ: ۱۳۸۸/۰۳/۰۵

شماره صدور: ۱۶۰/۱۲۶۱/۳۴۴۳

طرح جامع مدیریت پسماندهای جامد شهر تهران

ماده واحده:

نظر به اهمیت ضرورت ساماندهی مدیریت پسماند در شهر تهران (اعم از تولید، جمع‌آوری و بازیافت) با استناد به مفاد بند ۴-۷ از سند طرح جامع و بندهای ۲، ۳، ۵، ۱۸ و ۱۹ از ماده هفتاد و یکم (۷۱) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ و الحاقات قانونی آن و همچنین مفاد قانون مدیریت پسماند شهرداری تهران موظف است با تشکیل کمیته اجرای مفاد این مصوبه (طرح جامع مدیریت، پسماند شهر تهران) در چارچوب قوانین و مقررات موضوعه و با همکاری و هماهنگی کلیه دستگاه‌های اجرایی ذیربط اقدام نماید.

الف) اعضای کمیته مدیریت اجرای پسماند شهر عبارتند از:

- ۱- معاون خدمات شهری شهرداری (رئیس کمیته)
- ۲- رئیس سازمان حفاظت از محیط زیست استان تهران
- ۳- رئیس سازمان مدیریت پسماند شهرداری تهران
- ۴- نماینده منتخب شورای اسلامی شهر تهران
- ۵- نماینده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ۶- نماینده سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

تبصره: کمیته مذکور مجاز است حسب موضوع از سایر دستگاه‌های اجرایی ذیربط جهت حضور در جلسات کمیته و ارائه نظرات کارشناسی دعوت نماید.

ب) طرح جامع مدیریت پسماند:

ب-۱- چشم‌انداز - افق ۱۴۰۴

در افق ۱۴۰۴ با توجه به سیاست‌های کلی کشور، مدیریت یکپارچه پسماند، مدیریتی است کاملاً منطبق بر محورهای توسعه پایدار به گونه‌ای که در منطقه به لحاظ کیفی بالاترین رتبه را به لحاظ رعایت استانداردهای مربوط

اخذ نموده، حداقل انتشار آلودگی در محیط را داشته و به طور کاملاً یکپارچه عمل نموده و تمامی استانداردهای معتبر را اعمال نماید.

ب-۲- اهداف کلی

چشم‌انداز برنامه جامع مدیریت پسماند شهر تهران در افق برنامه ۱۴۰۴، توسعه سیستمی معتبر در مدیریت پسماند شهری به لحاظ زیست محیطی و اجتماعی به روش پایدار و مقرون به صرفه برای کلان‌شهر تهران بوده و این سیستم مبتنی بر توسعه پایدار بر آرمان‌های به شرح ذیل استوار است.

۱- ارتقاء سطح فناوری سیستم مدیریت پسماند با بهره‌گیری از تمام امکانات و روش‌های ممکن

۲- تولید مواد و انرژی پس از بازیافت

۳- کاهش فشار بر زمین

۴- افزایش درصد مشارکت اجتماعی و مردمی در مدیریت پسماند

۵- ظرفیت‌سازی در بخش خصوصی و شهرداری

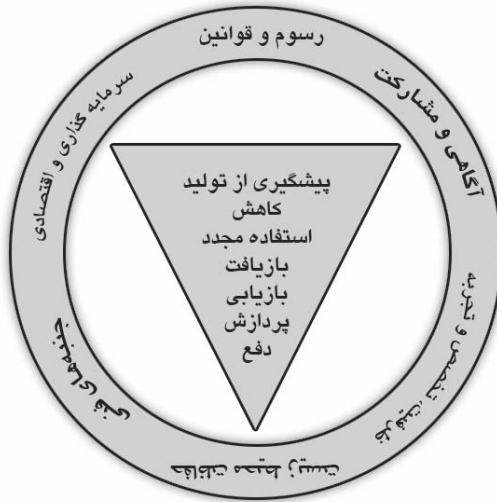
۶- ایجاد ساختارهای لازم

۷- کاهش اثرات زیست‌محیطی

۸- افزایش سطح رضایت‌مندی شهروندان

ب-۳- تعیین استراتژی‌های مدیریت پسماند شهر تهران

این رویکرد بیانگر دستیابی به سیستم پایدار مدیریت مواد زاید جامد بوده که توسعه ساختار (شامل سازمانی و عملیاتی) و سایر عناصر موظف مدیریت پسماند در آن لحاظ شده است. در ضمن ملزومات و پیش‌نیازهای مدیریت پسماند شهری در هرم زیر نشان داده شده است:



هرم مدیریت پسماندهای جامد شهری، ملزومات و پیش نیازها

- ۱- توسعه ساختار سازمانی و عملیاتی در مدیریت یکپارچه پسماند (پیوست شماره یک مربوطه)
- ۲- فرهنگ‌پذیری برای کاهش تولید پسماند در مبدأ تولید (پیوست شماره دو مربوطه)
- ۳- افزایش بازیافت و بازیابی مواد با تأکید ویژه بر تفکیک از مبدأ (پیوست شماره پنج مربوطه)
- ۴- ورود فن‌آوری‌های جدید و بومی‌سازی آنها
- ۵- مکانیزه کردن جمع‌آوری به تفکیک پسماند تر و خشک (پیوست‌های شماره سه و چهار مربوطه)
- ۶- افزایش عملیات مکانیکی و بیولوژیکی برای بازیافت مواد و تولید کمپوست (پیوست شماره پنج)
- ۷- بازیابی انرژی (پیوست شماره پنج مربوطه)
- ۸- کاهش تدریجی دفن با رویکرد دفن بهداشتی (پیوست شماره شش مربوطه)

ب-۴- سرفصل‌های برنامه

اهداف اجرایی که بر اساس استراتژی‌ها و اهداف کلی استخراج می‌شود، نشانگر سرفصل‌های اجرایی مدیریت پسماند شهر تهران می‌باشد که شامل موارد زیر می‌باشد:

- ۱- طرح فرهنگ‌پذیری ۲- طرح جمع‌آوری پسماند ۳- طرح حمل و نقل
 - ۴- طرح بازیافت و پردازش ۵- طرح دفع و مراقبت‌های پس از دفع
- شرح جامع هر یک از موارد فوق در جدول‌های آتی آورده شده است.

ب-۵- گزینه نهایی مدیریت پسماند شهر تهران و ارائه پیشنهادات (پیوست شماره یک**مربوطه)**

با توجه به بررسی‌های به عمل آمده در خصوص گزینه‌های مناسب در مورد مدیریت پسماندها، گزینه نهایی در نظر گرفته شده جهت اجرای مدیریت جامع پسماندهای شهر تهران در یک افق ۵ ساله تا سال ۱۳۹۲ بشرح ذیل می‌باشد:

الف) ایجاد سازمان مدیریت پسماند شهر تهران

ب) تشکیل «کمیته مدیریت اجرایی پسماند شهر تهران»

ج) جمع‌آوری و ذخیره‌سازی پسماند به تفکیک تر و خشک

د) پردازش پسماندها شامل: کیسه پاره‌کن، سرنده اولیه، جداسازی، سرنده ثانویه، تخمیر، RDF، پرس و دفن بهداشتی زایدات باقیمانده.

ب-۶- نخاله‌های ساختمانی

با استناد به مصوبه « ساماندهی راه‌کارهای حقوقی و اجرایی برخورد با متخلفین پخش، دفع، حمل و امحاء غیر مجاز و نامناسب پسماندها در فضاها و معابر عمومی» تصویبی در پنجاه و پنجمین جلسه رسمی شورا به تاریخ ۸۶/۸/۲۹ - ابلاغی به شماره ۱۶۰/۹۷۳/۱۵۰۲۷ به تاریخ ۸۶/۵/۹، شهرداری تهران موظف است نسبت به تهیه دستورالعمل جهت فرآیند تخریب و حفاری، جمع‌آوری، بارگیری، حمل و پردازش نخاله‌های ساختمانی شهر تهران اقدام نماید.

رتبه‌بندی پیمانکاران مرتبط و چگونگی نظارت و پایش بر عملکرد پیمانکاران مذکور و تعیین نقاط لازم جهت تخلیه و بازیافت نخاله‌های

۱- جهت رؤیت متن مصوبه مزبور به فصل چهارم: مصوبات شورای اسلامی شهر تهران رجوع شود.

ساختمانی باید در دستورالعمل فوق‌الذکر لحاظ و دستورالعمل مزبور می‌باید به تأیید کمیته اجرای مفاد این مصوبه (موضوع بند الف ماده واحده این مصوبه) برسد.

ب-۷- پسماندهای ویژه

شهرداری تهران موظف است با استناد به مفاد قانون مدیریت پسماند و آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب هیأت وزیران و مصوبات شورای اسلامی شهر تهران در این خصوص و با رعایت قوانین و مقررات موضوعه نسبت به تهیه دستورالعمل لازم با لحاظ فرآیند جمع‌آوری، تفکیک، حمل و پردازش پسماندهای بیمارستانی و ویژه در چارچوب مأموریت‌های قانونی هر یک از دستگاه‌های اجرایی و مسئول اقدام نماید.

استقرار سیستم زباله‌سوز استاندارد جهت امحاء پسماندهای ویژه به تأیید سازمان محیط زیست و همکاری شهرداری تهران می‌باید در دستورالعمل مذکور لحاظ شده و در نهایت به تأیید و تصویب کمیته اجرایی این مصوبه رسانیده شود.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۸/۰۲/۱۵

تاریخ ابلاغ: ۱۳۸۸/۰۲/۲۰

شماره صدور: ۱۶۰/۱۲۵۰/۲۴۴۷

الزام شهرداری تهران به تغییر الگو و کاهش مصرف کیسه ها، ظروف و محصولات یک بار مصرف پلاستیکی و جایگزین کردن مواد قابل بازیافت غیر پلاستیکی در کلیه مراکز وابسته به شهرداری تهران

ماده واحده:

با استناد به بندهای دوم (۲) و هجدهم (۱۸) ماده هفتاد و یکم (۷۱) قانون تشکیلات و وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۷۵/۳/۱ و الحاقات بعدی آن و با عنایت به مصوبه «الزام شهرداری تهران به اجرای نظام مدیریت محیط زیست» تصویبی در نوزدهمین جلسه رسمی شورای اسلامی شهر تهران به تاریخ ۸۶/۴/۱۲ ابلاغی به شماره ۱۶۰/۹۰۱/۶۳۰۴ ابلاغی به تاریخ ۸۶/۴/۲۰ و با هدف تعمیم آن به دیگر حوزه‌های تولیدی و توزیعی در شهر تهران و به منظور پیشگیری از اثرات سوء کوتاه مدت و بلند مدت استفاده از ظروف و کیسه‌های پلاستیکی و ایجاد تسهیلات حمایتی با هدف تغییر الگوی تولید و مصرف این کیسه‌ها و ظروف، بهره‌برداری از ابزارهای تبلیغاتی و رسانه‌ای برای تنویر افکار عمومی، تأمین سلامت شهروندان و حفاظت از محیط زیست از تاریخ ابلاغ این مصوبه شهرداری تهران موظف به انجام اقدامات ذیل می‌باشد:

الف) حمایت از سرمایه‌گذاری و تولید پاکت‌ها و کیسه‌ها و ظروف یک بار مصرف قابل بازیافت غیر پلاستیکی و تأمین تسهیلاتی جهت توزیع و مصرف آن‌ها.

ب) کلیه مراکز وابسته به شهرداری تهران از جمله بازارهای سازمان میادین میوه و تره‌بار، فروشگاه‌های شهروند و... موظف هستند برای بسته‌بندی و حمل و نقل کالاهای خریداران به تدریج از کیسه‌ها و پاکت‌های قابل بازیافت غیرپلاستیکی در ابعاد مختلف استفاده کرده و ظرف مدت شش ماه از تاریخ ابلاغ این مصوبه میزان کاهش مصرف کیسه‌های پلاستیکی را گزارش نمایند.

ج) فرهنگ سازی، تنویر افکار عمومی و آگاه‌سازی شهروندان تهرانی از زیان‌های بهداشتی و زیست محیطی کیسه‌ها و ظروف یک بار مصرف پلاستیکی و تشویق آنان به استفاده از ظروف غیرپلاستیکی با تبلیغات و اطلاع‌رسانی مناسب، تهیه و انتشار مطالب و بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و امکانات تبلیغاتی و رسانه‌ای.

د) کلیه ادارات، سازمان‌ها و شرکت‌های تحت پوشش شهرداری تهران موظفند در مراسم، همایش‌ها، رستوران‌ها، مراکز خرید، پارک‌ها، تفرج‌گاه‌ها و ادارات وابسته به خود برای پذیرایی و ارائه نوشیدنی‌ها، غذاها و مواد خوراکی در صورت نیاز به استفاده از ظروف یک بار مصرف، از ظروف غیرپلاستیکی استفاده نمایند.

ه) ارزش‌گذاری تمامی کالاهای قابل بازیافت و تأمین امکانات لازم را برای بازگرداندن آنان توسط مشتریان از جمله خرید آن‌ها در تمامی مراکز خرید وابسته به خود.

و) شهرداری تهران موظف است به منظور عرضه مواد غذایی بسته بندی شده در کلیه مراکز خرید وابسته به خود تسهیلات تشویقی و خدمات ویژه‌ای را برای تولید کنندگانی که از ظروف غیرپلاستیکی برای بسته‌بندی استفاده می‌کنند در نظر بگیرد.

تبصره ۱: به منظور نظارت بر حسن اجرای این مصوبه و نیز برنامه ریزی برای گسترش آن به دیگر بخش‌های تولیدی و توزیعی کمیته برنامه‌ریزی و نظارت با حضور افراد ذیل تشکیل می‌شود:

الف) نماینده شورای اسلامی شهر تهران به پیشنهاد کمیسیون فرهنگی، اجتماعی و زیست شهری و تصویب شورا به عنوان مسئول کمیته.

ب) مدیرعامل شرکت شهروند یا نماینده تام‌الاختیار.

ج) مدیرعامل شرکت فروشگاه‌های زنجیره‌ای رفاه یا نماینده تام‌الاختیار.

د) مدیرعامل شرکت فروشگاه‌های سپه یا نماینده تام‌الاختیار.

ه) مدیرعامل سازمان فروشگاه‌های اتکا یا نماینده تام‌الاختیار.

و) مدیرعامل شرکت تعاونی مصرف فرهنگیان یا نماینده تام‌الاختیار.

ز) رئیس مجمع امور صنفی صنوف تولیدی و خدمات فنی تهران.

ح) رئیس مجمع امور صنفی صنوف تولیدی و توزیعی تهران.

ط) مدیرکل اداره سلامت شهرداری.

ی) مدیرعامل سازمان میادین میوه و تره بار یا نماینده تام‌الاختیار.

ک) نماینده سازمان زیباسازی.

ل) نماینده معاونت خدمات شهری.

م) نماینده سازمان حفاظت از محیط زیست استان تهران.

ن) نماینده سازمان صنایع و معادن استان تهران.

تبصره ۲: دبیرخانه کمیته در اداره کل سلامت شهرداری تهران تشکیل می‌شود و کمیته مزبور مجاز است جهت نظارت و پایش فنی با دعوت از کارشناسان و اساتید فن از همکاری آنان بهره‌مند شود.

تبصره ۳: وظایف کمیته:

الف) استفاده از ابزارهای قانونی و مشوق‌های لازم برای اجرای این مصوبه در بخش‌های تولیدی، توزیعی و خدماتی. (زیرمجموعه اعضای کمیته)

ب) برنامه ریزی لازم به منظور جلب همکاری دستگاه‌های فرهنگی، هنری و رسانه‌های کشور برای تنویر افکار عمومی در اجرای این مصوبه.

ج) بررسی راه‌کارهای لازم برای ایجاد انگیزه‌های مادی و معنوی در تولید کنندگان، توزیع‌کنندگان، خریداران و مصرف‌کنندگان به منظور کاهش استفاده از کیسه‌ها و ظروف یک بار مصرف.

د) بررسی و انتخاب جایگزین‌های مناسب برای کیسه‌ها و ظروف یک بار مصرف پلاستیکی با ملاحظه سلامت شهروندان و حفاظت از محیط زیست.

هـ) بررسی راه‌کارهای قانونی برای الزام اشخاص حقیقی و حقوقی به جبران خسارت‌هایی که با تولید، بسته‌بندی و توزیع مواد خوراکی و آشامیدنی و کالاهای دیگر در کیسه‌ها و ظروف یکبار مصرف پلاستیکی به سلامت شهروندان و محیط زیست وارد می‌آورند.

و) بررسی راه‌کارهای قانونی برای الزام آن دسته از اشخاص حقیقی و حقوقی که برای تولید، بسته‌بندی و توزیع انواع کالا از مواد پلاستیکی استفاده می‌کنند به جمع‌آوری و بازیافت پسماندهای پلاستیک و یا تأمین هزینه‌های جمع‌آوری و بازیافت آن.

تبصره ۴: کمیته برنامه ریزی و نظارت موظف است هر سه (۳) ماه یک بار گزارش فعالیت‌ها و اقدامات انجام شده در حسن اجرای این مصوبه را به شورای اسلامی شهر تهران ارائه نماید.

تاریخ تصویب: ۱۳۸۸/۰۲/۲۲

تاریخ ابلاغ: ۱۳۸۸/۰۳/۰۲

شماره صدور: ۱۶۰/۱۲۶۰/۳۱۸۷

چگونگی محاسبه و اخذ بهای مدیریت پسماند

ماده واحده:

به استناد مواد هفتم (۷) و هشتم (۸) قانون مدیریت پسماند مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی^۱ و آیین‌نامه اجرایی مربوط مصوب هیأت محترم وزیران^۲ و دستورالعمل نحوه تعیین بهای خدمات مدیریت پسماند عادی شهری - ابلاغی به شماره ۳/۹۵۲۲۵/۳ به تاریخ ۱۳۸۵/۷/۱۷ وزیر محترم کشور^۳، شهرداری تهران مکلف است از ابتدای سال ۱۳۸۸ نسبت به وصول بهای خدمات مدیریت پسماندهای شهری از کلیه واحدهای مسکونی و غیرمسکونی براساس موارد و روش ذیل اقدام و درآمد حاصله را صرف هزینه‌های مدیریت پسماند نماید:

الف) بهای خدمات پرداختی توسط تولیدکنندگان پسماندهای عادی برای اماکن مسکونی:

$$C = F \times D \times R (Ct + Cd) \times E^1 \times E^2$$

F= بعد خانوار شهری تهران (۳/۴ نفر)

D= تعداد روزهای سال (۳۶۵ روز)

R= سرانه تولید پسماند در شهر تهران (۰/۶۹ کیلوگرم)

Ct= هزینه جمع‌آوری و حمل یک کیلوگرم پسماند عادی شهری در شهر تهران (۲۰۰ ریال)

Cd= هزینه دفع یک کیلوگرم پسماند عادی در شهر تهران (۱۲۰ ریال)

۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

۲- جهت رؤیت متن آیین‌نامه مزبور به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود.

۳- جهت رؤیت متن دستورالعمل مزبور به فصل پنجم: دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، ضوابط و ... رجوع شود.

$$E^1 = \frac{\text{عوارض نوسازی واحد مسکونی مورد نظر}}{\text{متوسط عوارض نوسازی یک واحد مسکونی شهر}} = \text{ضریب تعدیل منطقه‌ای}$$

برای هر واحد مسکونی با شرط $(0/4 < E^1 < 1/5)$

$E^2 = (1)$ (ضریب تشویق جهت گسترش تفکیک از مبداء) نسبت پسماند تفکیک نشده به کل پسماند تولیدی

C= بهای سالیانه خدمات مدیریت پسماند عادی یک خانوار شهری در شهر تهران

ب) بهای خدمات مدیریت پسماند واحدهای غیرمسکونی مشمول عوارض کسب و پیشه:

۱- بهای خدمات مدیریت پسماند عادی واحدهای فوق معادل پنجاه درصد (۵۰٪) عوارض کسب و پیشه سال جاری همان واحد خواهد بود.

۲- بهای خدمات مدیریت پسماند واحدهای غیرمسکونی مشمول عوارض کسب و پیشه پربزباله رده اول:

علاوه بر بهای خدمات پسماند عادی بند یک (۱) به تناسب حجم، وزن، خشک و تر بودن بزباله در قالب جدولی مشخص که به تأیید کمیته موضوع تبصره دوم ذیل ماده واحده این مصوبه خواهد رسید از حداقل بیست درصد (۲۰٪) تا حداکثر پنجاه درصد (۵۰٪) عوارض کسب و پیشه خواهد بود.

۳- بهای خدمات مدیریت پسماند واحدهای غیرمسکونی مشمول عوارض کسب و پیشه پربزباله رده دوم:

علاوه بر بهای خدمات پسماند عادی بند یک (۱) به تناسب حجم، وزن، خشک و تر بودن بزباله در قالب جدولی مشخص که به تأیید کمیته موضوع تبصره دوم (۲) ذیل ماده واحده این مصوبه خواهد رسید از صفر تا پنجاه درصد عوارض کسب و پیشه خواهد بود.

ج) سایر اماکن غیرمشمول بندهای «الف» و «ب»:

۱- بهای خدمات پسماند عادی واحدهای فوق معادل صد در صد (۱۰۰٪) عوارض نوسازی سال جاری همان واحد خواهد بود.

۲- بهای خدمات مدیریت پسماند عادی واحدهای اداری، آموزشی، فرهنگی و درمانی رده اول (براساس جدول طبقه بندی پیوست مربوطه این مصوبه) از قبیل درمانگاه‌ها (پسماند عادی)، بیمارستان‌ها (پسماند عادی) و سایر واحدهای مشابه، علاوه بر بهای خدمات واحدهای اداری، آموزشی، فرهنگی و درمانی عادی (صد در صد عوارض نوسازی ملک) به تناسب حجم، وزن و خشک و تر بودن بزباله در قالب جدولی مشخص که به تأیید کمیته

موضوع تبصره دوم ذیل ماده واحده این مصوبه خواهد رسید به میزان حداقل بیست درصد (۲۰٪) تا حداکثر پنجاه درصد (۵۰٪) میزان عوارض نوسازی ملک محاسبه و بابت تولید زباله انبوه دریافت می‌شود.

۳- بهای خدمات مدیریت پسماند واحدهای اداری، آموزشی، فرهنگی و درمانی رده دوم (براساس جدول طبقه بندی پیوست مربوطه این مصوبه) از قبیل دندانپزشکی‌ها (پسماندهای عادی)، مطب‌ها (پسماندهای عادی)، کلینیک‌های پزشکی (پسماندهای عادی)، مراکز آموزشی (به جز مدارس دولتی) علاوه بر بهای خدمات واحدهای اداری، آموزشی، فرهنگی و درمانی عادی (صد در صد عوارض نوسازی ملک) به تناسب حجم، وزن، خشک و تر بودن زباله در قالب جدولی مشخص که به تأیید کمیته موضوع تبصره دوم ذیل ماده واحده این مصوبه خواهد رسید به میزان صفر تا بیست درصد (۲۰٪) عوارض نوسازی ملک محاسبه و بابت تولید زباله انبوه دریافت می‌شود.

تبصره ۱: مساجد، حسینیه‌ها، تکایا، اماکن مذهبی، اقلیت‌های دینی (زرتشتی، کلیمی، مسیحی) و مدارس (ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و پیش دانشگاهی) دولتی مشمول پرداخت بهای خدمات مدیریت پسماند نمی‌باشند. چنانچه در این اماکن واحدهای غیرمرتبط مانند واحدهای تجاری مستقر باشند متناسب با تعداد واحد و نوع کسب مشمول پرداخت بهای خدمات مدیریت پسماند خواهند بود.

تبصره ۲: تشخیص سایر اماکن و مشاغل پربزباله (خارج از لیست ابلاغی وزارت کشور) و تعیین تعرفه مربوط، براساس انطباق با یکی از طبقات چهارگانه جداول طبقه‌بندی پیوست مربوطه بر عهده کمیته‌ای مرکب از یک نفر نماینده منتخب از شورای اسلامی شهر تهران و دو نفر نماینده منتخب از شهرداری تهران می‌باشد که به صورت سالیانه تعیین می‌شود.

تبصره ۳: به منظور جذب مشارکت‌های اجتماعی مردم با هدف کاهش میزان تولید زباله و اعمال تفکیک زباله از مبدا با تأکید بر اماکن فرهنگی، آموزشی و ورزشی و با توجه به ضوابط و مقررات موضوعه، شهرداری تهران موظف است نسبت به تهیه و ارائه دستورالعمل تشویقی حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این مصوبه اقدام نماید.

تبصره ۴: بهای خدمات مدیریت پسماند از واحدهای مسکونی اعم از واحدهای مسکونی واقع در مجتمع‌های مسکونی یا سایر واحدها، به واحدهای

بهره‌بردار تعلق می‌گیرند. در صورت ارائه گواهی مدارک و مستندات عدم بهره‌برداری از اداره برق منطقه مرتبط با هر واحد مسکونی (واحد مذکور حداقل شش ماه بلااستفاده باشد) توسط مالک واحدی ارائه شود به واحد یاد شده بهای خدمات مدیریت پسماند تعلق نخواهد گرفت.

تبصره ۵: کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی بهره‌بردار (مالکین و مستأجرین) واحدهای مسکونی، اداری، تجاری و تولیدی واقع در محدوده قانونی شهر تهران مکلف به پرداخت بهای خدمات مدیریت پسماند آن واحدها بوده و در صورت هرگونه نقل و انتقال املاک و یا واگذاری مالکین به مستأجرین جدید بدون پرداخت و تسویه حساب بدهی معوق، بهای خدمات مدیریت پسماند آن واحدها به عهده انتقال گیرنده (مالکین) خواهد بود.

تبصره ۶: بهای خدمات مدیریت پسماند از کلیه کاربری‌های موجود در املاکی که دارای بیش از یک واحد مسکونی می‌باشند (مجموع‌های مسکونی و شهرک‌ها) واقع در محدوده شهر تهران که صورت مجلس تفکیکی ندارند شرط E1 با اعمال ضریب تعداد واحد در مقدار حداقل (۰/۴) و حداکثر (۱/۵) محاسبه خواهد شد.

تبصره ۷: مؤدیانی که تا پایان هر سال نسبت به پرداخت بهای خدمات مدیریت پسماند همان سال اقدام نمایند مشمول ده درصد (۱۰٪) بخشودگی به عنوان جایزه خوش حسابی خواهند بود.

تبصره ۸: اخذ بهای خدمات مدیریت پسماند از اماکن دیپلماتیک با استناد به مفاد ماده بیست و سوم (۲۳) کنوانسیون ۱۹۶۱ وین در چارچوب مفاد مصوبه «مجوز اخذ عوارض و بهای خدمات از نمایندگی‌های کشورهای خارجی در تهران» تصویبی در هشتاد و دومین جلسه رسمی - علنی - فوق‌العاده شورای اسلامی شهر تهران منعقد به تاریخ ۱۳۸۳/۴/۲۳ ابلاغی به شماره ۱۶۰/۵۴۹/۸۳۸۶ به تاریخ ۸۳/۴/۳۰ خواهد بود.

تبصره ۹: به موجب این مصوبه کلیه مصوبات قبلی شورای اسلامی شهر تهران در خصوص چگونگی محاسبه و اخذ بهای خدمات مدیریت پسماند لغو و کان لم یکن اعلام و مبنای محاسبه و اخذ بهای خدمات مدیریت پسماند این مصوبه می‌باشد.

فصل پنجم

**دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها،
ضوابط و ...**

تاریخ صدور: ۱۳۷۸/۰۸/۲۵
مرجع صدور: شهردار تهران
نوع سند: بخشنامه
شماره سند: ۷۸۱۰/۷۸۲۶۹۲۳

ضرورت واگذاری اختیار کامل بهره‌برداری از کلیه ایستگاه‌های جمع‌آوری زباله با کلیه امکانات به سازمان بازیافت و تبدیل مواد شهرداری

با توجه به اتمام مطالعه طرح زایدات جامد شهر تهران و در جهت اجرای یکی از مراحل طرح مذکور (جداسازی در مبادی تولید و بهره‌برداری اصولی و بهداشتی مجدد از آن) ضروری است اختیار کامل بهره‌برداری از کلیه ایستگاه‌های جمع‌آوری زباله - با کلیه امکانات- که در اختیار آن منطقه می‌باشد را به سازمان بازیافت و تبدیل مواد شهرداری واگذار فرمایید.

تاریخ صدور: ۱۳۷۹/۱۲/۰۱
مرجع صدور: شهردار تهران
نوع سند: بخشنامه
شماره سند: ۷۹۱۰/۷۹۶۴۹۶۴

تملك محل استقرار ایستگاه‌های شناسایی شده در طرح بهینه سازی ایستگاه‌های موجود و مکان‌یابی ایستگاه‌های جدید و انتقال زایدات جامد شهر تهران

با عنایت به نتایج حاصل از مطالعات سازمان بازیافت و تبدیل مواد در قالب طرح بهینه‌سازی ایستگاه‌های موجود و مکان‌یابی ایستگاه‌های جدید انتقال زایدات جامد شهر تهران، مقتضی است به منظور ادامه طرح و بهینه سازی مدیریت سیستم انتقال مواد زاید جامد شهر تهران ترتیبی اتخاذ فرماید تا ضمن تملك محل استقرار ایستگاه‌های شناسایی شده در طرح مذکور - برابر شرح پیوست مربوطه - منبعد کلیه فعالیت‌های موردنظر در زمینه احداث و بهره‌برداری از ایستگاه‌های خدمات شهری در سطح مناطق شهرداری تهران، فقط در چارچوب طرح مذکور و تحت نظارت سازمان بازیافت و تبدیل مواد صورت پذیرد.

تیسره: در صورت عدم تملك زمین‌های مذکور، این امکان وجود دارد که با اعلام نزدیک‌ترین موقعیت مکانی مناسب از سوی شهرداری‌های مناطق (حداکثر تا شعاع ۲ کیلومتری موقعیت اعلام شده) اجرای دیگر مراحل کار تحقق یابد.

تاریخ صدور: ۱۳۸۰/۰۶/۰۶

مرجع صدور: شهردار تهران

نوع سند: بخشنامه

شماره سند: ۸۰۱۰/۸۰۲۴۶۶۳

انجام کلیه فعالیت‌های موردنظر در زمینه مکان‌یابی و طراحی ظروف و مخازن ذخیره سازی انواع زایدات جامد تولیدی در شهر تهران توسط سازمان بازیافت و تبدیل مواد و سازمان زیباسازی

از آنجایی که در حال حاضر یکی از مهم‌ترین اهداف شهرداری تهران در راستای سیاست‌های کلان شهری، ایجاد هماهنگی میان بخشی در قالب برنامه ریزی‌های زیربنایی مدیریت امور شهری می‌باشد، به منظور جلوگیری از فعالیت‌های موازی در زمینه مکان‌یابی و طراحی ظروف و مخازن ذخیره سازی انواع زایدات جامد تولیدی در شهر تهران و نیز بالا بردن سطح بهره‌وری سیستم مدیریت مواد زائد جامد شهر تهران، شایسته است ترتیبی اتخاذ فرماید منبعه کلیه فعالیت‌های موردنظر در این زمینه تحت نظارت مستقیم سازمان بازیافت و تبدیل مواد و سازمان زیباسازی، صورت پذیرد.

تاریخ صدور: ۱۳۸۳/۰۳/۲۵
مرجع صدور: ریاست جمهور
نوع سند: ابلاغیه
شماره سند: ۱۳۵۰

ارسال قانون مدیریت پسماندها جهت اجرا

قانون مدیریت پسماندها که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیستم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۳/۳/۹ به تایید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره ۱۸۲۹۵ مورخ ۱۳۸۳/۳/۱۷ مجلس شورای اسلامی واصل گردیده است، به پیوست جهت اجراء ابلاغ می‌گردد^۱.

۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

تاریخ صدور: ۱۳۸۳/۰۴/۳۰
مرجع صدور: حوزه معاونت امور مناطق و خدمات شهری
نوع سند: بخشنامه
شماره سند: ۸۳۵۱۶۰۴/۸۳۶۰

لایحه مدیریت پسماندها

به پیوست نامه شماره ۱۳۵۰ مورخه ۱۳۸۳/۳/۲۵ ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران^۱ به انضمام تصویر نامه شماره ۸۲۹۵ مورخ ۱۳۸۳/۳/۱۷ رئیس محترم شورای اسلامی و لایحه قانون مدیریت پسماندها^۲ ارسال می گردد. مقتضی است در اجرای مفاد ماده ۷ قانون مذکور و با توجه به اهمیت موضوع و ضرورت پیش بینی تدابیر مناسب برای اجرای دقیق آن در شهر، اقدامات لازم با همکاری و هماهنگی شهرداری‌های مناطق و سایر دستگاه‌های مسئول معمول و چگونگی را گزارش نمایند.

۱- جهت رؤیت متن نامه مزبور به فصل پنجم: دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، ضوابط و ... رجوع شود.

۲- جهت رؤیت متن قانون مزبور مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

تاریخ صدور: ۱۳۸۳/۱۰/۳۰

مرجع صدور: شهردار تهران

نوع سند: بخشنامه

شماره سند: ۳۱۰/۸۳۱۳۰۵۶۸

نظام مند نمودن واگذاری جمع آوری پسماندهای خشک سطح شهر تهران به بخش خصوصی

پیرو سیاست‌های کلان شهرداری تهران و در جهت نظام‌مند نمودن واگذاری عملیات جمع‌آوری پسماندهای خشک سطح محدوده شهر تهران به بخش خصوصی، دفترچه نظام فنی و اجرایی جمع‌آوری پسماندهای خشک ابلاغ می‌گردد.

مقتضی است دستور فرمائید در مزایده‌های پسماندهای خشک منطقه، ضمن ایجاد صرفه و صلاح، رعایت کامل آیین‌نامه مالی شهرداری‌ها و مفاد آیین‌نامه معاملات شهرداری تهران مورد بهره‌برداری قرار گیرد. بدیهی است پیمانکارانی مجاز به شرکت در مزایده‌های مذکور می‌باشند که از اداره کل خدمات شهری برگه صلاحیت داشته باشند.

تاریخ صدور: ۱۳۸۵/۰۷/۱۷

مرجع صدور: وزیر کشور

نوع سند: دستورالعمل

شماره سند: ۹۵۲۲۵/۳/س

دستورالعمل نحوه تعیین بهای خدمات مدیریت پسماندهای عادی شهری

این دستورالعمل باستناد ماده ۸ قانون مدیریت پسماندها^۱ و به منظور تشویق تولیدکنندگان به تولید کمتر پسماند و افزایش کمی و کیفی تفکیک از مبدا و بازیافت، کاربردی بودن برای شهرداری‌ها، انعطاف پذیری، افزایش نقش شوراهای اسلامی، تشویق شهرداران در جهت ارائه خدمات مناسب‌تر و کاهش هزینه‌ها، جهت پسماندهای عادی تهیه گردیده است.

ماده ۱: واژه‌ها و اصطلاحات به کار رفته در این دستورالعمل تابع تعاریف مندرج در ماده ۲ قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰^۲ و ماده یک آیین‌نامه اجرایی شماره ۲۸۴۸۸/ت/۳۲۵۶۱ هـ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۰ مصوب هیأت محترم دولت^۳ می‌باشد.

ماده ۲: منابع درآمد مدیریت اجرایی پسماند: عبارت است از بهای خدمات وصولی از تولید کنندگان کلیه پسماندهای عادی از جمله واحدها و اماکن مسکونی، تجاری، خدماتی، صنفی، تولیدی، اداری و غیره یا کشاورزی واقع در داخل حریم شهرها.

ماده ۳: پرداخت کننده: اشخاص حقیقی یا حقوقی (تولید کننده پسماند) تأیید کننده بهای خدمات به مدیریت اجرایی می‌باشند.

ماده ۴: صورتحساب بدهی: قبض صادره توسط مدیریت اجرایی پسماند است که مشخصات و میزان بدهی اشخاص حقیقی و یا حقوقی تولید کننده

۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

۲- همان منبع.

۳- جهت رؤیت متن آیین‌نامه مزبور مصوب ۱۳۸۴/۵/۵ به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود.

پسماندها در آن درج شده و با ذکر شماره حساب بانکی تنظیم و جهت پرداخت به تولید کننده پسماند ارائه می‌گردد.

ماده ۵: رسید دریافت وجه: قسمتی از برگه صورتحساب بدهی شامل مشخصات پرداخت کننده بوده که پس از واریز بهای خدمات توسط بانک مورد تأیید قرار گرفته و به پرداخت کننده تسلیم می‌گردد.

تبصره: شهرداری‌های موظف به تفکیک بهای خدمات از سایر درآمدها و نگهداری در حساب جداگانه بوده که براساس قانون و آیین‌نامه فقط صرف هزینه‌های مدیریت پسماند می‌گردد.

ماده ۶: نحوه محاسبه بهای خدمات مدیریت اجرایی پسماندها:
الف) بهای خدمات پرداختی توسط تولید کنندگان پسماند عادی برای اماکن مسکونی:

$$C = f \times D \times R \times (C_t + C_d) \times E_1 \times E_2$$

f = بعد خانوار شهری (۴/۵ نفر)

D = روزهای سال (۳۶۵ روز)

R = سرانه تولید پسماند در شهر مربوطه (کیلوگرم)

هزینه جمع‌آوری و حمل و نقل یک کیلوگرم پسماند عادی شهری در شهر مربوطه

Ct = (ریال)

Cd = هزینه دفع یک کیلوگرم پسماند عادی شهری در شهر مربوطه (ریال)

E1 = $\frac{\text{نسبت عوارض نوسازی واحد مسکونی}}{\text{متوسط عوارض نوسازی یک واحد مسکونی}}$ ضریب تعدیل منطقه‌ای =

$$0/4 < E_1 < 1/5 \quad \text{با شرط:}$$

E2 = ضریب تشویق جهت گسترش تفکیک از مبدا =

نسبت پسماند تفکیک نشده به کل پسماند تولیدی (حداقل این مقدار ۰/۷ می‌باشد)

C = بهای خدمات پسماند یک خانوار شهری در شهر مربوطه (ریال)

مثال: در صورتی که در یک شهر سرانه تولید پسماند به ازای هر نفر ۰/۷ کیلوگرم باشد و تفکیک از مبدا صورت نپذیرد و هزینه جمع‌آوری، حمل و نقل و دفع براساس جداول پیشنهادی ۱ و ۲ (مربوطه) به ترتیب معادل ۱۳۰ و

۴۰ ریال باشد و متوسط عوارض نوسازی یک واحد مسکونی در شهر ۲۰۰,۰۰۰ ریال و عوارض نوسازی واحد مسکونی مورد نظر ۱۴۰,۰۰۰ ریال باشد بهای خدمات پسماند ۱۳۶,۸۲۰ ریال می‌گردد.

$$C = ۴/۵ \times ۳۶۵ \times ۰/۷ \times (۴۰ + ۱۳۰) \times (۱۴۰۰۰۰ \div ۲۰۰۰۰۰) \times ۱$$

$$C = ۱۳۶,۸۲۰$$

تبصره ۱: شورای اسلامی شهر می‌تواند حداکثر تا ۳۰ درصد هزینه‌های مدیریت پسماند را از سایر منابع شهرداری تأمین و معادل این رقم به عنوان یارانه از بهای خدمات محاسبه شده فوق (C) کسر نماید.

تبصره ۲: یارانه منظور شده باید حداکثر در طی یک دوره ۵ ساله حذف گردد.

ب) بهای خدمات پرداختی توسط تولیدکنندگان پسماند تجاری و اداری:
۱- بهای خدمات مدیریت پسماند، صنوف ۵۰٪ (پنجاه درصد) عوارض کسب با توجه به نوع کسب تعیین می‌گردد.

۲- بهای خدمات مدیریت پسماند کلیه اماکن اداری و مراکز و مؤسسات آموزشی و شرکت‌های دولتی و خدماتی که صنف محسوب نمی‌گردند معادل ۱۰۰٪ عوارض نوسازی ملک (اعم از ملکی، اجاره‌ای، رهنی یا وقفی) تعیین می‌گردد.

تبصره ۱: در مورد مشاغل پرزباله علاوه بر بهای خدمات بند ۱ مدیریت اجرایی می‌تواند براساس تعرفه و روش اجرایی متناسب با نوع پسماند (خشک، تر و حجم یا وزن) که توسط شورای اسلامی تصویب می‌شود هزینه‌های مربوطه را دریافت دارد.

تبصره ۲: مساجد، حسینیه‌ها و تکایا از پرداخت بهای خدمات مدیریت پسماند معاف می‌باشند. بدیهی است چنانچه در این اماکن واحدهای غیرمرتبط (مانند واحدهای تجاری و ...) مستقر باشند متناسب با تعداد واحد و نوع کسب مشمول پرداخت بهای خدمات مدیریت پسماند خواهند بود.

تبصره ۳: مدارس (ابتدایی، راهنمایی و متوسطه) دولتی از پرداخت بهای خدمات مدیریت پسماند معاف می‌باشند.

ماده ۷: کلیه تولیدکنندگان پسماندهای عادی و کشاورزی مستقر در حریم شهرها مکلفند هزینه تمام شده خدمات جمع‌آوری، جداسازی، پردازش و دفع

پسماندها را که به تصویب شورای اسلامی شهر مربوطه رسیده است به حساب شهرداری که به طور جداگانه افتتاح گردیده واریز نمایند.

ماده ۸: وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) مسئول نظارت بر حسن اجرا و رعایت این دستورالعمل بوده و در صورت لزوم قابل تجدیدنظر خواهد بود.

این دستورالعمل به استناد ماده ۸ قانون مدیریت پسماندها در ۸ ماده و ۶ تبصره به تصویب وزیر محترم کشور رسیده و جهت اجرا به کلیه شهرداری‌های کشور ابلاغ می‌گردد.

تاریخ صدور: ۱۳۸۶/۰۴/۲۰
 مرجع صدور: وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
 نوع سند: دستورالعمل
 شماره سند: ۱۳۵۸۷۸

دستورالعمل سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی مشمول ماده ۵ قانون مدیریت پسماند

به استناد ماده ۵ قانون مدیریت پسماندها و قانون کار جهت حفظ، تأمین و ارتقاء سطح سلامت شاغلینی که در عملیات مختلف جمع‌آوری دستی و ماشینی، حمل و نقل، جابجایی، بازیافت، پردازش، انبار و دفع پسماندهای عادی، پزشکی (بیمارستانی)، ویژه، کشاورزی و صنعتی مشغول بکار هستند دستورالعمل اجرایی سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی مشمول ماده ۵ قانون مدیریت پسماندها به شرح زیر تدوین می‌شود:

مبحث اول: کلیات

ماده ۱: عبارات و اصطلاحاتی که در این دستورالعمل بکار رفته است دارای

تعاریف زیر می‌باشد:

- ۱- **عوامل اجرایی پسماندها:** به کلیه شاغلینی اطلاق می‌گردد که در مراحل جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها اعم از پسماندهای عادی، پزشکی (بیمارستانی)، ویژه، کشاورزی و صنعتی و نیز محله تولید پسماندهای مخاطره‌آمیز مشغول بکار می‌باشند.
 - ۲- **مدیریت اجرایی پسماندها:** شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه که مسئولیت واحدها، مؤسسات، کارگاه‌های مشمول این قانون به شرح زیر را دارا می‌باشد:
- الف) شهرداری‌ها، بخشداری‌ها و دهیاری‌ها: بعنوان مدیر اجرایی کلیه پسماندهای عادی، کشاورزی و نیز مدیر اجرایی پسماندهای ویژه پس از

تبدیل آن به پسماند عادی و قرارگیری آن در خارج از واحد تولید پسماند، از معابر، گذرراه‌ها و خیابان‌ها قلمداد می‌گردند.

ب) کارفرمایان کارگاه‌ها، کارخانجات، شرکت‌های دولتی، نیمه دولتی و خصوصی و مدیران شهرک‌های صنعتی: بعنوان مدیر اجرایی پسماند تا تبدیل پسماند صنعتی و ویژه به پسماند عادی و تحویل آن به عوامل اجرایی شهرداری، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها قلمداد می‌گردند.

ج) مدیر ارشد بیمارستان‌ها، مرکز بهداشتی درمانی، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی، مراکز تحقیقات و خدمات پزشکی و پیراپزشکی و سایر مراکز مشابه: بعنوان مدیر اجرایی پسماندهای ویژه تولیدی و یا تبدیل پسماندهای پزشکی (بیمارستانی) به پسماند عادی و تحویل آن به عوامل اجرایی شهرداری‌ها، بخشداری‌ها و دهیاری‌ها قلمداد می‌گردند.

تبصره: در صورت دفع پسماند توسط واحدهای موضوع جزء ب و ج این بند مسئولیت استقرار ضوابط و معیارهای این دستورالعمل جهت تأمین سلامت شاغلین در مراحل دفع نیز بعهدہ آنان خواهد بود.

د) مدیران ارشد وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و خصوصی، نهادها، هتل‌ها، اماکن عمومی، تفریحی، ورزشی، فرهنگسراها، مراکز آموزشی، ترمینال‌ها، فرودگاه‌ها، اماکن و مجتمع‌های مسکونی بعنوان مدیر اجرایی پسماندهای تولیدی در داخل اماکن تحت مدیریت خود و تحویل آن به عوامل اجرایی شهرداری‌ها، بخشداری‌ها، دهیاری‌ها قلمداد می‌گردند.

۳- عملیات پاکسازی: منظور کلیه عملیات بر روی محیط آلوده به پسماندها است که به صورت جمع‌آوری در مخازن و بشکه‌ها، سوزاندن، خنثی سازی، متعادل سازی، تمیزکاری یا سایر فرآیندهای ماشینی یا دستی که برای حذف پسماند انجام می‌گیرد تا منجر به ایمن شدن محل برای جامعه و محیط گردد.

۴- آلودگی زدایی: منظور زدودن آلودگی از عوامل اجرایی پسماندها و تجهیزات مربوطه تا حد مورد نیاز است تا از بروز عارضه، بیماری و صدمه به آنان جلوگیری گردد.

۵- محل عملیات مخاطره‌آمیز: منظور کلیه مکان‌های دائم یا موقتی است که عملیات مرتبط با جمع‌آوری، حمل، جابجایی با دست، حمل و نقل با

وسایل نقلیه موتوری و غیرموتوری، بازیافت، پردازش، انبار و دفع پسماندهای مخاطره‌آمیز در آن انجام می‌گیرد.

- عادی‌سازی پسماندها: منظور کلیه عملیاتی است که بر روی پسماند ویژه انجام می‌گردد تا پسماند عادی محسوب گردد.

۶- عوامل مخاطره‌آمیز: منظور کلیه عوامل تهدیدکننده سلامت اعم از مواد شیمیایی، عوامل بیولوژیک بیماری‌زا می‌باشد که حداقل یک مطالعه علمی وجود مسمومیت حاد یا مزمن در افراد در مواجهه با آن را گزارش نموده باشد. بنابراین کلیه عوامل سرطان‌زا، عوامل سمی یا خیلی سمی و نیز عوامل دارای سمیت برای تولید مثل، عوامل محرک، خورنده، سوزاننده، حساس‌کننده، سموم کبدی و کلیوی، سمیت بر دستگاه عصبی (اعصاب)، عوامل اثرگذار بر سیستم خون‌ساز، عوامل آسیب‌زا به ریه، پوست، چشم، غشاء موکوسی و نیز سایر مخاطرات تهدیدکننده سلامت شامل عوامل زیان‌آور فیزیکی مانند استرس‌های گرمایی و سرمایی خارج از حد مجاز در این گروه قرار می‌گیرند.

۷- پسماند مخاطره‌آمیز: مهمترین ضایعات مخاطره‌آمیز به شرح جدول زیر می‌باشد:

ردیف	عنوان
۱	کلیه پسماندهای بازل شامل کدهای زیر: الف) y1 لغایت y45 ب) الحاقیه به پسماندهای بازل شامل کدهای: * A1010 لغایت A1090 * A1100 لغایت A1180 * A2010 لغایت A2060 * A3010 لغایت A3090 * A3100 لغایت A3180 * A4010 لغایت A4090 * A4100 لغایت A4160
۲	کلیه پسماندهای حاوی میکرو ارگانیسم های فعال و نیمه فعال شامل: الف) لجن تصفیه خانه های فاضلاب و لجن چاههای فاضلاب ب) مربوط به فرآیندهای بیولوژیک صنعتی

* فهرست معرفی کد پسماندهای بازل در ضمیمه دستورالعمل آمده است.

۸- خطر آنی برای حیات و سلامتی (IDLH of Immediately Dangerous of

:Life or Health)

منظور غلظتی از ماده سمی، خورنده یا ماده خفه کننده در هواست که تهدید فوری برای حیات محسوب شده و یا توانایی‌های فرد را برای ترک محیط آلوده مختل می‌نماید.

۹- کمبود اکسیژن: منظور غلظت اکسیژن در حدی است که فرد نیاز به استفاده از ماسک تنفسی هوا رسان دارد. به عبارت دیگر در صورتی که غلظت اکسیژن هوای تنفسی به کمتر از ۱۹/۵ درصد در واحد حجم تنزل یابد اکسیژن اعلام می‌گردد.

۱۰- حد تماس شغلی: منظور متوسط غلظت یا میزانی از عوامل زیان‌آور در محیط کار است که چنانچه شاغلین در ۸ ساعت کار روزانه و ۴۰ ساعت کار در هفته بطور مستمر و روز به روز در مواجهه با آن قرار گیرند پیش‌بینی می‌گردد عارضه نامطلوب یا بیماری دروی واقع نگردد. بنابراین حد تماس شغلی حد مجاز مواجهه شاغلین با عوامل زیان‌آور محیط کار می‌باشد. حد مجاز عوامل زیان‌آور شیمیایی و عوامل زیان‌آور فیزیکی مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مندرج در کتاب حدود تماس شغلی عوامل بیماری‌زا ملاک ارزشیابی عوامل محیطی تهدیدکننده سلامت شاغلین می‌باشد.

۱۱- تیم واکنش در شرایط اضطرار: برای کنترل عملیات نشت یا انتشار عوامل مخاطره‌آمیز ناشی از پسماندها انتخاب می‌گردند. اعضاء تیم مزبور در زمان انتشار و یا نشست عوامل مخاطره‌آمیز وارد عمل شده و آن را کنترل می‌نمایند و موجب توقف رویداد/حادثه می‌گردند منظور از این تیم، گروه اطفاء حریق نبوده گرچه می‌تواند در مجموعه ایمنی، واحدی در کنار آن باشد.

۱۲- ایستگاه بهگر: منظور واحد ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی است که در کارگروه مؤسسه یا واحد تولید/بازیافت/پردازش یا دفع پسماندها دارای ۵۰-۲۰ نفر شاغل تشکیل می‌گردد.

۱۳- بهگر: فرد منتخب از بین شاغلین است که پس از طی دوره‌های آموزشی تئوری و عملی مطابق با برنامه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی توانایی ارائه خدمات بهداشتی اولیه (phc)، کمک‌های اولیه و همکاری و مشارکت در ارائه خدمات بهداشت حرفه‌ای و طب کار را دارا می‌باشد.

۱۴- خانه بهداشت کارگری: منظور واحد ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی است که در کارگاه مؤسسه یا واحد تولید/بازیافت/پردازش یا دفع پسماندها دارای ۵۰-۵۰۰ نفر شاغل ایجاد می‌گردد.

۱۵- مسئول خانه بهداشت کارگری: منظور کاردان/ کارشناس بهداشت حرفه ای و یا بهداشت‌یار کار است که پس از طی دوره‌های آموزشی - توجیهی بعنوان مسئول ارائه خدمات بهداشتی اولیه، کمک‌های اولیه و بهداشت حرفه‌ای و هماهنگی برای ارائه خدمات طب کار را به کلیه شاغلین بالاخص عوامل اجرایی پسماندها دارا می‌باشد.

۱۶- مرکز بهداشت کار: منظور واحد ارائه دهنده خدمات بهداشتی است که در کارگاه/ مؤسسه یا واحد تولید/بازیافت/ پردازش یا دفع پسماندها دارای ۵۰۰ نفر شاغل یا بیشتر، ایجاد می‌گردد.

۱۷- مدیر مرکز بهداشت کار: منظور کارشناس بهداشت حرفه‌ای است که پس از طی دوره‌های آموزشی - توجیهی قابلیت هدایت و اجرای برنامه‌های بهداشت حرفه‌ای و طب کار را به عوامل اجرایی پسماندها دارا می‌باشد.

۱۸- واحد بهداشت، ایمنی و محیط زیست (HSE): واحدهایی که به منظور یکپارچه‌سازی مدیریت‌های ایمنی، سلامت و محیط زیست در واحدهای صنعتی، معدنی، کشاورزی و خدمات بدون در نظر گرفتن بعد کارکنان در واحد ذیربط تشکیل می‌گردد.

۱۹- برنامه سلامت، ایمنی و بهداشت: مجموعه مدون از برنامه بهداشت حرفه‌ای و مراقبت‌های بهداشتی درمانی شاغلین است که مشتمل بر سرفصل‌های زیر می‌باشد:

- تعیین مسئولیت‌ها در رابطه با سلامت، ایمنی و بهداشت.
- برنامه جامع آموزش سلامت، ایمنی و بهداشت.
- برنامه مراقبت‌های پزشکی.
- ضوابط و معیارهای ایمنی و بهداشت عملیات اجرایی و روش‌های استقرار آن برای تأمین سلامت و ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی.
- تعیین فصول مشترک بین برنامه عمومی و فعالیت‌های اختصاصی سلامت، ایمنی و بهداشت.

- در صورت انجام فعالیت‌های خاص مانند حفاری در هنگام دفع، تدوین روش‌های ایمن برای جلوگیری از مخاطرات تهدیدکننده سلامتی.
- برنامه مدون برای پیمانکاران و زیرمجموعه آنها.
- در صورت وجود عوامل مخاطره‌آمیز، برنامه واکنش در شرایط اضطرار و برنامه پاکسازی و آلودگی زدایی.

مبحث دوم: مسئولیت‌ها و برنامه‌ریزی

ماده ۲: مدیریت اجرایی پسماندها مسئول اجرای این دستورالعمل می‌باشند و موظفند گزارش سالیانه فعالیت خود را به مرکز بهداشت شهرستان ذریبط تابعه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ارسال نمایند.

ماده ۳: مدیریت‌های اجرایی کلیه واحدهای تولید، بازیافت، پردازش، انبار و دفع پسماندهای باید نسبت به تدوین برنامه سلامت، ایمنی و بهداشت شاغلین پسماندها «منطبق بر اجزاء بند ۱۹ ماده ۱ این دستورالعمل» اقدام نمایند و برنامه مزبور باید قابل دسترس و در اختیار کلیه ذینفعان شامل سرپرستان، شاغلین پسماندها، پیمانکاران و همچنین بازرسان بهداشت کار و در صورت درخواست در اختیار سایر مراجع ذیصلاح قرار گیرد.

ماده ۴: مدیریت اجرایی موظف است برنامه سالانه سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی تحت نظارت خود را براساس مستندات ذیل تهیه و تدوین نماید:

- ۱- شناسایی و تعیین احتمال خطر برای سلامت، ایمنی و بهداشت در هر یک از مشاغل موجود.
- ۲- برنامه آموزشی و بازآموزی شاغلین.
- ۳- وسایل حفاظت فردی مورد استفاده شاغلین به تفکیک نوع شغل آنها.
- ۴- ضوابط و برنامه انجام مراقبت‌های پزشکی شامل معاینات شغلی و نوع معاینات به تفکیک هر شغل.
- ۵- برنامه پیش (مونیتورینگ) هوا و پایش فردی مشتمل بر روش‌های فنی نمونه‌برداری محیطی و وسایل و تجهیزات مورد نیاز، روش‌های نگهداری، کالیبراسیون دستگاه‌های مربوطه، نوع و دفعات پایش.
- ۶- برنامه حفاظت شاغلین در مرحله پاکسازی محل ضایعات.
- ۷- برنامه حفاظت شاغلین در مرحله آلودگی زدایی.
- ۸- در صورت وجود عوامل مخاطره‌آمیز، برنامه واکنش در شرایط اضطرار.

۹- روش های ورود به فضاها بسته.

۱۰- روش های حفاظت شاغلین در برنامه ایجاد موانع جهت جلوگیری از گسترش آلودگی.

۱۱- ارزشیابی برنامه سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی و تعیین اثربخشی برنامه.

تبصره: مدیریت اجرایی موظف است در جهت بهبود و ارتقاء برنامه بصورت حداقل سالی یکبار برنامه را مورد بازنگری قرار دهد.

ماده ۵: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است برنامه سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی پسماندها را به اطلاع کلیه عوامل اجرایی پسماندها، پیمانکاران و زیرمجموعه پیمانکاران برساند به نحوی که افراد درگیر در عملیات پسماندهای مخاطره آمیز از ماهیت، سطح و میزان احتمال مواجهه با پسماندها آگاه باشند.

عوامل اجرایی پسماندها، پیمانکاران و زیرمجموعه آنها که در خارج از محل عملیات پسماندهای مخاطره آمیز کار می کنند مشمول این ماده نمی گردند.

مبحث سوم: پایش و کنترل محیطی

ماده ۶: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است در محل عملیات پسماندهای مخاطره آمیز برای تشخیص و تعیین مقدار عوامل مخاطره آمیز پایش محیطی برقرار و اطمینان حاصل نماید که عوامل مخاطره آمیز تحت کنترل بوده و میزان مواجهه عوامل اجرایی خارج از محدوده حد مجاز تماس شغلی مصوب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نمی باشد.

ماده ۷: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است با روش های مناسب فنی و مهندسی عوامل مخاطره آمیز را کنترل نموده به نحوی که عوامل اجرایی پسماندها به هیچ وجه در مواجهه با سطوح خارج از محدوده مجاز تماس شغلی قرار نگیرند.

ماده ۸: در عملیات پاکسازی، آلودگی زدایی و بطور کلی در محل عملیات پسماندهای مخاطره آمیز مدیریت اجرایی موظف است قبل از ورود عوامل اجرایی پسماندها به محل، پایش هوا برای تعیین IDLH، تعیین غلظت آلاینده ها و تعیین سطوح مواجهه شغلی و در مواردی که مواجهه با عوامل یا

شرایط مخاطره‌آمیز نظیر وجود مواد قابل اشتعال در هوا و کمبود اکسیژن پیش‌بینی می‌گردد را انجام دهد.

تبصره: در مواردی که احتمال وجود شرایط IDLH یا مواد قابل اشتعال در هوا وجود دارد و یا در صورتی که نشانه‌هایی از وجود غلظت عوامل مخاطره‌آمیز در سطوحی خارج از محدوده تماس شغلی دیده می‌شود باید پایش محیطی در مواقع و شرایط انجام گیرد:

۱- در زمان شروع به کار در محل‌های مختلف عملیات پسماندهای مخاطره‌آمیز.

۲- در مواقعی که آلاینده‌های ناشناخته‌ای بطور دستی جابجا یا محل می‌شوند.

۳- در شروع عملیات در بخش‌های مرتبط با مخازن حاوی مواد قابل انفجار.

۴- در هنگامی که شاغلین، مخازن یا بشکه‌های آسیب دیده را جابجا می‌کنند و یا احتمال جاری شدن مواد شیمیایی مخاطره‌آمیز در سطح زمین و جمع شدن آن صورت برکه وجود دارد.

ماده ۹: پس از عملیات پاکسازی و آلودگی‌زدایی در محل عملیات پسماندهای مخاطره‌آمیز (بعنوان مثال پاکسازی و حذف آلودگی از خاک، آب‌های سطحی یا مخازن) مدیریت اجرایی موظف است حداقل ۲۵٪ از عوامل اجرایی پسماندها را بعنوان شاغلین با ریسک بالا بصورت تصادفی جهت تعیین میزان مواجهه آنان با عوامل زیان‌آور تحت آزمایش و پایش‌های بیولوژیکی قرار دهد و چنانچه مشخص گردد که مواجهه بیش از حدود مجاز است، بایستی کلیه عوامل اجرایی پسماندها که امکان تماس شغلی در آنان وجود داشته است مورد آزمایش قرار دهد.

هزینه‌ها و مسئولیت اجرای این آزمایشات به عهده مدیریت اجرایی پسماندها است.

مبحث چهارم: تجهیزات حفاظت فردی

ماده ۱۰: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است تجهیزات حفاظت فردی متناسب با نوع پسماند را برای محافظت تمامی عوامل اجرایی پسماندها در مراحل تولید، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها تأمین نماید.

تبصره ۱: تجهیزات حفاظت فردی مورد استفاده عوامل اجرایی پسماندها بایستی دارای تأییدیه‌های لازم را از سازمان‌های ذیربط از جمله وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.

تبصره ۲: انتخاب تجهیزات حفاظت فردی بایستی توسط متخصصین بهداشت حرفه‌ای صورت گرفته و برای افرادی که دارای محدودیت‌های پزشکی هستند متخصصین مزبور این انتخاب را باید، مشورت متخصصین طب کار انجام دهند.

ماده ۱۱: مدیریت اجرایی موظف است برنامه استفاده از تجهیزات حفاظت فردی عوامل اجرایی پسماندهای تحت پوشش خود را بعنوان قسمتی از برنامه سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی، براساس اصول زیر تدوین نماید:

۱- ارزیابی خطرات موجود یا بالقوه در کانون‌های مواجهه با عوامل مخاطره‌آمیز و انتخاب تجهیزات حفاظت فردی براساس نوع خطرات موجود.

۲- قابلیت‌ها و محدودیت‌های تجهیزات حفاظت فردی انتخاب شده در انطباق با تأمین حفاظت فردی شاغلین.

۳- روش‌های نظافت و نگهداری تجهیزات حفاظت فردی.

۴- آلودگی‌زدایی و دفع تجهیزات حفاظت فردی علی‌الخصوص در مورد عوامل اجرایی پسماندهای ویژه، پزشکی و مخاطره‌آمیز.

۵- ارزیابی تناسب تجهیزات حفاظت فردی مورد استفاده با خصوصیات جسمی عوامل اجرایی پسماندها.

۶- ارائه آموزش‌های لازم در زمینه بکارگیری صحیح تجهیزات حفاظت فردی.

۷- بازرسی و کنترل تجهیزات حفاظت فردی قبل از استفاده، در طول مدت استفاده و پس از استفاده از تجهیزات حفاظت فردی با روش‌های مناسب جهت اطمینان از سالم بودن آنها.

۸- بررسی و تعیین میزان اثربخشی تجهیزات حفاظت فردی بکار گرفته شده به منظور اعمال اصلاحات لازم.

مبحث پنجم: آموزش و بازآموزی

ماده ۱۲: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است امکانات لازم برای آموزش و بازآموزی عوامل اجرایی پسماندها در زمینه‌های زیر را فراهم آورند:

- ۱- آشنایی عوامل اجرایی پسماندها با مسئول / مسئولین ایمنی و بهداشت و جانشین آنها در واحد ذیربط.
 - ۲- آشنایی عوامل اجرایی پسماندها با مخاطرات تهدیدکننده سلامت که در واحد ذیربط وجود دارد.
 - ۳- آشنایی عوامل اجرایی پسماندها با وسایل حفاظت فردی و نحوه استفاده و نگهداری صحیح آنها.
 - ۴- آشنایی عوامل اجرایی پسماندها با دستورالعمل انجام کار سالم و ایمن به نحوی که شاغلین بتوانند با حداقل احتمال بروز خطر وظایف کاری خود را به انجام رسانند.
 - ۵- آشنایی عوامل اجرایی پسماندها با استفاده صحیح و مناسب از دستگاه‌ها، تجهیزات، ابزار کار و سیستم‌های کنترل عوامل زیان‌آور.
 - ۶- آشنایی عوامل اجرایی پسماندها با قوانین، مقررات و ضوابط مراقبت‌های پزشکی و نیز شناخت علائم و نشانه‌هایی از بیماری که می‌تواند معرف مواجهه بیش از حد فرد با مخاطرات باشد.
 - ۷- آشنایی عوامل اجرایی پسماندها با مقررات مرتبط، وسایل حفاظت فردی، پایش محیطی، جابجایی و حمل دستی و ماشینی مخازن و بشکه‌ها.
 - ۸- آشنایی عوامل اجرایی پسماندها با برنامه سلامت، ایمنی و بهداشت.
- ماده ۱۳:** کلیه عوامل اجرایی پسماندها در بدو خدمت باید حداقل یک دوره آموزش تئوری ۲۴ ساعته را در زمینه موضوع ماده ۶ گذرانده و حداقل یک روز کار عملی در محیط کار عملی در محیط کاری را تحت نظارت مربیان آموزشی با تجربه طی نمایند.
- تبصره:** طی دوره‌های آموزشی موضوع این ماده حداقل در شش ماهه اول شروع بکار عوامل اجرایی پسماندها اجباری است.
- ماده ۱۴:** عوامل اجرایی پسماندها که در مواجهه با عوامل مخاطره‌آمیز قرار دارند و نیز عوامل اجرایی پسماندها که در طی کار مجبور به استفاده از ماسک تنفسی می‌باشند بایستی علاوه بر گذراندن دوره آموزشی موضوع ماده ۷ این آئین‌نامه، ۱۶ ساعت آموزش تئوری و ۲ روز کار عملی در زمینه روش‌های ایمن پاکسازی، آلودگی‌زدایی، اقدامات ایمن در مواجهه با عوامل مخاطره‌آمیز و چگونگی واکنش در شرایط اضطرار را طی نمایند.

ماده ۱۵: کلیه سرپرستان و مدیرانی که مسئول نظارت مستقیم بر فعالیت شاغلین پسماندها می‌باشند باید حداقل ۸ ساعت آموزش تئوری و ۱ روز کار عملی را در زمینه برنامه «سلامت، ایمنی و بهداشت»، چگونگی آموزش شاغلین، برنامه وسایل حفاظت فردی، برنامه مقابله با انتشار آلودگی، روش‌ها و فنون پایش خطر را طی نمایند.

ماده ۱۶: کلیه عوامل اجرایی و مدیریت اجرایی پسماندها بایستی در دوره‌های بازآموزی سالانه حداقل به مدت ۸ ساعت در زمینه موضوعات مطروحه حسب مورد در مواد ۱۲، ۱۴ و ۱۵ را طی نمایند.

ماده ۱۷: کلیه دوره‌های آموزشی و بازآموزی موضوع ماده ۶ این آئین‌نامه باید در آموزشگاه‌های بهداشت حرفه‌ای مورد تأیید معاونت بهداشتی دانشگاه/ دانشکده علوم پزشکی ذیربط اجراء و برای عوامل اجرایی و مدیران و سرپرستانی که دوره‌های آموزش تئوری و عملی موضوع مواد ۱۳، ۱۴ و ۱۵ را با موفقیت طی نموده‌اند، گواهی آموزشی صادر نمایند. اشتغال افراد فاقد گواهینامه‌های مذکور در عملیات مرتبط با پسماندها ممنوع می‌باشد.

تبصره ۱: تا تشکیل آموزشگاه‌های بهداشت حرفه‌ای مدیریت اجرایی پسماندها موظف به برگزاری دوره‌های آموزشی و بازآموزی موضوع این دستورالعمل بوده و برای تدریس در دوره‌های آموزشی از مربیانی استفاده خدمتی بعمل آورد که در موضوعات مورد تدریس صلاحیت آموزشی آنان را معاونت بهداشتی دانشگاه/ دانشکده علوم پزشکی ذیربط تأیید نموده باشد.

تبصره ۲: تا ابلاغ دستورالعمل تأسیس آموزشگاه‌های بهداشت حرفه‌ای از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مرکز بهداشت شهرستان ذیربط (تابعه معاونت بهداشتی دانشگاه/ دانشکده علوم پزشکی ذیربط) موظف به بررسی و در صورت کسب صلاحیت تأیید دوره‌های آموزشی و بازآموزی موضوع این ماده می‌باشد.

ماده ۱۸: در صورت کسب تأییدیه از طرف معاونت بهداشتی دانشگاه/ دانشکده علوم پزشکی ذیربط، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی و نیمه دولتی برای عوامل اجرایی تحت پوشش خود می‌توانند آموزش‌ها و بازآموزی‌های موضوع این دستورالعمل را ارائه نمایند.

مبحث ششم: جابجایی و حمل و نقل پسماندها

ماده ۱۹: پسماندهای مخاطره‌آمیز و ویژه که بطور دستی یا ماشینی حمل و نقل می‌شوند، بایستی برچسب گذاری و دفع آنها با شرایط ذیل صورت پذیرد: الف) مشخصات بر روی بشکه و مخازن که در طی پاکسازی استفاده می‌شوند و نیز محتوای این مخازن، به گونه‌ای برچسب‌گذاری شود که با مقررات و دستورالعمل‌های صادره از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر سازمان‌های ذیربط منطبق باشد.

ب) در هنگام عملیات، مخازن و بشکه‌ها بایستی مورد بازرسی قرار گرفته و از سالم بودن آنها قبل از حرکت اطمینان حاصل نمود. چنانچه بدلیل شرایطی (از قبیل دفن در زمین، قرار گرفتن در پشت یا روی سایر مخازن) امکان بازرسی فراهم نیست ابتدا بایستی این مخازن در مکان قابل دسترسی برای بازرسی قرار داد و سپس به محل مورد نظر منتقل نمود. بشکه‌ها و مخازنی که برچسب گذاری نشده‌اند، تا زمان مشخص شدن محتویات آنها، بعنوان عوامل مخاطره‌آمیز قلمداد گردند.

بطور کلی عملیات بر روی این نوع پسماندها بایستی به گونه‌ای سازماندهی شود که نیاز به حمل و نقل و جابجایی به حداقل ممکن کاهش یابد.

ج) تمام عوامل اجرایی پسماندها که در عملیات حمل و جابجایی بکار گرفته می‌شوند بایستی از مخاطرات موادی که در داخل بشکه‌ها و مخازن وجود دارد آگاه شوند و هشدارهای لازم به آنها داده شود.

د) در کنار بشکه‌ها و مخازن مواد بازیافتی، باید موادی نظیر مواد جاذب مناسب یا سیستم‌های مکنده قابل حمل قرار گیرد تا در مواقع نشستی یا پارگی این مخازن امکان جمع‌آوری مواد وجود داشته باشد.

ه) در مکان‌هایی که امکان نشست و ریخته شدن مواد مخاطره‌آمیز بر زمین وجود دارد بایستی در برنامه سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی پسماندها، راه‌های مقابله با مواجهه افراد منظور و اجرا گردد.

و) مخازن و بشکه‌های حاوی مواد مخاطره‌آمیز که در اثر پارگی یا وجود نشستی غیرقابل استفاده گردیده‌اند بایستی پس از قرارگیری در پوشش یا مخازن سالم جمع‌آوری و یا جابجا شوند.

ز) وسایل اطفاء حریق متناسب با نوع مواد قابل احتراق مطابق با مقررات آتش‌نشانی برای کنترل بهنگام و سریع حریق باید در دسترس و آماده وجود داشته باشد.

ماده ۲۰: در صورت نیاز به بازکردن مخازن و بشکه‌های حاوی مواد مخاطره‌آمیز نکات زیر باید مورد عمل قرار گیرد:

الف) در صورت نیاز از سیستم حفاظت تنفسی مناسب استفاده گردد.
ب) کلیه شاغلین که وظیفه‌ای در ارتباط با عملیات بازکردن مخازن ندارند، بایستی در فاصله‌ای ایمن از مخازن و بشکه‌هایی که باز خواهند شد قرار گیرند.

ج) چنانچه شرایط کار به گونه‌ای است که در نزدیکی یا مجاورت بشکه‌ها و مخازنی که درب آنها باز خواهد شد، شاغلین دیگری مشغول به کار هستند، استفاده از حفاظ‌های مناسب برای آنان ضروری است.

د) در شرایط خاص، وسایل پایش و کنترل و نیز وسایل اطفاء حریق بایستی در پشت موانع مقاوم در برابر انفجار قرار گیرند.

ه) در صورت امکان وجود بخارات یا گازهای قابل اشتعال بایستی کلیه تجهیزات حمل و نقل این مواد و ابزار دستی باید از نوع ضد جرقه باشد.
ز) برای باز کردن مخازن و بشکه‌های تحت فشار باید قبل از بازکردن آنها، علاوه بر کاهش فشار داخل این مخازن تا حد ایمن، از حفاظ مناسب بین شاغل و مخازن/بشکه‌ها برای جلوگیری از صدمه به افراد استفاده شود.

ماده ۲۱: کلیه تجهیزات، وسایل و ابزار حمل و نقل و جابجایی دستی و ماشینی بشکه‌ها و مخازن بایستی سالم، متناسب با نوع کار انتخاب گردد.

ماده ۲۲: در محل عملیات پسماندهای مخاطره‌آمیز سایر شاغلین غیرمرتبط نباید توقف و یا به کار بپردازند و بایستی از منطقه انتقال تا حد امکان دور باشند.

ماده ۲۳: جهت آگاهی سایرین، وسایل هشداردهنده دیداری و شنیداری باید در دسترس عوامل اجرایی پسماندهای قابل انفجار قرار گیرد.

ماده ۲۴: قبل از بارگیری مخازن و بشکه‌ها به داخل کامیون‌ها باید مشخصات، ویژگی‌ها و طبقه محتوای مخازن و بشکه‌ها بر روی آنها برچسب‌گذاری شده و کدبندی گردد.

ماده ۲۵: محل نگهداری مخازن و بشکه‌ها برای بارگیری از طریق راه‌هایی با عرض مناسب قابل دسترسی باشد.

ماده ۲۶: چنانچه برای انباشت مواد از مخازنی مانند تانکر استفاده می‌شود رعایت کلیه مقررات مرتبط با کار در مخازن بسته در مورد عوامل اجرایی پسماندها الزامی است.

ماده ۲۷: در کلیه مراحل جابجایی و حمل دستی بار لازم است مقررات، اصول و ضوابط ارگونومی رعایت گردد.

مبحث هفتم: آلودگی زدایی

ماده ۲۸: روش‌های اجرایی برای تمام مراحل آلودگی‌زدایی به شرح زیر باید تدوین و اجرا گردد:

۱- روش‌های اجرایی آلودگی‌زدایی بایستی قبل از شروع به کار به کلیه عوامل اجرایی بصورت تئوری و عملی آموزش داده شود.

۲- روش‌های اجرایی آلودگی‌زدایی باید به گونه‌ای عملی گردد که تماس عوامل اجرایی با مواد مخاطره‌آمیز به حداقل رسیده و آلودگی آنان و تجهیزاتی که با آن کار می‌کنند به حداقل ممکن کاهش یابد.

۳- کلیه شاغلینی که از منطقه آلوده خارج می‌شوند باید با روش‌های مناسب استاندارد، از آنان رفع آلودگی گردد. البسه و سایر وسایل حفاظت فردی و تجهیزاتی که از این منطقه خارج می‌شوند بایستی بطور مناسب آلودگی زدایی یا دفع گردند.

۴- پایش روش‌های اجرایی آلودگی‌زدایی بایستی برای ارزیابی و تعیین میزان اثربخشی این روش‌ها، توسط مسئول ایمنی و بهداشت صورت پذیرد. در صورتی که این روش‌ها اثربخشی لازم را ندارند بایستی سریعاً نسبت به اصلاح فرآیند و رفع نواقص اقدام شود.

۵- آلودگی‌زدایی باید در محلی انجام گیرد که امکان مواجهه شاغلین و تجهیزات آلوده نشده با شاغلین و تجهیزات آلوده شده به حداقل ممکن کاهش یابد.

۶- تمام تجهیزات و مواد شیمیایی (حلال‌ها) که برای عملیات آلودگی‌زدایی استفاده می‌شوند باید بطور مناسب جمع‌آوری، خنثی و دفع گردند.

- ۷- در صورتیکه امکان آلودگی‌زدایی یا شستشوی تجهیزات با حفظ اثربخشی آنها وجود دارد می‌تواند مجدداً مورد استفاده قرار گیرد. در غیر این صورت باید وسایل جدید جایگزین آنها شود.
- ۸- در صورتی که البسه قابل نفوذ، با مواد مخاطره‌آمیز آغشته گردد، باید فوراً آنها را از تن خارج و بلافاصله فرد دوش بگیرد، لباس مزبور قبل از خارج شدن از محل کار باید آلودگی‌زدایی یا دفع شوند.
- ۹- خارج کردن تجهیزات حفاظت فردی از محل کار توسط افرادی که مسئولیتی در این زمینه ندارند ممنوع می‌باشد.
- در صورتیکه آلودگی‌زدایی و شستشوی تجهیزات حفاظت فردی در داخل واحد عملیاتی پسماندها تحت کنترل مسئول/ مسئولین ذیربط صورت می‌گیرد وجود فضای کافی و تجهیزات مناسب الزامی است و در صورتی که وظیفه شستشوی تجهیزات حفاظت فردی به شرکت‌های پیمانکاری واگذار شده است مدیریت اجرایی موظف است اطلاعات لازم را در زمینه مخاطرات تهدیدکننده سلامتی را در اختیار آنان قرار دهد.

مبحث هشتم: شرایط اضطرار

ماده ۲۹: مدیریت اجرایی پسماندها باید روش‌های اجرایی برای شناسایی، احتمال وقوع و مقابله با شرایط اضطرار را به منظور پیشگیری و کاهش اثرات ناشی از این شرایط را برای عوامل اجرایی پسماندها ایجاد نموده و برقرار نگهدارد.

ماده ۳۰: مدیریت اجرایی پسماندها بایستی متناسب با شرایط اضطراری شناسایی شده برنامه مقابله با آنها را تهیه نماید و در این برنامه بایستی نقشه کلی، محل عملیات پسماندهای مخاطره‌آمیز، نقاط مستعد شرایط اضطرار همراه با محل استقرار شیرهای آتش‌نشانی و ... شرح وظایف و مسئولیت‌های کلیدی در شرایط اضطرار (هماهنگ‌کننده عملیات)، روش‌های تخلیه کارکنان از نقاط بحرانی، کمک‌های اولیه، لوازم و تجهیزات حفاظت فردی، فواصل زمانی تمرین مقابله با شرایط اضطرار، تست‌های ادواری، سیستم‌های هشداردهنده، سیستم‌های اطلاع‌رسانی، برنامه تعمیرات و بازرسی‌های ادواری تجهیزات مقابله با شرایط اضطرار در برگیرد.

ماده ۳۱: مدیریت اجرایی پسماندها بایستی در برنامه مقابله با شرایط اضطرار چگونگی حفاظت اعضاء تیم واکنش در شرایط اضطرار را تدوین و

تمهیدات لازم برای حفظ سلامت ایمنی و بهداشت تیم مذکور را تأمین و تضمین نماید.

ماده ۳۲: مدیریت اجرایی پسماندها هر زمان که لازم باشد روش‌های اجرایی واکنش در شرایط اضطرار را مورد بازنگری و تجدیدنظر قرار داده و بطور ادواری روش‌های مقابله را به صورت تمرینی اجرا نمایند.

مبحث نهم: مراقبت‌های پزشکی

ماده ۳۳: مدیریت اجرایی پسماندها مکلفند نسبت به انجام معاینات شغلی (قبل از استخدام، ادواری و اختصاصی) کلیه عوامل اجرایی پسماندها به طور سالانه مطابق با دستورالعمل‌های صادره از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اقدام نمایند.

ماده ۳۳: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است جهت انجام معاینات شغلی حداقل اطلاعات زیر را در اختیار تیم سلامت شغلی (دارای مجوز ارائه خدمات طب کار از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) قرار دهند:

۱- شرح شغل هر یک از مشاغل موجود در کارگاه مرتبط با مواجهه‌های شغلی

۲- میزان مواجهه عامل اجرایی پسماند با عوامل زیان آور

۳- شرح کامل وسایل حفاظت فردی مورد استفاده در هر شغل

۴- سایر اطلاعات مورد نیاز در رابطه با سلامت عوامل اجرایی پسماندها

ماده ۳۵: مدیریت اجرایی پسماندها موظفند پرونده پزشکی کلیه عوامل اجرایی پسماندها را در محل مناسب ضبط و در صورت درخواست، یک نسخه از اطلاعات مورد نیاز را در اختیار بازرسین بهداشت کار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار دهند.

تبصره: ضوابط نگهداری و جایجایی پرونده‌های پزشکی عوامل اجرایی پسماندها مطابق با ضوابط ابلاغی از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود.

مبحث دهم: تأسیسات و تسهیلات بهداشتی

ماده ۳۶: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است حداقل شدت روشنایی را در محل کار به شرح جدول ذیل تأمین نماید:

جدول حداقل میزان روشنایی مورد نیاز برحسب لوکس

ردیف	منطقه عملیات یا نوع عملیات	لوکس
۱	مناطق عمومی محل عملیات پسماندها	۷۰
۲	مناطق حفاری و پسماندها، راه‌های ورودی، مناطق انبار فعال، سکوهای بارگیری، محل سوختگیری و سرویس	۱۰۰
۳	داخل ساختمان، انبارها، کریدورها، راهروها و خروجی‌ها	۱۵۰
۴	تونل‌ها، مناطق عمومی کار زیرزمینی و معدنکاری	۱۵۰
۵	کارگاه‌های عمومی مانند اتاقهای تجهیزات مکانیکی و الکتریکی انبارهای سرپشته فعال، ناهارخوری و داخل توالتها و کارگاه‌ها، اتاق رختکن و استراحت	۱۵۰
۶	ایستگاه امداد پزشکی، درمانگاه و ادارات	۳۰۰

ماده ۳۷: مدیریت اجرایی موظف است در محل عملیات پسماندها (انباشت، آماده سازی، بارگیری، پردازش و دفع پسماندها) منطبق با آیین‌نامه تأسیسات کارگاه از نظر بهداشت، تسهیلات بهداشتی شامل رختکن، دوش / حمام، توالت، دستشویی، غذاخوری و غیره را تأمین نماید.

ماده ۳۸: وجود رختکن مناسب و دوش در محل عملیات پسماندهای مخاطره آمیز و محل عملیات آلودگی زدایی الزامی است.

مبحث یازدهم: مراکز مراقبتهای بهداشتی درمانی

ماده ۳۹: در صورت وجود عملیات با پسماندهای مخاطره آمیز، مدیریت اجرایی موظف است نسبت به تأمین محل مناسب برای رسیدگی به مصدومین حوادث ناشی از کار و انتقال سریع و به هنگام به نزدیکترین درمانگاه اقدامات لازم را به عمل آورد.

تبصره: مدیریت اجرایی پسماندها موظف است در برنامه سلامت، ایمنی و بهداشت، ایستگاه امداد در محل مؤسسه یا کارگاه و نیز نحوه انتقال مصدوم به نزدیکترین درمانگاه پذیرش ارجاعات را پیش بینی و اجرا نماید.

ماده ۴۰: مدیریت اجرایی موظف است متناسب با برنامه‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نسبت به ایجاد مراکز بهداشت و ایمنی شامل ایستگاه بهگر/خانه بهداشت کارگری/مرکز بهداشت کار/ واحد HSE (مرکز بهداشت، ایمنی و محیط زیست) اقدام و حداقل ماهانه یکبار کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار را تشکیل دهد.

مبحث دوازدهم: مجازاتها

ماده ۴۱: متخلفان هر یک از مواد این دستورالعمل مطابق با گزارش کارشناسان بهداشت کاربر حسب نوع تخلف به مجازاتهای ذیل محکوم خواهند شد.

الف) مطابق با ماده ۱۷۵ قانون کار در صورت عدم اجرای برنامه مراقبت‌های پزشکی

ب) مطابق با ماده ۱۷۶ قانون کار در صورت عدم تأمین تمهیدات کنترلی، وسایل حفاظت فردی، آموزش و بازآموزی و عدم تأمین سایر امکانات بهداشتی مندرج در این دستورالعمل

این دستورالعمل مشتمل بر ۱۲ مبحث در ۴۱ ماده و ۸ تبصره به تأیید وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی رسید و رعایت مفاد آن جهت کلیه مدیریت‌های اجرایی و عوامل اجرایی پسماندها الزامی است. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است پس از یک دوره اجرایی دو ساله با ارزشیابی اثربخشی، آن را مورد بازنگری قرار دهد.

تاریخ صدور: ۱۳۸۶/۱۱/۲۷

مرجع صدور: رئیس سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور

نوع سند: ابلاغیه

شماره سند: ۵۷۹۷۰/۱/۰۱

ارسال شیوه نامه نحوه اقدام مأمورین اجرایی مدیریت پسماند

در راستای اجرای قانون مدیریت پسماندها و به استناد ماده ۳۶ آیین‌نامه اجرای آن، به پیوست شیوه نامه نحوه اقدام مأمورین اجرایی مدیریت پسماند به عنوان ضابطین خاص قضایی، که با همکاری مشترک این سازمان و وزارت دادگستری تهیه و به تأیید وزرای محترم کشور و دادگستری رسیده، ابلاغ می‌گردد. شایسته است دستور فرمایید ترتیبی اتخاذ نمایند تا مدیریت‌های اجرایی پسماند (شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشدارها) تابعه استان، زمینه‌های آموزش متمرکز مأموران را براساس مفاد شیوه نامه و در قالب برنامه‌های آموزشی مدون، فراهم نموده و گزارش اقدامات انجام شده را به طور متناوب به دفتر هماهنگی خدمات شهری این سازمان ارسال نمایند.

۱- جهت رؤیت قانون مزبور مورخ ۱۳۸۳/۲/۲۰ به فصل دوم: قوانین و جهت رؤیت آیین‌نامه مزبور مورخ ۱۳۸۴/۵/۵ به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود.

شیوه‌نامه نحوه اقدام مأمورین اجرایی

موضوع قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳ و آیین‌نامه اجرایی به عنوان ضابطین خاص قضایی

در اجرای مواد ۶ و ۳۶ آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها، با عنایت به تقسیم ضابطین قضایی به ضابطین خاص (مأمورین ویژه جرایم خاص) و شناسایی مأمورین اجرایی موضوع ماده مذکور به عنوان ضابطین خاص، شیوه‌نامه نحوه اقدام مأمورین اجرایی مدیریت پسماندها که منبعاختصاراً ضابطین نامیده می‌شود به شرح مواد آتی تنظیم و مطابق آن شرح وظایف مأمورین مذکور و نحوه اجرای تکالیف قانونی آنها تعریف و مورد اجرا قرار می‌گیرد.

بخش اول: نحوه آموزش ضابطین

ماده ۱: وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) با همکاری معاونت آموزش قوه قضاییه زمینه آموزش و تعلیم ضابطین موضوع این شیوه‌نامه را زیر نظر دادستان عمومی و انقلاب هر حوزه قضایی فراهم نمایند.

ماده ۲: شرح دروس دوره آموزش ضابطین مشتمل بر دروس تئوری و نظری (به شرح جدول ضمیمه شماره یک و دو) و دوره عملی جهت فراگیری نحوه تهیه گزارشات ارتکاب جرم موضوع مدیریت پسماندها خواهد بود.

ماده ۳: صدور کارت برای ضابطین واجد صلاحیت و نظارت و ریاست بر مأمورین مزبور از حیث وظایفی که به عنوان ضابط بر عهده دارند با دادستان حوزه مربوطه می‌باشد.

ماده ۴: ضابطین از حیث انجام وظیفه به عنوان ضابط قضایی در اجرای قانون مدیریت پسماندها و آیین‌نامه اجرایی آن موظف به اطاعت از دستورات مقامات قضایی صلاحیت‌دار می‌باشند. حوزه اقدام و انجام وظیفه ضابطین موضوع این شیوه‌نامه براساس ماده ۷ قانون مدیریت پسماندها می‌باشد.

بخش دوم: نحوه تنظیم گزارش ضابطین و ارجاع به مراجع قضایی

ماده ۵: در صورتی که جرائم مشهود موضوع این قانون توسط اشخاصی صورت پذیرد که اقامتگاه معینی ندارند یا اقامتگاه آنان برای ضابطین معلوم نباشد ضابطین موظفند ضمن تنظیم صورتجلسه تخلف، در جهت شناسایی متخلفین اوراق هویت معتبر آنان را اخذ و ضمیمه صورتجلسه نموده و گزارش تخلف را به همراه صورتجلسه تنظیمی و سایر مستندات به مراجع قضایی صالحه ارسال نمایند.

تبصره: در صورتی که متخلف موضوع صدر ماده ۵ فاقد اوراق هویت معتبر باشد و یا از ارائه آن خودداری نماید ضابطین مکلفند مشخصات فرد یا خودرو را در گزارش ثبت و مراتب را به مراجع قضایی مربوط و نزدیک‌ترین مأمور نیروی انتظامی اعلام نمایند تا اقدام قانونی به عمل آید.

ماده ۶: ضابطین مکلفند در هنگام مواجهه با جرائم موضوع قانون پسماندها، ضمن ثبت زمان و مکان ارتکاب تخلف، مشخصات سجلی متخلف، عنوان تخلف و عنداللزوم با تهیه عکس از محل جرم، گزارش لازم را تنظیم و با ذکر نام خود و امضاء آن در اسرع وقت به مراجع قضایی مربوط ارسال نمایند، به نحوی که گزارش مزبور اسباب رسیدگی قضایی و استناد به مدارک در دادگاه را فراهم نماید.

ماده ۷: شهرداری‌ها، بخشداری‌ها و دهیاری‌های محل به عنوان مدیران اجرایی پسماندها مکلفند به منظور تسهیل در تهیه گزارش، نمونه چاپی حاوی جرائم موضوع قانون پسماندها را مطابق فرم ضمیمه شماره ۳ این شیوه‌نامه تهیه و در اختیار ضابطین قرار دهند به نحوی که با انتخاب ردیف جرم ارتكابی در اسرع وقت صورتجلسه مزبور تهیه و به مراجع قضایی مربوط ارسال گردد.

ماده ۸: ضابطین مکلفند هرگونه اظهارات متهم را در خصوص موضوع در ذیل صورتجلسه منعکس نموده و به امضاء وی برسانند. در صورت استنکاف متخلف از امضاء، مراتب باید در صورتجلسه قید گردد.

بخش سوم: سایر مقررات

ماده ۹: به منظور اثربخشی به مجازات تعیین شده برای متخلفین، شهرداری‌ها، بخشداری‌ها و دهیاری‌های محل، موظفند نسبت به ثبت و ضبط اطلاعات مرتبط با متخلفین مذکور با قید مشخصات کامل آنها، دفعات تکرار

تخلف و تاریخ وقوع جرائم مذکور اقدام نمایند. در صورت تکرار جرم توسط متخلف، چنانچه وی دارای اقامتگاه ثابت یا پروانه اشتغال به کار معین باشد مدیریت اجرایی می‌تواند تشدید مجازات وی را از مراجع قضایی درخواست نماید.

ماده ۱۰: اعمال هرنوع سلیقه شخصی یا سوءاستفاده از مقام توسط ضابطین در اجرای مقررات این قانون یا تبانی با متخلف و یا عدم ارسال گزارش جرم یا تخلف به مراجع قضایی، علاوه بر اعمال مجازات اداری حسب مورد موجب پیگرد قضایی خواهد شد.

ماده ۱۱: این شیوه‌نامه در سه بخش، ۱۱ ماده و یک تبصره تنظیم و به تصویب وزرای کشور و دادگستری رسید.

وزیر دادگستری

وزیر کشور

ضمیمه شماره یک
دوره‌های آموزش کوتاه مدت اداری
(برنامه آموزشی و درسی)

۱- نوع دوره: بازآموزی نوآموزی آماده سازی

کد دوره: ۰۴/ض/آ		۲- مشخصات کلی برنامه آموزشی
پیش نیاز: ندارد		
عنوان دوره: ضابطین قانون مدیریت پسماندها		
مدت دوره:	به روز: دو روز	
	به ساعت: ۲۴ ساعت	
روش آموزشی:	<input checked="" type="checkbox"/> حضوری - سخنرانی	
	<input type="checkbox"/> حضوری - کارگاهی	
وسایل کمک آموزشی: منابع آموزشی + تخته سفید		
محل اجرا: معاونت آموزش دادگستری استانها		
شرکت کنندگان: ضابطین خاص مذکور در ماده ۳۶ آیین‌نامه قانون مدیریت پسماندها		
هدف کلی: آشنایی با ضابطین قانون مدیریت پسماندها		
اهداف رفتاری: انتظار از فراگیران و توانایی آنان پس از طی این دوره، به گونه‌ای است که بتوانند: <ul style="list-style-type: none"> معنای ضابط را بیان کرده و انواع آن را توضیح دهند. نحوه نظارت بر ضابطین را توضیح داده و حدود آن را بیان کنند. ضابطین خاص قانون مدیریت پسماندها را بیان کنند. حدود وظایف و اختیارات ضابطین خاص و عام را تبیین کنند. تخلفات و جرایم قانون مدیریت پسماندها را توضیح دهند. تعامل ضابطین با سازمانها و نهادهای متکفل مدیریت پسماندها را تشریح کنند. تخلفات و جرایم ضابطین را توضیح دهند. نقش ضابطین در حفظ بهداشت و پاکیزگی شهرها و محیط زیست، تبیین کنند. قانون و آیین‌نامه مدیریت پسماندها را تشریح کنند. همانگی بین ضابطین خاص امور پسماندها را تبیین کنند. 		۳- اهداف برنامه

ضمیمه شماره دو
دوره‌های آموزش کوتاه مدت اداری
(برنامه آموزشی و درسی)

ادامه برنامه آموزشی و درسی		کد: ۰۴/اص/آ
۴- سرفصل آموزشی		
۱- ضابط، معنا و انواع آن. ۲- ریاست و نظارت بر ضابطين و حدود نظارت او. ۳- ضابطين خاص قانون مدیریت پسماندها. ۴- حدود وظایف و اختیارات ضابطين خاص و عام. ۵- آشنایی با تخلفات و جرایم قانون مدیریت پسماندها. ۶- تعامل ضابطين با سازمانها و نهادهای متکفل مدیریت پسماندها. ۷- تخلفات و جرایم ضابطين. ۸- نقش ضابطين در حفظ بهداشت و پاکیزگی شهرها و محیط زیست. ۹- آشنایی با قانون و آیین‌نام مدیریت پسماندها. ۱۰- هماهنگی بین ضابطين خاص امور پسماندها.		
۵- روش ارزیابی: برگزاری آزمون کتبی - تشریحی		
۶- منابع پیشنهادی:		
نام کتاب		
نویسنده یا تهیه کننده	قانون مدیریت پسماندها و آیین‌نامه اجرایی آن	
۷- توضیحات:		
حداقل تحصیلات: دیپلم		

ضمیمه شماره سه

بسمه تعالی

گزارش تخلف از قانون مدیریت پسماند به استناد ماده ۳۶ آیین‌نامه اجرایی آن

دادستان محترم

با سلام

احتراماً در مورخ روز ساعت در

بخش/شهر/روستا.....به‌نشانی.....

آقای/خانم فرزند متولد به شماره

شناسنامه با وسیله نقلیه (نوع وسیله) به شماره

..... اقدام به تخلف از قانون مدیریت پسماندها به شرح ذیل نموده است.

(مستندات به پیوست) با عنایت به اینکه عمل مزبور حسب قانون مدیریت پسماندها مستحق

پیگرد قضایی است، مراتب جهت استحضار و صدور دستور مقتضی ایفاد می‌شود.

نام و نام خانوادگی ضابط:

امضاء

مورد تخلف	عادی	بیمارستانی	پسماندهای کشاورزی	صنعتی	ویژه
نگهداری و ذخیره سازی غیربهداشتی پسماندها	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
مخلوط کردن پسماندها	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
جمع‌آوری توسط افراد غیرمجاز	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
حمل و نقل غیرمجاز	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
خرید و فروش پسماندها و محصولات بازیافتی غیربهداشتی	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
دفع بدون مجوز پسماندها	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
صدور پسماندها	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
تخلیه پسماندها در محل غیرمجاز	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
سایر (با ذکر مورد):	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

اظهارات متخلف:

.....

آدرس: تلفن تماس:

نام و نام خانوادگی

متخلف / امضاء

تاریخ صدور: ۱۳۸۶/۱۲/۲۰

مرجع صدور: شورای عالی استان‌ها و سازمان حفاظت محیط زیست

نوع سند: تفاهم نامه

بند ۲ ماده ۴ از تفاهم نامه همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و شورای عالی استان‌ها

ماده ۴: اقدامات مشترک

- ۱- برنامه ریزی مشترک به منظور کاهش استفاده از سموم نباتی آلوده کننده محیط زیست در روستاها (موضوع بند ب ماده ۶۱ قانون برنامه چهارم توسعه)
- ۲- همکاری مشترک در مدیریت پسماندها از مرحله تفکیک تا دفع بهداشتی با روش‌های فنی زیست محیطی.
- ۳- همکاری مشترک و هماهنگی در امر پیشگیری از آلودگی آب‌های سطحی و غیر سطحی (زیرزمینی) در شهرها و روستاها.
- ۴- همکاری مشترک و برنامه ریزی به منظور کاهش زیان‌های ناشی از آلودگی وسایل نقلیه.
- ۵- همکاری مشترک در امر بهداشت و نظافت معابر و اماکن عمومی شهری و روستایی.
- ۶- هماهنگی و همکاری مشترک در امر مبارزه با آلودگی‌های صوتی.
- ۷- برگزاری همایش‌های مشترک برای بررسی راهکارهایی جهت رسیدن به اهداف این تفاهم‌نامه.

تاریخ صدور: ۱۳۸۷/۱۰/۰۵

مرجع صدور: وزیر بهداشت

نوع سند: دستورالعمل

شماره سند: ۳۹۴۲۷۰

تولید و استفاده از انواع ظروف یکبار مصرف بر پایه گیاهی

همانگونه که مستحضرید یکی از اهداف مهم برنامه‌های توسعه کشور، تأمین، حفظ و ارتقای سلامت می‌باشد. با عنایت به تغییر الگوی زندگی و صنعتی شدن آن، از عواملی که بر سلامت و امنیت غذایی مؤثر است استفاده از ظروف یکبار مصرف برای نگهداری، حمل و نقل، عرضه و سرو مواد غذایی و آشامیدنی می‌باشد. شایان ذکر است استفاده از ظروف یکبار مصرف بر پایه پلیاستایرنی و موارد مشابه که از مشتقات نفتی بوده می‌تواند علاوه بر تهدید سلامتی استفاده کنندگان به دلیل تجزیه پذیر نبودن، سالها در محیط زیست (آب، خاک) باقی بماند و سپس به زنجیره غذایی انسان به عنوان یک آلاینده شیمیایی برگردد. خوشبختانه با همت و تلاش بخش خصوصی و با اخذ مجوزهای لازم و قانونی، اولین سنتز بیوپلیمر (پلیمرهای زیست تجزیه پذیر) در خاورمیانه و کشورمان شروع و با فعال شدن شعبات در سراسر کشور مبادرت به تولید انواع ظروف یکبار مصرف برپایه گیاهی می‌نمایند.

لذا خواهشمند است دستور فرمایند به منظور ارتقای سطح سلامت جامعه در کلیه مراکز طبخ، تهیه، عرضه و سرو مواد غذایی و آشامیدنی از جمله سلف سرویس‌ها، رستوران‌ها، تالارها، پانسیون‌ها، آبدارخانه‌های ادارات و ... از ظروف یکبار مصرف گیاهی (برپایه نشاسته ذرت) دارای مجوز قانونی از این وزارتخانه که نه تنها مشکلاتی برای سلامتی استفاده کنندگان ایجاد نمی‌کنند، بلکه به دلیل طبیعی بودن پلیمرهای فوق‌الذکر، زیست تجزیه پذیر بوده و باعث تخریب محیط زیست نمی‌گردد، استفاده نمایند.

دکتر لنکرانی - وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تاریخ صدور: ۱۳۸۷
 مرجع صدور: وزیر بهداشت
 نوع سند: دستورالعمل

دستورالعمل مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی ویژه در بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی درمانی و ضوابط واگذاری آن به اشخاص حقیقی و حقوقی

مبحث یک: دستورالعمل مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی ویژه در
 بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی درمانی

بخش اول: بیمارستان‌ها

الف) باستناد ماده ۷ قانون مدیریت پسماندها^۱ مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آن‌ها به عهده شهرداری، دهیاری و در خارج از حوزه وظایف شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عهده بخشداری‌ها می‌باشد. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه به عهده تولید کننده و در صورت تبدیل آن به پسماند عادی بر عهده شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشداری‌ها می‌باشد.

ب) باستناد تبصره ماده فوق مدیریت‌های اجرایی می‌توانند تمام یا بخشی از عملیات مربوط به جمع‌آوری، جداسازی و دفع آن را به بخش خصوصی (اشخاص حقیقی و حقوقی) واگذار نمایند.

ب) طبق مفاد ماده فوق مدیریت بیمارستان ملزم است یکی از دو روش زیر را برای مدیریت اجرایی پسماند پزشکی ویژه بیمارستان به کار گیرد:

۱- مدیریت اجرایی بیمارستان می‌تواند مطابق ماده ۷ قانون مدیریت پسماندها عملیات اجرایی مدیریت اجرایی پسماند پزشکی ویژه را راساً انجام دهد.

۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰ به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

۲- مدیریت اجرایی پسماند پزشکی ویژه می‌تواند به استناد تبصره ماده ۷ قانون مدیریت پسماندها تمام یا بخشی از عملیات اجرایی پسماند پزشکی ویژه را به بخش خصوصی (اشخاص حقیقی و حقوقی) واگذار نماید.

پ) مدیریت بیمارستان و اشخاص حقیقی و حقوقی جهت اجرای مدیریت اجرایی پسماند پزشکی ویژه ملزم به رعایت کلیه مفاد «ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته» مصوبه شماره ۱۵۸۷۱/ت/۳۸۴۵۹ مورخ ۱۳۸۷/۲/۸ هیأت محترم دولت (موضوع ماده ۱۱ قانون مدیریت پسماندها)^۱ می‌باشند.

ت) طبق مندرجات ماده فوق‌الذکر پس از تبدیل پسماندهای پزشکی ویژه به پسماند عادی، ساز و کار مدیریت آن همانند پسماند شهری به عهده شهرداریها، دهیاریها و بخشداری‌های می‌باشد.

ث) بی‌خطر سازی پسماندهای عفونی و تیز و برنده توسط مراکز عمده تولید کننده پسماند پزشکی ویژه (مانند بیمارستانها) و در شهرهای متوسط و بزرگ باید در محل تولید انجام شود تا مخاطرات ناشی از حمل و نقل و هزینه‌های مربوطه به حداقل برسد. در شهرهای کوچک و روستاها و مراکز کوچک، پسماندها می‌توانند در سایت مرکزی بی‌خطر گردند.

بخش دوم: مراکز بهداشتی - درمانی

الف) در خصوص مدیریت پسماندهای پزشکی ویژه تولیدی در مطبها، درمانگاهها و سایر مراکز مشابه ضمن رعایت دستورالعمل‌های مرکز سلامت محیط کار و ضوابط روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته (موضوع ماده ۱۱ قانون مدیریت پسماندها) رعایت نکات زیر الزامی است:

- ۱- کلیه مراکز تولید کننده پسماند پزشکی موظفند در مبداء تولید، پسماندهای عادی و پسماندهای ویژه خود را با رعایت موارد زیر جمع‌آوری، از یکدیگر تفکیک و بسته‌بندی نمایند.
- ۲- تفکیک و جمع‌آوری پسماندهای پزشکی که عبارتند از پسماند عفونی، تیز و برنده، شیمیایی و دارویی و عادی به طور جداگانه الزامی است.

۱- مصوبه مزبور در تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۱۹ از سوی کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست هیأت وزیران به تصویب رسیده است. (جهت رؤیت به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود)

- ۳- کلیه پسماندهایی که روش امحای آنها یکسان می‌باشند نیاز به جداسازی و تفکیک از یکدیگر ندارند.
- ۴- قرار دادن پسماندهای پزشکی ویژه تولیدی در خارج از محوطه مراکز فوق‌الذکر ممنوع است. این پسماندها باید تا قبل از بی‌خطر سازی در یک محل مناسب، محفوظ و غیرقابل دسترس برای افراد سودجو نگهداری شوند.
- ۵- در واحدهای کوچک، این پسماندها را می‌توان در سطل‌های مجهز به سیستم حفاظتی واقع در محلی امن و در مراکزی مانند مطب‌ها که حجم پسماندهای ویژه چندان زیاد نیست در سطل زباله غیرقابل نشت، مقاوم و قابل شستشو در کیسه‌های مخصوص حمل زباله نگهداری نمود.
- ۶- جابجایی و حمل و نقل پسماندهای تفکیک شده ویژه با پسماندهای عادی ممنوع است.
- ب) برای تبدیل پسماندهای عفونی و تیز و برنده به پسماندهای عادی (بی‌خطر) در مراکز فوق‌الذکر می‌توان طبق مفاد ماده ۶۵ ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته (موضوع ماده ۱۱ قانون مدیریت پسماندها) از روش‌های زیر استفاده نمود:
- ۱- نصب دستگاه‌های غیرسوز با حجم مناسب و استفاده از آنها در مبداء تولید (در داخل هر مرکز یا مطب و ...).
 - ۲- نصب دستگاه‌های غیرسوز با حجم مناسب و استفاده از آنها به صورت مرکزی (در ساختمان پزشکان).
 - ۳- عقد قرارداد و تحویل پسماند پزشکی ویژه به نزدیک‌ترین بیمارستان یا نزدیک‌ترین محل مجهز به سیستم بی‌خطر ساز غیرسوز.
- بدیهی است حمل و نقل پسماند پزشکی ویژه از محل تولید تا محل استقرار دستگاه بی‌خطر ساز غیرسوز باید با رعایت کلیه ضوابط بهداشتی و ایمنی صورت گیرد.
- ۴- مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی ویژه و انجام کار به صورت متمرکز و یا غیرمتمرکز طبق مندرجات ضوابط و آگذاری مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی به اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع ردیف «ت» بند ۶

ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها^۱ به اشخاص حقیقی یا حقوقی واگذار گردد.

در صورت انتخاب گزینه (۴) حمل و نقل پسماند پزشکی به ویژه از محل تولید تا دفع نهایی باید با رعایت ضوابط بهداشتی و ایمنی انجام و کلیه مراحل مدیریت اجرایی با نظارت معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی ذیربط صورت پذیرد. همچنین اشخاص حقیقی و حقوقی ملزم به رعایت دستورالعمل‌های مربوطه وزارت بهداشت می‌باشند.

در مناطق کویری و خشک و مناطقی که سطح آب‌های زیرزمینی پایین است در صورت وجود زمین مناسب، دفن پسماندها با رعایت ضوابط بهداشتی مجاز می‌باشد.

۵- در مناطق روستایی در صورتی که حجم پسماند عفونی کم باشد می‌تواند از روش دفن بهداشتی نیز برای امحاء پسماندهای عفونی با رعایت ضوابط زیر استفاده نمود:

- ۱-۵- محل دفن توسط سازمان حفاظت محیط زیست تعیین می‌گردد.^۲
- ۲-۵- محل دفن باید از محل مسکونی دور باشد و در جایی واقع شود که مطمئن باشیم آب‌های سطحی و یا زیرزمینی آلوده نمی‌شوند. منطقه نباید در معرض سیل یا فرسایش باشد.
- ۳-۵- به منظور جلوگیری از نشت آلاینده به آب‌های زیرزمینی سایت دفن باید نسبتاً غیرقابل نفوذ باشد و چاه‌های کم عمق نزدیک سایت نباشد.
- ۴-۵- عملیات دفن باید تحت نظارت کامل و دقیق صورت گیرد.
- ۵-۵- یک چاله یا ترانشه با حداقل ۲ متر عمق حفر شود، نصف آن با پسماند پر شود، سپس ۵/۰ متر با آهک و تا سطح با خاک پر شود.
- ۶-۵- اگر ترانشه در طول روز پر نشد، قبل از پر شدن کامل یک ترانشه، پس از ریختن پسماند یک لایه ۱۰ سانتی‌متری خاک باید برای پوشش پسماند اضافه شود.
- ۷-۵- باید مطمئن شد که حیوانات دسترسی به سایت دفن ندارند. حصارکشی با سیم‌های آهنی گالوانیزه یا نصب حفاظ، مناسب می‌باشد.

۱- جهت رؤیت متن آیین‌نامه مذکور مصوب ۱۳۸۴/۵/۵ به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود.

۲- براساس ماده ۱۲ قانون مدیریت پسماندها و ماده ۲۳ آیین‌نامه اجرایی آن.

۵-۸- مسئول سایت دفن باید اطلاعات همه ترانشه‌های دفن را نگهداری کند.

پ) در صورت ورود هرگونه خسارت ناشی از عدم رعایت مقررات بهداشتی مربوط به مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی ویژه به اشخاص و یا محیط زیست، مسئولیت آن به عهده تولیدکنندگان و اشخاص حقیقی و حقوقی مسئول عملیات فوق با توجه به قصور آنان می‌باشد.

مبحث دو: ضوابط و اگذاری مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی ویژه به اشخاص حقیقی و حقوقی

(موضوع ردیف «ت» بند ۶ ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها)

طبق ردیف «ت» بند ۶ ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها^۱ و به منظور جلب مشارکت بخش خصوصی و ارتقاء کیفیت خدمات درباره نحوه واگذاری مدیریت اجرایی پسماندهای مراکز بهداشتی و درمانی، ضوابط مربوط به چگونگی واگذاری مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی به اشخاص حقیقی و حقوقی به شرح زیر می‌باشد:

فصل ۱: تعاریف

ماده ۱: عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف) قانون مدیریت پسماندها: قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰ مجلس محترم شورای اسلامی^۲.

ب) آیین‌نامه: آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۴/۵/۵ هیأت محترم وزیران^۳.

پ) سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.

۱- ردیف «ت» بند ۶ ماده ۳ آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۴/۵/۵: چگونگی واگذاری مدیریت اجرایی پسماندها به اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی سرمایه‌گذاری در امور مدیریت پسماندها. (جهت رؤیت به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود)

۲- جهت رؤیت متن قانون مزبور به فصل دوم: قوانین رجوع شود.

۳- جهت رؤیت متن آیین‌نامه مزبور به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود.

ت) وزارت بهداشت: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
 ث) مراکز بهداشتی درمانی: بیمارستان‌ها، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی، آزمایشگاه‌های تحقیقاتی علوم پزشکی، درمانگاه‌ها، کلینیک‌ها، پایگاه‌های انتقال خون، مراکز جراحی محدود، مراکز تسهیلات زایمانی، مطب‌ها و سایر مراکز و مؤسسات مشابه.

ج) معاونت بهداشتی/سلامت: معاونت بهداشتی/سلامت دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی.

چ) بی‌خطر سازی: اقداماتی که ویژگی خطرناک بودن پسماند پزشکی را رفع نماید.

ح) شرکت/مؤسسه: شرکت یا مؤسسه‌ای که دارای ماهیت حقوقی بوده و دارای مجوز از مراجع ذیربط باشد.

خ) پسماندهای پزشکی ویژه: به کلیه پسماندهای عفونی و زیان‌آور ناشی از بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری‌زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خورندگی و مشابه آن که به مراقبت ویژه (مدیریت خاص) نیاز دارند گفته می‌شود.

د) دستورالعمل تفکیک: منظور جدیدترین دستورالعمل «تفکیک، جمع‌آوری، نگهداری موقت و... پسماندهای پزشکی» وزارت بهداشت^۱ می‌باشد.

فصل ۲: شرایط اخذ مجوز

ماده ۲: شرکت/مؤسسه درباره انجام فعالیت‌های مرتبط با مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی ویژه باید قبل از هرگونه فعالیت، از وزارت بهداشت (معاونت بهداشتی/سلامت دانشگاه/دانشکده مربوطه) مجوز داشته باشد.

ماده ۳: مجوز صدور پروانه شرکت/مؤسسه پس از بررسی و تأیید موارد ذکر شده توسط کارشناس مسئول بهداشت محیط، به امضای معاونت بهداشتی صادر خواهد شد.

ماده ۴: شرکت/مؤسسه متقاضی «انجام مدیریت اجرایی پسماندها» باید دارای ویژگی‌های زیر باشند:

۱- جهت رؤیت متن دستورالعمل مذکور با عنوان «دستورالعمل تفکیک، جمع‌آوری و دفع پسماندهای بهداشتی و درمانی» به آخرین مصوبه این فصل رجوع شود.

- ۴-۱- شرکت/مؤسسه باید به ثبت رسیده باشد. (طبق مقررات جاری کشور)
- ۴-۲- در موضوع فعالیت‌های شرکت/مؤسسه باید «انجام مدیریت اجرایی پسماندها» قید شده باشد.
- ۴-۳- دارای یک نفر ناظر فنی جهت انجام مدیریت اجرایی پسماندها با ویژگی‌های زیر باشد:
- ۴-۳-۱- تابعیت دولت جمهوری اسلامی ایران.
- ۴-۳-۲- اعتقاد به اسلام و یا یکی دیگر از ادیان رسمی کشور.
- ۴-۳-۳- دارا بودن حسن شهرت.
- ۴-۳-۴- عدم اعتیاد به مواد مخدر.
- ۴-۳-۵- نداشتن سوء پیشینه کیفری.
- ۴-۳-۶- داشتن کارت پایان خدمت و وظیفه عمومی یا معافیت دائم برای آقایان.

- ۴-۳-۷- دارا بودن حداقل مدرک کارشناسی در رشته بهداشت محیط و حداقل دو سال سابقه کار مرتبط. (یا تأیید معاونت بهداشتی دانشگاه مربوطه)
- ۴-۳-۸- اخذ گواهینامه دوره ویژه آموزشی مدیریت اجرایی پسماند از آموزشگاه‌های اصناف.

ماده ۵: مجوز صادره قابل واگذاری و انتقال به غیر نمی‌باشد.

- ماده ۶:** ناظر فنی موظف است بر انجام کلیه عملیات مدیریت اجرایی پسماندها نظارت داشته و امور مربوطه را هدایت کند.
- ماده ۷:** ناظر فنی شرکت نباید در مراکز و مؤسسات دولتی شاغل باشد و یا نظارت فنی شرکت/مؤسسه دیگری را بر عهده داشته باشد.

فصل ۳: شرایط فعالیت

- ماده ۸:** شرکت/مؤسسه موظف است برنامه عملیاتی مدیریت پسماندهای ویژه را به معاونت بهداشتی مربوطه ارائه و تأییدیه اخذ نماید.
- ماده ۹:** رعایت کلیه «ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته» (مصوبه شماره ۱۵۸۷۱/ت/۳۸۴۵۹ ک مورخ

۱۳۸۷/۲/۸ هیأت محترم دولت) موضوع ماده ۱۱ قانون مدیریت پسماندها الزامی می‌باشد.^۱

ماده ۱۰: حداقل شرایط موردنیاز مکان و فضای شرکت/مؤسسه، دفتر کار و سرویس بهداشتی شامل دستشویی و توالت مطابق شرایط بهداشتی می‌باشد.

تبصره ۱: سایر شرایط نیروی انسانی، مکان و تجهیزات شرکت بسته به نوع و وسعت فعالیت با نظر معاونت بهداشتی تعیین می‌گردد.

ماده ۱۱: هرگونه تغییر مانند تغییر در ناظر فنی یا نشانی شرکت/مؤسسه و ... باید با تأیید معاونت بهداشتی مربوطه باشد.

ماده ۱۲: به منظور تأمین سلامت، ایمنی و بهداشت کارگران بایستی کلیه ضوابط مندرج در «دستورالعمل سلامت، ایمنی و بهداشت عوامل اجرایی مشمول ماده ۵ قانون مدیریت پسماندها» توسط شرکت/مؤسسه تأمین و رعایت شده باشد.

ماده ۱۳: شرکت/مؤسسه مکلف است آموزش‌های لازم را در زمینه موارد و موازین بهداشتی مرتبط با مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی مطابق دستورالعمل‌های مرکز سلامت محیط و کار و با هماهنگی معاونت بهداشتی/سلامت به کارکنان زیربط خود را ارائه نمایند.

ماده ۱۴: شرکت/مؤسسه مکلف است در چارچوب دستورالعمل‌های مرکز سلامت محیط و کار وزارت بهداشت فعالیت نماید.

فصل ۴: تمدید پروانه

ماده ۱۵: اعتبار مجوز صادره از تاریخ صدور به مدت ۳ سال خواهد بود و پس از بررسی عملکرد براساس ضوابط اعلام شده توسط معاونت بهداشتی قابل تمدید خواهد بود.

فصل ۵: نظارت

ماده ۱۶: نظارت بر انجام کلیه مراحل مدیریت اجرایی پسماندها برعهده معاونت بهداشتی (بهداشت محیط) خواهد بود.

ماده ۱۷: بازرسی بهداشت محیط معاونت بهداشتی مجازند در چارچوب وظایف قانونی به بازرسی فعالیت شرکت/مؤسسه بپردازند.

۱- مصوبه مزبور در تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۱۹ از سوی کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست به تصویب رسیده است. (جهت رؤیت به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود)

فصل ۶: حدود و اختیارات

ماده ۱۸: شخص حقیقی می‌تواند با رعایت کلیه مواد این ضوابط به استثنای بند ۱-۴ و ۲-۴ ماده ۴ فعالیت نماید.

تبصره ۱: کلیه مفاد این ضوابط برای اشخاص حقیقی نیز جاری می‌باشد. (به استثنای بند ۱-۴ و ۲-۴ ماده ۴)

تبصره ۲: فرد حقیقی برای انجام مدیریت اجرایی پسماندها باید مطابق ماده ۲ مجوز دریافت نماید.

تبصره ۳: شخص حقیقی باید کلیه شرایط ناظر فنی را دارا باشد.

تبصره ۴: هر فرد حقیقی فقط می‌تواند در یک بیمارستان حداکثر ۱۰۰ تخت خوابی فعالیت نماید.

فصل ۷: تخلفات

ماده ۱۹: مسئولیت هرگونه عواقب ناشی از سوء مدیریت اجرایی پسماندها برعهده ناظر فنی شرکت/مؤسسه می‌باشد و پیگرد قانونی دارد.

ماده ۲۰: در صورت عدم رعایت هر یک از مواد و تبصره‌های این ضوابط (به غیر از مواد مندرج در ماده ۲۱) توسط شرکت/مؤسسه در طول مدت اعتبار مجوز، چنانچه دو بار تخلف نماید اخطار کتبی و درج در پرونده و در مرحله سوم مجوز صادره لغو خواهد شد.

تبصره ۱: صدور اخطاریه و لغو مجوز توسط معاونت بهداشتی دانشگاه مربوطه انجام خواهد شد.

ماده ۲۱: موارد زیر بدون اخطار قبلی منجر به لغو پروانه خواهد شد:

۱- عدم تفکیک پسماند پزشکی ویژه از پسماند عادی

۲- عدم بی خطر سازی

۳- بازیافت پسماند پزشکی ویژه

ماده ۲۲: این قبیل مؤسسات/شرکت‌ها/افراد حقیقی در زمره مراکز بهداشتی درمانی نمی‌باشند.

این ضوابط در دو مبحث که مبحث اول شامل ۲ بخش و مبحث دوم شامل ۷ فصل و ۲۲ ماده و ۶ تبصره است در تاریخ / / ۱۳۸۷ به تصویب رسید.

دکتر لنکرانی - وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تاریخ صدور: ۱۳۸۸/۰۴/۰۷

مرجع صدور: وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

نوع سند: دستورالعمل

شماره سند: ۱۴۰۵۸۸

مواد ۳۹ الی ۴۷ از دستورالعمل اجرایی کنترل عفونت در دندانپزشکی

فصل چهارم: دفع پسماندهای دندانپزشکی

ماده ۳۹: به استناد قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳ مجلس شورای اسلامی^۱ و ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته موضوع مصوبه شماره ۱۵۸۷۱/ت/۳۸۴۵۹ک مورخ ۸/۲/۸۷ کمیسیون امور زیر بنایی، صنعت و محیط زیست هیأت وزیران^۲ موارد ذیل جهت اجرا ابلاغ می‌گردد.

ماده ۴۰: پسماند پزشکی ویژه: کلیه پسماندهای عفونی و زیان آور ناشی از مراکز درمانی که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری‌زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خوردگی و یا مشابهت آن که به مراقبت ویژه (مدیریت خاص) نیاز دارد، گفته می‌شود.

ماده ۴۱: پسماندهای پزشکی شامل چهار دسته اصلی:

- ۱- پسماند عفونی
- ۲- پسماند تیز و برنده
- ۳- پسماند شیمیایی و دارویی
- ۴- پسماند عادی

می‌شود.

ماده ۴۲: بی خطر سازی: اقداماتی که ویژگی خطرناک بودن پسماند پزشکی را رفع می‌نماید.

۱- جهت رؤیت متن قانون مزبور به فصل دوم: قوانین رجوع شود.
 ۲- مصوبه فوق در تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۱۹ از سوی کمیسیون مزبور به تصویب رسیده است.
 (جهت رؤیت به فصل سوم: مصوبات هیأت وزیران رجوع شود)

ماده ۴۳: هر مرکز ارائه دهنده خدمات درمانی دندانپزشکی باید برنامه مدیریت پسماند پزشکی ویژه خود را تهیه و در صورت مراجعه نمایندگان سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت بهداشت ارائه نماید.

ماده ۴۴: کلیه مراکز تولید کننده پسماند پزشکی موظفند در مبداء تولید، پسماندهای عادی و پسماندهای پزشکی ویژه خود را برابر جدول ذیل جمع آوری و تفکیک و بسته بندی نمایند:

ردیف	نوع پسماند	نوع ظرف	رنگ ظرف	برچسب
۱	عفونی	کیسه پلاستیکی مقاوم	زرد	عفونی
۲	تیز و برنده	استاندارد Safty box	زرد با درب قرمز	تیز برنده - دارای خطر زیستی
۳	شیمیایی و دارویی	کیسه پلاستیکی مقاوم	سفید یا قهوه ای	شیمیایی و دارویی
۴	پسماند عادی	کیسه پلاستیکی مقاوم	سیاه	عادی

ماده ۴۵: پسماندهای پزشکی بلافاصله پس از تولید باید در کیسه‌ها، ظروف یا محفظه‌های ذکر شده در جدول فوق قرار گیرد و فرآیند بی خطر سازی آن وفق دستورالعمل‌های وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی صورت پذیرد.

ماده ۴۶: نماد خطر مشخص کننده نوع پسماند باید به شکل مندرج در ذیل تأیید گردد:

پسماند رادیو اکتیو - پسماند عفونی - پسماند سیتوتوکسیک

ماده ۴۷: هر یک از بسته های فوق باید واجد برچسب با مشخصات ذیل

باشد:

نام و نشانی و شماره تماس تولیدکننده/نوع پسماند/تاریخ تولید و جمع آوری/تاریخ تحویل / ماده شیمیایی.

مرجع صدور: وزارت بهداشت
نوع سند: دستورالعمل

دستورالعمل تفکیک، جمع آوری و دفع پسماندهای بهداشتی و درمانی

تعریف و طبقه بندی

پسماندهای بهداشتی درمانی شامل: کلیه پسماندهای تولید شده به وسیله مراکز و مؤسساتی از قبیل بیمارستان‌ها، مراکز بهداشتی درمانی، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی و تحقیقاتی و سایر مراکز مشابه است.

پسماندهای تولید شده به وسیله مراکز فوق شامل دو دسته عمده زیر است:
گروه ۱: پسماندهای خطرناک که خود به چهار دسته زیر تقسیم می‌شوند:

(الف) پسماندهای عفونی شامل:

- کلیه پسماندهای آلوده به خون و فرآورده‌های خونی
- کلیه پسماندهای مربوط به آزمایش‌های تشخیص طبی و تحقیقات پزشکی

- پسماندهای پاتولوژی

- کلیه ترشحات و پسماندهای آلوده به ترشحات بیماران عفونی

- کلیه مواد و وسایلی که با بیمار عفونی تماس داشته‌اند

- کشت‌های بیولوژیک و محیط‌های کشت

- پسماندهای اتاق‌های ایزوله

- پسماندهای بخش‌های دیالیز

- پسماندهای ناشی از جراحی و اتوپسی

- اعضاء و اندام‌های قطع شده و جنین

(ب) پسماندهای شیمیایی شامل: زباله‌های دارویی و مواد شیمیایی، ویال‌های نیمه پر و پر دارویی، ترمومترهای شکسته، معرف‌های آزمایشگاهی، داروهای ثبوت و ظهور فیلم و ... و هر گونه زباله منتج شده از تشخیص، درمان و مراقبت بیماران تحت شیمی درمانی (اعم از: ست‌های سرم، کیسه‌های ادرار، سوند، کیسه‌های استوما)

ج) پسماندهای نوک تیز و برنده شامل:

سرسوزن، تیغ بیستوری واره، اسکالپل، لانتست، انواع آئزبوتک، شیشه‌های شکسته سرم و فرآورده‌های خونی و داروئی و هر گونه وسیله یکبار مصرف تیز و برنده که در تشخیص و درمان و مراقبت بیماران استفاده شده است.

د) پسماندهای رادیواکتیو شامل: کلیه پسماندهای تولید شده در مراکز پزشکی هسته‌ای می‌باشند.

گروه ۴: پسماندهای معمولی یا شبه خانگی که به طور عمد از کارکردهای خدمات اداری و عمومی این مراکز تولید می‌شود.

شامل: زباله‌های آشپزخانه، آبدارخانه، قسمت اداری مالی، ایستگاه‌های پرستاری، باغبانی و از این قبیل است.

تفکیک:

پسماندهای عفونی و پسماندهای شیمیایی بایستی در کیسه زباله مقاوم زرد رنگ جمع‌آوری و در مخزن زرد رنگ دارای علامت مخصوص، قابل شستشو و ضد عفونی، نگهداری شوند.

زباله‌های نوک تیز و برنده صرف نظر از اینکه آلودگی داشته یا نداشته باشد در جعبه یا محفظه مقاوم (S.B) جمع‌آوری گردد. ظروف جمع‌آوری این اجسام باید ضد سوراخ شدن بوده و درپوش مناسب داشته باشد و جنس این ظروف به قدری سخت و نشت ناپذیر باشد که نه فقط اجسام برنده و نوک تیز بلکه هر گونه بقایای آبگونه‌های موجود در سرنگ‌ها را در خود نگه دارد.

پسماندهای پرتوزا و رادیواکتیو، برابر ضوابطی که به اتفاق وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان انرژی اتمی تهیه و اعلام خواهد شد زیر نظر مسئول فیزیک بهداشت مدیریت خواهد شد.

زباله‌های معمولی یا شبه خانگی بایستی در کیسه زباله مقاوم مشکی رنگ جمع‌آوری و در مخزن آبی رنگ قابل شستشو و ضد عفونی، نگهداری شود.

۱- اعضا و اندام‌های قطع شده، جنین بایستی مجزا جمع‌آوری و در جهت دفع به گورستان محل حمل شده و به روش خاص خود دفن گردد.

۲- کلیه سر سوزن‌ها از سرنگ‌های مصرف شده (به خصوص در موارد شیمی درمانی) جدا نشود و بصورت توأم جمع‌آوری گردد.

جمع آوری:

- وقتی سه چهارم ظروف و کیسه‌های پلاستیکی پر از پسماند شد پس از بستن درب آن‌ها، باید آن‌ها را برداشت.
- پسماندها باید همه روزه (یا در صورت لزوم چند بار در روز) گردآوری شوند و به محل تعیین شده برای انباشتن پسماندها حمل شوند.
- هیچ کیسه محتوی پسماند نباید بدون داشتن برچسب و تعیین نوع محتوای کیسه از محل تولید خارج شود.
- برچسب باید دارای مشخصاتی از قبیل (تاریخ تولید، نام بخش، نوع زباله و ...) باشد.
- باید به جای کیسه‌ها و ظروف مصرف شده بلافاصله کیسه‌ها و ظروف از همان نوع قراردادده شود. (این کیسه‌ها و ظروف در هر جایی که پسماند تولید می‌شود به آسانی توزیع شوند)
- سطل‌های زباله پس از خارج کردن کیسه پر شده بلافاصله شستشو و ضدعفونی گردند.

حمل در مراکز تولید:

- حمل زباله‌ها در بیمارستان باید به وسیله ترولی‌های چرخدار یا ظروف (bin) چرخدار یا گاری‌هایی که برای هیچ منظور دیگری از آن‌ها استفاده نمی‌شود و دارای مشخصات زیر باشد، انجام گیرد:
 - ۱- بارگیری و تخلیه بار آنها آسان باشد.
 - ۲- لبه‌های تیز و برنده‌ای که به کیسه زباله‌ها یا ظرف‌های حاوی پسماندها ضمن بارگیری و تخلیه آسیب برساند، نداشته باشد.
 - ۳- تمیز کردن آن آسان باشد.
 - ۴- باید وسیله حمل پسماندها همه روزه با مواد گندزدایی مناسب نظافت و ضد عفونی گردد.
 - ۵- باید همه کیسه‌های پسماندها سربسته و دست نخورده تا پایان مدت حمل باقی بماند.
 - ۶- تعویض ترولی یا گاری‌های چرخدار از انتهای بخش به محل نگهداری موقت ضروری است.
- توجه: به طور کلی بازیافت زباله‌های مراکز بهداشتی درمانی ممنوع است.

توجه: در بخش‌ها ضرورت دارد برحسب مورد از ظروف مجزا برای جمع‌آوری مواد زائد جامد (شبه خانگی، خطرناک) استفاده شود که برای زباله‌های شبه خانگی از کیسه زباله مقاوم به رنگ مشکی و مخزن آبی رنگ و برای زباله‌های خطرناک از کیسه زباله‌های مقاوم زرد رنگ با مخزن زرد رنگ استفاده می‌شود و در صورت عدم وجود کیسه زباله مقاوم از دو کیسه هم‌رنگ داخل یکدیگر استفاده شود و به طریق بهداشتی حمل و دفع گردد.

ذخیره و نگهداری موقت:

- محل ذخیره و نگهداری موقت باید در داخل بیمارستان طراحی شود.
 - پسماندهای معمولی و خطرناک درون کیسه زباله یا سطح زباله باید در محلی جدا از هم در اتاقی با اندازه مناسب حجم پسماندهای تولید شده و دفعات گردآوری در محل ذخیره انباشته شوند.
 - جز در مواردی که در محل موقت نگهداری سردخانه وجود داشته باشد مدت انباشتن پسماندها (یعنی فاصله بین تولید و تصفیه یا دفع نهایی آن نباید از مدت‌های مشروح ذیل بیشتر شود:

- ۱- در مناطق معتدل ۷۲ ساعت در زمستان و ۴۸ ساعت در تابستان.
 - ۲- در مناطق گرم ۴۸ ساعت در زمستان و ۲۴ ساعت در تابستان.
- محل نگهداری موقت زباله بایستی دارای شرایط زیر باشد:
- دارای کف نشت ناپذیر و محکم دارای امکانات تخلیه و زهکشی خوب باشد و نظافت و گندزدایی آن به آسانی و به صورت مستمر انجام گردد.
 - دارای سیستم آب گرم و سرد برای تمیز کردن محل باشد.
 - باید به آسانی در دسترس کارکنان شاغل در کارهای مربوط به زباله‌ها (نیروهای خدماتی) بوده و ارتباط مناسب با بخش‌ها داشته باشد.
 - امکان قفل کردن ورودی آن به منظور جلوگیری از دستیابی اشخاص غیر مجاز فراهم باشد.
 - وسیله نقلیه گردآوری پسماندها به راحتی به محل ذخیره دسترسی داشته باشد.

- در مقابل تابش آفتاب حفاظت داشته باشد.
- دور از دسترس جانوران، حشرات و پرندگان باشد.
- روشنایی آن خوب باشد و حداقل دارای تهویه باشد.

- نباید در جایی نزدیک به انبار مواد غذایی تازه یا محل آشپزخانه باشد و حتی‌الامکان از آشپزخانه دور باشد.
- تجهیزات تمیز کاری، لباس حفاظتی، کیسه زباله و ظروف گردآوری زباله فراهم و در محل نزدیک به منطقه ذخیره که دسترسی آسان داشته باشد موجود باشد.
- جهت نگهداری انواع زباله بیمارستانی قسمت بندی و علامت گذاری شده باشد.
- تحت نظارت بهداشتی و ایمنی کامل باشد.
- محل باید محصور و مسقف و به وسیله علامت یا تابلوی مخصوص هشدار دهنده مشخص شده باشد.

دفع زباله‌های بهداشتی درمانی:

- مواد زائد جامد معمولی یا شبه خانگی: همراه مواد زائد جامد خانگی از طریق سیستم عمومی به طور روزانه توسط سازمان (شهرداری) مربوطه به محل دفع زباله‌های شهری انتقال و دفع گردد.
- زباله‌های نوک تیز و برنده: که در جعبه‌های مخصوص جمع‌آوری شده همراه با پسماندهای عفونی و شیمیایی دفع می‌گردند.
- پسماندهای عفونی و شیمیایی: بدیهی است در حال حاضر دفع پسماندهای عفونی و شیمیایی (و نوک تیز و برنده) باید با هماهنگی شهرداری و سایر ارگان‌های ذیربط و موقعیت محلی با رعایت نکات بهداشتی صورت گیرد.
- با توجه به قانون جدید مدیریت پسماندها در صورت تدوین و ابلاغ آئین‌نامه قانون مذکور، عملی خواهد شد.
- پسماندهای رادیواکتیو تحت شرایط خاص خود جمع‌آوری و نگهداری و طبق ضوابط دفع می‌گردد.
- اعضاء و اندام‌های قطع شده و جنین می‌بایست مجزا جمع‌آوری و به گورستان محل حمل شده و به روش خاص خود دفن گردد.



شهرداری شهرداری تهران
اداره کل قوانین و مقررات

بانک اطلاعات قوانین و مقررات شهرداری تهران

◀ سامانه همگانی قوانین و مقررات ▶

در راستای آشنایی هر چه بیشتر و دسترسی آسان کلیه شهروندان به قوانین و مقررات، بانک الکترونیکی اطلاعات قوانین و مقررات شهرداری راه اندازی گردیده است. هدف از طراحی این بانک اطلاعاتی، آشنایی عموم مجریان، مدیران شهری، متولیان و شهروندان از مصوبات و قوانین موجود و حاکم و اشاعه و ارتقاء سطح دانش حقوقی عموم مردم می باشد. راهنمای استفاده از سامانه در سیستم نصب گردیده است. این سایت شامل چندین قسمت است.

قسمتی برای جست و جوی قوانین و مقررات موضوعی و بخشی جهت مقررات مربوط به شهرداری در حوزه های مختلف شهرسازی، فنی، عمرانی و غیره طراحی شده است. لذا با توجه به حدوث امکان دسترسی عموم شهروندان به کلیه بخشنامه ها و مقررات داخلی شهرداری، در واقع امر مدیریت پاسخگو در شهرداری محقق گردیده است. بخش دیگر این سامانه در ارتباط با استفاده محققین و کارشناسان حوزه مدیریت شهری است. از جمله استفاده از مقالات حقوقی در حوزه شهری، فرهنگ لغات حقوقی (ترمینولوژی) که کاربران می توانند با استفاده از موتور جستجو از طریق عنوان قانون و حتی از طریق درج یک کلمه به کار رفته در متن قانون موضوعات مربوطه را یافته و مورد استفاده قرار دهند.

<http://www.tehran.ir>



دستور العمل استفاده از سامانه همگانی قوانین و مقررات



» <http://www.tehran.ir> «

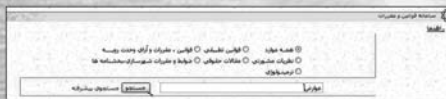


« ورود به سایت

در نوار Address آدرس فوق را وارد نموده و وارد سایت شهرداری تهران شوید. در سمت راست صفحه، عنوان سامانه قوانین و مقررات را انتخاب و وارد سامانه شوید.

« نحوه انتخاب و جستجو

برای جستجو کافی است کلمه مورد نظر را تایپ کنید. با انتخاب «همه موارد»، کلمه مورد نظر شما در همه موارد جستجو خواهد شد. با انتخاب سایر عناوین مشخص شده در صفحه، کلمه مورد نظر شما به صورت تخصصی در همان عنوان جستجو خواهد شد. قابل ذکر است هر یک از عناوین مشخص شده، دارای دو نوع جستجوی ساده و جستجوی پیشرفته می باشد.



« نتیجه جستجو

اسنادی که مشخصات وارد شده را دارا باشند، در جدولی مانند زیر نمایش داده می شوند. در هر صفحه تعداد ۱۰ سند نمایش داده می شود و می توانید با استفاده از شماره صفحه های درج شده در پایین صفحه به صفحات بعد منتقل شوید.



در صورتی که کل اسناد را جستجو کرده باشید، برخی از اسناد به رنگ طوسی نمایش داده خواهند شد. چنین اسنادی منسوخ شده می باشند.

« جزئیات سند

برای نمایش جزئیات مربوط به هر سند، کافی است روی عنوان سند مورد نظر کلیک کنید. در پایین هر سند، با توجه به نوع سند، پیوندهایی وجود دارد که جزئیات بیشتری در مورد سند را نمایش می دهند. اسناد نمایش داده شده در پوست، اسناد مرتبط و جدول نسخ قابل نمایش هستند.

از سوی اداره کل تدوین قوانین و مقررات

منتشر شد:



سازمان تدوین قوانین و مقررات



سازمان تدوین قوانین و مقررات

مجموعه ۳ جلدی مصوبات ادواری شورای اسلامی شهر تهران
با تفکیک موضوعی و به ترتیب تاریخ صدور



مجموعه ۱۰ جلدی قوانین و مقررات ملاک عمل شهرداری

در حوزه‌های مدیریت شهری، فضای سبز، ورزش، پسماند، اماکن اجتماعی و فرهنگی، املاک، محیط زیست شهری، زیباسازی، آتش نشانی، درآمد



تلفن تماس:
۸۸۳۱۲۲۸

آدرس: خیابان ایرانشهر، تقاطع طالقانی، ساختمان شماره ۳ شهرداری،
طبقه دوم، اداره کل تدوین قوانین و مقررات